

REGLEMENTUL ORGANIC AL MOLDOVEI

REGLEMENTUL ORGANIC AL MOLDOVEI

CAP. I

Pentru alegerea Domnului

SECȚIA I

Informarea Obșteștii Ecstraordinare Adunări ¹⁾.

Art. 1. — Convențioanea de Acherman întărind dritul alegerii Domnilor Moldavii și Valahiei de cătră tagma boerilor cu obșteasca învoire a lăcuitorilor, alegerile să vor face de cătră Obșteasca Ecstraordinare Adunare, care pentru aceasta să va întruni în capitalia Prințipatului.

Art. 2. — Această Ecstraordinare Adunare va fi alcătuită în Moldova de una sută triizăci și doi alegători și anume:

a) de Preosfinție Sa părintele mitropolitul și de doi episcopi eparhioți: Romanul și Hușul.

b) de patruzăci și cinci boeri și anume de logofeții cei mari, de vornicii de Țara de Gios și de Țara de Sus, de hatman și de hatmanii de Prut, de visternici, de vornici de obștie, de postelnici și de vornici a Politiei, cari boeri, până la împlinire numărului de patruzăci și cinci să vor priimi ca alegători, după rândul întâimii păzite în ierarhie rangurilor.

c) de triizăci boeri dela agă, până și ban, anume agii, vornicii de aprozi, spătarii și banii.

d) de triizăci și doi deputați a ținurilor dela comis până și șatrar și anume comișii, caminari, paharnici, sâr-

dari, stolnici, medelniceri, cluceri, slugeri, pitari, jigniceri și șatrari, cari să vor alege de cătră fruntașii fieșticăruie ținut.

e) de un deputat al Academiei Naționale de Invățătură.

f) de doizăci și unul deputați a corporațiilor (isnafuri) a orașilor, de neșuțitori cu patentă.

Peste tot: unasută triizăci și doi alegători.

Art. 3. — Spre a putea fi mădulare al Obșteștii Ecstraordinare Adunări:

a) trebuie boerie dela rangul de mare logofăt până și vornic de Politie, să fie născut și lăcuitor în Moldova, sau născuți, lăcuind și împământeniți în Moldova. Condiția însă de a fi născuți în Moldova nu este cerșută dela feșile născute din părinți cari au prūmit indighinatul (împământenire) de 40 ani și cari s'ar afla lăcuind în Moldova.

b) Pe lângă aceste boerii, dela agă până și banul, trebuie să fie proprietariu în Moldova, cel mai puțin de o moșie întrigă, fără răzășie și boeriu, fiiu de boeriu.

1) In textul comisiei din 1835: „Informăluirea Obșteștii Ecstraordinare Adunări”, (Academia Română, manuscrisul nr. 99)

c) Deputații ținuturilor, asămine, să fie boeri, fii de boeri, având în ținutul unde să vor alege o moșie lăcuită și slobodă de tot felul de ipotecă (amanet).

d) Deputatul Academiei de Învățatură națională, să fii moldovan cu știință, mădulariu al acestui institut și cu râvnă pentru luminare nației.

e) Deputații corporațiilor de pre la târguri să fie născuți moldoveni, cu știință de carte și cu bune purtări, fără a avea nici un feliu de protecție streină și să aibă în orașul unde să vor alege, una sau mai multe averi nemișcătoare, cu preț cel mai puțin de cinci mii lei, afară de târgurile cele mici a ținuturilor unde negăsindu-să persoane cu averi nemișcătoare de preț sus arătat, va fi slobod a să alege deputat și din persoanele cari ar avea averi nemișcătoare de preț de triimii lei.

f) Nici unul din mădulările aceste nu va fi priimit în Obșteasca Ecstraordinare Adunare, dacă nu va avea triizăci ani împliniți.

g) Insușimea de mădulariu al Obșteștii Obicinuite Adunări nu împiedică nici cum de a putea fi ales de alegătoriu la la Obștiasca Ecstraordinare Adunare.

Art. 4. — Pentru alegire de triizăci boeri dela agă până și banul să să urmeze în acest chip :

a) Să va face o foae de toți acești boeri, ci lăcuesc în Eși și afară pe la ținuturi, cari vor avea însușirile cerșute prin art. 3, litera b.

b) Acești boeri să vor întruni în Eși, la zioa și locul însămnat, spre a păși la alegire prin sorți a triizăci alegători. Ei să vor aduna toți la 9 ceasuri dimineața, iar tragirea sorților să va încheia în aceiași zi, de va fi cu puțință, sau adaozi cel mai târziu. Ci să atinge de acei cari de boală sau altă legiuită împiedecare, n'ar putea să fie în persoană de față la tragire, aceștie în scris vor înștiința pe guvernul carile va recomandui prezidentului aceștii adunări de a înscrie numile lor pe bilețuri și de a li tragi cu sorți împreună cu numile altor mădulări ce vor fi de față.

c) Ocârnuire va numi un boeriu din rangurile întâi spre a fi precedent la tragire sorților, iar acel mai vechiu și mai mare la rang din această adunare, va împlini dregătorie de secretariu, însă fără jignire dritului său de a să trage și pentru dânsul sorți.

d) După ce va chiema prezidentul anume pe fieșticare dintre mădulările adunării, ci să vor afla față, apoi îi va pofti ca fieșticarile dintre iei, după rândul întâimei de rang, să-și scrie numile și rangul său pe un bilet ce i să va da de cătră prezidentul și pre carile însuși să-l arunce în urnă (vas). Bileturile vor fi toate de acelaș feliu de hârtie de o formă și toate de o potrivă învălitate.

e) După ci să vor aduna toate bilețurile în urnă, secretariul adunării va trage mai întâi un bilet și apoi fieșticari persoană, ci va eși prin sorți alegătoriu la Obștiasca Adunare Ecstraordinară, va trage îndată biletul următoriu și cu acest mijloc¹⁾ să să urmezi tragire sorților până să va împlini numărul de triizăci alegători legiuți prin reglement.

f) La fieșticare tragire a sorților în parte, persoana chieamată ca să tragă, să va îngriji de a amesteca bilețurile din urnă și pre acel ci va eși, cetindu-l cu glas mare și înțelegătoriu, îl va arăta prezidentului și acelor de față, iar acest nume să va scrie îndată pe o foae și să va iscăli de prezidentul, de secretariul și de persoana ci au tras acest bilet. După aceasta, persoana însămnată prin sorți, să va publicarisă mădulari al Obșteștii Adunări Ecstraordinare. Această operație să va înnoi la fieștecare tragire.

g) În urmă prezidentul va face cunoscut numile celor triizăci alegători și tot în aceiaș săsiie, va da la mâna fieștecarue din mădulări adeverință iscălită de dânsul și de secretariu.

h) Prezidentul va împărtași Ocârnuirii Provizorie foae întru cari să cuprinde isprava tragirii sorților, pentru

1) În redacția din 1835 „chip“, în loc de „mijloc“.

ca să-i fie cunoscută. Asămine, alegătorii eșiți prin sorți, vor înfățișa adevărurile lor Ocârmuirii, care după adevărea pe foae sus arătată va și încredința adevărurile cu iscăliturile iei. In urmă să va face publicație de numele persoanelor eșite prin sorți și foae, în care să află însămnate, să va păstra în arhiva mitropoliei.

Art. 5. — Dacă cu trecire vremii s'ar întâmpla ca boerii, dela mare logofăt până și vornicii de politie, să nu fie îndestui spre a împlini numărul de patruzăci și cinci alegători la Obștiasca Ecstraordinară Adunare, atunci lipsa să va împlini dintre boerii stării următoare din cei mai vechi și mai mari la rang, dila agă până și la ban; asămine să va urma pentru acești dipe urmă, când nu vor fi îndestui spre a împlini parte lor de alegători. Atunci lipsa numărului până la triizăci să va împlini dintre boerii rangurilor următoare, art. 2 litera e, supuinđu-să însă la însușirile cerute de art. 3.

Art. 6. — Deputații de pre la ținuturi să vor alege de către notabilii fieșticărue ținut, adică:

a) De cătră boerii a tuturor rangurilor. Lăcuiorii pe la ținuturi cari nu vor avea însușirile cerute de a fi mădulări ai Obșeștii Adunări Ecstraordinare, precum și de cătră fiei boerilor moșinași, deși nu vor fi priimit încă ranguri.

b) De cătră niamurile și mazilii a căroră documenturi s'ar fi cunoscut legiuite la anul 1792 de cătră Domnul Alexandru Moruz și cari ar fi proprietari de moșie și aleși de clasurile lor, câte doi de ocol și de triaptă, dacă însă ocolu poate da acest număr, de cătră privighetorii ocoalelor a fieștecărueia ținut, după ce iei se vor așaza.

Art. 7. — Toți acești alegători întrunindu-să la zioa hotărîtă în rezidenția fieștecărue ținut, li să va ceti foae cuprinzătoare de numile tuturor persoanelor, carele vor avea cerșutele însușiri spre a fi aleși diputați.

Art. 8. — Fieșticare din aceste trii clasuri, adică de boeri sau fii de boeri,

de niamuri și de mazili, va păși pe rând întru alegire a doi deputați cu covârșire glasurilor și în chipul următoriu:

a) Fieșticarile din alegătorii acei trepte va numi doă persoane din numărul înscrișilor în foae, cu însușime de a putea fi aleși a ținutului și va iscăli numile său în ființa celorlanți. După rostire în acest chip a socotinților alegătorilor a aciași trepti, aceli doă persoane asupra căroră să vor uni mai multe glasuri vor fi socotite de alese a întregii trepte.

b) Dacă câte trei trepte s'ar uni asupra celor doă persoane, cari au a să alege, atunci aceste vor fi cunoscute de deputați, iar la din înprotivă întâmplare, numele a deosebitelor persoane alesă de celi trei trepte să vor arunca întru o urnă și să vor trași ca niște sorți și celi doă nume ci vor eși dintâiu vor fi aleși deputați.

Art. 9. — Cel mai mare și mai vechiu la rang dintre boerii fieșticărue ținut va împlini datorie de precedent și acela al cărue rang urmiază îndată după acesta va împlini acela a secretariului, însă fără jignire dritului lor de a fi balotarisiți.

Art. 10. — Ispravnicul fieșticărueia ținut, însărcinat spre aceasta de cătră Ocârmuire, să va îngriji de a aduna pe boerii cu drit de a putea fi aleși și pe alegători după foae ci i să va triimite de cătră caimacami (art. 22) și însuși să va afla de față spre a privighe împlinirea legiurii și paza bunei orândueli. Înpreună cu ispravnicul să va afla iconumul sau protopopul ținutului, însă și unul și altul sânt opriți dela împărțășirea lucrărilor adunării sau de a le povățui prin oricari mijlocire. Întâmplându-să ispravnicul să fie moșinean ținutaș și să aibă însușirile de a putea fi ales deputat, atunci Ocârmuirea va triimite un boeriu comisar, din celi întâiu sau al doilea ranguri, pentru a împlini vremelnicește dregătoria ispravnicului și a privigheia alegirea.

Art. 11. — Îndată ci să va închia tragire sorșilor, foae numilor deputați-

lor să va adevări de ispravnicul sau de comisariul rânduit ¹⁾ și de iconomul sau protopopul. În urmă, se va triimite la Ocârmuirea vremelnică (provizorie), care va publicarisi numile aleșilor deputați.

Art. 12. — Cu patru zile, cel mai puțin, înaintea zilei hotărâte a dischiderii Obsteștii Ecstraordinare Adunări, deputații fieșticăruia ținut, dinpreună cu adiverințele lor, să vor înfătoșa la Ocârmuirea provizorie, care, cercetându-le după foae numilor, le va încredința iscăbindu-le și în urmă va pune foae în păstrare la mitropolie.

Art. 13. — Deputatul Academiei Națională de Invățături, având însușirile art. 3. lit. d. trebuie a fi acel ipochimen, cari va fi dat publice ²⁾ dovezi de a sa destoinicie și carile va fi ales de cătră trupul academicesc.

Art. 14. — Deputații corporațiilor de pi la târguri să vor alege în următoarea analoghie:

Pentru orașul Eșii	3
Hârlăul	1
Târgul Frumos	1
Botoșanii	2
Dorohoiu și Herța	1
Fălciiul și Hușii	1
Vasluiul	1
Bârladul	2
Galații	2
Tecuciul	1
Focșanii	2
Bacăul	1
Romanul	1
Niamțul și Piatra	1
Fălticeni	1

Douăzeci și unul peste tot.

¹⁾ În *Analele Parlamentare*, tom I, partea II, pag. 83 s'a transcris din eroare „comisia rânduită“ în loc de „comisariul rânduit“

²⁾ Ibidem: „destoinice dovezi“ în loc de „publice dovezi“.

Art. 15. — Corporațiile orașului Eșii, după îndemnare starostelui de neguțitori, înputernicit de Ocârmuire Provizorie, vor numi dintre ele câte trii persoane dintr'acele mai în stare și mai cinstite, cari ar avea și însușirile cerșute [de] art. 3, litera e. După ci să va face această alegire și foae numilor încheindu-să de cătră starostile, Ocârmuire va numi dintre eli un prezident și un secretariu. În urmă starostile să va îngriji de a aduna mădulările numite la zioa și locul însămnat spre a să face tragire prin sorți acelor trii deputați și cari va urma întocmai după chipul însămnat la art. 4. Starostile să va afla față la acea adunare pentru de a privighea împlinire legiuirii și păzirea bunei orândueli. În urmă starostile va adiveri foae numilor deputaților, oprit fiind de a să amesteca el în alegire persoanelor prin orice chip.

Art. 16 — Pentru deputații corporațiilor dela ceceleante târguri de rezidenții ispravnicești, ispravnicul, după porunca ci va avea dela Ocârmuire, va pofti pi starostile ca să adune, la zioa și locul hotărît, corporațiile, spre a păși la tragire prin sorți a dipotaților orânduți din parte târgurilor, în urmă chipului însămnat la art. 4. Starostile să va afla față la tragire sorților, va privighea păzire bunii orândueli și va fi îndatorit de a adiveri foae cuprinzătoare de numile deputaților și de a o da la ispravnicul, carile asemenea adiverindu-o, o va triimite la Ocârmuire, spre a să publicarisi. Încheindu-să tragire sorților, aleșii vor urma după cuprindere art. 12.

Art. 17. — Dacă în zioa alegerii Domnului n'ar putea fi de față vreunul din alegători pentru vreun legiuut cuvânt, o asămine întâmplare nu va putea întârzia sau înpiedeca operațiile adunării, cari în toate întâmplările va păși spre alegirea Domnului, dacă trii din patru părți cel puțin din numărul întreg a alegătorilor vor fi întruniți în sala sesiilor.

SECȚIA II

Ocârmuirea Provizorie (vremelnică).

Art. 18. — La fieșticare Domnie, fiind lipsă de Domn, trei caimacami vor lua îndată cârma guvernului.¹⁾ Acești caimacami vor fi, după drit, marele logofăt, ministrul din Lăuntru și președintele Innaltului Divan²⁾ carile la întâmplare de între-domnie s'ar fi aflând în slujba lucrătoare. Acești trii dregători împreună vor ocârmi toate pricinile prințipatului până la înscăunarea Domnului. Ei vor chema îndată pe Obșteasca Obicinuita Adunare spre a pune în lucrare măsurile orânduite la art. 20.

Art. 19. — Caimacamii, pe vremea ocârmuirii lor, nu vor putea da titluri de evghenie, nici vor putea întări pricinile de giudecăți, nici vor putea scoate pre cei ci să vor afla în dregătorii publice, afară numai pentru o dovedită mare vinovăție³⁾. Intâmplându-să ca vreun post să fie în lipsă de dregător, caimacamii nu vor orândui decât numai vechil.

Art. 20. — În ziua intrării în dregătorie, caimacamii se vor îndeletnici a face foi, după izvoadile pregătite pentru aceasta.

a) Foile boerilor, a rangurilor arătate la art. 2, precum și ale notabililor, cu însămnarea lăcuinții lor în cuprindere art. 6.

b) Asămine caimacamii vor face și foae candidaților Domniei, scriind în ia numile boerilor, ci ar fi având însușirile cerute de art. 28. Ei vor înscrie și însuși numile lor, de vor fi având însușirile cerute și încheindu-să toate aceste operații înainte gătitoare pentru alegirea Domnului, foile se vor pune în păstrare la mitropolie.

Art. 21. — Cei ci vor socoti că cu

1) În versiunea comisiei din 1835: „vor lua cârma guvernului. Îndată acești caimacami“ etc.

2) Idem: „Domnescului Divan“.

3) În manuscrisele 349 și 909 dela Academia Română și în ediția din Analele Parlamentare după cuvântul vinovăție urmează în paranteză: „delit“.

nedreptate s'au dipărtat de driturile ci le dau însușirile lor, pot, în vadea de 22 zile însămnate din zioa ce să va face publicarisirea foilor atât în capitalie cât și pe la ținuturi, să arăte ceririle lor la Obicinuita Obșteasca Adunare, care, de le va afla temeinice, va face raportul său către Ocârmuire pentru ca pretendentorii să fie îndată aşazăt în driturile sale.

Art. 22. — A cince zi, după ci vor intra caimacamii în dregătorie, ei vor publicarisi foile de boerii tuturor rangurilor, — art. 2 —, atât de acii ci lăcuesc în Eși, cât și de acii de pe afară la ținuturi, precum și de notabili. Totodată atunci, ei vor triimite către ispravnicii ținuturilor cărți țirculare spre a aduna pe alegători și pe aleși, după foile ce li să vor triimite.

Art. 23. — Ispravnicii, în 24 ceasuri după primirea acestor foi, vor triimite publicații pe la toate părțile ținuturilor, însămnând zioa și locul rezidenții în care să se afle adunați toți acii cu însușirile cerșute.

Art. 24. — Nici o tragire de sorți să nu să facă până a nu trece 25 zile dela publicarisirea foilor, pentru ca să aibă vreme cuviincioasă a-și face arătările lor, cei ce să vor socoti jigniți întru dreptățile lor.

Art. 25. — La 40 zile după publicația foilor și după triimitea cărților țirculare, alegirile mădulărilor a Obșteștii Ecstraordinare Adunări, trebuie să se săvârșască în tot cuprinsul prințipatului și în 10 zile după aceasta toți alegătorii trebuie să se adune în Eși spre a să afla în Obșteasca Ecstraordinară Adunare, care să va deschide la 61 zile în urma numirii caimacamilor.

Art. 26. — Caimacamii supt a lor răspundere sânt îndatorți a lua cuviincioasele măsuri pentruca alegirile, atât în capitalie, cât și pe la ținuturi, să se urmeze după formele aşazăt

prin acest reglement și ca toate operațiile atârănătoare să se facă după buna orânduire și liniște.

Cel ce să va abate din legiuirile cuprinse în acest cap sau carile ar cuteza de a învita vreo neorânduială în adunările alegătoare, pre acela prezidentul îl va chema întâia dată la păzirea datoriei,

iar de va urma încă de a să mai abate, atunci puterea împlinitoare îl va îndemna de a să depărta din sala sesiilor. Întâmplându-se înpotrivire, atunci puterea înarmată să va întrebuița cătră cel invitator, carile întru pedeapsa nesupunerii sale să va pune la închisoare până la înscăunarea Domnului nou.

SECȚIA III

Chipul alegerii Domnului.

Art. 27. — Domnul se alege pe viață. El trebuie să aibă 40 ani deplin și să fie din familie moldovană, a căruia evghenie să fie suitoare cel mai puțin până la bun, iar înpământenirea sa până la tată. El să va alege numai între boerii cei mai vrednici, având ranguri de mare logofăt, de mare vornic al Țării de gios și al Țării de sus, de hatman sau de vistiernic sau cari, după punerea în lucrare a acestui reglement, ar avea ranguri potrivite cu cele sus însămnate, adică prezident al Innaltului Divan și ministrii, deși aceștia nu s'ar afla în slujbă lucrătoare. Pe lângă acestea, cel mai mare fiu al Domnului carile la răposarea, abdicăția paretisis sau discăunarea părintelui său ar fi agiuns la legiuita vârstă, după pravilile țarei, se va priimi în numărul candidaților de Domnie; să înțelege însă că și celelante formalitate cerșute spre adiverirea mulțimei glasurilor și spre a face alegirea sa legiuită, vor fi deopotrivă și cătră dânsul păzite.

Art. 28 — Caimacamii vor putea fi mădulări ai Obșteștii Ecstraordinare Adunări și a să împărțăși de lucrările ei sau ca niște alegători pentru alegire Domnului sau ca niște candidați de Domnie, după driturile ci va avea fieșticările dintre iei, cu rangul și cu însușirile sale.

Art. 29. — Mitropolitul va fi legiuitul prezident al Obșteștii Ecstraordinare Adunări; iar întâmplându-se boală sau vreo altă înpedicare, atunci

episcopul de Roman va împlini datoria de prezident. Prezidentul va fi agiutorat de patru scrutatori (adeveritori balotarisirii), din cari unul va împlini datoria de secretar. Și pentruca boerii a căroro ranguri s'au însămnat la art. 2, literile b și c, deputații ținuturilor și corporațiilor ce alcătuesc această adunare să aibă fieștecare al lor scrutator, cel mai înnalt la rang și mai vechiu între reprezentanții acestor clasuri va împlini această datorie, însă fără a pierde dritului de a putea fi ales; iar ceialanți trii scrutatori de a putea votarisi, după însușirile fieșticăruia.

Art. 30. — Prezidentul, împreună cu scrutatorii sus arătați, va cerceta adiverințele fieșticăruia mădular pe rostul inteimii rangului. Găsindu-se bune și legiuite, prezidentul va rosti intrarea fieșticăruia în Obșteasca Adunare și secretariul îi va trece în foae mădularilor.

Art. 31 — Mitropolitul cu episcopii vor merge la biserică împreună cu toate celelante mădulări a Obșteștii Ecstraordinare Adunări și, după ce să va sârba sfânta liturghie, va face un cuvânt în scurt spre a arăta adunării mărimea scoposului pentru care s'au adunat. După aceasta va citi cu glas mare și înțelegător formula următorului giurământ: „Giur că la alegire ce voi face, nu voi urma nici un interes în parte, nici mă voi pleca la vreo streină ademenire, nici la vreun alt cuget decât la acela al binelui obștesc.”

Și apoi apropiindu-se fieștecare mă-

dular către treptile oltarului și puind dreapta pe sfânta evanghelie va rosti cu glas mare: "aceaste le giur".

Art. 32. — După ci să vor împlini toate aceste formalitale și giurământul, să vor înturna toți la sala sesiilor, unde prezidentul va împărtași foae candidaților și a însușirilor cerșute spre a putea fi ales Domn. După aceasta se va păși spre balotație prin chemare anume a fieșticăruia candidat, urmând întâimea rangurilor.

Art. 33. — La începutul balotației a fieștecăruie candidat, mitropolitul va da la fieșticare alegător câte două bile: una albă, care însămnază priimire și alta neagră, cari însămnază nepriimire și când unul din mădulari va fi chemat spre a-și da votul, el va slobozi în urna voturilor, ce va fi acoperită, una din amândoă bilele, albă sau neagră, precum va voi și pe cealantă o va slobozi în cealantă urnă, ce va fi asămene acoperită pe o masă de alături.

Art. 34. — Fiindcă voturile au a fi tainice, fieșticările din mădulările chemate spre slobozirea bilelor se va feri de a să vedea ele cât de puțin de cătră nime.

Art. 35. — Fieșticare din candidați nu va votarisi atunci când să va face balotație pentru dânsul.

Art. 36. — Toate mădulările adunării vor șădea și atunci numai are voie fieșticare a să ridica, când să va chema de cătră prezident spre a-și da votul său.

Art. 37. — Prezidentul cu scrutatorii vor șidea într'un loc al sălii de unde să poată videea pre toate mădulările adunării și asămene să poată fi de toți văzuți.

Art. 38. — Când să vor scoate din urmă bilile, după balotarisire fieșticăruie candidat, să vor număra de cătră scrutatorul orânduitt întru această treabă, carile va face cunoscut în glas mare și intelegător câte bile albe și câte negre au eșit. Secretariul va înscrie pe o foae, în posloviță, numărul lor urmându-să într'acestaș chip până la cel de pe urmă candidat.

Art. 39. — Intâmplându-să ca boeriul a rangurilor întâiu, care ar împlini datorie de scrutator, să fie în numărul candidaților, atunce, când să va face balotație pentru dânsul, cel mai vechiu între boerii rangului său va împlini datoria sa de scrutator.

Art. 40. — Isprăvindu-să balotația fieștecăruie candidat, numărul bilelor ce va fi ișit și va fi scris pe foae să va adiveri cu iscăliturile prezidentului și a scrutatorilor,

Art. 41. — Intâmplându-să ca la sfârșitul balotații doi sau mai mulți dintre candidați să aibă deopotrivă număr de bile albe, atunci ei să se supuie la al doile balotație.

Art. 42. — La încheiere balotații tuturor candidaților, acela carile dintre dânsii va avea mai multe voturi de priință în bile albe, va fi alesul Domn.

Art. 43. — Sfârșindu-să balotație, mitropolitul, tot în acea sesie a cări operație nu va înceta până la încheiere lor, va trece actul isprăvii în foae unde voturile s'au scris, iscălind actul însuși mitropolitul, îl înfășoșază episcopilor și scrutatorilor, cari tot asemine îl vor iscăli. Apoi propovăduște pe persoana ci s'au ales de Domn, orânduște a să scoate copie de pe actul sus arătat și o împărtașaste guvernului provizor.

Art. 44. — După alegire Domnului, mădulările Obșteștii Ecstraordinare Adunări, în aceia sesie, vor iscăli după întâime rangurilor arzmagzariu cătră Poartă, spre a să cere investitura (intărirea Domnului), precum și o notă ofițială spre a înștiința pe Curtea proteguitoare despre alegirea Domnului. Inșă, spre a să putea închiia toate aceste operații în aceiași sesie, caimacamii să vor îngriji de a alcătui mai întâi amândoă arătatile acturi, lăsând loc spre a înscrie numile Domnului ales.

Art. 45. — Această Ecstraordinară Obștească Adunare chemată fiind numai pentru alegire Domnului, nu poate avea vreo altă însușire. Ea, în faptă, să desființează îndată ce să va sfârși această alegire și să vor iscăli amândoă acturile sus arătate. Fieșticari din mădulări,

până a nu se desființa adunarea, este dator a încredința adiverința sa de alegător în mâinile mitropolitului, carile spre păstrare le va pune în arhiva mitropolii, declarând desființarea Ecs-traordinarii Obștești Adunări.

Art. 46. — Caimacamii vor urma a împlini datorii lor până la investitura desăvârșită a Domnului. După aceasta ei vor fi datori a da samă lui, precum și Obșteștii Obicinuite Adunări, despre dregătoria lor și întrebuințarea banilor Statului.

Art. 47. — Sărbarea înscăunării Domnului și țeremonia cerșută să vor hotări prin un reglement ce guvernul

provizoriu va alcătui în urmare vechiului obicei păstrat în arhivele și istoria țării.

În ziua sărbării și a sfințirii care urmează în vechea catedrală a Sf. Nicolai, în minutul ce Domnul să va înfățoșa la treptele oltariului pentru ca să priimească miruire, el va rosti, puind mâna pe sfânta evanghelie, următorul giurământ :

„Giur în numele Prea sfintei și nedespărțitei Treimi de a păzi cu sfințenie atât legile cât și așezământurile prințipatului Moldaviei, după reglementul statornicit și de a stăruia a lor pază și urmare întru toată tăria”.

CAP. II

Organizația și însușirile Obicinuitei Obștești Adunări.

Art. 48. — Obșteasca Obicinuita Adunare va fi încheată după următorul chip :

a) de mitropolitul, carile va fi președinte aceștii Adunări și carile nu va avea decât un glas ca și celelalte mădulări.

b) de doi episcopi eparhioți : Romanul și Hușul.

c) de șasăsprezece boeri din acii de la rangul marelui logofăt până și la acii de rangul băniei. Acești boeri trebuie să fie pământeni sau împământeniți, după vechiul obicei și a cărora vârstă să nu fie mai puțin de triizeci de ani și să fie lăcuitoari în orașul Eșii. Aceste însușiri sânt neapărat cerșute pentru boerii alegători și cei aleși din capitalie.

d) de șasăsprezece deputați ținuțași, câte unul de ținut, ales între proprietarii moșinași aceluiași ținut, boeriu fiu de boeriu, cunoscut cu bune purtări și în vârstă cel puțin de triizeci ani ; triizeci și patru mădulări, peste tot :

De și s'ar scădea numărul ținuturilor, spre a le face toate de mai potrivită întindere, precums'au așăzat la art. 139¹⁾, cap. al IV, totuș numărul de șasăsprezece deputați neștrămutat să va păstra și atunce persoanele ce au a să alege

prin fieșcare ținut, în analoghie să vor hotări până la împlinirea cerutului număr de deputați.

La fieștecare din nou chiemare a aceștii Adunări, să va da din Casa Rezervii câte una mie lei de fieștecare deputat de ținut, spre despăgubirea cheltuelii lor pe toată vremea șederii lor în capitalie.

Art. 49. — Persoanele ce vor închea Obșteasca Obicinuită Adunare să vor primi în chipul următoriu :

a) Mitropolitul, ca un președinte și amândoi episcopii eparhioți au drit a fi mădulări acestei adunări. .

b) Acei șasesprezece boeri, dela rangul de mare logofăt până și banul, să vor alege în capitalie prin balotație și covârșirea glasurilor de cătră toți boerii acelor ranguri, afară de ministrii, carii nu pot fi mădulări ale aceștii adunări, nici a votarisi (a da glasuri) întru alegirea mădulărilor sale, fiindcă alcătuirea proiecturilor și a sămilor, înfășoșate după capul al IV. a acestui reglement, s'au incredințat ministrilor, care vor fi de față la Obșteasca Obicinuita Adunare, fieșcarile pentru partea sa, spre a da cerutele lămuriri și cuvinte întru dovezile împărțășirilor, făcute de Domn la această adunare.

c) Asemene și acii șasesprezece deputați ținuțași, să vor alege prin balotație și covârșirea glasurilor, de cătră toți mai de frunte boeri sau fii de boeri,

1) În proiectul inițial a fost probabil art. "135" cifră care s'a păstrat din eroare în textul votat de Obșteasca Adunare (Acad. Rom. manuscrisele : 909 și 4414).

în vârstă cel puțin de douăzeci și cinci ani, cunoscuți prin bune a lor purtări și lăcuitori pe la ținut, unde are să se facă alegerea acestor deputați.

d) Tot acele mădulări a Obșteștii Obicinuite Adunări vor împlini sarcina lor în curs de cinci ani. Însușirea de a fi mădulariu aceștii adunări, nu oprește de a fi numit și la alte posturi a Statului. La întâmplare când dregătorii în slujbă ar fi aleși mădulări al Obșteștii Obicinuite Adunări, Domnul pe vremea sesiilor fieștecăria convocării, va rândui în locul lor pe alții, care vor fi împlinitori datorii acelor posturi și vor lua pe giământate din leafa lipită la acele slujbe.

Art. 50. — Indată ce să va întruni această adunare, ea în fieștecare an va numi doi secretari și doi a lor deplinitori, care fără pierderea dritului de a votarisi, să vor alege cu covârșirea glasurilor din sânul adunării. Ea nu va putea intra în sfātuire de pricini, nici a votarisi, decât numai când doă din trii părți, cel puțin, din întregul număr al mădulărilor sale, să vor afla întrunite în sesie. Ea va ținea jurnal de toate lucrările sale. Pricinile să vor hotări după covârșirea glasurilor.

Art. 51. — Toate hotăririle Obicinuitei Obștești Adunări să vor supune cunoștinții Domnului, prin anafora iscălită de cătră prezidentul și șase boeri, după întâimea rangurilor și de cătră șase deputați, iar alcătuirea anaforalii să va face după chipul următoriu:

a) Cetindu-să înaintea Obșteștii Adunări țidula Domnului, asupra căriia urmează a să face schepsis, ia să va îndeletnici întru aceasta, ori întru aceeași zi, sau mult până în trii zile și mai întâi să va dezbate asupra priimirei, nepriimirei, sau asupra prefacerilor ce să vor socoti de cuviință a să aduce la acele cuprinse în țidulă.

b) Acele socotinți, câte să vor sprijini cel puțin de șasă mădulări macar ale adunării, să vor scrie de cătră amândoi secretarii, trecându-le unul în condică și altul în osăbită hârtie și să vor ceti în auzul adunării, iar cuprin-

derea lor să va adiveri prin iscăliturile prezidentului și a secretarilor.

c) După aceasta, asupra socotințelor scrise, să va începe darea voturilor feților adunate, dela cel mai mic în rang, în sus, până la mitropolitul și în dreptul fieștecăria socotinți, atât în condică cât și în deosebită hârtie, să va scrie numărul glasurilor și să va iscăli de toate mădulările Obșteștii Adunări, rămâne însă slobodă ea la această de pre urmă operație, a o face așa precum s'au arătat sus, sau a întrebuinta tainicul scriuten.

d) Indată după aceasta să va alcătui anafora pe temeiu glasurilor celor mai multe și după ce să va ceti în auzul tuturor, să va iscăli de prezidentul, de șasă boeri, de la rangul marelui logofăt până și postelnic și de șasă deputați, care anafora dinpreună cu pomenita mai sus osebită hârtie, cuprinzătoare de isprava socotințelor, să va supune cunoștinții Domnului, iar condica, a căriia cuprindere adeverită prin iscăliturile tuturor mădulărilor adunării, urmează a fi din cuvânt în cuvânt întocmai cu a osebitei hârtii, va rămâne ca un jurnal în arhiva adunării. Asemine să se urmeze și la întâmplările prevăzute la art. 56.

Art. 52. — Aceste hotăriri nu vor avea putere de legiuire, decât prin întărirea Domnului, carile rămâne în voința Sa de a le întări sau ba, fără de a da măcar cuvântul pentru care nu le întărește. Nu va avea însă dreptate de a face El dela sine schimbări în aceste hotăriri, dar va putea orișicând a pune înaintea adunării prefacerile ce le va giudeca de priință și apoi la cele de iznoavă supusă lui socotinți, rămâne la voință de a slobozî sau a opri întărirea Sa.

Art. 53. — Mădulările aceștii adunări, carii și în urma hotărârei încheete după covârșirea glasurilor, ar avea încă o deosebită socotință, nu vor putea a o adresă prin vreun act, anafora sau jalobă pentru legiuirea socotinții lor. Iscălitorii unui asemenea act să vor însămnă adunării și să vor depărta din sinulei,

ca niște turburători a rânduiei așezate, puind în locul lor alte mădulări.

Art. 54. — La sesiile adunării din fieștecare an, Domnul este îndatorit a supune la cercetarea ei sămile luaturilor și a daturilor obicinuite și ecstraordinare, făcute atât de Departamentul Finanțului, cât și de cialalți ministrii a deosebitelor ramuri a Ocârmuirii pământestești, asemenea și sămile date a caselor obștești de facere de bine, care după vechiul obiceiului al pământului, au epitropii lor.

Adunarea obștească poate încredința cercetarea acelor sâmi la o comisie alcătuită din mădulările sale, sau a le cerceta însuș în deplină sesie și a arăta Domnului catahrisurile ce ar descoperi în acele sâmi. Asemine ea va fi împuțernicită întru împărțirea birului asupra dajnicilor, întru strângerea veniturilor Statului și întru a lor întrebuințare, întemeindu-să cu sfințenie pe legiuirile cuprinse în al III cap al acestui reglement. Intre aceste nu va putea urma nici o prefacere și nici o scoatere ecstraordinară de dări de bani nu să va putea face, fără mai înainte învoire amânduror Puterilor.

Art. 55. — Orice act sau hotărîre a Obșteștii Obicinuite Adunări și a Domnului, ce ar fi împotriva privilegiilor Prințipatului și împotriva tractaturilor sau a hațișerifurilor închiete în favorul său, ori împotriva dreptăților Curții Suzerane sau Curții Protectuitoare, trebuie să fie socotit fără de nici o putere și neînființat.

Art. 56. — La întâmplare de răzvrătire sau neorânduială însămnătoare între mădulările Obșteștii Obicinuite Adunări, Domnul va putea urni pe o vreme pe această adunare, îndatorit fiind a face fără întârziere raportul său către Innalta Poartă și către Curtea Protectuitoare, cerând imputernicire de a putea chiema și întruni o altă Obștească Obicinuită Adunare.

Art. 57. — Obșteasca Obicinuita Adunare are drit de a arăta prin anaforale către Domnul, pățimirile și tânguirile țării și încă la vreme de nevoe,

a le face cunoscute și la amândoă Curțile, însămnând și mijloacile cele mai înlesnicioasă spre îndreptarea lor; asemenea după vechiul obicei, ea va putea face Domnului punere înaintea asupra a tot felul de lucru privitori la obștescul folos, rugându-l ca să binevoiască a le lua în băgere de samă.

Art. 58. — Toate proecturile de legiuire și de regulamenturi nouă, trecând piste marginile unei simple poronci, slobozite de Domnul pentru împlinirea legiuirilor celor în ființă, trebuie a fi supuse mai înainte dezbaterei Obșteștii Obicinuite Adunări.

Art. 59. — Ea va giudeca asemenea despre folosul tuturor măsurilor obștești sau ecstraordinare, care privesc cătră siguranția țării sau care cer nescaiva întrebuințări de bani sau orânduiele legiuitoare.

Art. 60. — Obșteasca Obicinuita Adunare va dezbate și va închie proecturile contracturilor ale obșteștilor orândăluiri, va privighie pentru păstrarea averilor publice, va îndemna lucrarea pământului și industria, va regularisi împreună cu Domnul toate cele ce atârână la îndămânarea și înlesnirea negoțului din lăuntru și de afară, va privighiea pentru cele ce privesc cătră potrivirea cântăritului și a măsurilor, pentru școale, pentru Casa săracilor și pentru alte așăzământuri de faceri de bine. Asemenea va privighiea pentru ape, pentru drumuri, pentru temniți, pentru carantină, pentru averile bisericesti pentru ținerea unei jandarmerii naționale, cum și pentru altele de aceste. Intr'un cuvânt, această adunare va urma a fi și de acum înainte, în puterea legiuirilor organicești a pământului, păzitoare driturilor și sporitoare fericirii compatrioților.

Art. 61. — Insușirile Obșteștii Obicinuite Adunări, însămnate la articurile de mai sus, în nici o întâmplare nu vor putea împiedica lucrarea puterii suverane de administrație și de paza bunei orânduiei și a liniștei publice, ce este dată Domnului, pe temeiul așăzământurilor și a vechilor obiceiuri a țării.

Art. 62. — Obșteasca Obicinuită Adunare nu va putea de acum înainte a avea nici o putere giudecătorească, fiindcă aceasta este dată de acum înainte unui osebit Divan sau unui Innalt Tribunal giudecătoreșcu, de carile să va vorovi la al VIII cap acestui reglement.

Art. 63. — Această adunare să va numi de acum înainte Obșteasca Obicinuită Adunare. Domnul este îndatorit de a o chiea la Eși în tot anul la începutul lui Dechemvrie, fiindcă vânzările vămii și a Ocni să fac la 1 ghenari și că anul Finanțului trebuie asemenea să înceapă de atunce.

In fieștecare an sesia aceștii adunări va ținea două luni, dar Domnul va putea, de va afla de cuviință, a prelungi acest termin în întâmplări ecstraordnare, ce s'ar putea înfăoșa și care ar face trebuincioasă o asemine prelun-gitoare întindere. Pe lângă acestea, în-făoșindu-să oarecare mare întâmplare, Domnul o va putea ecstraordinar intruni¹⁾.

1.) In ediția din 1837, ca urmare lucrărilor comisiei din 1835, s'a adăogat la finele acestui capitol: „*Aneca litera A: Pentru întâmpinarea necomplectului seanselor Obșteștii Obicinuite Adunări*“.

CAP. III

Reglement de Finanț.

Art. 64. — Spre statornică întemeiere a Reglementului de Finanț, carele de acum înainte trebuie a să păzi întru luaturile și daturile Statului, s'au giudecat cu trebuință :

a) A face începere de la desființarea tuturor dărilor jignitoare și asupritoare birnicilor, atât din pricina feliurimei acestor dări, cât și din chipul străngerei lor, precum și dela oborirea privilegiurilor abuzive (catahristicoase).

b) A orându-i, după aceasta, dările și cheltuelile neapărate pentru fieștecare an și înzăstrarea caselor de facere de bine și de folosinți obștești.

c) A întâmpina aceste cheltuele cu venituri indirecte (lăturalnice), precum: ocni,

vămi și altele și cu un sângur bir direct (deadreptul) și statornic, împărțit asupra dajnicilor.

d) De a legiui un chip de înscriere (catagrafie) cuprinzătoare de toate treptile ce au a purta sarcinile obștești în totul sau în parte.

e) De a întâmpina toate abuzurile urmate întru străngerea dărilor, prin așezarea unui mijloc regulat și de un singur feliu întru adunarea lor.

f) De a regularisi chipul Contabilității, adecă a socotelilor pentru luaturile și daturile Statului.

g) Și în urmă de a statornici pe temeiurile sus arătate, îndatoririle sătenilor cătră proprietar și îndămănările ce acesta ar face sătenilor.

SECȚIA I

Pentru aboliți sau desființări.

Art. 65. — Necuviințări asupritoare fiind alunecate din vreme în vreme întru străngerea dărilor numite ruzumaturi, ca unile ce nu sânt priimitoare de o regulă asemănată cu aceia a birului direct, încât să fie ferită de tot felul de împilări, aceste dări adunate până acum cu nume de goștină, desetină și vădrărit, precum și toate analogurile osăbitelor case obștești și a iraturilor trase din aceste venituri de cătră deosăbitele dregătorii, sânt de acum înainte cu totul oborite.

Art. 66. — Să obor asemine și toate dările, care supt feliurite numiri și în deosebite vremi, au fost purure asupritoare pentru dajnici, puind piedică agriculturii și pricinuinđu-le pagubă simțitoare, atât prin feliurimea chipului străngerei acestor dări, cât și prin cea dela sine volnicită, sporitoare a lor adăogire. Aceste sânt :

a) Cele cinsprezece parale ce să lua de fieștecare leu piste soma birului direct, supt nume de răsuri pentru Casa lefilor, precum și orice alt venit lăturalnic ce să vărsa în aceeași casă.

b) Soma care afară de birul obicinuit să ia pentru ținerea poștelor și toate dările în natură atingătoare de aceasta, banii țimirașilor ce să plătesc de cătră călărașii ținuturilor pentru expediția poroncilor visteriei în cuprinsul țării, precum și scutirea surugiilor, a cărucerilor și a altor slujitori a poștelor.

c) Dările în orz, lemne, iarbă, fân, precum și toate havalelele ce să urma pentru curte și grajdurile domnești și a lui baș-beșleagă, toți acei care supt nume de lemnari, de joldinari, de cărbunari și alții asemenea erau scutiți de bir, vor intra în numărul birnicilor.

d) Toate dările din nou, ce supt deosebite numiri s'au pus de curând asupra neguștoriei vitelor Moldovii, care în toată vremea eșea din țară fără oprire, sânt asemenea pentru totdeauna oborite și sloboda lor exporțate nu va fi supusă decât legiuitei plăți a vămii după art. 79 §. III.

e) Toate vămuirile din lăuntru țării și aceia ce să lua până astăzi pe vânzările și schimburile ce să făcea la zile de târguri, la iarmaroace în orașe, în târguri și prin satile țării.

f). Toată darea în natură și toate havalelele supt orice numire ar fi.

g) Toți banii ce să strângea pentru cutia milelor dela vornicii satelor, dela slujitori și dela alte trepte, pogonăritul, vadra starostească, ortul starostesc, căldărăritul, harabagilicul, cântăritul, cunița, spiridoniia ¹⁾, toate dările asupra berăriilor și a velniților țării, mai ales când și importația a tot felul de spirt este pentru totdeauna oprită, în sfârșit toate aceste luări, orânduite pentru deosebite ease obștești să oboară ca unile ce sânt asupritoare și împiedicătoare negoțului.

1) În ediția din 1837 ca și în manuscrisul 99 dela Academia Română se dau nume de ordine diferitelor dări începând însă deaba cu vadra starostească, care are numărul I. Am suprimate numerele de ordine în conformitate cu textul manuscriselor nr. 349, 909 și 4414, pentru că așa a fost textul inițial. Cf și *Analele parlamentare* I, Partea II. Buc. 1893, p. 92.

Art. 67. — Toți preoții poporeni, diaconii și cântăreții bisericești vor fi scutiți de darea unui galbăn pe an, care după vechiurile testamenturi ²⁾ era datori fieștecare dintre dânșii să plătească la Casa Școalilor Naționale și pentru aceștia să vor păzi legiuirile cuprinse în inadiusul așezământ alăturat sub litera A ³⁾.

Art. 68. — Dările, care piste bir să lua dela țiganii Statului, pentru vânzarea catârilor lor sau supt nume de gloabă și câte asemenea, sânt oborite.

Art. 69. — Slujitorii, plăeșii și alte bresle care slujea la deosebitele dregătorii și spăe paza mărginilor și în lăuntru țării, vor intra în rândul dajnicilor îndată ce să va înființa jandarmeria (paza într'armată), după cuprinderea capitului VII și aprozii cu simbrie pentru toate dregătoriile ⁴⁾. Iară șaugăii și toți lucrătorii întrebunțați în slujba ocnilor, vor urma ca până acum a împlini datoriile lor în privirea folosurilor de care ei să bucură, pe temeul hrisoavelor ce le dănuște întrebunțarea pământurilor atârănătoare de Ocnă. Fieștecăruia din acești slujbași să va da câte un peciu pe fața sa, făcut după formile cuviincioase pentruca alți oameni din treptile birnice să nu poată a să folosi de scutirea acestora.

Art. 70. — Hrisoavile care pentru sare și scutirea vitelor de vamă s'au dat la boeri și la mănăstiri, precum și pentru mortasăpie, afară de acele prevăzute la articu' 130 ⁵⁾, rămân fără nici o lucrare ca niște vătămătoare venitu-

2) Edițiile tipărite au pus cuvântul „statuturi“ în locul aceluia de „testamenturi“ întrebunțat în manuscrisele ce copiază textul original din 1831.

3) Edițiile tipărite fac trimitere la anexa B. Întrucât anexa A a fost intercalată ulterior, de comisia din 1835, am restabilit textul original. Vezi și nota de sub art. 63.

4) În edițiile tipărite în loc de „aprozii cu simbrie pentru toate dregătoriile“ s'a publicat: „slujitorii dregătoriilor atât acelor din capitalie cât și acelor de pe afară, după osăbită punere la cale“. Am reconstituit deci textul inițial. Cf. *Anale parlamentare*, Tom I, Partea II, p. 93.

5) În ediția din 1837 și în manuscrisul nr. 99: „art. 129“

rilor Statului și pentru că nu au a face cu driturile cele sfinte a proprietății de averi nemiscătoare sau mișcătoare ¹⁾, drituri care după învechitele așezămături a țării, vor fi păstrate în veci nerășluite întru toată a lor întindere, fără a fi supuse decât numai la sloboda întrebuițare și voință a proprietariului.

Art. 71. — De vreme ce ființa scutelnicilor, a breslașilor și a slugilor să oboară pentru deapurure și lucrarea pământului trebuie a fi agiutorată și totodată a să statornici o despăgubire pentru acei din boeri fără moșii, să legiuescu următoarele puneri la cale :

Art. 72. — I.) Oricare proprietari de moșie lăcuită, afară de răzăși, are drit a lua de pe fiștecare din moșile sale și în folosul a pământestii sale gospodării, un om din 10 familii, supt numire de slujbași-volnici. Acest drit va rămânea în veci legat cătră proprieta și va trece cu ia în orice mutare dela o față cătră alta.

II). Proprietarii care nu ar avea ranguri și mănăstirile, precum și mitropolia și episcopiile, să vor folosi de asemenea drit întru toată a sa întindere.

III). Slujbașii-volnici vor fi scutiți de lucrul boerescului, hotărit prin reglement.

IV). Proprietariul este îndatorit a lăsa încă la acești oameni atâte zile, câte vor fi trebuitoare la fiștecare timp a anului pentru întrebuițarea la însuși a lor pământescă iconomie, spre siguripsirea hraniilor lor și a familiei lor.

V). Proprietariul nu va putea lua pe acel al zecilea om, decât numai dintre sătenii de starea al doilea și al triilea.

VI). Proprietariul să va alcătui prin învoială cu volnicii-slujbași ²⁾. Alcătuirea trebuie să fie în scris și niciodată silită. Acea în scris învoială făcută spre aceasta, trebuie să fie încredințată de isprăvnicia locului. Atunce când săteanul nu ar voi să priimească condițiile propuse lui sau când proprietariul nu

ar putea îndeplini numărul volnicilor-slujbași cuveniți lui după dritul statornicit, visteria îi va plăti capitația pentru acii ce el nu ar putea găsi.

VII.) Proprietarii carii au două sute sau un mai puțin număr de săteni statorniciți pe moșia lor, să vor folosi cu dritul de a avea doi oameni din zăce familii cu aceleași condiții mai sus arătate.

VIII.) Toți boierii cu ranguri având dritul scutelnicilor, urmează a priimi, precum și până acum, în curgerea vieții lor o despăgubire de douăzeci și patru lei de scutelnic; văduvile și copiii acestora până la legiuita vârstă, vor lua în giumătate.

Boierilor ce să vor săvârși din viață și nu vor avea soții sau copii, să li să șteargă scutelnicii în acelaș ert în care s'ar întâmpla a lor săvârșire, nedându-să banii despăgubirei scutelnicilor pe întreg ertul acela, iar pentru boerii ce să vor săvârși având soții sau copii, să se sloboadă la soțiile sau copiii lor banii despăgubirei pe întreg numărul scutelnicilor rangurilor lor în ertul acela în care s'ar săvârși și apoi dela ertul ce va urma după acela, să se îngiumătățeză scutelnicii și să se treacă la casa cu numărul pe giumătate a scutelnicilor rangurilor, pe care asemenea număr să se plătească și banii despăgubirei. O asemenea legiuire să se iae de pravăț și pentru toți boerii ce de la zi 1-iu Ghenari 1832 și încoace s'au săvârșit din viață. La întâmplare a fi copii orfani și văduvă dela două însoțiri a unuia și aceluiași săvârșit din viață boieru îngiumătățarea cuvenită a banilor despăgubirei scutelnicilor rangului acelu boieru, să se sloboadă la casa sa, de unde în deopotrivă măsură să se împărtaşască fețele acele câte vor fi. Indată însă ce o cucoană văduvă s'ar căsători în al doilea cununie, să piardă dreptatea împărțării dintru asemenea și îngiumătățirea aceia a banilor despăgubirei scutelnicilor să fie numai în folosul copiilor orfani. Boerii și cucoanele ce au înbrățoșat și ar înbrățoșă shima monahicească, cu o asemeneaa

1) Ibidem. S'au adăogat în 1835 cuvintele „sau mișcătoare”, care n'au figurat în textul inițial votat în 1831.

2) În textul tipărit în 1837 : „Slujbașii volnici”.

urmare să nu piardă nicicum dreptatea despăgubirei scutelnicilor, ci să aibă aseminea dreptate nestrămutată pe viață ¹⁾.

IX). Toți boerii fără moșii și cu ranguri, precum și acei aseminea lor, cari în viitorime s'ar boeri, vor primi o pensie pe viață, după o ghereneralnică tablă a somilor ce s'ar conveni fiește-căruia, socotite pe analoghia de șasezăci lei de scutelnic. Văduvile și orfanii boierilor aceștii tagme, pân la legiuita vârstă, să vor folosi cu giământate aceștii pensii.

X). Pentru plata pensiilor mai sus zisă, este hotărâtă din veniturile Statului soma trebuincioasă, care poate fi urcată ²⁾ până la un milion de lei pe an.

XI). După contenirea despăgubirei de 24 lei, dată pe curgirea vieții boierilor proprietari cu drit de scutelnici, Casa Pensiilor venită în sporire, va plăti numai boierilor fără moșii și văduvilor i

orfanilor de boeri, după un deosăbit așezământ, a căruia punere la cale vor fi alcătuite cu un chip lămurit și pe înțales.

XII.) Din somile prisosite la această Casă, prin contenirea mai sus zisă, să vor legiui răsplătiri în bani, pentru slujbile făcute țării și dovedite prin documenturi cu bună și cuvenită formă.

XIII). Toți oamenii zăciuielii mai sus zise, vor fi pururea scutiți de bir, de orice havalele cu plată sau fără plată, precum și de cvartir oștinesc.

Art. 73. — Domnii nu vor avea drit în viitorime a da nimăru scutelnici și nu vor putea încă a scoate, nici a îngădui de a se scoate din rândul birnicilor, nici un om pentru slujba boierilor sau altor particulari, afară de zăciuiala sătenilor, legiuită prin art. de mai înainte, în folosul lucrării pământului. Domnii vor fi răspunzători de toată lucrarea înprotiva aceștii rândueli.

SECȚIA II

Despre cheltuelile Statului.

Art. 74. — Cheltuelile de piste an a Statului s'au așezat precum urmează :

	<u>Lei</u>
I. Darea la sfârșitul fiește-căruia an cătră Innalta Poartă, în urmarea tractatului de Andrianopoli, cuprinzându-se și acele numite Gianzili, İdie și Richiabile, precum și despăgubire pentru acea din partea sa deplină și vecinică lăsare în folosul Moldovii, a tot felii de dări în natură, angării și havalele supt orice numire ³⁾	500.000

1) Ultimul aliniat este adăogat textului inițial de către comisia din 1835 și figurează ca atare în edițiile tipărite.

2) Am întrebuițat cuvântul „urcată”, deși cu o singură excepție (miss. 349) manuscrisele dela Academie întrebuițează cuvântul „urmată”.

3) „S'au suit la somă de 700.000 lei, după acea din urmă convenție dela Sanct-Petersburg” (Nota la ediții e din 1837 și 1849).

	<u>Lei</u>
II. Lista țivilă a Domnului pentru ținerea Sa, a familiei și a Curții Sale	800.000
Domnul nu va putea de acum înainte a trage pentru sine nici un ram de venituri, nici a cere dela nime vreo dare în bani sau în natură.	
III. Lefile tuturor dregătorilor Statului, după alăturata foae supt litera B ⁴⁾	1.800.000
IV. Pentru încălzirea și luminarea deosebitelor tribunaturi, departamenturi și canțelarii	60.000

4) „La această somă s'au mai adaos 150.000 lei, după o dispoziție a Obșteștii Adunări, întărită de Prezidentul Deplin-Inputernic” (Ibidem). În ediția din 1837 se face trimitere la anexa litra D.

	Lei
V. Lefile și cheltuelile aghentului Moldovii la Constantinopoli, cu secretariul și a sa canțelerie	100.000
VI. Sâmbria aprozilor în slujba deosebitelor tribunale, departamenturi și vămi ¹⁾	207.005
VII. Gătirea și ținerea unui corpos de straja pământască, după capul al VII ²⁾	805.000
VIII. Așezarea și ținerea carantinelor pe malul stâng a Dunării, dela gura Prutului, până la hotarul Țării Românești, după capul al VI.	100.000
IX. Cheltuelile trebuincioase pentru ținerea Poștelor cu surugii și toate cele trebuincioase	633.000

Poștele se vor da în vânzare câte pe trei ani, prin strigare la Cochii-Vechi, cu prețul cel mai de gios și plata pe ceas de fieștecare cal, să va hotărî de cătră Obșteasca Obicinuita Adunare. Una mie cai îndestui pentru trebuința Statului, de să va socoti câte patrusute lei calul, toată cheltuiala să sue la 400 mii lei. Această somă, scăzându-să din șasă sute treizăci și trei mii șasă sute lei, ce s'au însămnat la paragraful acesta, prisosăsc două sute treizăci și trei mii șasă sute lei, care să să alătoreze la Casa Pensurilor, iar dacă cu vreme soma de 400 mii lei nu va fi îndestulă spre ținerea Poștelor, să va adăogi încă zece parale de

1) „S'au suit la somă de 323.770 lei, după o dispoziție a Obșteții Adunări, întărită de Prezidentul Deplin-Inputernicit, la 21 Fevrairie 1833.“. (Ibidem).

2) „S'au mărginit în somă de 650.000 lei, după dispozițiile Obștești Adunării, întărite de Prezidentul Dəplin-Inputernicit la 29 Mart 1834.“. (Ibidem).

	Lei
progon, pe lângă zece ce sânt acuma, precum s'au zis mai sus, dacă mai în urmă Domnul cu Obșteasca Adunare nu vor întâmpina niscaiva greutăți întru împlinirea aceștii măsuri. Să înțelege că scăderea somii, ce anume mai sus să află hotărîtă pentru această slujbă, nu să va putea face decât numai după împlinirea contractului de astăzi a Poștelor.	
X. Blancheturi de poștă pentru slujba Ccârmuirei	30.000
XI. Soma hotărîtă pentru pensie supt nume de despăgubire pentru toți acii care prin a lor rang, înscris până la 25 Aprilie 1828 în condica boeriilor în visterie păstrată, au drit a avea oarecare număr de scutelnici	500.000

Pe lângă aceste să vor da pe tot anul câte cincimii lei călugăriților dela monastirea Varaticul și douămii cincisute lei călugăriților de Agapie. Această pensie, care este pe totdeauna hărăzită, să va împărți la călugărițile cele mai sărace, după un izvod făcut un de cătră Preosințitul mitropolit.

Această somă, după legiurile art. 72 § X și după trebuința despăgubirii, poate fi urmată până la un milion de lei pe an, cuprinzându-să întru aceasta și prisosul somii asupa ținării Poștelor după art. 74 § IX.

Domnul și Obșteasca Obicinuita Adunare vor face dreaptă împărțire aceștii somi de despăgubire după temeiurile mai sus hotărîte. Plata pensurilor să va face pe trei luni. Văduvile după acelaș temeiu vor urma a avea și

Lei	Lei
de acum înainte pensie potrivită cu giumătatea numărului de scutelnici ce avea bărbații lor. Soma ce va rămănea din stângerea ¹⁾ acestor pensii, pe viață hotărîte cu nume de despăgubire, să va întrebuița la înzestrarea unei Case de Pensie, rânduită numai în folosul dregătorilor Statului, celor politicești și militarești sau a văduvilor lor, după slujba unui hotărît număr de ani și după dregătoriile pe care aceștia ar fi împlinit cu cinste după alăturatul anex, litera C.	<p>așezat de Domnul împreună cu Obșteasca Obicinuită Adunare²⁾. 125.000</p> <p>XV. Dregirea drumurilor celor mari și a podurilor înlăuntru țării. 75.000</p> <p>Potrivit cu această somă Domnul împreună cu Obșteasca Obicinuită Adunare, va hotări pentru această slujbă prețul zilei lucrului și a cărătorei, cu care preț vor fi îndatoriți a lucra sătenii ținuturilor unde acest feliu de drumuri au să să întocmască și de care ei mai ales să folosăsc.</p> <p>XVI. Lefile doftorilor, hirurgihilor și a moașilor din capitale și alte orașe a ținuturilor 120.000</p> <p>Acești doftori vor avea și îndatorire de a hultui pe la sate vacțina.</p> <p>XVII. Casa Milililor, hotărîtă întru agiutoriu familiilor sărace, a cerșătorilor și neputincioșilor, ce nu să vor mai îngădui pe uliță. . . . 100.000</p> <p>XVIII. Pentru Casa Apelor în capitale 75.000</p> <p>XIX. Pentru închisoarea publică și ținerea acelor închiși. Din această somă să va zidi în orașul Eșii o închisoare publică³⁾. 36.000</p> <p>XX. Pentru despăgubirea somii ce până acum trăgea spitalul Sfântului Spiridon, afară de veniturile averii sale. 21.000</p> <p>XXI. Casa Rezervii 259,975</p> <p style="text-align: right;">Peste tot: 6.652.575</p>
Inzăstrarea Caselor de Faceri de bine și de Obștești Folosuri în somă de 812.000 lei, însă:	
XII. Ținerea shoalelor publice în capitale și în celelalte orașe de căpetenie, precum și pentru o tipografie și bibliotecă publică. 200.000	
XIII. Ținerea unui seminar pentru învățătura tagmii biserecești. 60.000	
XIV. Pardositul cu peatră a orașului Eșii.	
Pieatra trebuincioasă la această pardosire să va căra de către săteni cu un preț	

1) Cele mai multe manuscrise ca și în ediția din 1837 „strângerea“. Am întrebuițat însă cuvântul „stângire“, după cum l-am găsit numai în manuscrisul 99 dela Acadmia Română.

2) Comisia din 1835, în loc de acest aliniat, adăogă la finele aliniatului precedent, după cuvântul Eșii, „potrivit cu legiurile cuprinse în an csa drept litera M“.

3) Comisia din 1835 suprimă ultima propoziție, care, așa fiind, nu mai figurează în edițiile tipărite. Probabil închisoarea fusese zidită.

Aceste cheltuele hotărîndu-să într'un chip statornic, vor sluji de temelie nes-trămutat pentru așezarea birurilor și altor venituri a Prințipatului, rânduite de a le întâmpina și nu vor putea fi întrebuințate pentru alte slujbe de cât pentru cele mai sus însămnate.

Art. 75. — Așezarea unei Case de Rezervă, socotindu-să a fi trebuincioasă, pe lângă soma ce i s'au hotărît, vor intra în această casă prisosul veniturilor publice, precum și acele ce s'ar naște din vreun alt nou venit a Statului.

Art. 76. — Cheltuelile aceștii case s'au hotărît în chipul următoriu:

a) Lipsa veniturilor Statului orânduie prin acest reglement, se va îndepălini prin somile aceștii case.

b) Oricare altă ecstraordinară cheltuală, cunoscută de folos obșteșc și de o trebuință neapărată, să va întâmpina cu numărătoare prin strigare la Cochii-Vechi cu prețul cel mai gios, iar soma să va lua din această casă. Întâmplându-să să nu agiungă somile Casei Rezervei, atuncea să va urma după legiuirile art. 54, cap. II.

Art. 77. — Epitropiile a deosăbițelor case de folosuri și faceri de bine obștești, însămnate în această secție, vor alcătui înadinsse reglementuri, care după cercetarea Obșteștii Obicinuitei Adunări și întărirea Domnului, cu amăruntul să vor urma de cătră deosăbitele epitropii întru administrația acestor case pe temelul anexului litera D ¹⁾.

SECȚIA III

Despre veniturile Statului

Art. 78. — Pentru de a întâmpina toate sarcinile și cheltuelile sus arătate, fără a aduce jignire proprietății averilor nemișcătoare, care este temelul lucrării pământului, a industriei și a fericii țării, vor intra în Visteria Statului veniturile și birurile hotărîte prin acest reglement, precum urmează mai gios, care venituri sânt cu apropiere prețuite în foaia supt litera E ²⁾.

I. Birul.

Art. 79. — Spre a să înlesni încât să poate strângerea birului, birnicii să vor așaza în doă mari despărțiri:

a) Acei fără patentă, precum sătenii lucrători de pământ indeobște și țigani Statului, vor plăti pe an la casa visteriei câte trizeci lei de gospodariu, adică: câte șapte lei și giământate la țăfert. Să vor scuti de toată darea țiganii mănăstirilor și a particularilor.

1) În textul chirilic: litera G, pe care am înlocuit o cu litera D care îi corespunde ca a patra literă în alfabetul latin.

2) Am înlocuit litera D din textul chirilic, cu E corespunzătoare, din textul latin.

Iar împărțirea banilor birului sus pomenit, o vor face lăcuitorii între dânșii, după cea din vechi obicinuință a lor și pentru neasuprirea vreunue, să să încredințeze acea împărțire de giudecătoria sătească și de proprietariul sau vechilul său și pe tot țăfertul să să triimată tăbliță la isprăvnicie spre revizie și păstrare.

b) Toți acei ce plătesc pe patente personale cu însușiri de privilegheți și anume mazilii, ruțașii și ruptile vor plăti pe an câte triuzăci lei de gospodariu, iar neșuțorii și meșterii vor plăti fieștecarele de la 50 pân la 500 lei.

Patentile industrieilor vor cuorinde pe acei ce țin dughiană, fabricre mari și mici șcl. și acei ce urmează vreun meșteșug fără a ține dugheană.

Tacsia de peste an ce are să plătească fieștecine dintre dânșii va fi după soma sus arătată, împărțită în analoghia întinderii negoțului său, sau după câștigul meșteșugului său, ce va avea. Obșteasca Obicinuita Adunare va face această împărțire păzind temelul după care acei ce negoăță lucrurile trebuincioasă și folositoare să plătească

mai puțin decât acei ce vând mărfuri de lucș ¹⁾.

Dări indirecte sau lăturalnice

II. *Ocne.* Intrebuițarea sării fiind neapărată pentru toate stările lăcuitorilor, adăogirea prețului acestui produs, fără a îngreua în parte vreuna din aceste stări, să face mai puțin simțitoare, îndămănează apărarea averii birnicilor și înlesnește scăderea birului la câtimea sus arătată. Așa dar și în privirea scăderii prețului de monedă, prețul de una sută ocă sare, la ocna pe loc, să va așaza de zece lei și în țară pân la douăzeci și cinci lei, iar nu mai mult, cuprinzându-să în acest preț transportul și orice alte cheltue. Aceste prețuri, așezate fiind odată pe totdeauna, nu să vor putea spori supt nici un feliu de cuvânt sau numire.

III. *Driturile vămii.* Tarifa vămilor pentru toate producturile, lucruri și altele ce s'ar scoate din țară sau s'ar aduce de pământeni sau de supușii Inaltei Porți, să va hotări prin Obșteasca Obicinuită Adunare cu întărirea Domnului și în chipul cel mai folositoriu pentru țară.

Iar pentru ecsportația vitelor, care este ramul de frunte a negoțului țării, s'au legiuit că se va plăti de bou, de vacă și de cal, câte o giumătate de galbăn și câte un galbăn de șasăzaci capite de vite mici.

Tagma bisericească și toate treptile nobile vor plăti vama la marginea țării pentru toate lucrurile și producturile ce ar scoate din țară sau ar aduce. Afară de aceste plăți, treptele sus arătate vor păstra nerășluit și nejiğnit

1) Ediția din 1837, în conformitate cu lucrările comisiei din 1 Aprilie 1835, modifică textul art. 79 al. b. împărțind negustorii și meșterii pe trei categorii, potrivit art. 11 și 24 din anexa R, intitulată : „*Pentru deosăbitele clasuri a lăcuitorilor din Prințipatul Moldovei și pentru a lor dreptăți și datorii respective*“.

La sfârșitul articolului se adăogă în aceiași ediție dispozițiuni privitoare la împărțirea în două clase contribuabile a văduvelor mașloriupășilor.

vechile lor drituri de proprietate și vor urma a fi nesupuse la orice feliu de dare pentru avuturile lor mișcătoare sau nemışcătoare.

IV. Darea din averile clirosului.

Partea din veniturile de toate moșile și acareturile mânăstirești, atât a celor ce atárnă dela scaunile mitropoliei și a episcopilor Moldovei, precum : Slatina, Râșca și celelante, cât și a celor ce sânt închinete la mânăstirile streine, precum : Golia, Galata, Triisfetitele și celelante, vor fi scutite de aceste dări. Sf. Spiridon, care ține spitalul, mânăstirile Neamțul, Săcul, Varaticul, Agapia și Floreștii, unde sânt așezate și să țin soboară de călugări și de călugărițe, asăminea și mânăstirea Socola, hotărită pentru așezarea seminariului. Inșă în privirea îndămănării mânăstirii Neamțului, aceasta va ținea cu a sa cheltuală, în Târgul Neamțului, un spital pentru triizăci bolnavi partea bărbătească și femeiască, în care spital va avea tot cu a sa cheltuală, un doftor, un spițari și toate cele trebuincioase, după reglementul ce să va face de obște, pentru toate spitalurile țării.

Agiutoriu din partea mitropoliei și a episcopilor Romanului și a Hușului.

Această somă va sluji spre ținerea seminariului Socolii și să va alătura cătră celelante venituri a Școalelor Păblice, carele și aceste asăminea să află supt privigherea unii epitropii deosăbite.

Art. 80. — Aceste îndatoriri a mitropoliei, a episcopilor și a mânăstirilor nu jiğnesc nici cum dreptățile proprietății, fiindcă mânăstirile inădins sânt înzăstrate cu averi atât naționale cât și particulare, pentru înplinirea bunelor fapte plăcute lui Dumnezeu și de obște folositoare, întocmai după vrednicul de pomenire, creștinescul scopos al ziditorilor și a înzestrătorilor acelor sante lăcașe.

Veniturile întâmplătoare

V. Veniturile dela viile streinilor.

Streinii care au vii în țară vor da în loc de vădrărit, ce până acum plătea, câte zăce lei pe an de fieștecare pogon.

VI. Darea ce și până acum să luoa dela berbeci, oile și caprile păstorilor streini, ce vin în țară pentru vârat și ernat¹⁾.

Acest venit să va vinde pe an prin Cochii-Vechi, precum și până acum s'au urmat. Acei ciobani sânt îndatoriți a să învoi cu stăpânii moșiilor pentru locul pășunii și a ernaticului ce va trebui la vitele lor.

VII. Venitul portului scrisorilor pentru ecspediția în lăuntru țării. O ghegeneralnică cantoră a poștei de scrisori să va așeza în capitalie pentru corespondenția cu târgurile de căpitenie a prințipatului și până la marginile țării. Ocârmuirea va organizi această cantoră și va așeza tarifa pentru plata cărților²⁾.

VIII. Venitul pasaporturilor, slobozite de cătră Domnul pământenilor ce ar voi să margă piste hotar, plătind tacsie câte zece lei de pasport. Aceste pasaporturi pecetluite cu pecetea domnească să vor protocoli de postelnicul. Insuș supușii streini nu vor putea eși din hotarele Moldovei fără a li să revedui pasaporturile de cătră poliție. Mocanii streini vor urma a trece piste margine ca și mai înainte. Soma adunată din această tacsie la sfârșitul fieștecăruia an va trece în visteria pământeașcă.

Art. 81. — Prețul tuturor monedelor de aur sau de argint, ce vor intra în Moldova, să va statornici după a lor de sine, curată și adevărată valoare, potrivit cu cea a galbănelui de Olanda,

1) În ediția din 1837: „ernatic și vâratie“.

2) Atât ediția din 1837, cât și aceia din 1846, arată în notă că negăsindu-se nimeni vâmator să ia asupra sa ținerea cantorei Poștei, pentru care se fixase prin regulament o garanție de 5200 lei, Cantora a rămas în desființare.

care cuprinde 60 grăunță de aur și 6⁹/₁₃ grăunță de miglă în preț de 31¹/₂ lei galbănel sau de 14 sorocoveți, după cursul de astăzi a galbănelui și a sorocovățului.

Această prețuire va fi de temei ne-strămutat a cursului monedii, în toate luaturile și alejverșurile din lăuntru Moldovii.

Art. 82. — Tot pământul inpresurat din a stânga Dunării să va da în deplină și întreagă stăpânire acelor ce prin dănuiri și vrednice documenturi vor dovedi drepturile lor pentru aceste averi. Iar dacă, după trecerea termenului ce să va da spre înfășoșarea documenturilor și a hârtiilor doveditoare s'ar afla oareșcare părți de loc fără stăpân, atuncea din acele să va închipui o ființă de avere a Statului, care să va ocârmui în folosul lui. Aceste averi nu să vor putea în vremea viitoare înstreina supt nici un feliu de pricină prin hotărîrea numai a Șefului Statului; însă dacă după sfătuirile Obșteștii Obicinuitei Adunări și pentru un scopos de obștesc folos, după cuviință dovedit, s'ar cunoaște că înstreinarea unii părți de acea avere a Statului ar fi trebuincioasă, atuncea să va face vânzarea publică prin Cochii-Vechi sau un schimb cu cel mai bun folos a Statului.

Art. 83 — Ce să atinge de ramurile venițului orașănesc, spre întâmpinare cheltuelilor trebuitoare pentru poliția Eșii, aceste venituri sânt însămnate în deosăbit reglement supt litera F³⁾, ce așază temeiurile după care să cuvine a să ocârmui Munițipalitatea capitaliei⁴⁾ și orânduește chipul adunării venițurilor precum și întrebuițarea acelor somi. Acest reglement munițipal va sluji de temei și pentru celelante orașe a prințipatului, aducând însă la acele pefacerile cerute de starea fieștecăruia oraș.

3) În ediția din 1837: „litera H“ în textul chirilic din 1831 „litera E“. Transcris de noi: litera F pentru a păstra ordinea literilor în alfabetul latin.

4) În ediția din 1837: „Eforia capitaliei“.

SECȚIA IV

Chipul facerii înscrierii sau a catagrafiei.

Art. 84. — Pentruca toate treptele dajnice să poarte sarcinile și cheltuelile Statului, să va face de obște o înscriere de toți lăcuiitorii dajnici a Moldovii, după temeiurile următoare :

a) O osăbită comisie să va rândui în fieștecare ținut spre înscrierea tuturor dajnicilor. Această comisie va fi alcătuită de un boeri a rangurilor întâiu, carile să nu fie moșinași în acel ținut, de deputatul ales de cătră acel ținut pentru Obșteasca Obicinuită Adunare, precum și de iconomul sau protopopullocului.

b) Spre mai multă înlesnire a lucrării, ispravnicul va împărtași științele ce să vor cere și va da tot trebuinciosul agiutori.

c) Această comisie este îndatorită a umbla din sat în sat, a aduna pe toți lăcuiitorii, pe preoții poporului, pe proprietari sau pe vechilul său, a supune la giurământ pe vornicelul satului, pe trii din fruntași, pe trii din mijlocași și trii din codași, pentru ca să arăte adevărul numărului familiilor satului spre a să înscrie în foae. Vorniceii, bătrânii trecuți în vârstă și văduvile sărace ce nu vor fi în stare de a da bir, să vor arata în deosăbi.

d) Tot această comisie va înscrie [asămine] ¹⁾ și toate bisericile anume, precum și pe toți preoții, diaconii și cântăreții în slujba bisericească.

Art. 85. — Tot întru aceiași foae să vor înscrie și acei din dajnici, care lăcuind prin apropiete cotunuri, nusă află cuprinși între lăcuiitorii aceiași parohii. Foile sus arătate să vor face pentru fieștecare sat după o formă dată întru această. Fieștecare foae să va adeveri de stăpânul moșiei sau, în lipsa lui, de cătră vechilul lui, de preotul satului și de giurați. Toți aceștia vor fi în asămănată răspundere pentru oricare trecere cu vedere sau neadevăr ce s'ar aluneca în a lor arătate.

1) Cuvântul «asămine» este adăogat numai în ediția din 1837.

Art. 86. — Aceste comisii de ținuturi, asemenea, vor înscrie în cete și pe toți țigani Statului, care să vor trece în o singură condică. Ocărmuirea să va îngriji în cuviincioasă vreme a afla mijloace de a statornici lăcuința acestora, spre a-i întrebuița la lucrarea pământului sau la alte meșteșuguri de industrie prilejnice contenirei nestatorniciei și a îndreptării soartei lor pe temeiul anecșii supt litera G ²⁾).

Art. 87. — Aceștia comisii de ținuturi, după ce vor săvârși înscrierea acestor fără patente dajnici, vor începe a înscrie treptile privilegheate, precum : neamuri, postelniceii și cealanți și pe toți aceia care supt asemenea numiri să scutesc de tot felul de dare. Aceștia vor fi îndatorii a înfățoșa acturile ce îi înputernicesc a purta aceste numiri și a nu plăti nicum bir, precum hrisoave și drese spre dovadă a baștenii lor și să vor osăbi din acii ce nu vor putea da asemenea dovezi. Numile acestora să să înscrie în foaia cuviincioasă fieștecăruia, cu arătate anume. a ephii în care li s'au dat acest fel de privelegii.

Art. 88. — Să va face asemenea cu lămurire o foae de mazilii și ruptașii și ceialați a ținutului, adică de acii cărui prin vrednice documenturi ar dovedi tragirea lor din familii vechi de mazili. Comisia va fi îndatorită a însămnă în această foae ziua și anul dinpreună cu documenturile înfățoșate spre dovedirea dritului lor. Iar câți din aceștia s'ar dovedi că primirea lor în această treaptă este abuzivă, să vor înscrie întru o foae alăturată către aceia a satului, unde le-ar fi și lăcuința. Această urmare să va păzi și pentru orice alt privilegheat.

Art. 89. — Asemenea să vor înscrie

2) În ediția din 1837 „litera O”, în manuscrisele din 1831 litera I. Am transcris însă cu litera J corespunzătoare în alfabe ul latin.

în oșăbită foaie și jidovii aflători cu lăcuința în țară, precum și toți neguțitorii creștini de orice relighie ar fi, împărțindu-i în stări, după instrucțiunile ce li s'a vor însămna. Asemine urmare să va păzi și pentru meșterii de orice meșteșug, care să vor înscrie în deosebite corporații (bresle), după meșteșugurile la care să îndeletnicesc. Țiganiile ce sânt o particularnică propieta, atât acii de prin țarguri, cât și acii de prin sate, nu să vor înscrie, nici vor fi cuprinși de aceste rânduri.

Art. 90. — La fieștecare din nou înscriere, Ocârmuirea va da fără plată fieștecăruia din fețele arătate la art. 79, litera b cât o patentă cuprinzătoare de câtimea dării sale de piste an.

Art. 91. — Aceleași comisii vor face anume număratoarele înscrierii po-goanelor de vie a streinilor.

Art. 92. — Un mare număr de oameni născuți în Țara Turcească sau și în Prințipaturi, găsind după vreme chipuri de a lua o protecție streină și de a să apăra ca un sudit a vreunei puteri, spre a să folosi de privileghiurile și scutirile hotărâte prin tractaturi pentru acei adevărați supuși acelor puteri, viind în țară cu pașaporturi în bună și cuviincioasă formă, neapărat de trebuință este ca comisiile catagrafiei să fie însărcinate a trece întru o foaie obștească pe toți neguțitorii sau meșterii azezați în prințipat supt nume de suditi streini. În această foaie să va însămna a lor nume și poreclă, naștea din care să zic, a lor stare sau meserii, lăcuința lor de acum, averile nemișcătoare ce ar avea în țară și în urmă pașaporturile sau documenturile adevărtoare de a lor nație și de vremea venirii lor în prințipaturi. Obșteasca Obicinuită Adunare, după cercetarea ce va face de aceste foi, le va spune cu a ei observație Domnului, carile din partea sa să va adresui la Innaltă Poartă, pentruca împreună cu ministrii Puterilor streine din Constantinopoli, o comisie innadins să să rânduiască la fieștecare provincie, spre adevărarea documentelor de naționalitate acelor fețe și de a supune

supt adevărata lor cârmuire pe toți acei ce n'ar fi înfătoșat pașaporturi în bună și cuviincioasă formă, date de Ocârmuire căruia ei s'ar arăta a fi supuși. Consulii puterilor evropiene cu rezidenții în aceste prințipaturi să vor pofți a să împărțăși de această comisie, spre înlesnirea acelor adevăriri și desființarea protecției lor dobândite cu catahrisis înprotiva așezământurilor închiete și care au pricinuit adeseori neincuviințări și dezbateri nepriincioase între Ocârmuirea pământescă și consulaturi.

Art. 93. — Iar cât pentru agenții consulaturilor azezați în deosebitele ținuturi a prințipatului de câțva ani supt nume de staroste și care, însușindu-și dritul de giudecătorie și de protecție asupra lăcuitorilor pământeni, împiedica lucrările ocârmuirei, aceștia trebuie fără întârziere a să chema îndărăpt. Ocârmuirea prințipatului îndatorită fiind a cunoaște numai pe consulii și agenții consulaturilor numiți de puterile evropiene și inputerniciți cu berat sau فرمان a Innaltei Porți, în urmarea legăturilor închiete.

Art. 94. — Este netăgăduit că jidovii ce sânt înprăstieți prin Moldova, al căroro număr crește din zi în zi și cea mai mare parte din ei trăesc cu vătămarea interesurilor pământenilor, folosindu-să de toate mijloacele spicuțațiilor cu scăderea industriei și fericirii cbestești. Spre vindecarea, încât să poate, a aceștii neincuviințării, comisiile vor însămna în foaia înscrierii: starea și meșteșugul fieștecăruia jidov, pentrucă acei ce nu vor avea vreo stare sau meșteșug și carii, fără a urma vreun meșteșug folositori, ar trăi fără căpătai, să fie depărtați din țară și nici alții asemenea să nu mai poată intra în Moldova.

Art. 95. — Spre înlesnirea facerii înscrierii lăcuitorilor capitaliei, să va orândui și pe aga la comisia ținutului Eșii.

Art. 96. — Soma trebuincioasă spre întâmpinarea cheltuielilor persoanelor întrebuintate la aceste comisii de în-

scriere, să va hotări de Ocârmuire și să va da din banii aflători în casale Statului.

Art. 97. — Insciriile să vor face la fieștecare șapte ani, după chipul așezat și la fieștecare innoire a lor într-un al șaptele an să vor păzi întocmai regulile pomenite.

Art. 98. — După ce să va sfârși o așa inscriere într-un toate ramurile ei de către sus pomenitele comisii, Obșteasca Adunare va numi un comitet alcătuit din sinul ei, care împreună cu visteria, în vadea însămnată, să va îndeletnici cu adevărarea titlurilor a deosăbitelor sus zise privilegiate trepte, a căroră dreptăți să vor așeza cu nestrămutare, întocmai după legile și așezământurile țării, pentruca veniturile Statului să nu mai cerce, precum până acum, nestatornicie și ca să să curme catahrisurile alunecate prin urzirea privilegietilor.

Art. 99. — După ce să va săvârși inscrierea tuturor treptilor lăcuitoare în Moldova :

A.) Tot streinul lucrătoriu de pământ, ce ar veni să să statornicească în Moldova, unul ca acesta neputând cu asemenea însușiri atârna de nici o streină protecție, să va înscrie într-un osăbire și în curgirea de acei întâi trii ani va fi numitul scutit de toată darea, iar dacă după trecerea acestui termen, în șapte ani următori, va plăti giământate din birul hotărât pentru cielanți dajnici a țării, după împlinire de zece ani socotiți din zioa statornicirii sale, să va trece numele său în rândul celorlanți dajnici și va plăti birul deopotrivă cu acei de loc.

B.) Iar coloniștii bejenari, pe care proprietarii i-ar aduce din streinătate cu cheltuelile lor, pentru înlesnirea

creșterii înpoporării (adăogirea norodului), în privința lucrării pământului și a industriei, pentru unii ca aceștia să va păzi cu nestrămutare așezământurile hrivovului Domnului Constantin Mihai Racoviță Voevod din anul 1752, Iunie 9, în cuprinderea căruia, după împlinirea de șasă luni, ei vor plăti bir până la 15 lei de familie, iar din fii lor, acii ce să vor naște în Moldova, căsătorindu-să, vor plăti bir deopotrivă cu cielanți dajnici pământeni. Drept aceia, pentru hrivovurile de mai înainte, să va păzi legiuirea hrivovului Domnului Constantin Mihai Racoviță Voevod.

c) Dajnicii, carii după ce au lăsat pământul Moldovii să vor înturna iarăș, nu vor dobândi nicidecum driturile hărăzite streinilor veniți dintăiași dată în țară. Sătenii, care să vor strămuta dintr'un prințpat într'altul, să vor da îndărăpt despre amândoa părțile îndată ce să va face cerire.

d) Streinii, carii pentru negoți sau cu oricare meșteșug, ar veni să să așeze în Moldova, la sosirea lor să vor înscrie asămine în cuviincioasa lor corporație (breaslă) și nu vor putea urma meșteșugului lor, până a nu dobândi hotărâta patentă și până a nu plăti tacsia lor. În această regulă nu sânt cuprinși fabricanții care ar introduce în țară oareșcare ram de industrie folositoare ei, Guvernul va da unora ca acestora carte de scuteală pentru un număr de ani hotărâți. Aceastăși rânduială să va urma și în priința pământenilor ce ar voi să facă acest feliu de așezământuri. Iar clasificăția tuturor lăcuitorilor Moldovii să află însămnată în anecea supt litera H¹⁾.

1) În ediția din 1837: „litera R”, în cea din 1831 cu litera chirilică Z.

SECȚIA V

Strângirea birului și a altor venituri ale Statului.

Art. 100. — De vreme ce starea cea bună și îndămânarea dajnicilor derază nu numai din cumpănita împărțire

a birului, ce și din chipul adunării lui până acum urmată de cătră ocolăși și alți zapcii, pricinuitori de o mulțime de

catahrisuri, încât cheltuelile cu acest feliu de asupritori era foarte grele pentru lăcuitori, spre dizrădăcinarea în veci a acestor catahrisuri, Ocârmuirea va împărți la fieștecare sat tipărite tăblițe cuprinzătoare numărului fameliilor dajnice și acei de piste an some a birului lor, după câtimea hotărâtă la art. 79, supt îndatorire însă ca toți lăcuitorii aceluieși sat să fie unul pentru altul răspunzători, despre totimea birului ce are a plăți satul lor. Aceste tăblițe vor fi întocmai cu tablile visteriei și cu acele triimisă la isprăvnicii. Oamenii fără căpătâiu, acii care după meseria lor nu să indeletnicesc cu lucrul pământului precum: haidăii, cio-banii, văcarii, porcarii, jitarii și alții asemine, a căroră petrecire este nestatornică și care în alte locuri vărează și în alte ernează, nu pot fi uniți cu satele la bir, precum nici odinioară au fost, pentru că nici îi inchizășluesc satele pe niște asemenea ce nu au nici o statornicie. Pentru aceasta așezându-să asupra-le capitație de treizăci lei, să li să împărțască la fieștecare peciuri pe nume și fața arătătoare de darea lor de piste an, supt îndatorire ca tot proprietariul și sătenii care ar vroi să tocmască unul sau mai mulți de aceștia, să nu-i poată priimi în slujbă fără arătarea peciului și plata dării lor cătră isprăvnicia locului, străfuindu-să acei care dinprotivă ar urma cu îndoită plată.

Art. 101. — Doâ din aceste tăblițe pecetluite cu pecetea Domnului și protocolite de visternicul, să vor da fieștecăruia sat: una la sătescul județ — art. 309¹⁾, cap. al. VIII —, pentruca obștia satului să știe adevărat soma birului său de piste an și cealantă tăbliță să va da proprietariului moșinași sau vechilului său. Baniî birului a fieștecăruia sat, întocmai după somile tăbliții sale, să vor aduna la fieștecare țăfert de cătră vornicelul satului, supt privigherea proprietariului sau a vechilului său ori a cumpărătoriului și prii-

mindu-să de săteasca giudecătorie să să triimită îndată la isprăvnicie cu oaminiî aleși din sat, fără a putea răzâma nici un feli de răspundere asupra proprietarului sau înfăoșitoriului lui.

Art. 102. — Dar pentru a să întâmpina rămășițurile care pururea aduc vătămăre lăcuitorilor, giudețul sătesc dinpreună cu vornicelul vor însămna stăpânului pe acei cu rămășița sau neurmători a plăți și atuncea acesta îi va îndatori a-și plăti partea lor în terminul ce li să va orândui și pentru acei îndărăpnici va face la isprăvnicie arătare pentru a fi siliți la plată. Cât pentru satele lăcuite de răzâși, tăblița să va încredința la cel mai de frunte dintre ei, carile dinpreună cu giudețul sătesc și cu vornicelul vor împlini întru strângirea birului dela săteni, datoriile sus arătate a stăpânului unii întregi moșii.

Art. 103. — După facerea înscrierii de țiganiî Statului, Ocârmuirea va împărți la ocolașul fieștecăruie cete câte o foae cuprinzătoare de numărul familiilor a cetii aciea și a somii birului lor, care să va strânge pe țăfert și să va încredința îndată sameșului ținutului unde s'ar afla ceata, carile va adeveri priimirea banilor, scriindu-i în dosul foaii.

Art. 104. — Să va împărți câte o patentă personală la toți privilegiații, adecă: maziliî și cielanți, precum și la industrieri (cei cu meșteșuguri) de orice relighie și stare ar fi; cei întâi vor încredința soma tacsiei lor la privighitoriul ocolului iar și cei de al doile la starostii corporațiilor, care vor adeveri priimirea banilor scriind în dosul patentii.

Art. 105. — Somile birului adunate și vărsate în casa ținutului, după articurile 101, 102 și 103, să vor însămna anume și să vor înscrie în posloviț de cătră sameșul ținutului în dosul tăbliții încredințate proprietariului satului sau vechilului său. Unul sau altul din acești doi va adeveri soma plătită, iscălind izvodul trimis ispravnicului de către visterie. La sfârșitul anului, visteria va avea îngrijire de a aduna toate acestă

1) În ediția din 1837: «art. 319».

table pentru ca Obșteasca Obicinuită Adunare să se poată încredința de dreapta stringire a birului, după cum său legiuuit.

Art. 106¹⁾. — Pentru a se siguri psi dila o înscriere la alta întregime birului a fieștecărui sat și a se întâmpina grelile înpregiurări și neprevăzutele nevoi ci se pot întâmpla în sânul vreunii obștii, fieștecare sat, târg și plasă de oraș va avea câte o casă, cărora să orânduiesc veniturile următoare :

a) Fieștecare dajnic va plăti la această casă o a zăcea parte piste birul său cel pe tot anul.

b) Cei de curând însurați, cari după obiceiul pământului era scutiți de bir în anul dintâi, vor plăti la casă dila 4 până la 12 lei pe an, somă care după îndemănările lor se va hotări de cătră obștie când vor intra în al doile an a căsătorii lor și până la cea din nou facere a catagrafiei.

Banii aceștii case vor fi pentru a se acoperi cheltuelile ordinare și ecstraordinare al obștii acie, precum sâmbrie vornicelului, câte un leu de casă și lipsa birului țăfertului pricinuită din partea ²⁾ vre unui sâtean. Aseminea tot din această casă va da obștie satului cheltuelile triimișilor cari ar merge la scaunile isprăvniciești sau la capitalie pentru pricinile satului.

Ocârmuire aceștii case se va încredința preotului satului i giudecătoriei sâtești și vornicelului, carele va strânge această mică dare a zeciuelii piste bir, întemeindu-să pe tăblița vîstieriei. Izvodul daturilor și a luaturilor aceștii case să vor ține de cătră preotul satului și să vor adeveri de cătră sus pomeniții ocârmuitori aceștii case.

Art. 107³⁾. — Siguripsindu-să strân-

1) În ediția din 1837, art. 106 a devenit prima parte a art. 107.

2) În Analele parlamentare, ca și în ediția din 1837 (mss. 99) „din moartea unui sâtean», în manuscrisele nr. 349, 909, 4414 dela Academia Română : „din partea vreunii sâtean».

3) În ediția din 1837, art. 107 este alcătuit din întrunirea art. 106 și 107 la care se mai adaogă un aliniat final referitor la obligativi-

gerea birului prin orânduiele sus arătate, toți ocolașii întrebunțați până acum întru strângerea birului prin sate să desființază. Nici privighetoriul de care să va vorovi la art. 404, cap. IX, nici starostii corporațiilor, nici slujbașii Statului, nici vorniceii satilor nu vor putea supt nici un cuvânt cere dela săteni și de la alți dajnici vre o gloabă, zăciuală sau ori ce altă dare în folosul lor ; iar de să vor purta înprotiva aceștii legiuiiri, să vor pedepsi cu asprime, precum și proprietariul sau vechilul său care ar cuteza a face cel mai mic catahrisis întru strângerea birului, sau carii, după ce îl vor strânge, nu-l vor da sameșului ținutului, sau, în sfirșit, ar pârî cu nedreptul pe săteni că nu sânt următori a plăti. Ispravnicii administratori vor avea întru această privigherea cea mai lucrătoare și vor face îndată arătare visterii pentru acest feliu de abuzuri; iar dinprotivă, ispravnicii se vor scoate din slujbă și vor cădea în cea mai mare răspundere pentru că au îngăduit acest feliu de asuprire.

Art. 108. — Dacă de la o înscriere la alta s'ar întâmpla în vre un ținut sau sat oarecare ardere mare sau moarte, sau vreo altă nenorocire întâmplătoare, care ar face neputincioasă plata birului, atunci Sfatul Administrativ, alcătuit după capul al IV-le, după cercetare la fața locului, va lua îndată măsurile trebuincioase spre ușurarea acelora cărora li s'ar întâmpla nenorocire. Sfatul Administrativ va păstra jurnaluri cu lămurire pentru aceste încuviințate scăderi, cari se vor supune la Obicinuita Obștească Adunare.

Art. 109. — Orândăluirile obștești a ocnilor, a vânilor, precum și a veniturilor întâmplătoare, nu se vor face pe mai mult de cât pe trii anii și întreaga lor somă se va vârșă în casăle Statului în coprinderea contracturilor încheete cu cumpărătorii.

tatea înștiințării directe a sâtenilor de către ispravnic asupra sarcinilor ce se vor cere de la ei prin privighetorii de ocoale.

SECȚIA VI

Pentru contabilita (ținerea socotelilor).

Art. 110. — Visternicul este însărcinat de a siguriși primirea banilor atât a birului, a obșteștilor orândăluiri și a altor întâmplătoare venituri a Statului și adevărind sameșilor ținuturilor primirea acestor a tot felul de some, le va trece într'o condică șfăruită și pecetluită cu pecetea domniască și numită condica luaturilor, cari se vor adiveri la fieștecare țăfert de cătră mădulările Sfatului Administrativ.

Art. 111. — Cheltuelile așezate prin acest reglement se vor trece în alta asemine și diopotrivă condică șfăruită și pecetluită cu pecete domnească, în care vor iscăli toți ministrii, fieștecare în partea sa, pentru primire pe țăfert a lefilor persoanelor departamentului său¹⁾, precum și toți acei cari vor primi bani din casa Statului, ori pentru lefile lor sau pentru trebuințe publice și numai cu această condică numită a daturilor și în puterea jurnalurilor încheete a Sfatului Administrativ cuprinzătoare unor așa plăți va putea visternicul a-și închee socotelile când se va face cercetarea lor de cătră Obșteasca Obicinuită Adunare.

Art. 112. — Nici o dare de bani piste somile hotărâte nu se va putea face de cătră visternicul, de cât numai în întâmplări grabnice și ecstraordinare și aceasta după încheere de jurnal iscălit de toate mădulările Sfatului Administrativ, întărit și de Domnul.

Art. 113. — Visternicul va privighea cu o neconțință și statornică sârguință ca străngerile banilor din țară să se facă întru toate întocmai după art. 101, 102, 103 și 104 a acestui reglement, și ca somele încăsuite la ținuturi să se triamată îndată la visterie cu bună pază de jandarmi. Sameșii ținuturilor vor fi răspunzători pentru toată irosire sau pierdere banilor obștești priimiți de către dânșii. La îngrijirea visternicului

este încredințată redacția (alcătuirea²⁾) și păzirea contracturilor încheete cu cumpărătorii vămilor, a ocnilor și a altor ramuri a veniturilor Statului, în cuprindere vânzării prin Cochii-vechi făcută de către Obșteasca Obicinuită Adunare.

Art. 114. — Visternicul va privighea ca la sfârșitul fieștecăruie țăfert toate socotelile diosebitelor feliuri de dări să fie sosite³⁾ la vistierie și ca luaturile și daturile unui țăfert să nu se amestice cu celelalte și ca fieștecare fel de venit să închipuiască o deosebită socoteală. Casieriuul visterii va ține adivărate și lămurite condici de rânduiala încăsuirii și a cheltuelii făcute după rânduelile articurilor atingătoare de aceasta și va fi răspunzătoriu pentru orice irosire a banilor încăsuți

Art. 115. — Urmându-se ținere socotelilor cu chipul ce s'au arătat, mădulările Sfatului Administrativ la sfârșitul fieștecăruie țăfert vor face revizie socotelilor și cercetare somilor rămase în casăle Statului și după aceasta vor supune și Domnului isprava acestui adevătoriu control.

Art. 116. — Drept aceia, să va așăza un controlor, în secșia postelnicului, secretariului Statului⁴⁾, spre a adiveri toate somili și a le regularisi în chip lămurit, spre a putea fi supuse Obșteștei Obicinuite Adunări.

Art. 117. — Domnul va supune la sfârșitul fieștecăruia an aceste a lor raporturi la Obșteasca Obicinuită Adunare dinpreună cu sămile visternicului de toate luaturile și daturile anului săvârșit,

2) În ediția tipărită din 1837: „(redacția) alcătuirea“.

3) În manuscrisele 909 și 4414: „socotite“, în mss 99, 349, în ediția tipărită în 1837 și în Analele Parlamentare „sosite“,

4) În ediția din 1837 ca și în manuscrisul nr. 99 cuvintele: „în secșia postelnicului, secretariului Statului“, s'au suprimat.

1) În manuscrise „ei“.

precum și bugete sau închipuirile cheltuelilor anului viitoriu.

Visternicul este dator a înfăoșa Obșteștii Obicinuite Adunării toate documenturile adevărate ce i s'ar cere asupra a oricare somă de obștești luaturi sau daturi.

Sama în acest feliu înfăoșată de visterie, după ce să va cerceta în Obșteasca Obicinuita Adunare, în cuprinderea art. 54, cap al II, încuviințându-să și de Domnul, să va așaza în arhivele visteriei.

SECȚIA VII¹⁾.

Dreptăți și datorii din partea proprietariului către lucrătorii de pământ și asemenea din partea acestuia către proprietar.

Art. 118. — După ce prin dispozițiile de mai sus s'au desființat deosebitele abuzuri, ce din vreme în vreme să alunecă în ocârmuirea prințipatului ca niște pricini opritoare fericirii obștești și după oborîrea scutelnicilor, breslașilor și a slugilor și a slujitorilor, a cărora intrare în rândul birnicilor aduce în folosul acestora o scădere însemnătoare în partea dării fieștecăruie din dajnici, prin care chip s'au statornicit acum birul ocârmuirii la numai 30 lei pe an de gospodariu și după ce asupra tuturor acestora s'au priimit măsuri privitoare la folosul cel adevărat a lucrătorilor pământului săteni, comitetul, această dreaptă cugetare păzind, s'au îndeletnicit și pentru dreptățile și datoriile proprietariului către sătenii lăcuitori pre pământul său și a acestora către proprietariu, stăpânul pământului lăcuinții lor.

Art. 119. — În privirea acestor drepturi și îndatoriri a îmbelcor părți, pământul ce este de dat săteanului de către proprietariu nu era hotărît prin vechile așazământuri, când din altă parte zilile lucrului ce să cuvin moșiei

era nehotărâte în număr, precum vedesc vechile obiceiuri cuprinsă în uricul Domnului Grigorii Ghica din 1777, Septembrie 30, anume glăsuind că în acea epohă s'au statornicit acel nehotărît lucru în zăciuală zilelor anului, adică în număr de 36 zile și că vremelnic numai până după îndreptare stării sătenilor lucrători de pământ s'au rânduit lucrul, carile urmează și până astăzi în cuprinderea formalnicilor acturi din 1 Ghenarie 1776 și 20 Maiu 1777.

Art. 120. — Spre a întâmpina dar și întru aceasta de sine volnicitele ceriri și spre a să depărta necuviințele curgătoare din nedomirire și nestatornicie, comitetul au început mai întâiu a orândui pământul ce proprietariul este datoriu a da sătenilor moșiei sale piste acel al țarinei de rezervă (îndestulătoare în vreme de lipsă) hotărît chiar numai pentru folosul lăcuitorilor, după capul al V-lea; iar lucrul ce piste an este săteanul datoriu a face proprietariului, au rămas precum se află până astăzi hotărît prin sus arătatul hrisov, la carile tot spre folosul sătenilor s'au făcut oarecare schimbări despre aratul și săcerișul ce s'au hotărît în măsuri cvarate după art. 125, lit a. și b.

Art. 121. — Cât întru adăogire lucrului cuprins în hrisovul Domnului Grigorie Ghica Voevod din 30 Septembrie 1777, rămâne la Domnul, împreună cu Obșteasca Obicinuita Adunare, a o pune în lucrare îndată ce va erta înbunătățirea stării lucrătorilor pământului, precum prin același act să hotărâște.

1) Intreagă această secțiune (art. 118 - 132) se modifică potrivit legii votate de Obicinuita Obștească Adunare la 9 și 15 Martie 1833. (Vezi: *Analele parlamentare*, Tomul III, partea II-a, pp. 395 - 423). Textul acestei legi modificatoare, cuprinzând în total 37 de articole, este substituit de comisia din 1835 articolelor acestei secțiuni astfel că edițiile tipărite ale Reglementului Organic al Moldovei tipăresc o secție a VII a cu totul alta decât acela inițială din 1831, pe care o publicăm noi, după copii manuscrise.

Art. 122. — Pământurile ce să dau de cătră proprietariu sătenilor lăcuiitori și datornicul lucru de peste an din partea lăcuiitorilor proprietății, s'au chibzuit asupra fălcii, care este măsură pătrată ¹⁾ obicinuită în țară. Falcea este o față de pământ în lung de optzăci prăjini și de patru în lat; prăjina este de trei stânjini, fieștecare de opt palme domnești; așa dar falcea este o față de loc în măsură de stânjini pătrați 2.880.

Art. 123. — Proprietariul este datoriu de a da fieștecărue lăcuiitoriu a moșiei sale:

a) Un loc de casă și de cuviincioasa îngrăditură și locul grădinii de legume în casnica trebuință, cuprinzând toate aceste 400 stânjini pătrați la parte câmpului, iar la parte pădurii și de munte până la 300 stânjini. Asupra acestui loc nu să va lua de la dânșii nici o dijmă. Cât pentru îngrădituri, sătenii sânt slobozi de a să învoi cu proprietarii pentru nueli și parii trebuincioși, ori de a-și aduce de pe aiurea sau de a face șanțuri în locul lor.

Aceste locuri de casă și grădini vor fi de acum înainte alăturate unele cătră altile și la locul însămnat de proprietariu.

b) Proprietariul va rândui locul pășunii câte o falce și giumătate de sătean, ce va avea cinci vite însuși a sale, sau de ar avea mai puține, locul pășunii să va da după analoghia vitelor acelu sătean. În acest număr de vite lăcuiitoriu este datoriu a avea patru boi de giug sau cai de inhămat și o vacă, iar în locul vacii este în voia sa de a ține zece oi sau capre.

c) Una falce și giumătate iarbă de coasă pentru ernaticul vitelor sale. Lăcuiitoriu ce nu va avea 4 sau 5 vite i să va da un fânaț potrivit cu vitele ce ar avea.

d) Șe va da fieștecărue din săteni, având vite sau neavând, câte o falce și giumătate pământ pentru arătura lui trebuinciosă.

Art. 124. — Lăcuiitoriu ce va avea mai multe vite de cât acele mai sus arătate, ori care va voi să are o mai mare parte de loc piste acelu rinduit să va învoi prin bună tocmală cu proprietariul, care protimis purure să dă lăcuiitoriu așezat pe moșia sa. Cu aceeași dreptate și lăcuiitoriu după înplinirea orânduitorilor sale către proprietariu datorii și după săvârșirea a însuși lucrului hranei sale, va agiuta pe proprietariu în trebuințele economiei de pre moșia sa cu bună invoială și după curgătoriu preț.

Art. 125. — Fieșcare sătean este datoriu a face pe an, pentru proprietariu pe căruia moșie se află așezat sau pe o altă moșie în depărtare de patru ceasuri de satul său, lucru hotărât prin actul mai sus arătat, precum urmează:

a) Ziua de arătură în moină este de zăce pași în curmeziș de fieștecare plug și numai de opt pași în țelină. Pasul cuprinde șesă palme domnești. Lungimea pământului de arătură neafându-să hotărâtă în acest articol al hrisovului da prilejuri de catahrisăs. Spre întocmirea nedomiririi aceștii legiuri, să hotărește că zioa de arătură în moină să fie socotită câte cincisprăzece prăjini fălcești de părechea de boi, cuprinzându-să în aceasta sămănatul și grăpatul sau cincisute patruzăci stânjeni pătrați, iară în țelină doisprezece prăjini fălcești sau patru sute triizăci și doi stânjeni pătrați.

b) La prășit, fieștecare lăcuiitoriu va prăși pe zi doisprăzece prăjini fălcești sau patru sute triizăci și doi stânjeni pătrați.

c) La săcire, fieștecare sătean va săcera, trii clăi pe zi.

d) Culesul și căratul popușoilor la coșeriu precum și facirea coșeriuului, niciodată n'au fost obiceiuri în țară a să socoti în zilele boerescului, ce au fost datoriu lăcuiitorilor a face acest lucru fără a să scădea din zile, precum și căratul pâinii albe la arie. Acest lucru să va face ca și mai înainte, fără a să scădea din cele doisprezece zile; aceasta să înțelege că va fi pe moșia unde sânt sămănaturile.

1) În mss. 909 „păstrată“.

e) Cositul a giurătare de falce de iarbă împreună cu adunatul și clăditul este socotit pentru doi zile. Deci acest lucru pentru o falce este socotit în patru zile, împreună cu îngrăditura stogului.

f) Zilele ce fieștecare sătean va întrebuința la lucrul hotărît în aceste cinci paragrafuri de mai sus, asemenea și zilele întrebuințate la orice altă lucrare ¹⁾ a pământului cerșută de proprietar, se vor scădea în acest chip; doisprezece zile a lucrului de peste an din care patru primăvara, patru vara și patru toamna.

g) Orice sătean, după ce au agiuns la legiuita vârstă de douăzeci și cinci ani, este datoriu și nefiind căsătorit, a face lucrul hotărît în paragrafurile de mai sus. Să înțelege că proprietariul îi va da pământul ce este rânduit ²⁾ prin așezământul sus arătat, iar holteiu care n'au agiuns la legiuita vârstă și de ar fi ³⁾ bun de lucru se va scuti de această îndatorire, pentru că ea se împlinește de părintele său. Nevolnicii vor fi scutiți de aceasta.

h) Piste zilele mai sus pomenite fieștecare gospodariu se mai îndatorește a lucra pentru proprietariu doi zile clacă pe an, în orice lucru a pământului va avea el întrebuința. Afară de aceste, sătenii vor întocmi iazurile și morile, fiind aceste și pentru a lor înlesnire. Asemine să întocmască și orice alte acareturi se vor afla pe moșie; iar acele ce se vor zidi din nou, se vor face de cătră stăpânul moșăii cu plată de la sine. Aceste se orânduiesc pentru toate moșiile de obște, boierești și mânăstirești. Iar pe la moșiile boierești sânt datori a da sătenii și câte o podvoadă, aducând stăpânului moșii cele trebuincioase pentru casă și asemenea fieștecarele gospodariu este datoriu a aduce pe an stăpânului moșii și

1) Cuvântul „altă“ numai în manuscrisul nr. 349.

2) În manuscrisul nr. 349: „hotărît“ în loc de „rânduit“.

3) Idem, „va fi“ în loc de „ar fi“.

câte două cără lemne de foc pe insus moșia unde se află lăcuitorul;

i) Acest lucru este hotărît pentru locul de casă a săteanului și pentru grădina în trebuința sa, precum și pentru pășunea vitelor trebuincioase la hrana familiei sale și la iconomie sa, fiindcă nici un feliu de dijmă nu să ia de la sătean pentru acel loc. Iar cât pentru pământurile de țarină și de fânaț, care sânt orânduite la art. 123, săteanul va da dijmă din tot productul de țarină și de fânaț, pe care îl va căra tot pe acea moșie la locul orânduit de proprietariu, după obiceiul urmat și până acum. Se înțelege că dejma din 10 una a păpușoilor, a cartofilor, a legumilor o vor da-o sătenii cu aceeași măsură ce pentru ei vor întrebuința în măsura producturilor străne. Iar pentru grăde de tot feliu vor da din 10 clăi una aleasă de proprietariu. Prin acest chip vor conteni toate catahrisurile carile până acum au putut urma întru aceasta;

j) Dacă proprietariul, după ce va da sătenilor săi ⁴⁾ pământurile orânduite la art. 123, nu ar avea îndestul loc ca să-i întrebuințeze pe aceeași moșie sau pe alta în depărtare de patru ciasuri, va primi în bani dila sătenii săi plată zililor în lucrul mai sus hotărît cu prețul ce la fieștecare trii ani se va orândui de cătră Obșteasca Obicinuita Adunare, luându-se de temeiul prețurile curgătoare în trii ani de mai înainte. Asemine se va urma pentru sătenii carii fiind bolnavi, nu ar putea împlini lucrul hotărît;

k) Sătenii nu sânt volnici a răscum-păra cu bani lucrul ce ei sânt datori a face și aceasta rămâne numai în voința stăpânului de a o primii.

Art. 126. — Rămâne în sloboda voe a proprietariului și a lăcuitorilor de orice sat a face între ei învoielii cu bună primire pentru lucrul de preste an care se cuvine moșiei. Aest feliu de învoeli încredințate de isprăvnicia ținutului se

4) În Analele Parlamentare „săteanului“, în loc de „sătenilor săi“.

vor păzi întocmai și de cătră proprietar și de cătră sătenii săi.

Art. 127. — Dacă proprietariul nu ar putea da la vreunii din sătenii săi numărul de fălci orânduite la art. 123, se vor putea muta aiurea, plătind mai înainte Stăpânirii birul pe un an și proprietariului prețul lucrului a unui an întreg. Săteanul însă nu se va putea muta de cât prin știrea Stăpânirii și a proprietariului și numai în anul cel de pre urmă a vremii orânduite pentru catagrafie. Spre aceasta ei vor fi îndatoriți a face cu un an mai înainte cunoscut giudecătorilor sătești amândoror satilor, asemenea și la isprăvnicia ținutului pentru ca numile lor să fie șterse din izvodul satului unde ei lăcue, priimind o adiverință după forma ce se va orându și să se treacă în izvodul satului unde ei ar voi să se mute cu lăcuința. Iar în vreme dila o catagrafie până la alta, săteanul nu are voie a se muta de cât numai după ce va împlini formalitățile mai sus zise și după ce va plăti satului pe care îl părăsește ¹⁾ birul pentru toți anii câți vor fi până la viitoarea catagrafie și stăpânului prețul lucrului pe un an întreg. După aceia acel sătean nu va mai fi îndatorit a plăti birul pe anii viitori până la sosire viitoarii catagrafii. Asemine este volnic și stăpânul a dipărta în curgirea anilor dila o catagrafie până la alta pe sătenii carii ar fi de prisos piste analoghie moșii sale. Va face însă cu un an mai înainte cunoscut aceasta atât sătenilor cât și Ocârmuirei.

Art. 128. — Sătenii carii lăcuescu pe moșii răzășești nu vor fi îndatoriți

4) Ibidem: «el trăește» în loc de „il părăsește“

la lucrul mai sus hotărît, ci afară de dejmă vor plăti în bani analogon a 12 zile cu prețul ce va fi orându de cătră Obșteasca Obicinuita Adunare, art. 125, lit. j.

Art. 129. — Din toate viile și sadurile care se află pe orice moșie, proprietariul va lua în tot anul din rodul lor zăciuala obicinuită, iar pentru cele ce să află cu tocmeli sau cu embatic se va urma plata ca până acum. De acum înainte însă nimine nu va putea face nici un feliu de sădiri pe moșie streină, fără a încheia mai întâi cu proprietariul ei o tocmală, pe care imbe părțile vor fi datorii a o păzi.

Art. 130 — Nimine altul de cât numai proprietariul are dritul de a vinde pe moșie sa vin, rachiu sau alte băuturi și a avea căsăpii sau dugheni spre vânzare a orice lucruri. Aceste dreptăți sânt nedespărțite de proprietate, asemenea ca și luare venitului din mori, iazuri, păduri, de la podurile de piste ape mari și altile asemenea. Proprietarii, cari au iarmaroace prin târgurile și satile lor, vor lua delă vânzătorul mortasipie câte 4 părale de cap de vită și alte 4 de la cumpărătorul spre dispăgubirea emășului ce se calcă de vitile aduse la acele iarmaroace.

Art. 131 — Mocanii păstori sau cio-banii cu turmile lor, precum și țigani, nu vor putea sta pe o moșie de cât cu priimire proprietariului, iar la din înprotivă urmare vor fi răspunzători pentru toate pagubile pricinuite de cătră turmile sau și de vitile lor.

Art. 132. — Pre lângă driturile sus arătate, fieștecare proprietar, afară de răzeși, vor lua dipe fieștecare din moșile sale un om din 10 familii în cuprinderea legiuirilor articolului 72.

ANECSA LITERA A

Pentru aşzământul tagmei bisericeşti din toată ţara.

Pentru aşăzământul tagmei bisericeşti din toată ţara.

Spre a se putea ţine în starea cea mai incuviinţată urmează a i să face mărginire prin aceste mai gios însemnate articule.

Art. I. — La fieştecare biserică de pe moşii mănăstireşti, boereşti sau răzăşaşti care va avea lăcuiitori număr mai puţin de 50 până la 100 ca să nu să pricinuiască vre un feliu de zăticnire la slujbile bisericeşti din pricini ispititoare, boale şi altile, s'au hotărit să fie doi preoţi, un diiacon, doi dascalii, bărbaţi incuviinţaţi şi vrednici; iar în cele mai mari sate, cu lăcuiitori până la 400 şi mai mulţi să nu să îngăduie mai mult de cât 4 preoţi, doi diiaconi şi cielanţi doi dascalii, căroră de cătră proprietariul moşiei li să va da pentru hrana casii lor; preoţilor trii fălci de arătură, trii fălci de fânăţ²⁾ la partea câmpului şi doă fălci pol pentru emaş, iar la partea muntelui doă fălci şi giu-mătate³⁾, pentru care loc va avea îngrijire preotul numai pentru sămânţa trebuitoare, iar lucrarea toată să fie îndatoriţi lăcuiitorii în timpurile cuviincioase a o săvârşi şi a o aduna la casele preoţilor, pentru ca prin chipul aceştii înlesniri să poată fără zăticnire a-şi păzi datorile atât cătră biserică, cât şi cătră lăcuiitori, după osăbite instrucţii ce i să va da. Unui diiacon i să va da doă fălci pentru arătură şi doă pentru fânăţ, care să va lucra şi să va strânge în vreme tot ca şi a preotului. De fieşte-

care dascal să va da câte una falce şi giu-mătate pentru arătură şi câte una pentru fânăţ, care să vor lucra şi să vor strânge de cătră dânşii însuşi, din care loc de hrană şi fânăţ, precum şi din locul casii cu a grădinii pentru un preot şi un diiacon, coprins în 16 prăjini la partea câmpului şi la munte şi în moşii strâmte 12 prăjini, iar la dascalii ca şi la lăcuiitori. Preoţilor, diiaconilor şi dascalilor nu li să va cere de cătră proprietari nici un fel de dare sau dejmă, precum nici zile de boeresc, nici clăci sau plată pentru locul caselor lor; iar cei ce vor avea trebuinţă de mai mult imaş de arătură sau de fânăţ să se invoiască cu proprietariul sau posesorul moşiei. Dintr'aceşti slujitori bisericeşti care vor avea pe moşie vii sau prisăci cu stupi, oi, sa aibă a da stăpânului moşiei adetul după obiceiul ca şi cielanţi lăcuiitori, sau precum să va invoii cu proprietariul. Dar la moşile cele mai mici să vor mărgini pe preoţi şi diiaconi cu mulţămire celor pentru hrană, după starea moşiei şi după analoghia ce să va socoti cu o parte potrivită, ceva mai mult de cât a unui lăcuiitor fruntaş, iar dascalilor întocmai ca unui lăcuiitor, dându-li-să şi lemne de foc pentru trebuinţa lor la moştile de codru şi cu păduri bez apăraturile, însă de acele picate pe gios şi prin ştirea stăpânului moşiei; iară pentru întocmirea casălor lor şi a heiurilor celor de prin pregiurul casălor să li să dee lemnul trebuincios, dacă va fi pe moşie.

1) În ediţia din 1837, anexa litera B.

2) Idem, se adaogă: »fânăţ de unul»

3) În ediţia din 1837 ca şi în manuscrisul nr. 99 se adaogă după: »doă fălci şi giu-mătate» cuvintele: »pentru arătură şi doă fălci fânăţ, ară imaş o falce şi giu-mătate».

Art. II. — Fiindcă în unile sate, după cerirea proprietariului sau a lăcuitorilor, să găsească acum după această aşazăre mai mulţi slujitori pe la biserici piste câţi să hotărască să fie, cerşuţi fiind pentru alte sate şi avându-şi lăcuinţile lor acolo, nu s'au mai dus la locul pentru care s'au hirotonisit, până când vor împlini ei locul în lipsa celor ce vor muri, proprietarii sau posesorii nu-i vor supăra la zilele boerescului, ca unii ce sânt slujitori bisericeşti, de cât pentru locul de hrană, fânaş şi imaşi ce le vor trebui, vor fi datori unii ca aceştia a să învoi cu stăpânul moşiei.

Art. III. — Preoţii, diaconii şi ceilalţi slujitori legiuit hotărâţi pentru biserică, precum şi acei ce vor prisosi, după art. al 2-lea, nu vor fi supăraţi întru nimic la nici un fel de dări ce vor fi pe lăcuitori, precum nici cu pastoiuri (cvartiruri) sau cu strejeri pământeşti.

Art. IV. — Pricinile duhovniceşti de giudecată ce să vor întâmpla a avea oarecari parte bisericească între sine, să vor înfăţoşa la protoiereii ţinutului şi la arhiereul eparhiei spre punere la cale, iară de să vor întâmpla pricini de giudecată politiceşti între parte bisericească sau şi cu parte mirenească, sânt datori a veni la chie-marea ce i să va face de către giudecătoria ce-i va trebui şi când va urma pentru orice pricină a să rădica vreo parte bisericească de a să aduce la oricare instanţie a giudecătoriai politiceşti, cea ridicare pentru persoana bisericească să va cere de pe la ţinuturi prin protoiereii ţinuturilor, iar de pe la poliţiile unde sânt scaunile arhierilor eparhialnici, de la mitropolie prin dicasterie şi de la episcopi prin consistorie.

Art. V. — Văduvile ce vor rămâne acelor bisericeşti, un an de zile să-şi priimască de la biserică o parte dreaptă analoghisită cu împărtaşire şi a preotului ce va intra în locul celui mort, rămâ-

ind asemenea apărate pentru toată viaţa lor de bir; iară pentru locul de hrană ce-i va trebui să se învoiască cu proprietariul. Asemine să nu fie supărate pe capul lor şi de boeresc.

Art. VI. — Pentru prescuri şi vinul trebuincios la biserică de slujit, fiindcă prin darea orânzilor pe la jidovi, care dovedit este că ei jidovii pricinuesc multă necurăţenie în băutură, vor fi îndatoriţi proprietarii prin vechilul, posesorul sau vâtaful ce-l vor avea la fieştecare moşie cu biserică, a avea toată îngrijirea atât pentru vin, cât şi pentru făină curată de prescuri, lumânări de ceară, untdelemn pentru candele şi tămâe, a da preoţilor neapărat pentru totdeauna.

Art. VII. — Pentru slujbile preoţilor acele de nevoi, ce urmează cătră lăcuitori, sânt îndatoriţi în toată vremea cu osârdie şi fără pregetare a le împlini, fără a cuteza să cee de la lăcuitori vreun ban şi mulţămindu-să cu aceia ce fieştecare se va proerisi a-i da, pentru că tagma preoşască prin acest nou aşazăământ s'au folosit nu numai cu scutirea de plata tuturor rusumaturilor, dar încă şi cu îndatorire ce s'au pus lăcuitorilor a le lucra locul ce li să dă de cătră proprietari.

Art. VIII. — Pentru peciurile de cununie să se ia cinci lei de la lăcuitori fără osăbire, iar ţiganii vor plăti câte un leu.

Art. IX. — Dajdia preoţilor, atât a celor în slujbă, cât şi a celor ce prisosesc după art. al II-le, va fi de acum nestrămutat câte douăzeci lei pe an, adică zăce lei la Sfântul Gheorghie şi zăce lei la Sfântul Dimitrie, a diiaconilor patrusprezăce, adică şapte la Sfântul Gheorghie şi şapte la Sfântul Dimitrie, iar dascalii câte opt lei pe an, adică patru la Sfântul Gheorghie şi patru la Sfântul Dimitrie¹⁾.

1) În ediţia din 1837 urma: „*Anecsa litera C. Pentru înfiinţarea şi ţinerea slujitorilor*“, care nu figurează în textul iniţial al Reglementului Organic.

ANECSA LITERA B.

Statul de lefile dregătorilor.

Statul de lefile dregătorilor

RAMURI GIUDECĂTOREȘTI	Persoanele	Pe lună înselecare	Pe lună cu toții	Pe an toții	Soma peste tot
<i>I. Innaltul Divan</i>					
Prezidentul	1	2.000	2.000	24.000	
Mădularile acestui Divan	6	2.000	2.000	144.000	
Mădularile diplinitoare	6	1.000	1.000	72.000	
Directorul canțeleriei.	1	750	750	9.000	
Secretari	3	400	1200	14.400	
Scriitorii directorului.	2	150	300	3.600	
Scriitorii canțeleriei	6	200	1200	14.400	
Registratorul	1	200	200	2.400	
Arhivariul Divanului cu agiutoriul său	1	300	300	3.600	
Priimitoriul jalubelor (izbașa)	1	150	150	1.800	
Cheltuiala canțeleriei	—	—	300	3.600	
Arhivistul Statului.	1	1.500	1.500	18.000	
Secretariul	1	500	500	6.000	
Scriitorii	2	250	500	6.000	
Cheltuiala canțeleriei	—	—	—	1.820	
					324.620
<i>II. Ministrul Iustiției</i>					
Ministrul Iustiției cu rang de Logofăt Mare	1	2.000	2.000	24.000	
Directorul canțeleriei.	1	750	750	9.000	
Secretarii sau șefii meselor	3	500	1.500	18.000	
Scriitorii	10	200	2.000	24.000	
Revizorii	4	250	1.000	12.000	
Gheometrii	4	400	1.600	19.200	
Iurisconsulți (Praviliști)	2	1.000	2.000	24.000	
Cheltuiala canțeleriei	—	—	200	9.000	
					132.600
<i>III. Divanul giudecătoresc</i>					
Vornici	4	1.500	6.000	72.000	
Spătariul	1	800	800	9.600	
Banul	1	600	600	7.200	
Caminariul	1	500	500	6.000	
Directorul canțeleriei.	1	500	500	6.000	
Secretarii.	3	300	900	10.800	
Scriitorii	6	200	1200	14.400	
Registratorul	1	200	200	2.400	
Arhivariul cu agiutoriul său	1	300	300	3.600	
Cheltuiala canțeleriei	—	—	300	3.600	
					134.600

RAMURI GIUDECĂTOREȘTI	Persoanele	Pe lună fiețtecare	Pe lună cu toții	Pe an toți	Suma peste tot
<i>IV. Tribunalul de negoț</i>					
Prezidentul	1	800	800	9600	
Giudecătorii-asesor	1	500	500	6000	
Asesorul neguțitoriu	1	300	300	3600	
Directorul canțeleriei	1	200	200	2400	
Scriitorii	2	100	200	2400	
Cheltuiala canțeleriei	—	—	50	600	
					24.600
<i>V. Tribunalul poliției îndreptătoare</i>					
Prezidentul	1	500	500	6000	
Asesorii	2	250	500	6000	
Secretariul	1	150	150	1800	
Scriitorii	1	100	100	1200	
Cheltuiala canțeleriei	—	—	30	360	
					15.360
<i>VI. Tribunalul criminalicesc</i>					
Prezidentul	1	1.000	1000	12000	
Giudecătorii-asesori	2	500	1000	12000	
Directorul canțeleriei	1	300	300	3600	
Condicariul	1	200	200	2400	
Scriitorii	2	150	300	3600	
Ispravnicul temniții	1	150	150	1800	
Duhovnicul	1	30	30	360	
Advocatul	1	500	500	6000	
Cheltuiala canțeleriei	—	—	50	600	
					42.360
<i>VII. Tribunalurile de pe la ținuturi</i>					
Prezidenții tribunalurilor ținutu- rilor Eșii, Suceava, Niamțu, Bacău, Putna	5	800	4000	48000	
Asesorii-giudecători la aceleași ți- nuturi	10	500	5000	60000	
Condicarii	5	300	1500	18000	
Scriitorii	15	100	1500	18000	
Cheltuiala canțeleriei	—	100	500	6000	
					150.000
Prezidenții tribunalurilor de la ținuturile Botoșanii, Dorohoiu, Romanu, Fălciuiu, Tutova, Vas- luiu, Tecuciu și Covurluiu	8	700	5600	67200	
Giudecătorii-asesori	16	400	6400	76800	
Condicarii	8	250	2000	24000	
Scriitorii	24	100	2400	28800	
Cheltuiala canțelariei	—	100	800	9600	
					206.400

RAMURI GIUDECĂTOREȘTI	Persoanele	Pe lună fieștecare	Pe lună cu toții	Pe an toți	Suma peste fot
Prezidentul ținutului Hârlăului	1	600	600	7200	
Asesorii giudecători	2	400	800	9600	
Condicariul	1	250	250	3000	
Scriitorii	3	100	300	3600	
Cheltuiala canțeleriei	—	—	50	600	
					24.000
Prezidenții ținuturilor Cârlișgătura și Herța	2	500	1000	12000	
Asesorii giudecători	4	300	1200	14400	
Condicarii	2	250	500	6000	
Scriitorii	6	100	600	7200	
Cheltuiala canțeleriei	—	50	100	1200	
					40.800
Ramurile administrative					
<i>VIII. Sfatul Administrativ.</i>					
<i>Departamentul pricinilor din Lăuntru.</i>					
Ministrul	1	2.000	2000	24000	
Șeful secțiilor	3	500	1500	18000	
Scriitorii, din cari trei vor fi re- ghistratori	15	200	3000	36000	
Arhivariul pentru întregul Depar- tament	1	400	400	4800	
Cheltuiala canțeleriei	—	—	300	3600	
					86.400
<i>Departamentul Finanțului.</i>					
Ministrul	1	2.000	2000	24000	
Șefii secțiilor	2	500	1000	12000	
Casierul sau samişul	1	1.000	1000	12000	
Agiutătorul casierului	1	250	250	3000	
Scriitori, din care doi vor fi re- ghistratori	12	200	2400	28800	
Arhivariul departamentului	1	400	400	4800	
Cheltuiala canțelariei	—	—	300	3600	
					88.200
<i>IX. Postelnicia.</i>					
Marile postelnic	1	2.000	2000	24000	
Șefii secțiilor	2	500	1000	12000	
Șeful secțiilor pentru corespon- denție în limbi streine	1	1.000	1000	12000	
Scriitorii în limbi streine	2	500	1000	12000	
Controlior	1	750	750	9000	
Scriitorii	4	200	800	9600	

RAMURI ADMINISTRATIVE	Persoanele	Pe lună fierțecare	Pe lună cu toți	Pe an toți	Suma peste tot
Postelniciei	4	100	400	4.800	
2 curieri. 2.400	—	—	600	7.200	
2 vătăji de călărași . . 1.200					
10 lipcani 3.600					
Cheltuiala canțelariei	—	—	200	2.400	
					93.000
X. Ispravnicii administratori ținutului Putna și Covurluiu . .	2	1.000	2.000	24.000	
Casieri sau samiși	2	300	600	7.200	
Scriitori	4	100	400	4.800	
Cheltuiala canțelariilor	—	50	100	1.200	
					37.200
Ispravnicii administratori ținutului Eșii, Suceava, Neamțu și Bacău.	4	800	3.200	38.400	
Casieri sau samiși	4	300	1.200	14.400	
Scriitori	8	100	800	9.600	
Cheltuiala canțelariilor	—	50	200	2.400	
					64.800
Ispravnicii administratori de Botoșani, Dorohoiu, Roman, Fălciuu, Tutova, Vaslui și Tecuciu . .	7	700	4.900	58.800	
Casieri sau samiși	6	300	2.100	25.200	
Scriitori	14	100	1.400	16.800	
Cheltuiala canțelariei	—	50	350	4.200	
					105.000
Ispravnicul administrator de Hârlău	1	600	600	7.200	
Casieriu	1	300	300	3.600	
Scriitori	2	100	200	2.400	
Cheltuiala canțelariei	—	—	50	600	
					13.800
Ispravnicii administratori de Herța și Cărligătură	2	500	1.000	12.000	
Casieri	2	300	600	7.200	
Scriitorii	4	100	400	4.800	
Cheltuiala canțelariei	—	50	100	1.200	
					25.200
Privighetorii de ocoale	76	100	7.600	91.200	
					91.200
Epistatul podurilor și a șosărilor. Scriitorul său și cheltuiala canțelariei sale	1	900	900	10.800	
	—	—	—	3.400	
					14.200 ¹⁾

1) Intregit acest ultim capitol bugetar cu cifrele din ediția din¹ 1837.

RAMURI ÎNPLINITOARE	Persoanele	Pe lună fieștecare	Pe lună cu toți	Pe an toți	Soma peste tot
Ramurile împlinitoare					
<i>XI. Pentru partea giudecătorească.</i>					
Vornicul de aprozi	1	1.500	1.500	18.000	
Vătaful de aprozi	1	250	250	3.000	
Ceaușul de aprozi.	1	200	200	2.400	
Ispravnicul de aprozi.	1	100	100	1.200	
Scriitorii	2	100	200	2.400	
Cheltuiala canțeleriei.	—	—	25	300	
					27.300
Armașul cel mare.	1	500	500	6.000	
Al doile armaș.	1	200	200	2.400	
					8.400
<i>XII. Pentru poliție</i>					
Aga.	1	1.500	1.500	18.000	
Directorul canțeleriei.	1	200	200	2.400	
Scriitori	2	150	300	3.600	
Vătavul agiei	1	100	100	1.200	
Vătavul de tulumbagii pe an. 480					
16 tulumbagii câte 360 . . . 5760	—	—	1.300	15.600	
20 sacagii câte 360 . . . 9360					
Cvartalnicii orașului Eșii	12	40	480	5.760	
Cheltuiala canțeleriei.	—	—	150	1.800	
Pentru ținerea tulumbelor și a uneltilor	—	—	150	1.800	
					50.160 ¹⁾
Suma peste tot:	428				1.800.000

1) In ediția din 1837, printr'o greșală de adunare «48.960» în loc de «50.160».

ANECSA LITERA C.

Pentru alcătuirea pensiilor.

Pentru alcătuirea pensiilor.

Art. I. — Zăciuală din numărul lăcuitorilor din moșiile proprietarilor, după rânduială pomăzuită prin art. 71 și 72, cap. al 3-lea a Finansului, fiind o despăgubire în locul ce făcea slugo-scutelnico-breslași în folosul economiei rurale, iară pensiile după același articol fiind în locul banilor ce visteriia plătea câte 24 lei pe an de un scutelnic în folosul celor ce avea această dreptate.

Casa pensiilor va fi alcătuită până la un milion lei pe fieștecare an din visteria Statului și să împarte în două ramuri: una adevădată îndeplinitoare legiuirii pomăzuite câte 24 și câte 60 lei pe an pentru un scutelnic, după cuprinderea aceluiași articol, iară alta regularisitoare de pensia convenită acelor ce prin slujbe însămnate și de folos pământului să vor face vrednici de o răsplătire mulțamitoare.

Art. II. — Pentru această somă vor fi două condici șfăruite cu pecetea Domnului, una a ramului întâi supt numire de pensiile scutelnicești, alta a ramului al doilea supt numire de pensiile răsplătitoare.

Art. III. — În condica pensiilor scutelnicești să vor înscrie toate daturile acele câte doazăci și patru și câte 60 lei pe an, după art. 74 din Finanță și după isvodul alăturat supt lit. A, care daturi vor fi adevărate cu iscălitura a însuși persoanelor ce să cuvîn a-i lua sau a vechililor lor, ce vor avea vechilimele încredințate de dregătorii ținuturilor spre înfătoșare

la închierea sânilor cătră Obșteasca Adunare, fără care slobozirea banilor nu va fi legiuită.

Art. IV. — În condica pensiilor răsplătitoare să va înscrie prisosul ce va urma după toate daturile din condica pensiilor scutelnicești, cum și sporiturile ce din vreme în vreme să vor lămuri de răposarea persoanelor cu acest drit.

Asămine să vor înscrie și daturile la persoanele ce să vor învrednici a câștiga pensiile răsplătitoare a căroră daturi vor fi iarăși după rânduială așăzată la art. III.

Art. V. — Spre a avea la vreme Ocârmuirea știință de răposarea fieștecării persoane din acele ce dobândesc dreptatea pensiilor scutelnicești și de acele ce dobândesc dreptate pensiilor răsplătitoare, ministerul din Lăuntru pe toată luna va da știință visteriei de prefacerile urmate, căci după acele înștiințări are a să regularisi și a să închie sâmile.

Art. VI. — Plata pensiilor și scutelnicești și răsplătitoare are a să face din triminie în triminie, după rânduială ăverturilor.

Art. VII. — Pensiile răsplătitoare ca o mulțamire din partea Statului:

a) Către acii care împlinesc slujba dregătoriile politicească și milițienească cu osârdie, cinste și fără prihănire de la vârstă de optsprezăce ani și înainte.

b) Cătră acei sau cătră familiile lor, care din pricina primejdioaselor slujbe în care s'ar afla, s'ar beteji, ori ar muri.

c) Cătră acii care s'ar afla în slujba

¹) În ediția 1837, pag. 64, dispozițiile: „Pentru alcătuirea pensiilor”, devin anexa litera E.

pământului vreme îndelungată și ar a-
giunge la stare de bătrânețe.

d) Cătră acii carii prin iscusința lor vor descoperi folosinți nouă în iconomi-
mii rurale și industrii sau în altele
asămine.

e) Cătră acii carii s'ar întâmpla a
face vreo grea slujbă și de mare folos
patriei.

Art. VIII. — Pensiile atingătoare de
litera A din art. 7 să inpart în trii
stări:

a) Cei ce vor sluji fără prihănire
doăzeci ani legiuți și să vor trage din
slujbă, vor dobândi o a tria parte din
leafa cinului lor.

b) Cei ce vor împlini cu asămine
neprihănire slujba de triizăci ani legiuți
și să vor trage, vor dobândi leafa pe
giumătate.

c) Cei ce vor sluji cu asămine ne-
prihănire slujba de patruzăci ani, vor
dobândi două a tria părți.

Art. IX. — Pensiile atingătoare de
litera B din art. 7 se inpart în două stări:

a) Cei ce vor suferi o betegire ne-
volnică, vor dobândi pe giumătate din
leafa cinului lor.

b) Văduva și nevârsnicii copii a ce-
lor ce-și vor perde viața în primejdia
slujbii, vor dobândi giumătate din leafa
covenită cinului mortului, însă văduvile
pe viață, iară copiii până la legiuita
vârsta.

Art. X. — Pensiile atingătoare de lite-
rile d și e din art. 7 să vor da după
închipuirile ce Obșteasca Obicinuita
Adunare împreună cu Domnul vor face
în asămine întâmplare, pe pravățul
folosului ce slujbile sau iscodirile lor
ar pricinui Statului.

Art. XI. — Fieștecare cinovnic po-
liticesc și milițienesc este datoriu să do-
vedească a sale urmări de slujbe ne-
prihănite prin formulearnoi spiso c,
făcut pe fieștecare an de către ocâr-
muitoriul postului în care s'ar afla slu-
jind; iară ministrii și prezidenții Diva-
nurilor și a giudecătorilor să câștige
aceasta de la însuși Domnul.

ANECSA LITERA D.

CAP. III: FINANȚE.

Despre casăle obștești.

CAP. I

Gheneralnice puneri la cale.

Art. I. — Acele opt case de faciri de bine sau de folosință obștească, adică Casa mililor, a copiilor aflați, a spităului din Sfânt Spiridon, a doftorilor, a școalii publice din mânăstirea Sfinților Ierarhi, a seminariului din Socola, a apilor și, în sfârșit, a podurilor din Eși, se vor uni de acum innainte supt privighere unui comitet chentral alcătuit de epitropiile ce astăzi sânt sau cari după vreme se vor orându pe temeiu art. 54 din al 2-lea cap al Reglementului și carii vor administra pe fieșticare casă în diosebit.

Art. II. Aceste epitropii vor fi fără leafă.

Art. III. — Fieșticare epitropie va avea lângă sine un samiș și un scriitoriu.

Art. IV. — Epitropie fieșticărie case va lua veniturile casăi pe an, după art. 74 din al 3-lea cap al Finanților. Epitropie se va infăoșa totdeauna ca îngrijitoare casăi ce i s'au încredințat, dar nici va putea lucra de la sine, nici a face ce mai mică întrebuințare din capitalulurile aceștii case, fără știre comitetului, sau fără înputernicire a cei mai mari părți de mădulări.

Art. V. — Epitropie va fi răspunzătoare de orice îndosire sau ră întrebuințare a banilor încredințați în a sa pază, dacă aceasta ar urma din a ei greșală sau nebăgare de samă, cari aceasta tot să va înputa până la cea din protivă dovadă.

Art. VI. — Leafa samișului a fieșticăria casă să va hotări de cătră comitetul chentral după stare fieșticăria casă, dar nici unuia nu i să va orându mai mult de patrusuti lei pe lună, socotindu-să întru aceasta și cheltuiala canțeleriei.

Art. VII. — Samișul va ține socotială cu amăruntul de veniturile și cheltuelile fieștecărie an și aceasta o va trece cu rânduială în condice șnuruite și întărite cu pecete comitetului, iar condeiu de rămășiți să nu poată arăta.

Art. VIII. — El va fi supus epitropiei și-i va da socotiala de starea casăi totdeauna de câte ori să va cere.

Art. IX. — Leafa scriitorului să va hotări asămine de cătră comitetul chentral, dar nici unuia să nu i să rânduiască mai mult de o sută cincizăci lei pe lună și el va fi supt proronca epitropiei sau a samișului.

Art. X. — Epitropiile mai sus numite vor alcătui un comitet chentral statornic și vor lucra toate împreună la administrația casălor.

1) In ediția din 1837: „Anexa litera E. Despre casile obștești“. Textul acestei anexe este însă foarte mult modificat prin adăogirea unor articole noi. Articolele inițiale păstrate au în noua redactare alte numere de ordine.

SECȚIA I

Insușirile comitetului.

Art. XI. — Comitetul chentral va cuprinde în administrația sa toate casele de faceri de bine și de folosință obștească.

Art. XII. — El să va aduna de două ori pe săptămână spre tractarisirea pricinilor atingătoare de interesurile casălor.

Art. XIII. — El va ține sesiile sale într'un loc anume orânduit în sfânta mitropolie unde va fi și canțelaria lui.

Art. XIV. — El va avea drit de privighere asupra tuturor casălor și-i va da ajutor, sfat și protecție fieșticăria episcopului la orice prilej; el însă nu va putea da nici o hotărîre de cât numai când cel puțin două din trii părți din tot numărul mădulărilor vor fi de față la Adunare. Directorul canțelariei îndată va încheia jurnal despre hotărîrea ce să va da, căruia i să va orândui leașa cuviincioasă.

Art. XV. — Cerând trebuința, comitetul să va adresui cătră Domnul prin organul ministrului din Lăuntru, după art. 140, cap. IV a Sfatului Administrativ.

Art. XVI. — Comitetul va stărui asupra datornicilor tuturor casălor cari ar întârzie cu plata și va răspunde la toate hârțile adresuite înprotiva casăi.

Art. XVII. — Comitetul va fi îndatorit a cerceta odată pe an starea veniturilor și a cheltuielilor casălor ce i să va supune înaintea de episcopiea fieșticăria casă și va hotărî cu cumpăniră pentru fieșticăria an soma cheltuielilor pentru anul viitoriu după analogon veniturilor, care nici la o întâmplare nu vor putea fi covârșitn de cheltuieli, care apoi să vor supune Obșeștii Obicinuite Adunări după art 54, cap. II a Reglementului.

Art. XVIII. — Toată socoteala cercetată și încheată de comitet să va întări cu pecetea lui și să va iscăli de fieșticăria episcop.

Art. XIX. — Comitetul va orândălui

toate moșile și alte averi a diosăbitelor casă de facire de bine, cari au asămine averi nemiscătoare.

Art. XX. — Această orândăluire să va face în mezat în ființa Sfatului Administrativ și a mădulărilor comitetului cel mult pentru trii ani. Ea să va face cunoscută prin publicații după cerirea comitetului prin ispravnici și gazete cu noăzaci zile înaintea strigării cei întâi în mezat.

Art. XXI. — Comitetul va privighie ca aceste publicații să să facă numai de cât la vreme hotărîtă.

Art. XXII. — Darea cea de pe urmă va urma numai după trii strigări despărțite una de alta prin un răstimp de cinci zile.

Art. XXIII. — Această dare să va face de cătră Sfatul Administrativ și mădulărilor comitetului în public celui ce va da mai mult, cu tocmală să plătească în numărătoare orânda fieșticăria an din șase în șase luni înaintea și pentru siguranța vadeli contractului, el va da chizășie îndestulă și legiuită.

Art. XXIV. — Directorul canțelariei comitetului va închee îndată jurnal despre această dare și se va trece în condică anumi făcută, arătând și numile și poziție moșiei, prețurile date și numile cumpărătorului. Acest jurnal, întărit cu iscăliturile Sfatului Administrativ, a comitetului și a cumpărătorului, se va pune în arhivele comitetului.

Art. XXV. — Contractul să va face în numile casăi în două copii, din cari una iscălită de mădulărilor comitetului, se va da cumpărătorului și cielantă, supt iscălitura acestue, va rămâne la comitet. Casa va prîimi o al triile copie.

Art. XXVI. — Ori și ce contract încheet de vreun episcop di la sine și fără formile însămnate în articurile de mai sus, se hotărâște înaintea de nelegiuit și răsufat.

Art. XXVII. — Nici o avere atâr-

nătoare de Casa a Facerilor de bine nu poate fi înstreinată la ori și care întâmplare prin vânzare de veci; iar pentru schimbul a unii din averile nemșcătoare cătră o altă de asămine

natură, comitetul, la aceasta, va urma toate îndatoririle puse în pricina aceasta asupra egumenilor de mânăstiri prin condica politiciască a Domnului Calimach.

SECȚIA II

Despre canțelaria comitetului.

Art. XXVIII. — Comitetul central va avea o canțelarie alcătuită;

a) de un director a canțelariei cu leafă de 500 lei pe lună.

b) de un scriitoriu câte 150 lei pe lună.

c) de un condicariu cu 150 lei pe lună.

Art. XXIX. — Dregătorii canțelariei vor fi aleși de comitet supt a sa răsdere și nu se vor putea scoate din locurile lor decât cu dovezi binecuvântate de a lor necredință.

Art. XXX. — Directorul canțelariei să va însărcina de toată corespondenție comitetului cu celelalte locuri giudecătorești și ocârmuitoare și va alcătui și va păstra toate contracturile, jurnalele și acturile.

Art. XXXI. — El va avea lângă sine un scriitoriu și un condicariu pentru a a scrie și a trece în condică toate hârțile trebuincioase.

Art. XXXII. El va priimi și va păstra toate socotelile ce i să vor da din partea epitropiilor și le va pune înainte comitetului orișicând să vor cere.

Art. XXXIII. — El va fi îndatorit a înștiința pe comitet de orișice neorânduială ce ar afla în socoteli și va fi răspunzătoriu pentru orișice pagubă ce ar urma din a lui nebăgare în samă, în păzire celor de mai sus arătate.

Art. XXXIV. — Directorul canțelariei va păstra toate documenturile de danii și altile asămine atârânătoare de cașale obștești și le va împărtași la epitropiilor lor orișicând să vor cere.

CAP. II.

Despre Casa Milelor

SECȚIA I

Despre întrebuințarea capitalurilor acestei case.

Art. XXXV. — Casa Milelor fiind așezată numai pentru agiutoriuul milelor și a familiilor scăpătate, capitalurile aceștii case vor sluji de acum înainte numai la agiutorința săracilor și altul nimine nu va mai avea drit la aceasta.

Art. XXXVI. — Toate aceste mile se vor împărți regulat pe čferturi.

Art. XXXVII. — Nici o pensie nu va trece peste soma de 40 lei pe lună, nici va fi mai mică de 15; iar căutând

la micșurarea capitalurilor și la numărul cel mare al săracilor, cea mai mare somă a milelor se va da numai cu cea mai mare cruțare.

Art. XXXVIII. — Fieștecare milă de la 15 până la 40 lei pe lună se va da după starea trebuinților jăluitoriuului, luând însă în băgare de samă starea ce au putut avea în soțietate mai înainte.

Art. XXXIX. — Venitul casei fiind de o sută mii lei pe an, milele se vor împărți după chipul sus însămnat.

SECȚIA II

Despre însușirile și condițiile cerute pentru a avea o milă.

Art. XL. — Nici o milă nu se va putea da până când persoana ce va cere asămîne agiutoriu nu va arăta, după cuviință, dovezi despre starea sa de lipsire. Această dovadă va urma după adiverința preotului de popor, iscălită de un poporan din cei mai înșămnați, avînd epitropiea pe lângă aceasta dreptate a se plioroforisi pentru sine, de va socoti de cuviință.

Art. XLI. — Persoanile necăsătorite și fără numeroasă familie, iarăș avînd toate puterile morale și fizicești, nu vor avea drit nici la o milă de vor da și dovezi de a lor lipsă, osăbit de persoa-

nile acele care după starea lor nu le e cu puțință a se micșura până la giosime aceia de a cere din casă în casă milă și pe cere comitetul le va socoti vrednice de osebite.

Art. XLII. — Pămăntenii se vor protimisi totdeauna celor streîni.

Art. XLIII. — Toate ceririle în câștigarea unii mile se vor adresui cătră Domnul, alăturându-se mărturiea lipsirii, precum s'au arătat în art. 40, cum și raportul epitropiei cu îndeplină arătare despre starea jăluitoriului, asămîne și despre numirea milelor slobode. Asupra acestui raport, Domnul va da poroncile cuviincioase.

SECȚIA III

Formele cerute pentru plata milelor.

Art. XLIV. — Persoanile, care după împlinirea condițiilor cerute se vor priimi la împărțășirea agiutoriului a casei milelor, se vor trece la condică și, după soma ce li se va orândui, vor priimi un bilet înșămnat cu pecetea Ocărmuirii.

Art. XLV. — Acest bilet se va arăta totdeauna când miluitul sau vechilul lui se va înfăoșa pentru priimirea milei și samișul, ce va răspunde plata, o va înșămna în dosul biletului. Această înșămna, iscălindu-să de samiș la zioa priimirii, se va trece într'o condică anume și va sluji în loc de cvitanție. Vechilul, ce se va înfăoșa spre a priimi soma unui bilet, va avea să încredințeze prin o adiverință iscălită de dregătoriiile locului pentru aflarea în viață

a miluitului, iar pe la ținuturi se vor împărți prin dregători, cari vor fi datori a face împărțșirea lor în ființa a protopopilor ținutului și vor triimite tabla adiverită și de protopopi.

Art. XLVI. — Conдика în care se vor scrie miluiții va cuprinde numile, porecla și lăcuința fieștecăruia miluit, arătând atăt în numere cât și în slovă soma hotărită fieștecăruia. Un extract din această condică se va triimite la preotul parohiei pentru fieștecare miluit.

Art. XLVII. — Când miluiții și-ar schimba lăcuința, s'ar căsători sau s'ar săvârși din viață, atunce preotul parohiei va înștiința despre aceasta pe epitropie, care toate aceste le va înșămna pe marginea condiceii mai sus pomenită.

SECȚIA IV

Despre pierdere dritului miluirii.

Art. XLVIII. — Va pierde folosul miluirii orice văduvă sau fată s'ar căsători.

Art. XLIX. — Asămîne vor pierde miluirile lor toți acei care prin schim-

barea înpreguirărilor ar trece din starea sărăciei într'o stare îndemănată.

Art. L. — Afară de aceste întâmplări, numai moartea va putea lipsi pe miluit de folosul milei.

Art. LI. — Milele ce vor rămânea slobode vor trece îndată la alte persoane ce vor avea drit la aceasta, după glăsuire secției al doile a acestui cap.

CAP. III

Despre Casa Copiilor aflați.

SECȚIA I

Pregătitorile orândueli.

Art. LII. — Această casă se află împreună cu a milelor și se va administra de aceeași epitropie, după temeiurile arătate mai gios.

Art. LIII. — Numărul copiilor aflați pe care această casă îi va primi supt a sa epitropie se va hotărî de către comitetul chentral, după analogul somii de cincisprezece mii lei hotărîți pentru lefile manceilor ce vor crește pe acei copii.

Acest număr hotărându-se odată, se va ține și nu se va putea înmulți

decât la întâmplare când ar mai crește veniturile casei.

Art. LIV. — Spre a se feri de cheltuelile ce ar cere ținerea unui așăzământ hotărît a priimi pe copii aflați, fieștecare copil se va da la mance. Aceasta se va urma până când ar fi niscaiva rămășiță din cheltuelile celorlalte case. Atunce comitetul chentral prin unire cu Domnul și Obșteasca Obicinuita Adunare vor întrebuița întru aceasta cât se va găsi de cuviință, după întâmplare.

SECȚIA II

Despre împlinirea formilor la aflarea unui copil părăsit.

Art. LV. — Fiindcă asămîne copii se află mai de multe ori pe la biserici preotul bisericii, unde se va afla copilul, trebuie să înștiințeze pe epitropie, care va trimite îndată ca să ridice pe copil, sau dacă numărul hotărât este îndeplinit, să arate la fața locului că epitropia nu poate să-l priimască. Această arătare s'au socotit de cuviință pentru ca persoanele ce ar putea avea milă pentru starea aceluși copil, să nu fie înpedicate a-l agiutora, nădăjduind că epitropie se va îngriji din destul de dânsul. Dar fiindcă acest chip de lepădare copiilor este supus multor neincuviințări, drept aceia epitropie se va îngriji de chipurile obicinuite în asămînea case, spre a putea fi copii depuși în taină și fără primejdie pentru a lor viață.

Art. LVI. — Oricare copil priimit de epitropie se va cerceta de către doftorul cvartalului în care s'au aflat și, dacă va fi trebuință, se va da copilului agiutoriul cuviincios.

Art. LVII. — Dacă copilul se va arăta a fi de curând născut, fără vreo dovadă de a fi botezat, va primi îndată botezul, fără cheltuială, de la preotul parohiei unde el se va afla.

Art. LVIII. — Indată după botez sau dacă s'au dovedit că copilul a priimit botez până a nu fi părăsit, îndată ce se va aduce la epitrop, numele lui se va scrie într'o condică, a-nume arătându-se zioa, ceasul și locul în care copilul va fi aflat, precum și vârsta, numele, porecla și lăcuința mancei căria va fi încredințat. Acest act se va

iscăli de epitrop și de doftorul mai sus însemnat.

Art. LIX. — Dacă copilul va avea vreun sămn firesc sau altceva, lucru ¹⁾ prin care să se poată cunoaște mai la urmă, se va însemna și aceasta în acel act.

Art. LX. — Spre curmare catahrisului obicinuit, ca o mance pentru ca să-și priimască neconținut leafa după moartea copilului ce i s'au încredințat, să înfățoșază cu un copil strein, epi-

tropul de acum va lega la mâna fieștecăruea copil priimit de dânsul o cordea, ale căriea capite se vor uni cu un plumb însemnat cu pecetea sa.

Art. LXI. — După împlinirea acestor forme, copilul se va încredința mancei sale cu o bucea de toate lucrurile trebuitoare unui copil de fașă. Toate aceste lucruri vor fi îndoite și bucea o nu va putea costisi mai mult de prețul ce se va hotări.

SECȚIA III.

Despe îndatoririle ce au mancele copiilor crescuți de această casă.

Art. LXII. — Fieștecare mance va avea leafă după cum se va învoi cu epitropul și va fi îndatorită a crește copilul ce i se va încredința cu toată îngrijirea unei bune mancei.

Art. LXIII. — Dacă cariva din mance ar voi să-și schimbe lăcuința, atunci va înștiința mai întâi pe epitropie, arătându-i și locul lăcuinței sale cêi noă, ce se va însemna în margine actului în care se cuprinde numile copilului, iar dacă această noă lăcuință ar fi afară din orașul Eșii și piste patru ceasuri depărtare înpregiur, copilul se va încredința altii mancei, dacă cea țințai nu se va priimi cu giământate leafă, îndatorindu-se prin scris cătră epitropie de a se îngriji de copil ca o adevărată

maică. Pe margine actului mai sus numit se va face însemnare despre aceste înpregiurări.

Art. LXIV. — Manca se va înfățoșă cu copilul său înaintea epitropului orișicând va fi chemată și cel puțin odată pe lună, la zioa și ceasul însemnat de epitrop.

Art. LXV. — Către aceasta va mai înștiința pe epitropie orișicând s'ar întâmpla ca ea sau copilul să fie bolnav și la întâmplare când acesta ar muri, ea nu-l va putea îngropa fără a înștiința mai întâi pe epitrop. În lipsa mancei, această înștiințare o va da preoțul parohiei, carele nu va putea îngropa pe copil fără a priimi mai înainte în scris slobozenie de la epitropie.

SECȚIA IV

Despe particularile îndatoriri a epitropiei acestei case.

Art. LXVI. — Epitropiea se va îngriji de copiii priimiți în toată vremea până vor veni la vrâsta de zece ani, unde vor putea fi în stare de a-și căștiga mijloacile viețuirii.

Art. LVII. — Când acești copii vor agiunge la o vrâstă unde să poată intra în slujbă, epitropiea se va îngriji a așăza pe fieștecare cu chipul cuviincios feliului său, în casă unde să poată do-

bândi o stare sigură și spre a putea trăi cu cinste.

Art. LXVIII. — Așezând pe acești copii, epitropiea va alcătui pentru fieștecare contract înscris, având în vedere mai întâi de a le siguripsi soarta lor pentru viitorime.

Art. LXIX. — Epitropiea va întrebuința, din vreme în vreme, glasul gazetelor spre a înștiința pe public în favorul acestor copii și ea va pofti pe persoanele cari din milostivire ar vroi a se însărcina cu creștirea unuia sau mai

1) Cuvântul: „lucru“ se găsește numai în manuscrisul nr. 349 dela Academia Română.

multora dintr'înșii, spre a se arăta aceste persoane la epitropie.

Art. LXX. — Epitropiea nu va încredința pe acești copii de cât la persoane cunoscute și cinstitute. Ea va privighia mai cu dinadinsul întru aceia ce se atinge de așezarea copiilor de parte femeiască.

Art. LXXI. La moartea unuia din acești copii, samișul epitropiei va merge la fața locului împreună cu doftorul cvartalului și încredințându-se de moarte, el va da în scris, cu a sa iscălitură, slobozenie de a-l îngropa. Actul morții

se va trece îndată în deosebită condică și se va alcătui și iscăli de asemenea ca actul atingător de aflarea copiilor, în-sămănându-se în scurt săvârșirea din viață pe marginea actului din urmă. Asemene însămnare pe margine se va face totdeauna întâmplându-se copilului vreo schimbare în soarta și înpregiurările lui.

Art. LXXII. — Epitropiea va chema pe doftorii cvartalurilor din oraș spre a cerceta mancile ce vor veni ca să primască slujbă la casă, spre a se încredința dacă ele sânt sănătoase și în stare de a da copilului toată hrana cuviincioasă.

CAP. IV

Despre Casa Doftorilor.

Art. LXXIII. — Această casă este supusă unei epitropii precum și celelalte.

Art. LXXIV. — Comitetul chentral se va îngriji ca orașul să aibă doftori,

hirurghi și moașe trebuincioase, precum și ținuturile după art. 74, § XVI, cap al III-le, dându-le epitropiea lefile ce li se vor orânduiri.

CAP. V

Despre Casa Apelor și a pavelii Eșului.

Art. LXXV. — Epitropiea însărcinată cu direcția acestor două case va avea supt a sa cărmuire pe salahori și unelte orânduite pentru ținerea ulițelor și apelor și va avea să urmeze după instrucțiunile ce i se vor da de Comitetul chentral, atingătoare de lucrările și dispozițiile cerute întru aceasta; cât pentru ținere și întrebuințare capitalurilor acestor case, epitropiea se va povățui pe temeiurile arătate în articurile de mai sus a acestui reglement.

Art. LXXVI. — Pentru facirea dru-

mului apelor în orașul Eșii, se va urma cu plată hotărîtă, precum s'au orânduiri și pentru drumurile obștești la art. 74, § XIV și XV, cap III.

Art. LXXVII. — Pentru paveaoa ulițelor orașului se va rândui o epitropie alcătuită de doi boeri, care va fi următoare precum și celelalte epitropii proecturilor ce se vor alcătui de comitetul chentral și se vor întări de Domnul. Iar pentru înlesnirea pardosirii ulițelor și a ținerii lor în cuviincioasă și bună stare, se va urma după art. 74, § XIV și XV, cap III.

CAP. VI

Despre spitalul Sfântului Spiridon.

SECȚIA I

Pregătitoare orânduială.

Art. LXXVIII. — Acest așezământ se va supune de acuma unii adminis-

trații după chipul celorlalte case obștești și întemeiate pe aceleași orânduiri.

Art. LXXIX. — Epitropiia aceştii case va alcătui pe fieştecare an izvod de cheltuelile trebuincioase întru ţinerea bisericii şi a paraclisului din mănăstirea Sfântului Spiridon, precum şi întru ţinerea bolnavilor din spital în

acea mai bună orânduială, care izvod înbunătăţindu-se de către comitetul central, epitropiia va urma întocmai cu plata lefilor şi a cheltuelilor făcute din venitul aceştii mănăstiri, de care epitropiia va da asemenea izvod pe temeiul art. 17.

SECŢIA II

Pentru ţinerea bolnavilor.

Art. LXXX. — Indemânarea şi buna ţinere a bolnavilor fiind cel întâi scopos ce se cere într'un spital şi acest scopos neputându-se agiunge de cât numai atunci când numărul bolnavilor se va potrivi cu mijloacele acelui spital, numărul paturilor în Sfântul Spiridon este hotărît acum de odată la o sută doi zeci, iar dacă după încheerea socotelilor ar rămânea vreun prisos, comitetul central, prin raportul ce va adresui cătră Domnul, va face arătare spre a întrebuiinţa acest prisos la cumpărarea altor averi nemişcătoare, a căroro venit se va orându pentru ţinerea a unui număr de bolnavi potrivit cu aceste noă mijloace, sau în acelaşi spital, sau în alt loc. Asămine întrebuiinţare se va face din prisosurile ce ar putea da din vreme în vreme veniturile cele noă ale spitalului, fiind deapurure îngrijire ca subt nici un feliu de cuvânt să nu fie supusă la datorii această mănăstire.

Art. LXXXI. — Bolnavii de partea bărbătească şi fimeiască se vor aşeza în sale deosăbite, hotărîte anume pentru aceasta şi se vor sluji fieştecare de către persoane de felii lor.

Art. LXXXII. — Nimine nu se va putea primi la spital de cât prin slobozenia în scris din partea epitropilor, care slobozenie va trebui să se deede îndată şi fără greutăţi totdeauna când se vor afla paturi deşarte.

Art. LXXXIII. — Curăţenia fiind din toate mai de trebuinţă pentru sănătate, pentru aceasta ea se va căuta în spital cu deosebire. Odăile de dormit se vor aerisi cu răsufători aşazate în cât să nu supere pe bolnavi; să va face un feredu la locul cel mai îndămânatic şi curat a spitalului.

Art. LXXXIV. — Spitalul va avea doftorul său, un hirurg, un vătav şi alţi slujitori, după trebuinţă, precum comitetul central va face aşzământ. Asămine şi pentru buna căutare a bolnavilor, pentru care comitetul va cere un proiect de la doftorii politiei¹⁾, care înbunătăţindu-se, va sluji epitropilor de povăţuire; iar protomedicul este dator a merge de doă ori pe lună în vreme nehotărîtă ca să revizuiască de se păzesc cele orânduite şi, la dinpotrivă urmare, va face ştiut comitetului central.

CAP VII

Despre învăţătura publică.

Art. LXXXV. — Aşzământurile învăţăturilor având venituri hotărîte, ce se atinge de administraţia veniturilor şi a socotelilor, se vor cârmui după dispoziţiile cuprinse în capul întâiu a acestui reglement. Dar ca nişte case de

învăţătură, ele vor fi supuse la innadinsse reglementuri ce se vor alcătui de către epitropie, atât pentru seminariul So-
colei, câte şi pentru diosăbitele şcoli din

¹⁾ În ediţia din 1837: „dela protomedicul“.

capitală și din ținuturi, întemeindu-se prin bune prințipii și întrebuintând științele la măestriile și meseriile cele mai folositoare în țară. Afară de celelante ramuri de învățături, se va învăța într'un institut așezat aproape de Eși teoria și practica iconomii de câmp și de pădure, după cele mai bune metode urmate în asemenea așezămături și potrivite cu clima și trebuințele țării; în urmă asemenea instituturi se vor așeza prin țară.

Art. LXXXVI. — Gheneralnica administrație a școlilor va fi încredințată epitropiei. Ea va privighea la toate acele ce vor putea agiutora lățirea învățăturilor și înmulțirea științelor în țară. Ea se va îngriji ca disciplina și buna orânduială să fie păzită în școală; ea va numi pe profesori după ce se va încredința despre destoinicie fieștecăruia și va privighea asupra purtării lor. Această numire va trebui să urmeze cu cea mai mare nepărtinire; ea va pune în lucrare pentru fieștecare școală reglementurile și orânduilele atârânătoare de dânsa, la care nu va putea aduce de la sine nici o schimbare. Iar la întâmplare când sporirea învățăturei ar cere după trebuință alte noă măsuri, epitropia împreună cu comitetul central va adresui Ocârnuirii un raport în care va înfățoșa socotința sa și va aștepta întru aceasta poroncile ei.

Art. LXXXVII — Mădulările epitropiei se vor aduna odată pe săptămână într'un loc hotărît și se vor sfătui între dânsii asupra obșteștilor interesuri a administrației ce li s'a încredințat și vor privighea ca învățăturile să se facă după orânduiala hotărâtă și ca fieștecare profesor să-și îplinească îndatoririle sale cu credință.

Art. LXXXVIII. — Epitropia va adresui Domnului la sfârșitul fieștecă-

ruia an sholastic un raport în care va da lămurită socoteală de starea școlilor, de sporiul sau de neagiunsurile învățăturei, precum și de înbunătățirile ce ar putea a se aduce.

Art. LXXXIX — Epitropia Invățături Poblce având scaunul său în capitalie și neputându-se îngriji după trebuință pentru școlile din celelante orașe, va fi agiutorată de comiteturi de privighere așezate în fieștecare ținut.

Art. XC. — Aceste comiteturi se vor alcătui fieștecare din doi boeri aleși, pământeni de loc și se vor prezedui de cătră unul din ispravnici, după alegirea epitropiei.

Art. XCI. — Insușirile acestor comiteturi se vor mărgini numai la dritul privigherii; ei se vor îngriji pentru ținerea bunii orândueli și pentru sporirea învățăturilor; ei vor coresponderisi cu epitropia și vor da sama cel puțin odată pe lună despre starea și trebuințele învățăturei prin ținuturile lor; ei vor arăta pe profesorii neîmplinitori de a lor datorie și vor recomandui pe acei ce le vor înlini cu cinste, precum și pe școlerii ce se vor deosebi în clasăle lor. Toate aceste trebi cerând o necurmată privighere și corespondenție regulată, epitropia va numi un referendar a Invățături Poblce, carile va avea în canțaleria sa un scriitor. Referendarul din datorie va vizita în toate zilele așezămăturile învățăturei publice din capitalie și va înfățoșa la fieștecare lună raportul său despre starea învățăturilor, precum și raporturile privighetorilor de la școli prin ținuturi. El va fi îndatorit, din poronca epitropiei, a cerceta odată pe an și aceste din urmă așezămături, făcând despre fieștecare raportul său cu lămurire și arătând epitropiei sporirile sau catahri-surile ce ar descoperi.

ANECSA LITERA E.

Lista veniturilor Statului de piste an.

ANECSA LITERA E¹⁾.

Lista veniturilor Statului de piste an, arătată prin
aproprietă socoteală.

Lei	Lei
I. Soma capitației săteni- lor și tuturor plugarilor câte 30 lei de familie	3.703.470
II. Capitația țiganilor Sta- tului.	96.000
III. Soma dării patentanți- lor	750.000
IV. Orândăluirea ocnilor .	850.000
V. Orândăluirea dreptului vămuirii	450.000
VI. Orândăluirea dreptu- lui vămuirii pentru ecsporta- ția vitelor	218.100
VII. Parte din veniturile . ce este a să lua de la toate moșiile mănăstirești . . .	450.000
VIII. Agiutoriu din partea mitropoliei și a episcopiiilor de Roman și de Huș. . . .	60.000
IX. Soma dării de la viile streinilor	5.000
X. Darea ce să va lua pe	
	oile și caprile ciobanilor străini
	5.000
	XI. Venitul portului de scri- sori pentru înlăuntrul țării .
	5.000
	XII. Venitul pasaporturilor.
	5.000
	XIII. Venitul bălții Bra- țișului până ce să va face dreptate particularnicilor ce- riri atingătoare de acest loc, art. 82
	55.005
	Soma piste tot
	6.652.575

Este a să lua aminte că aceste ve-
nituri sânt întemeete pe slobodul și ne-
înpiedecatul negoț a tuturor productu-
rilor Moldovei și pe oborirea a tot
feliul de angării și dări în natură, a că-
rora numai acea de istov contenire ar
face putincioasă și ar înlesni adunarea
veniturilor mai sus numite. Osăbit fiind
că aceste venituri s'au aşăzat cu apro-
pietă socoteală până la cea desăvârșit
cunoștință a osăbitelor ramuri de venit,
în întâmplare de neagiuns să vor pro-
timisi acele mai neapărate din cheltue-
lile publice.

1) În ediția din 1837: „Anexa Litera G.», în
manuscritele din 1831 «litera D.» Am transcris
cu litera E, fiind litera corespunzătoare din al-
fabetul latin.

ANECSA LITERA F.

Reglement muniþipal pentru oraşul Eşii.

CAP. III : FINANŢE.

Reglement munițial pentru orașul Eșii.

Legiuire pregătitoare.

Art. I. — Cerând trebuința a se face în orașul Eșii și în celelalte târguri a prințipatului o punire la cale destoinică spre a le siguriși păzirea neapăratelor legiuri întru fericirea lor, asemenea ispravă nu poate fi mai bine câștigată, de cât a se încredința această purtare de grijă orășenilor fieștecărui oraș. Drept aceia s'au hotărît ca fieștecare oraș a prințipatului să aibă drit de a cârmui materialnicile sale interesuri, pe temeiurile mai gios arătate, prin un Sfat orășienesc (munițial) alcătuit de mădulări alese de către însuși lăcuitorii orașului, rămâind însă întru a Stăpânirii îngrijire, prin ministrul din Lăuntru a privighea ca mădulările fieștecărue Sfat orășienesc să-și păzască datoriile sale și să nu abată către a lor în parte interes acele hărăzite spre obștesc folos a tuturor.

Art. II. — Sfatul munițial se va alcătui din cinci mădulări cu lăcuința în orașul Eșii și de un secretar cu doi scriitori.

Art. III. — În numărul mădulărilor ale acestui Sfat va fi ales de Obșteasca Obicinuită Adunare un boer, carile în curgire de un an va fi neschimbat, afară la întâmplare de abatere din datoria sa.

Art. IV. — Starostii fieștecărue corporații care urmează a fi aleși după le-

1) În manuscrisele din 1831 : «litera E» chirilică Am pus litera F, fiind litera corespunzătoare din alfabetul latin.

giuirile Reglementului Organicesc, cap' V, art. 167, vor fi datori a alege pe celelante patru mădulări, pentru care ei vor fi răspunzători. Mădulările acestui Sfat vor fi fără nici o leafă și se vor alege pe un an.

Art. V. — Neguțitorii nu vor putea fi aleși mădulări a Sfatului orășienesc decât acei cari vor avea vrastă de 30 ani trecuți, cari vor avea drit de pământeni și vor avea în poliția Eșului o casă sau vreun capital neguțitoresc de 25.000 lei.

Art. VI. — În toate celelante orașe ale Moldovei ocârmuirea orășienescă se va potrivi cu starea fieștecărue politii și cu trebuințele lăcuitorilor ei, fără însă a se depărta nicicum de prințiipiile¹⁾ reglementului acestuia, carile mai vârtos va sluji de pildă.

Art. VII. — Adiverirea somilor adunate de către acest Sfat și cheltue-lile urmate pe fieștecare lună se vor cerceta de către controliorul finanților ; iar pe la ținuturi acestea se vor cerceta de către șameșii ținuturilor și apoi totul socotelilor a fieștecărue an se vor înfăoșa spre cercetare la Obșteasca Obicinuita Adunare.

Art. VIII. — Stăpânirea va orându-i un comisar, carile va fi de față la toate chibzuirile sfatului și va avea privighere asupra tuturor lucrărilor lui. Când acest comisar va cunoaște despre partea a-

1) În manuscrisul nr. 349 : «prințiipiile», în manuscrisele nr. 909 și 4414 : «pretenziile», ca și în manuscrisul utilizat în *Analele parlamentare*, Tom I, partea II-a, p. 130.

cestui sfat necredință sau lenevire întru împlinirea datoriilor sale, va răportui îndată ministrului din Lăuntru, dar nu va putea niciodată să se amestice supt nici un feliu de cuvânt în ocârmuirea trebilor ce privesc asupra Sfatului.

Despre drepturile și îndatoririle orășănescului Sfat.

Art. IX. — Sfatul orășănesc va face cunoscute guvernului prin ministrul din Lăuntru toate nevoile orașului. Acest sfat va fi dator a privighea pentru toate câte privesc la buna orânduială, îndesularea, curățenia și înfrumusețarea politiei, pentru care va corespondarisi cu ministrul din Lăuntru.

Art. X. — Acest sfat se va povățui întru toate câte privesc spre îmbunătățirea politiei, după partea a doa al acestui reglement.

Art. XI. — Strângerea venitului munișipalitalii se va face de către acest sfat prin starostii corporațiilor.

Art. XII. — Vânzarea veniturilor așezate pentru politii se va face, în tot sau în parte, în ființa tuturor mădulărilor sfatului după trii publicații¹⁾ prin gazete, iar hareciul va lua sfârșit după trii strigări în zilele hotărâte, în ființa

ministrului din Lăuntru. Asemine formalitale se va păzi și când va fi a se contractui cu cel mai gios preț facirea vreunui lucru din acele ce vor fi spre trebuința politiei.

Art. XIII. — Sfatul orășănesc se va aduna regulat de doă ori pe săptămână și anume luna și gioia, într'o casă hotărîtă, spre tractarisirea celor cuvincioase asupra intereselor obștiei. Această casă se va numi mai cu deosebire Casa Politiei.

Art. XIV. — Hotăririle Sfatului se vor da prin cele mai multe glasuri; însă numai în urmare aprobației ministrului din Lăuntru se vor pune în lucrare.

Art. XV. — Sfatul orășănesc își va avea toate socotelile gata pentru zioa întâi a lui Dechemvrie, ca să le supue la cercetarea Obșteștei Obicinuite Adunări.

Art. XVI. — Veniturile toate a acestii case a politiei adunându-se, se vor păstra în răspundirea sfatului orășănesc.

Art. XVII. — Secretariului este incredințată lucrarea și păstrarea în bună orânduială a tuturor hirtiiilor trebuincioase. De a acestuia ascultare sânt și scriitorii orânduși de acest sfat.

PARTEA II

Reglement a munișipalitali politiei.

SECȚIA I

Pentru împărțire în cvartaluri (ciastii) și curățirea orașului.

Art. XVIII. — Spre a se putea pune în lucrare toate măsurile hotărâte de Sfatul munișipal și îmbunătățite de către Domn, de neapărată trebuință este mai înainte a se rădica planul orașului, cu însemnarea piaților, ulișilor, bisericilor, a locurilor publice și par-

ticulare. Acest plan se cuvine a fi făcut așa încât să se poată cunoaște măsurile locurilor și numile proprietarilor.

Art. XIX. — Paza bunii orândueli și privigherea ce are a se urma în lăuntru orașului cer ca întindirea sa să fie statornicită pe un hotărît număr de ani.

Drept aceea, cuprinsul orașului despre toate părțile se va mărgini până unde se întind astăzi casele și locurile orășănilor și pe acolo se va face și

1) În *Analele parlamentare*, p. 131, din greșală s'a transcriș „și prin publicații” în loc de „după trii publicații”.

hindichiu de giur în regiurul oraşului, iar intrările şi eşirile din oraş vor fi numai pe la barierele ce mai gios se însemnează şi anume: a Miculinei, a Socolei, a Bulargăi, a Zahanalei, a Morei de vânt, a Botoşanilor, a Podului verde, a Păcurariului şi a lui Ispilant.

Art. XX. — Călcătorii acestor reguli se vor opri şi se vor încredinţa agiei spre a fi pedepsiţi după cuviinţă, iar trecătorii streini vor încredinţa pasaporturile lor la barieră la rânduitul de barieră, spre a le înfăţoşa îndată la poliţie.

Art. XXI. — Fiindcă drumul de frunte a comunicaţiei între Ţara de sus şi de gios a Moldaviei trece prin oraşul Eşii şi mai ales prin uliţa cea mare, spre a se întâmpina necuviinţele ce se nasc din aceasta, atât pentru umbletul din lăuntru oraşului, cât şi pentru expediţiile din afară şi nu mai puţin pentru sfărâmarea pardoselii, pre lângă drumurile şi uliţile aflătoare, se vor mai aşeza lăturalnice drumuri, spre înlesnirea comerţiei şi a comunicaţiei lor.

a) O şosea care se va începe de la bariera Podului verde şi, petrecând cvartalul cel mai de laturi şi mai priimitoriu întru aceasta, se va pogori prin Păcurari în şasul Bahluiului şi îndreptându-să prin bariera şi podul lui Ispilant, această şosea va avea capătul ei lângă bariera Miculinei, în drumul Galaţului.

b) A doua şosea va începe de la Podul Roş, va coti malul stâng al Bahluiului pe sub vama cea veche şi mai înainte de a trece peste Podul Albineţului spre a se sui către bariera Morei de vânt, ea se va întâmpina cu şosea viitoare de la Bulargă şi cu aceia care pe lângă Beilic trece în oraş şi ese la drumul Botoşanilor.

c) A tria şosea va începe la Socola şi trecând în podul Bulargăi va da în şosea despre Beilic.

Art. XXII. Oraşul şi mahalalile sale se vor împărţi în patru cvartale pe cât se va putea mai nimerit, spre înlesnirea privighierii ce are a se urma de către

agie, iar fieştecare cvartal se va împărţi în trei părţi.

Art. XXIII. — Cvartalele se vor înşămna cu vopsăle: roşii, albastre, galbene şi verzi. Se vor da nume uliţilor şi piaţelor şi asupra tuturor casălor se vor scrie numere.

Art. XXIV. Intâmplându-se spre înlesnirea comunicaţiilor a se cere neapărat deschiderea vreunii noă uliţe sau trecirea ce ar fi îngrădită de niscaiva loc, atunce munişipalitatea îl va cumpăra din banii casăi sale prin bună tocmală şi învoire cu proprietariul.

Art. XXV. — Nime de acum să nu fie volnic a zidi la uliţi sau în piaţă bina, decât de piatră sau cărămidă şi acoperită cu oale, înfăţoşând mai întâiu planul sfatului munişipal, carele va fi îndatorit în opt zile a da socotinţa sa.

Spre siguripsirea a tot oraşul despre primejdia focului, pentru curăţănia lui şi spre punirea în lucrare a orânduiei din lăuntru, la care priveşte acest reglement se legiueste:

Intâiu, ca să se facă publicaţie pentru a lua ştiinţă toţi acei ce vor avea în lăuntru oraşului casă, dughene şi orice feliu de heiu de scânduri, că sînt îndatoriţi până în şasă luni a le desfiinţa, având privighere Ocârmuirea a se şi pune neapărat în lucrare această legiuire.

Al doilea, proprietarii sînt asămine îndatoriţi a desfiinţa în curgere de trii ani toate acele binale de nuiele şi vălutuci ce se află în oraş, şi

al triilea, stăpânii de binalele acele de cărămidă în paianturi să fie îndatoriţi în prothezmie de 15 ani sau a le desfiinţa sau a le acoperi cu oale; iar pentru a se putea lărgi în cât se poate uliţile oraşului, se va poronci a se strica până în şasă luni toate tărăbile, cerdăcuţile de lemn eşite din linia binalei, prispile de lut, rămăind a-şi face scările în cuprinsul binalei.

Art. XXVI — Pentru aceasta şi spre a se aduce precât s'ar putea în dreaptă linie uliţile ¹⁾, nimine nu va fi

1) În *Analele parlamentare*, p. 132 din eroare: „pre cât s'ar putea îndreptarea liniei uliţilor“.

volnic a zidi din nou la uliță sau în piață vreo casă, zid, sau a face canghel mai înainte de a supune planul în cercetarea sfatului munițial. Cel ce va urma înprotivă, va plăti gloabă și lucrul se va opri.

Art. XXVII. — Pardosala uliților și a piațelor publice fiind neapărată pentru înlesnirea comunicațiilor și îndemănătoarea curățire a aerului, toate ulițele și piațele publice se vor pardosi

cu piatră vârtoasă, făcându-se pe fieștecare lature cărări pe cât va fi cu puțință. La mahalale se vor face șosăle cu prundiș și cu hindichiuri spre scurgirea apelor, după închipuirea și plata arătată la jurnalul Obșteștii Adunări supt No. 55, alăturat aice în copie supt litera A ¹⁾.

Art. XXVIII. — Pe la locurile cele mai cuvenite se vor face canale bolite cu grații de fhier la gurile lor.

SECȚIA II

Despre curățirea aerului în oraș.

Art. XXIX. — Curățirea aerului în oraș, fiind una din cele întâu îngrijiri a sfatului munițial, se va statornici și se va păstra prin ferirea pricinilor lucrătoare unei vătămătoare influenții, precum a mlăștinilor și a iazurilor aflătoare întru a sa apropiere, a necurăteniei în lăuntru orașului și a îngropărilor și depărtarea afară din oraș a tuturor meseriilor și a magaziilor vătămătoare și primejduitoare.

Art. XXX. — Spre aceasta neapărat de trebuință este a regularisi cursul Bahluiului, a pârailor Căcaina și Miculina, a seca iazurile aflătoare pe aceste două întâi pârae, ca cele dintâi pricini a revărsărilor și a adăogirii mlăștinilor statornice. Această ispravă se va dobândi prin înălțarea malurilor pe la locurile unde ar fi prea giosite, prin deschiderea neapăratelor canale și prin cultivire a marelui șes a Bahluiului, carele șes, pentru apropierea sa de oraș, poate fi lucrat spre folosul și plăcerea lăcuiitorilor săi. Fiind însă că banii casii munițiale nu sânt pentru acum de agiuns spre săvârșirea acestor lucruri, gătirea lor va urma îndată ce starea Casei munițiale va înfătoșa îndemănatul prilej spre aceasta.

Art. XXXI. — Curățitul și măturatul uliților și a ogrăzilor atarnă de la îngrijirea lăcuiitorilor. Drept aceia, miercurea și sâmbăta, la ceasurile hotărîte pentru fieștecare cvartal, proprietarii casilor

și năimitorii rândurilor de gios sânt îndatoriți a mătura sau a pune de a se mătura drumul obștesc pardosit sau podit înaintea feței casilor lor, a dughenilor, a grădinilor, a ogrăzilor, înaintea zidului lor și altor locuri până la mijlocul ulițelor. Tina se va grămădi pe la capătul acelor casă sau dughene, iar gunoiul ogrăzii se va face grămadă lângă poartă spre a putea fi rădicat de cotiugile orașului.

Art. XXXII. — Afară de zilele și ceasurile hotărîte, oprit va fi de a arunca și de a lăsa pe uliță necurățenie. Portarii și lăcuiitorii rândurilor de gios vor fi răspunzători și următorii înprotivă se vor rădica la orașăneasca poliție.

Art. XXXIII. — Iar pentru tăerea și rădicarea gheții de pe uliți, se va îngriji sfatul munițial. Soma trebuincioasă întru această lucrare este prin tahmin arătată la articolul cheltuelilor.

Art. XXXIV. — Iar pentru gunoiu, fieștecare proprietariu de cai sau de alte vite este îndatorit de a-l scoate și a-l căra cu a sa cotiugă sau cheltuială la descărcările înadins hotărîte pentru aceste gunoiuri din fieștecare cvartal. Căratul să va face dimineața și anume iarna până la opt, iar vara până la șasă ceasuri. Contiugile sau carăle vor fi tare bine închise spre a împiedica înprăștierea gunoiului pe uliță.

1) Vezi mai jos, pagina 250.

Art. XXXV. — Rădicarea tinii, a gheții și a necurățâniilor se va urma în toate ulițele pardosite sau podite de pe piață și de pe locurile obșteștilor comunicații. Spre aceasta, munițialitatea va cumpăra cu ai săi bani 36 cotiuge, fieștecăre în cuprindere de 36 palme, adică săcriul să aibă 4 palme în lung, 3 în lat și 3 în înălțime, fiind bine închisă și având două lopeți de lemn, un hârleț, o mătură și o cange, îngiugate cu doi boi și având pe lângă dânsa câte doi oameni vrednici. Cotiuga va avea la locul cel mai arătos însămnat numărul său cu însămnarea cvartalului în carele ar fi lucrătoare.

Art. XXXVI. — Cotiuga va rădica toate, afară de țărănă, prund, moloz, zgură și rămășițiuri a cărnurilor de căsăpie. Lepădătorii de acest feliu de lucruri, datori vor fi a le căra cu a lor cheltuială la obșteștile descărcări. Nu va fi ertat a le lepăda aiurea, nici a arunca ceva pre fereastră în uliță, căci la din înprotivă urmare vor fi supuși străfuirii sau trupeștii pedepse.

Art. XXXVII. — Afară de acele două zile a săptămânei, un hotărît număr de cotiuge va rădica în toate zilele de la piață necurățâniile și orice alte rămășițiuri și de pe toate ulițele stărvurile, când nu s'ar putea dovedi lepădătorii unor asămîne. Iar pentru uciderea căinilor acelor ce nu ar avea stăpâni, se vor năimi doi căneri, cari ucigându-i, îi vor îngropa în depărtare cuviincioasă de la oraș și groapa trebuie a fi de un stânjin de adâncă; și spre a fi cunoscute aceste măsuri, se va publicarisi că nimine nu este volnic a avea căini fără de sămne.

Art. XXXVIII. — Cotiugile hotărîte se vor ține în socoteala sfatului munițial, sau de către un antreprenor carele ar da chezășie și căruia această însărcinare i se va da prin Cochii-vechi cu prețul cel mai giosît. Cheltuelile acestea sau prețuit prin apropiere în foaea supt litera B.

Art. XXXIX. — Fieștecăre cvartal va avea a sa descărcătoare de tină și de gunoiuri la marginea orașului și la locurile cele mai puțin lăcuite, carele se

va hotărî de către sfatul munițial, în îndestulă depărtare de oraș, cu învoirea proprietariului.

Art. XL. — Îngroparea morților afară din cuprinderea orașului fiind neapărată la ținerea curățâniei aerului, nici o îngropăciune nu se va mai face lângă bisericile orașului.

Drept aceia, în trei sau patru părți a orașului și în depărtare de 200 sânjini cel puțin de marginea sa, vor fi locuri hotărîte pentru îngropare. Aceste țințerimuri se vor îngradi cu un zaplaz de 12 palme înalt și de copaci așa rășădiți încât să nu oprească aerisirea; iar până la facerea acelu țințerim, îngroparea va urma ca și până acum.

Art. XLI. — Deșchidirea mormânturilor pentru îngropările cele noă neputând a se face decât numai din șapte în șapte ani, aceste țințerimuri se vor face de șapte ori mai mari decât locul trebuincios pentru închipuitul număr ¹⁾ de oameni ce mor peste an într'un cvartal a orașului.

Art. XLII. — În mijlocul fieștecăruia țințerim se va zidi un paraclis spre sărbarea rugăciunilor de îngropăciune și a bisericăștilor slujbe. Sâmbetile, parohii bisericilor din cvartalul apropiet vor sluji pe rând sfânta leturghie pentru pomenirea răposăților, sau de va fi cu puțință se vor așăza câte trei preoți de fieștecăre țințerim, carii vor fi datori a urma sfintele slujbe și rugi cu neconținere în toate zilele de piste an.

Art. XLIII. — Înlăuntru țințerimului lângă poartă, se vor zidi două chilii; într'u una se vor pune înaintea îngropării pentru 24 ceasuri, cu cuvincioasă măsuri obicinuite trupurilor morților, iar în al doilea chilie se vor așăza doi ciocli ce regulat se vor schimba.

Art. XLIV. — Pe malul Bahluiului și a Căcainei se vor hotărî două piețe spre așezarea căsăpiilor, velniților, fa-

1. În mss. 349: „incăputul număr“, în mss. 909 și 4414: „inchipuitul numărului“, în mss. utilizat de editorul Analelor Parlamentare „incăputul numărului“, iar în edițiile tipărite la 1837 și la 1846: „incăputul numărului“.

bricilor de lumânări, magaziilor de pește sărat, de păcură și de tot lucrul a căruia aburire sau fire aprinzătoare vor fi vătămătoare și de primejdie. De acest feliu de lucruri se vor aduce în dughenile orașului numai atâtea cât vor fi trebuitoare pentru întrebuințarea unii zile.

Oprit este a ține cărnurile aninate afară de dugheană, cari trebuie să fie

păstrate cu cea mai mare curățanie. Asămîne oprit va fi a căra cărnurile prin oraș fără a fi acoperite cu învălire curată.

Art. XLV. — Munițiplitaoa¹⁾ va lua aceste piețe cu bezmăn, prin bună învoire cu proprietariul; va zidi cu a sa cheltuială aceste magazine, care se vor da cu chirie în folosul Casii Munițiptale.

SECȚIA III

Despre infrumusățarea orașului.

Art. XLVI. — Mănăstirile, bisericile, care după a lor sfințire și forma zidirii trebuie să înfățișeze o privală măreață și mai ales acele ce nu sînt cu zidii încungiuurate, trebuie să se descurce toate bojdeucile acele care nu numai ascund a lor privală, dar încă prin apropierea lor pun în primejdia focului pe aceste lăcașuri Dumnezești. Drept aceia, Domnul împreună cu Obșteasca Adunare vor hotări care din acele mănăstiri și biserici pot sluji de piață și totodată va face și închipuire pentru despăgubirea celor ce au făcut binale de piatră sau cărămidă cu embaticuri de veci.

Art. XLVII. — Spre despăgubirea veniturilor ce trag aceste biserici pe zisile binale ce s'ar surpa pentru regularizarea acestor piețe, munițiplitaoa va plăti acelor biserici bezmăn.

Art. XLVIII. — Vânzarea lucrurilor neapăratei viețuirii, precum: făina și tot felii pe pâine, fân, iarbă, mangal, lemne, pasări i alte asămîne nu se vor mai îngădui pe uliță, decât în acele două piețe arătate la articol XLIV. Afară de aceste două piețe publice, munițiplitaoa va mai așaza încă alte patru hotărîte de guvern și carele le

va lua cu bezmăn vecinic prin învoire cu proprietarii, pentru care nu să va mai lua nici o dare de la a ei ce vor aduce lucruri spre vânzare.

Art. XLIX. — Spitalul i celelalte casă pentru bolnavi se vor așeza la un loc mai înalt, atât în priința sănătății bolnavilor, cât și spre depărtare din chentru orașului; un așezămînt carile în acea de astăzi poziție a lui are o înrăurire vătămătoare asupra sănătății lăcuitorilor.

Art. L. — Asămîne și închisoarea se va strămuta la un loc mai cuviincios, în o zidire care pre lângă siguranție, poate fi îndemănătoare pentru lăcuința acelor închiși.

Art. LI. — Pe turnurile bisericilor mai înalte a fieștecăruia cvartal se vor așaza ceasornice spre arătarea ceasurilor și a țăferturilor.

Art. LII. — Spre infrumusățarea capitaliei, pentru sănătatea și plăcerea lăcuitorilor ei, se va face în mijlocul orașului o publică preumblare, pe un loc cumpărat de către munițiplita, sau luat cu bezman vecinic; afară de aceasta se va așaza o grădină publică într'un loc cu apropiere de oraș.

SECȚIA IV

Despre ape.

Art. LIII. — Inbelșugarea apelor sănătoase fiind una din cele întâi trebuință ale orașului, pentru acest lucru

1) În ediția din 1837: «Eforia» înlocuiește în text, pretutindeni, cuvântul: «munițiplitaoa».

atât de neapărat va fi destoinică îngrijire, mai ales când asupra venitului Statului s'au hotărît pe an o somă de 75.000 lei spre ținerea cișmelelor, care somă se poate de pe acum a se întrebuința după hrisoavele slobozite pentru îndreptarea apelor.

Art. LIV.—Fiindcă după înmulțirea norodului din oraș, aceste cișmele nu sînt de agiuns, fiind că prin ispită s'au văzut că oalile isprăvăsc apa înpuțnându-o cu totul și sînt supuse la neconțințile meremeturi, din care aceste pricine catandisăsc zadarnice toate cheltuielile, s'au găsit de cuviință :

a) Să se caute și să se aducă în oraș deosebite izvoară pe lângă câte mai sînt adusă ;

b) Adunarea apelor de acum înainte să nu se mai facă prin oale, ce prin chiunguri sau țāvii de fher.

c) Apele ce se vor găsi din nou se

vor aduce în oraș cu această închipuire, adică : De la obârșiea pornitoare până la locul de unde se vor împărți spre răvărsare în oraș, să se aducă cu cheltuiala casii, iar de la locul împărțirii până la deosăbitile cișmele câtă apa va prisosi piste trebuința obștiei, atât în târg, cât și în mahalale, să se aducă cu cheltuiala particularilor care vor voi a avea apă și care vor voi a-și mai adăogi pe acele care mai au.

d) Și pentru de a nu urma întru aceasta nici un abuz, să se legiuiască ca lucrarea aceasta a aducerii apelor, cum și a meremetisirii, să se facă de acum înainte prin îngiosirea prețului la Cochii-vechi.

Art. LV. — Iar apoi spre înlesnirea lăcuitorilor orașului, a celor ce se află lăcuind întru depărtare de cișmele, este ertat purtătorilor de apă a o vinde fără a să supune la vreo dare.

SECȚIA V.

Despre luminarea orașului.

Art. LVI. — Luminarea uliților fiind pentru poliție un agiutoriu de privighiere și de ușurință pentru comunicația lăcuitorilor în vremea nopții, este asămine de neapărată trebuință și nevoie într'un oraș bine organizat, a se face cuviincioasa punere la cale și întru aceasta. Deci, ulițele orașului și mahalalile vor fi luminate cu cinci sute fânare, în care vor arde lumânări de său în toate nopțile anului, afară de acele când va fi lună plină, la care vreme va arde numai giumătate de lumânare, adică se va aprinde din doâ un fânariu¹⁾. În amândoâ aceste întâmplări, aprinderea lor are să înceapă după ce va întuneca și va ține până în zori de zioă.

Art. LVII. — Sfatul munițipal va face toate ispitele câte vor povățui către aflarea unei îndemănatice închipuiri pentru luminarea orașului cu chipul cel mai lesnicios, mai iconomicos și mai sigur despre tot felul de primejdie ;

1) În redacția comisiei din 1835 : „aprinde în două fânare o lumânare».

asămine proect se va înbunătăți de către ministrul din Lăuntru.

Art. LVIII. — Fănarile vor fi în oraș în depărtare de 12 stânjini unul de altul, și prin mahalale de 15 stânjini, așezându-se spre slujba lor 40 fanaragii cu un staroste a lor. Aceștie vor fi înarmați cu lănci și totodată vor împlini și straja nopții și la fieștecare 12 fânare care sânt date întru privighierea unui fanaragiu, să se așeze câte o mică căsuță ce se numește (. . . .)²⁾ spre adăpostire de ploae și de frig.

Art. LXI. — Toate luminile trebuie a fi aprinsă în 15 minunte socotite de la sămnul ce să va da prin tragire de trei ori a clopotului dela Treisfetitele și fieștecarele fanaragiu va fi răspunzătoriu pentru stângirea fără de vreme a fănarălor lui, cum și pentru stricarea sau necurățenia lor.

2) Numele căsuței este lăsat gol în manuscrisele ce am cercetat. În ediția din 1837 se modifică textul : „să să așază câte o mică căsuță de caraul, spre adăpostirea“, etc.

SECȚIA VI

Despre măsurile feritoare de foc.

Art. LX. — Spre a se feri orașul de primejdia focului, la care au fost supus în atâtea rânduri, se vor lua toate măsurile feritoare obicinuie la asămîne înpregiurări, din care cea întâiu măsură este prevăzută prin legiuire ca să fie îndestulare de ape în orașe. Osăbit de aceasta, patru havuzuri de piatră largi și încăpătoare de îndestulă apă, se vor zidi în piațele orașului, unde vor sta și sacalile și uneltele focului întru păstrare. Se va alcătui o breaslă de tulumbagii în număr de 24 oameni comenduiți de un căpitan. Acești tulumbagii se vor împărți prin toate cvartalurile orașului, unde se vor așăza șasă cotiuge cu sacale câte în doi cai vârtoși înhămați, având aceste cotiuge ciuture, topoară, cângi, scări și alte unelte trebuitoare; pre lângă aceste la fieștecare casă trebuie să se afle vreo câteva din uneltele mai sus numite, rămăind asupra agiei privighie-rea și revizia acestor unelte.

Art. LXI. — Ori și ce lucru sau materie arzătoare, precum cherestea, păcură, fân, stuh și altele asămîne, nu se vor îngădui de acum înainte în mari sume în oraș și mahalale.

Art. LXII. — Pentru paza despre foc se vor așăza două picheturi: unul pe turnul Triisfetitelor și altul la biserica Vulpe, unde acolo vor sta nelipsiți câte doi oameni călări spre a da săm-nul cuvenit la fieștecare cvartal unde va fi focul și pentru a face știut agiei îndată; toate celelante cvartale vor da ajutoriul cuviincios.

Art. LXIII. — Peste zi pichetul din turn va scoate despre partea unde va

fi focul un steag, carele va fi osăbit pentru fieștecare cvartal al orașului și care va avea văpsăoa cvartalului, iar în vremea nopții săm-nul se va da prin fânare, iarăși cu asămîne văpsă. O lovitură de clopot va însămna cvartalul întâiu, doi al doilea, trii al trileea și patru al patrule cvartal al orașului.

Art. LXIV. — Agiea va privighiea pentru tulumbagii să alerge la casăle aprinsă spre agiutoriu și pentru ca ogia-gurile să fie bine curățite la toate casăle, afară de acele unde proprietarii vor arăta că se îndatoresc însuși a avea îngrijire pentru curățania lor. Cu toate acestea datoriea hornarilor este a se înfătoșa purure în vremea hotărî-tă la fieștecare casă.

Art. LXV. — Intru zidirea casălor se va lua toate măsurile trebuincioasă a se face după rânduiala meșteșu-gului arhitectonicesc.

Art. LXVI. — Pentru slujba și curățirea ogia-gurilor, se vor așăza 32 oameni hornari cu starostile lor, carele va fi unul din pietrarii cei mai buni, având îndatorire a pivighiea ca ogia-gurile să fie pretutundine bine zidite și să nu aibă ni i o primejdie. Acești hornari se vor plăti de la casa muniți-palitalii ne mai luând plata ce se obicinuia a li se da de către particular-nici.

Art. LXVII. — Toți sacagii orașu-lui, acei legați la muniți-palita, sânt dator a se întoarce sara cu sacalile pline de apă și fieștecare va împlini pe rând îndatoriea slujbii piste noapte la locul tulumbelor, fiind toți îndatoriți a aduce apă la întâmplare de foc.

SECȚIA VII

Despre sfatul doftoresc.

Art. LXVIII. — Sfatul doftoresc este unul din așăzământurile neapărat

trebuincioasă pentru paza sănătății lă-cuitorilor, ținind la păstrarea lor prin

orânduiri dietice și prin formalisirea consulturilor la întâmplare de boale grele. El este asămîne datoriu a privilegiu ca acest meșteșug vindecătoriu, să nu se întrebuițaze în oraș și în provincie decât de persoane cu atestaturi și cu cunoștințele cerșute.

Art. LXXIX. — Pentru acest sfârșit se va orându un protomedic, carele dinpreună cu cielanți doftori ai poliției, alcătuiind proect pentru câte privăsc la cruzarea sănătății, îl vor supune Ocârmuirii prin epitropii casei pentru ca să priimască întărire.

Art. LXX. — În fieștecare cvartal al orașului se va orându un doftor, iar pentru tot orașul va fi un hirurg operator, patru moașă și un vetirinaru, doftor de vite.

Art. LXXI. — Din acei patru doftori și hirurgul operat se va alcătui sfatul doftoresc în care va prezidui un protomedic. Acest sîat se va aduna regulat de doă ori pe lună într'un loc hotărît anume de munișipalita și după înpregiurări se va întruni oricând va cere trebuința. Adunărea va fi numai în priința îndeplinirii meșteșugului. Mădulările își vor împărtăși observațiile ce vor fi căștigat, ori în urma cercărilor făcute de doftorii streini, sau acele ce vor fi putut a face ei însuși. În vremea epidemiilor se vor sfătui asupra chipurilor feritoare și asupra căutărilor, având a aduce prin epitropia casii la știința Ocârmuirii și arătând mijloacile cele mai potrivite spre întrebuițare la asămîne înpregiurări,

Art. LXXII. — Sfatul doftoresc va fi însărcinat cu cercetarea diplomelor acelor doftori, hirughi și moașă ce vor veni de curând în țară și după adevărarea diplomii, va alcătui un jurnal a căruie original se va păstra în canșilarie, iar copie se va da candidatului spre a-i slui de inputernicire întru întrebuițarea profesiei sale, în urmarea aprobației epitropiei. Acei ce nu vor avea asămîne documenturi sau aflându-se mincinoasă sau și fiind supt nume strein, nu vor putea urma nici mește-

șugul doftoriei, nici al hirurghiei, al spișăriei sau al moșitului.

Art. LXXIII. — La deșchidirea unei din nou spișării care ar pozvoli Ocârmuirea, sfatul doftoresc va merge spre cercetarea doftoriilor, dacă sânt de bun feliu și diresa după orânduile științii spișăriei și numai în urma unui jurnal adeveratoriu despre împlinirea condițiilor glăsuite, spișeriu va fi inputernicit a-și urma meșteșugul.

Art. LXXIV. — Toate spișăriile se vor cerceta, odată pe lună, de către sfatul doftoresc care va fi însoțit de un comisariu a poliției, spre adevărarea bunelor materialuri și a doftoriilor crude și a celor diresa aflătoare în magazii, în dughene și în laboratorim. Acele rău lucrate și stricate se vor lua îndată de către comisariul poliției, în urma unui jurnal iscălit de mădulările sfatului doftoresc și a comisariului. Osăbit de aceea spișeriu va mai plăti o gloabă în folosul spitalului.

Art. LXXV. — Spișării trebuie să aibă cu îndestulare toate materialurile după farmacopia austriacească și vor vinde doftoriile după o tacsie ce se va așaza de către sfatul doftoresc, cercetat și întărit de către comitetul chentral. Această tacsie tipărindu-se se va publicarisi îndată în limba moldoveniască. Subiectul este îndatorit a ține izvod cu număr de toate rețăptile de pe care au dat doftorii și a însămma de desuptul rețăptei prețul doftoriilor și spișării care în diregirea lor s'ar abate dela cuprindirea rețăptei, se vor pedepsi cu pierdirea profesiei lor și se vor da în giudecată criminalicească. Asămîne se vor pedepsi dacă vor da doftorii de taină.

Art. LXXVI. — Vanzarea materialurilor sau a otrăvilor nu se poate face fără numai însuși de proprietariul spișăriei și numai la doftori, spișări și la fabricanți, carii își vor scrie numele și materialul cumpărat în condică.

Art. LXXVII. — Dughiana spișăriei trebuie a fi deșchisă în tot ceasul, zioa și noaptea, îndatorită fiind a găti ori și în care vreme și fără zăbavă rețepțile ce i s'ar înfășoa.

Art. LXXVIII. — Numărul spițării-lor pentru orașul Eșii și mahalalile Eșului este hotărît pentru cea de acum de opt, adică câte două în fieștecare cvartal, acolo unde le va însăamna Sfatul munișipal, spre mai multă înlesnire și îndemânare lăcuitorilor.

Art. LXXIX. — Fieștecare din acești patru doftori orânduiți vor avea a priimi prin casile lor pe vreme de doă ceasuri pe zi pe bolnavii cvartalului său și a le rânduî reșepte, fără a cere vreo plată și spre înlesnirea norodului întru aceasta, se vor așăza doftorii cu lăcuința fieștecare în cvartalul său; asămîne și moășile. Ei vor fi îndatorîți la orișicare ceas din zi sau din noapte a merge la locul unde ar fi chieamați și nu se vor putea depărta nici odinioară din oraș fără voia Ocărmiurii, care o va lua prin epitropie, puîndu-se la cale a împlini altul îndatorirea sa.

Art. LXXX. — Către aceasta fieș-

tecare doftor va fi îndatorit a hultui fără plată la vremea însămnată piste an pe copii din cvartalul său, ce i se vor înfășoșa, cum și pe acei ce i se vor aduce de afară.

Art. LXXXI. — Doftorii vor cerceta pe rînd piațele și vor rădica prin comisariul poliției toate fructurile ce nu vor fi coapte, cum și lucrurile de hrană jîgnitoare sănătății.

Art. LXXXII. — Doftorul veterinaru, însoțit de comisariul poliției, va cerceta totdeauna cășăpiile și vitile, dintre care va slobozi tăerea numai a celor ce se vor afla sănătoasă, hrănite bine și care ar da carne bună.

Art. LXXXIII. — În fieștecare cvartal al orașului și a mahalalelor se va rânduî la un staroste de bărbieri o cămară spre priimirea persoanelor ce s'ar primejduî de apoplecsie, de abur de carbon și de alte asămîne, căroro după instrucțiunile sfatului doftoresc li se va da acel în grabă așutor.

SECȚIA VIII

Despre orășăneasca poliție.

Art. LXXXIV. Spre a putea urma o lucrătoare privighiere, agia se va așăza în mijlocul orașului. Pentru fieștecare cvartal se va numi un comisariu și pentru fieștecare departament un epistat, atărnat de comisariul său.

Art. LXXXV. — Comisarii se vor numi de către agie dintre orășăniî lăcuitori în a lor cvartaluri și cunoscuți prin a lor bune purtari. Epistații așjidire se vor numi de către agie dintre lăcuitorii cei mai vrednici de această slujbă și carii vor fi dat dovezi de bune urmări. Ei vor împlini aceiași datorie către comisar, cu care va fi îndatorit acesta către aga.

Art. LXXXVI. — Prin mijlocirea comisarilor, agia va aduce întru împlinire toate măsurile de poliție și va privighea cu dinadinsul în toate părțile orașului. Comisarii vor avea în cvartalul lor o canțelerie pentru ecspediția tre-

bilor. Ei vor privighea pentru paza cea cu deamăruntul a rânduîlilor cuprinsă întru acest reglement a munișipalității. Ei vor adresui în toate dirimînețile un raport la agie, arătând orișice s'ar fi întâmplat în cvartalul său.

Art. LXXXVII. — Spre a privighea punerea în lucrare a măsurilor rânduîte, se va alcătui număr de 48 oameni carii se vor numi săimeni și aceștia împreună cu căpitanul lor vor fi în uniformă și înarmați cu săbii și carabine de care se vor sluji numai noaptea. Poșturile se vor așăza prin răs pintinî unde li se vor pune căsuți și se vor îngriji ei pentru ținerea bunei orânduiele și pentru umbletul cel regulat al trășurilor. Pe cei nesupuși îi vor rădica și îi vor duce la straja cvartalului. Cheltuiala ținerii acestora se va face din soma de lei 207 mii, hotărîtă prin reglement întru asămîne slujitori ai Statului.

Art. LXXXVIII. — Aga, comisarii și epistații, afară de îndatoririle sus numite :

a) Se vor îngriji pentru ținerea curățeniei pe uliță și piață ;

b) Vor privilegia la păzirea tuturor măsurilor ce se vor socoti de cuviință de către statul doftoresc și munițiपालita pentru îndestularea celor de hrană și pentru bunătaea tuturor celor spre trebuința lăcuitorilor ;

c) Ei vor căuta pentru ca precupeții să nu poată cumpăra nici arvonii la piață și afară de oraș cele pentru vânzare spre vânzare, decât numai de la amiază înainte ;

d) Vor privilegia asupra dreptii cântăririi și altor măsurii.

Art. LXXXIX. — Agia se va îngriji pentru ca la întâmplare de foc să dea ajutoriu îndată în acel menunt când se va ivi și ca slujba să se facă după cele orânduite în secțiua al șasale al acestui reglement.

Art. XC. — Agia este datoare a privilegia asupra trăsurilor de năimală. Spre aceasta :

a) Ea va privilegia ca trăsurile, caii și hamurile droșcarilor care stau la birjă, să se afle deapurure în bună stare, pentru care stăpânul este în răspundere, cum și pentru urmările vezeteului.

b) Fiacrii se vor împărți pentru îndemânarea obștiei în deosăbite locuri a orașului, vor fi înșirați rând, fără a închide ulițele ; mergând, se vor ține tot deadreapta uliței, așa urmând și toate trăsurile particulare și nimărui nu va fi ertat a trece ulițele în fuga mare, căci un asămîne vezeteu se va pedepsi ;

c) Trăsurile de birjă vor cere numai prețul ce se va statornici de către sfatul munițiपाल prin înbunătățirea ministrului din Lăuntru.

Art. XCI. — Agia va privilegia prin mijlocirea comisariilor și epistaților, urmările tuturor celor sosiți în oraș și pentru cei fără trebuință ce nu caută nici un meșteșug folositoriu și care nu au nici o siguranție pentru a lor bune purtări, va raportui ministrului din Lăun-

tru spre cuviincioasa punere la cale.

Art. XCII. — Toși streinii veniți în oraș vor fi datori a se înfătoșa în 24 ceasuri la agie, spre a-și arăta pasaporturile și lăcuința lor. După cercetarea acestui document, agia le va slobozi fără plată bilet pentru petrecire în oraș pe o vreme hotărîtă, la a cărie împlinire streinii vor fi îndatoriți a-l înnoi.

Art. XCIII. Hangii și priimitorii de streini sânt datori în ceasul ce va primii pe streini, a arăta la agie numele, starea și locul venirii acelora ce-i va fi priimit la sine, iar la dinpotrivă urmare, ei vor fi supuși răspunderii.

Art. XCIV. — O somă de bani fiind rânduită la capul al 3-lea al Finanțului în folosul săracilor și a cerșătorilor, aceștie nu se vor mai îngădui pe uliță, iar acei nesupuși dovedindu-se de vagabonzi, se vor îndatora de către agie a se supune la o breaslă folositoare ce ș'ar alege.

Art. XCV. — Purtarea armelor este de acum hotărîtă numai pentru oșteni și drumetilor li se va învoi numai în vremea călătoriei lor și va fi oprit cu asprime a slobozi în oraș arme de foc, fie zi, fie noapte.

Art. XCVI. — Pentru îngroparea morților vor fi în orașul Eșului 48 cioclii cu starostile lor. Ei vor priimi plată de la casa munițiपालă, afară de aceasta nu vor priimi altă nimic. Orișice dizgropare fără slobozanie bisericască va fi oprită. Cioclii vor sta de pază la țințirimirile așazate afară din oraș și le va fi oprită luarea coperirilor de la mort și altor lucruri, afară dacă li s'ar dăruie ceva.

Art. XCVII. — Spre întâmpinarea cheltuelilor trebuincioasă întru toate aceste puneri la cale orânduelilor mai sus zisă pentru orașul Eșii, s'au orânduit veniturile prin alăturata foae supt litera B ¹⁾.

Art. XCVIII. — Munițiपालitatea în cât se atinge de interesurile orașului, având drit legiuitoriu întru împlinirile atingătoare de acele interesuri, va fi

1) Vezi mai jos. pag. 252.

sprijinită de agie ca de o dregătorie împlinitoare întru urmarea tuturor măsurilor rânduite prin acest reglement.

Art. XCIX. — În fieștecare oraș a prințipatului se va așăza un sŃat munișipal spre înființarea măsurilor de înbunătățire la care privește acest reglement. Dregătoriile locului vor aduna spre acest sfârșit materialurile trebuincioasă și le vor împărtăși ministrului din Lăuntru, carele va orândui o comisie însărcinată cu redacția reglemen-

turilor pentru fieștecare oraș, întemeindu-se pe orânduelile cuprinsă în acest de față reglement de munișipalita, potrivindu-le însă după starea și înpreguirările fieștecărue oraș. Atunce se va lua în băgare de samă și jaloba tăr-goveșilor din Galați.

Art. C. — Veniturile aceștii casă munișipale s'au alcătuit de către Ecs-traordinara Adunare, precum se arată prin jurnalul din 14 Octomvrie 1831, cu No. 56 a căruia copie se alătorează acie supt litera C¹).

ANEXA A la ANEXA F.

No. 55.

JURNAL

Seansa din 12 Octomvrie 1831.

Astăzi Luni, la 9 ceasuri dimineața, s'au deschis seansa în sala Adunării supt prezădenție Exelenției Sale Domnul Viș-rezădentul Minciaky, față fiind 32 mădulări; s'au ascultat jurnalul No. 54, și fiind priimit cu unire obstească, s'au iscălit de cătră Exelența sa Domnul Viș-Prezident și dumnealor boerii săcretari a mesălor statornice.

D. Viș-Prezident au făcut cunoscut Adunării că amandamentul asupra articolului 413, din al 9-le cap a Obșteșilor puneri la cale, s'au priimit de cătră domnul Plenipotent.

După tratația ce s'au făcut de cătră Adunare asupra proectului munișipal a orașului Eșii, s'au hotărît pentru banii trebuitori întru facerea pavelii cu piatră pe ulițele mai gios însămnate și pentru șosălile pe la mahalale, după următorul chip propus de cătră dumealui visternicul Iordachi Roset.

1-iu Ulița mare, ulița Sfântului Spi-

ridon, Târșul de sus, ulița consulatului rusăsc, ulița Sfântului Ilie, ulița Golăei, târșul Cucului, ulița Razului, Podul vechiu, ulița Sinteii Vineri, Târșul de gios, aceste toate uliți să se pardosască cu piatră tare, după proba ce s'au făcut mai înainte anume pe ulița mare Plata chiriei, căratului pietrii trebuincioasă și năimeala lucrătorilor i salahorilor va urma după uptoarea ce se va face de către Obșteasca Obicinuită Adunare după art. 74, § 14 al capului III-lea a Finanșului. Toată soma banilor ce vor trebui întru facirea pavelilor se va analoghisi pe soma stânjănilor ce va avea fieștecare proprietariu pe ulițele pomenite mai sus. Asămine după chipul sus arătat se va urma și întru facirea șosălilor prin mahalale, făcându-se ruptoare pentru plata lucrătorilor i a salahorilor și a cărăturai materialului

1) Vezi mai jos pag. 253.

trebuincios și plătindu-se somile ce vor trebui după analoghie pe suma stânjănilor ce va cuprinde fața locului pe unde va fi eșire fieștecăruie proprietariu.

2-lea. Plata banilor după chipul mai sus arătat se va urma precum în gîos se însămnează:

Statornicindu-să un termin de șapte ani întru săvârșirea lucrării pavelilor și a șosărilor, fieștecare proprietariu este dator a plăti pe fieștecare an câte o a șaptea parte din soma banilor ce se vor analoghisi și cu acest chip, până la terminul hotărît, se va face tot istovul, luându-se măsurile cuviincioasă spre a se săvârși câte o a șapte parte din lucru pe tot anul.

3-lea. Fiindcă spre întemeerea pardosirii ulișilor cu piatră, cere napărat trebuința a se face mai întâi șosăli care pot sluji de temelie a pardosirii, acele șosăle se vor face mai întâi și în urmă piste dânsese se vor așăza pavelile.

4-lea. Soma de 125 mii lei hotărîți prin art. 74, § 14 din a III-lea cap a Finanșului pentru întocmirea ulișilor orașului, va sluji pentru facirea deosăbitelor canaluri pe la locurile ce se vor socoti pentru scurgirea apelor, care canaluri odată făcându-se, acele venit de 125 mii lei va sluji în viitorime pentru întocmirea și ținerea în bună stare a ulișelor orașului și a mahalalilor precum și a canalurilor.

5-lea Somile ce vor cuprinde cheltuelile facerii pavelilor și a șoselelor, fiind o jărtvire volnică a proprietarilor pe zisa vreme de șapte ani, precum mai sus s'au arătat, supt nici un feliu de închipuire nu vor putea fi vreodinioară supuși proprietarii la al doilea asămine dare.

6. Spre săvârșirea pavelilor și a șoselilor se va rându o eforie de cinci persoane alese de cătră adunare și anume:

Preosfințitul mitropolit,
Dumnealui visternicul Iordachi Roset,
Dumnealui vornicul Mihălachi Sturza,
Dumnealui spătar Mihălachi Cantacozin,

Dumnealui spătar Vasile Alexandri, împreună cu epitropul casăi podurilor.

Acestă eforie va poblicarisi pentru facirea pavelii temeiorile mai sus arătate spre aflare de mușterei cu cel mai îngiosit preț și după alcătuirea ce se va face cu acei mușterei, se va analoghisi soma banilor pe numărul stânjănilor după chipul arătat, după care se va face și plata și lucrul.

Această eforie va priimi banii împliniți prin Stăpânire și-i va slobozi având privighere a nu se face vreo ră întrebuințare la acei bani și a se face lucrarea pavelilor și a șoselelor întocmai după analoghiea banilor ce se vor slobozi.

ANECSA B la ANECSA F.

Socoteala apropiatoare a cheltuelilor de peste an a muniipalitalii oraşului Eşii.

	Lei pe an	Lei peste tot
Pentru rădicarea planului Eşii	—	6.000
Plata bezmănului a şase pieţe publice spre a sluji de târguire.	—	12.000
<i>Pentru curăţirea oraşului.</i>		
Cumpărătoarea a 36 cotiuge cu boi şi cele trebuincioa- se, precum şi cheltuiala meremetului i hrana boilor.	15.000	} 49.506
Sâmbrie a 72 oameni slujitori la acele cotiuge, câte 40 lei pe lună.	34.506	
Plata chiriei a patru ţintirimuri, a îngrăditurei şi a chi- liilor.	—	20.000
<i>Luminarea oraşului.</i>		
Cumpărarea a 500 fânare de table de fher câte 10 lei	—	5.000
Cheltuiala lumânărilor pe fieştecare noapte câta 50 lei	18.000	} 37.200
Sâmbrie a 40 fanaraşii, câte 40 lei	19.200	
<i>Măsuri feritoare de foc.</i>		
Ţinerea unei companii de 32 tulumbaşii câte 50 lei, iar căpitanul lor câte 100 lei	20.400	} 30.800
Cumpăratul a 32 cai câte 200 lei, pentru înhămat la tulumbe şi sacale i hamuri	6.400	
Hrana cailor	4.000	
<i>Ţinerea poliţiei.</i>		
Sâmbrie a 48 cioclii câte 40 lei	23.040	23.040
Sâmbrie a 32 hornari câte 40 lei	15.360	15.360
50 oameni câte 3 lei pe zi pentru trei luni, spre tăe- rea gheţii	13.500	13.500
Doi câneri câte 50 lei	1.200	1.200
		213.460
<i>Ştutul Sfatului oraşănesc.</i>		
Secretariul	3.600	} 35.900
Doi scriitori	2.400	
Chiriea unii case de muniipalita i agiea	3.500	
Patru comisari pentru fieştecare cvartal	1.200	
12 epistaşi câte unul la fieştecare departament, câte 100 lei pe lnnă	14.400	
Soma piste tot	—	249.360

ANECSA C la ANECSA F.

No. 56

Seansa din 14 Octomvrie 1831.

Astăzi, Miercuri la 9 ceasuri dimineața, s'au dișchis seansa în sala Adunării supt prezedenție Ecselenției Sale d-lui. viț-prezedent Minciaky, față fiind mădulările după enstrucții.

După proiectul alcătuit de comisia orânduită pentru îndreptarea proiectului de munișipalitatea orașului Eșii, fiindcă trebuesc piste două sute mii lei pe an pentru curățenie, buna orânduială, siguranția și infrumsățarea orașului, s'au hotărît următoarele venituri spre întâmpinarea acelor cheltueli :

I. Câte trii lei pe vadra de holercă care va intra în Eși.

II. Câte doi lei pe polobocul de vin și câte patru de bute,

III. Câte un lei pe vadra de păcură și dohot.

Acestea vor plăti la hotărârile barrieri când vor intra în oraș.

IV. Câte giumătate galbăn pe lună de o droșcă și câte cinci lei de căruță de năimală. Afară de aceasta, droșcarii și cărucerii nu vor mai fi îndatorii și plăti nici un feliu de altă dare.

V. Venitul cantariului a târgului Eșii, după ponturile până astăzi urmate.

VI. Birnicii din oraș, acei cu capi-

tație, precum și acei cu patente, vor plăti zăciuiala pe soma dării lor la casa munișipală.

VII. Apaltul cărților de joc.

Aceste venituri legiuindu-se în folosul tuturor orașenilor ca unile ce sânt nesupărătoare și nu dau prilej de asuprire, să oboară de acum innainte dările care supt nume de giugărît se luoa la intrare în oraș, precum și alte dări din lăuntru a târgului pricinuitoare de catahrisis.

Să înțelege că darea pentru vin și holercă are a să plăti de obște, din partea bisericească, de boeri, precum și de ceelanți târgoveți fără osăbire și că această dare se va luoa numai pentru vasele acelea, ce au a să descărca în Eși, iar pentru cele ce vor avea numai trecire, să va orânduî inadins drum ca să nu plătească de cât la orașul unde va merge spre descărcare. După această dare pe vin și holercă, vânzarea din lăuntru a orașului de orice fel de băuturi și de către oricine rămâne slobodă de tot feliu de dare, precum aceasta din invehime s'au păzit neștrămutat, atât pentru orașul Eșii, cât și pentru alte orașă cari nu sânt proprietă particulară.

ANECSA LITERA G.

Reglement pentru statornicirea țiganilor.

CAP. III : FINANȚE.

Reglement pentru statornicirea țiganilor.

Făcându-să reformă înbunătățitoare pentru toate stările lăcuitorilor Moldovii, guvernul, întru a sa îngrijire, de cuviință au socotit a întocmi și starea țiganilor acelora care prin a lor nestatornicie, nu numai că nu sporesc în înbunătățirea moralicească, dar nici în acea materială, ci mai vârtos prin obicinuita până acum viețuire a lor, sânt de povară și zmintea ceelantei lăcuinți a țării.

Drept aceia, spre a să înlini scopul filantropicesc, aducătoriu de folos și Statului, comisia însărcinată cu alcătuirea de un proiect pentru îmbunătățirea soartei țiganilor, au socotit de cuviință a propune următoarele închipuiri despre statornicia lăcuinții țiganilor Statului:

Art. I. — Pe vechiul obicei să urmează a fi boer din rangurile întâi nazir asupra tuturor țiganilor Statului, căruie i să însămnează leafă câte una mie lei pe lună, cu anume oprire de a nu să împărtăși de acum de zeciuală, de gloabe și alte asămine catahrisuri rău urmate până acum. Asămine i să va însămna leafă și pentru un secretariu, având însușirile cerșute i pentru

doi scriitori o leafă după hotărîrea Statului Administrativ.

Prin acest nazir se va lucra și să vor aduce în săvârșire toate punerile la cale mai gîos însemnate²⁾.

Art. II.—Fiindcă unii din proprietari, având moșie încăpătoare, ar putea dori un adaos de lucrători ai pământului, iară alții, având păduri întemiete, ar dori să întrebuițează lucrul lemnăriei și alții iarăș având prilejul minilor³⁾, ar avea trebuință de lucrători industrii, drept aceia prin ministrul din Lăuntru să să facă cunoscut proprietarilor în tot cuprinsul țării ca doritorii de asemenea lucrători să să adresarisască către ministrul cu în scris cererea și arătarea de care soi de țigani au trebuință și de cătimea numărului, iar proprietarii nici la o întâmplare de împrăștiere a acelor țigani, ce s'ar așaza pe moșie, nu pot fi răspunzători.

Art. III.—De vreme ce, după osăbirea locurilor statorniciei lor, chipul slujbii ce s'ar cere de proprietari și felul meseriilor ce au acești țigani, să schimbă și mijloacele trebuincioasă pentru viețuirea lor și a familiei lor, așa

1) Reglementul pentru statornicirea țiganilor a fost alcătuit după modelul celui din Valahia (Vezi manuscrisul nr. 1254 al Academiei Române, fila 42 verso). În redactarea inițială acest reglement constituia anexa litera J a Reglementului organic, literă pe care am înlocuit-o cu G, care îi corespunde în alfabetul latin. În redactarea comisiei din 1835 ca și în edițiile tipărite această anexă devine anexa O.

2) Art. 1 este singurul din această lege, care suferă modificări, din partea comisii din 1835 (Vezi manuscrisul 99 al Academiei Române. f. la 170 verso și în edițiile tipărite).

3) În manuscrisul ce a servit de bază publicării în Analele parlamentare ca și în manuscrisele nr. 909 și 4414 dela Academia Română, din eroare: „prilejul de lucrul mâinilor”, în loc de „prilejul mâinilor” (Manuscrisul nr. 349 și edițiile tipărite).

dar la primirea unor asemenea ceriri din partea proprietarilor, după art. 2, ministrul, prin dregătorii săi, să va încredința la starea locului despre îndămnările făgăduite de proprietari și potrivit cu aceste și cu lucrul i cu meseriile lor, va închie prin învoială cu acii proprietari o în scris alcătuire, cu arătare a îndatoririlor acelor de îmbe părțile, între care va fi cea întâi condiție, înlesnirea facerii casălor cu heiurile, locurile de livezi și grădinile cuviincioasă.

Art. IV. — În întâmplare bine cuvântată de nemulțumirea unei din amândoa părțile, strămutarea acestor țigani să nu să poată face decât prin știrea ministrului.

Art. V. — La locurile unde să vor așaza cel puțin dela 20 până la 50 familii de țigani, să-și aleagă din cii mai însămnăți unul, carele va purta numele de giurat; iară întâmplându-să a să așaza la un loc până la 70 familii, va fi tot unul; iar fiind mai mulți, să vor așaza doi giurați, care vor avea îndatorire pentru adunarea birului de la dânsii; iar a giuraților bir să va plăti de la cutiea ce și la ei, precum la lăcuitorii moldoveni să va așaza.

Art. VI. — Spre a îndamna pe țigani aceștiea către statornicie și rânduială, ei să fie scutiți de ori ce havalele cu plată și fără plată, precum și de datorie dării oamenilor la straja pământescă, asemenea și de birul unui an, adică celui dintâi a statornicieii lor. Această depe urmă măsură să socotește de comisie un mijloc îndămnatec pentru statornicie și asamăluire acestor țigani la chipul petrecerii celoralanț lăcuitori a țării.

Art. VII. — Ce să atinge de adunarea birului lor, prin giuratul, să va urma rânduiala așazată întru aceasta după art. 103, cap. III-le a Finanțului.

Art. VIII. — Pricinile lor de giudecăți între sine sau cu moldoveni vor fi supuși tuturor instanților așazate. Asămine în pricinile cele mici vor fi supuși la giudecătorie sătească.

Art. IX. — Spre a împiedica pe țigani

de a să înstreina dela locurile așazării lor supt feliori de cuvinte, nu va fi ertat nici unii familii, dar nici unui singur om, a umbla măcar prin ocolul ținutului său. Iară în trebuință de a merge afară din ținut, atuncea numai cu răvașul dregătoriei locului, în puterea adeverinții proprietariului vor fi slobozi și nimine nu va fi volnic a priimi în oraș sau în sat,¹⁾ țiganii care nu vor avea însămnata carte, datoare fiind fieștecare obștie a târgurilor și giudecătoriea sătească a-i prinde și a-i triumite la dregătorie locului, spre a fi înturnați la urma lor; iară cutezătorii de mistuirea fugiților țigani vor fi supuși la o gloabă, potrivit cu vremea petrecerii lor și cu numărul oamenilor doșiți, în folosul casii sătești unde s'ar afla cu așazarea lor, rămâind răspunzători și la paguba proprietariului ce s'ar dovedi din pricina lipsii lor.

Art. X. — Înstreinându-să unul sau mai mulți de la locul așazării lor, fără știrea proprietariului și a dregătoriei locului, atuncea giudecătorie sătească să fie cătoare a înștiința pe privighetorul ocolului de numele, vârsta și fisiognomia fugiților, carele aflându-l în cuprinsul ocolului său, îl va aduce la urma sa. Iară din protivă, corespondarisind cu ceelanți privighetori aceluiași ținut și cu dregătorie ținutului, să raportuiască și cătră ministerie, pentru de a să lua măsurile cuvenite spre aflarea și aducerea fugiților la locurile așazării lor, unde pe lângă datorie lor cătră proprietari, spre pedeapsă, să-i întrebuițăză la vreun lucru în folosul obștiei satului, pe o vreme hotărită de giudecătorie sătească.

Art. XI. — De vreme ce unii din țigani să îndeletnicesc cu creștere și neșătorie de asini, catări, cai și alte vite, învoindu-să cu proprietarii pentru locurile pășunii, piste aceia ce i să cuvine, slobozi vor fi a urma acest alej-

1) „In oraș sau în sat“ în manuscrisul nr. 347, 99 și în edițiile tipărite, „în oraș sau în alt ținut“ în manuscrisele nr. 909 și 4414 și în cel ce a fost folosit de Analele Parlamentare.

veriș; însă spre a nu fi aceasta un privilegiu înlesnicios furtușagului, toate vitele acestor țigani se vor înșămna cu un inadins fier ce să va face de giudecătoră sătească, cu care fier să vor înșămna toate vitele lor și câte să vor dovedi drept cumpărate de dânșii. Și spre urmarea aceștii rândueale, se va ține de către giudecătoră sătească izvoade arătătoare de numărul și felul vitelor ce fieștecare are. Iară privileghe-toriul ocolului va fi îndatorit pururea a avea ce mai de aproape luare aminte de sânt vitele țiganilor după rânduială înșămnate, iar aflând vite străine neîn-fierate și netrecute în izvodul giude-țului sătesc, atuncea pe țiitorii unor a-sămine vite, împreună cu vitele, să să dea la cuvenita dregătorie, spre a să urma după praveli.

Art. XII. — Țiganii carii, neavând chipuri, nu să indeletnicesc cu neșuțitoria vitelor, pentru de a lipsi chipu-riile înlesnicioasă de strămutarea aces-tora până când se vor statornici, să nu fie ertat a avea alte vite, ce numai boi, vaci, oi, capre și rămători.

Art. XIII. — În privire că depăr-tarea țiganilor de dogmile sfintei no-astre religii este una din pricinile sălbătăciunii și a nelegiuitorilor lor fapte, drept aceia, Preaosfințitul mitropolit cu episcopii eparhioți vor da parohilor inadinsă instrucții în ce chip să aducă cătră sufleasca lor mântuire și întru împlinirea datoriei lor către aproapele său.

Art. XIV. — În urmarea acestor sfinte dogme, țiganii vor fi îndatoriți a să împărtași de botezul, de cununie și îngropare bisericească, pentru care în mitrica satului va fi o osăbită foae inadins rânduită pentru dânșii, unde pa-rohul, după rânduială, va înscrie pe a-cel ce să naște, pe acei ce să căsăto-resc și pe acei morți, care mitrice vor sluji de acturi, ca să nu să mistuiască țiganii Statului între țiganii boerești și mănăstirești.

Art. XV. — Pentru întocmai ține-rea tocmelelor între proprietari și țiganii Statului și a tuturor celor orin-

duite spre a lor statornicie, cu facere de casă, grădini și livezi, precum și pentru îndreptarea năravurilor lor, vor avea cea mai deaproape îngrijire privi-ghetorii ocoalelor prin punere la cale a ministerii din Lăuntru, cătră care ei vor și raportui, pentru toate cele ce să atărnă de interesul țiganilor Sta-tului.

Aceste pentru țiganii Statului, ce să vor statornici pe moșiile proprietarilor, iar acei ce nu să vor statornici, nu vor fi proprietari îndatoriți a-i priimi vremelnicește pe moșiile lor, nici să vor folosi acei țigani de privilegiile ce până acum au avut. Asămene și pen-tru țiganii particularnici, mănăstirești și boerești, acesteș puneri la cale vor pu-tea sluji de pildă numai, iară pentru acei pe care stăpânii lor nu vor putea a-i statornici pe moșiile lor, alți pro-prietari de pământ nu vor fi îndatoriți dar nici slobozi a-i priimi vremelnice-ște pe moșiile lor, fără voia stăpânilor lor, iară a-i statornici sânt slobozi cu priimirea stăpânului lor.

Driturile și datoriiile stăpânilor și a țiganilor să află cuprinse în §. 23, a ccndicei politicești. Aceste puneri la cale să vor păzi și de acum înainte. Iar fiindcă țiganii au intrat în proprie-tatea familiilor sau prin danii din par-tea Domnilor în puterea hrisoavelor, sau prin cumpărare și clironomie din moși și strămoși, să rânduește:

a) Țiganii, ca o proprieta a particu-larilor nu sânt supuși nici la o dare sau havale din partea Ocârmuirii și nu sânt îndatoriți de cât la slujba stăpâ-nilor lor.

b) Ce să atinge de documenturile a-deveritoare driturilor de proprietate, fiindcă multe din aceste hârtii s'au pier-dut prin întâmplările vremii, Ocâr-muirea nu va putea cere documenturi în pricina țiganilor de clironomie și ur-marea stăpânirii din vreme în vreme va fi îndestul spre adevेरirea proprie-talei lor. Iară cât pentru țiganii căști-gați prin danii sau cumpărătură să va cere înfătoșarea dovezilor în scris pen-tru fieștecare sălaș.

Art. XVI. — Pentru cei ce să vor statornici spre părăsirea lor de furtușaguri, să să dee poronci cătră vechilii moșiilor că nici de cum să nu-i îngăduiască de la locurile unde să vor așaza a să mai răzleți și a umbla fără răvașul proprietariului.

Art. XVII. — Pentru acest feliu de țigani ce s'ar înstreina din locul așază-

rii lor, să să urmeză ca pentru fugarii țigani a Statului.

Art. XVIII. — Boerii ce ar avea țigani lăeși sau lingurari și nu ar avea moșii să-i statornicească, să li să facă cunoscut ca să să alcătuiască cu v. eun proprietari sau să să desfacă de dânșii cu chipul ce s'ar socoti mai de folos, într'o vadea hotărîtă.

ANECSA LITERA H.

Reglement pentru osebitele clase ale locuitorilor.

CAP. III : FINANȚE.

Reglement pentru osebitele clase ale lăcuitorilor din prințipatul Moldovei și pentru a lor dreptăți și datorii respective.

Art. I. — Deosăbitele clasuri plăitoare de dări a lăcuitorilor sânt :

- a) mazilii, ruptășii și ruptele vistieriei;
- b) neguțitorii de toate stările,
- c) meșterii de tot feliul de bresle,
- d) birnicii lucrători de pământ, mazilii, ruptășii, ruptele vistieriei.

Art. II. — Mazilii ca o clasis de dajnică privileghietă, după cuprinderea art. 88 din cap. al III-lea a reglementului, precum și ruptășii i ruptele vistieriei, dobândesc folosinți de a fi apărați de tot feliul de havalele și podvoz, afară de îndatorirea ce au avut, după vechiul obicei, de a fi zapcii asupra sămănăturilor și a dregerii drumurilor.

Art. III. — Ei sânt supuși la o plată de triizăci lei pe an, hotărîită lor prin patentă și la cheltuelile sătești, pe la locurile unde să află lăcuind, la cutia sătească.

Art. IV. — Ei au drit, întrând în slujba militărească, a fi priimiți drept unter-ofițări, iară în acele politicești scriitori, dacă încă vor fi eșiți din shoalele țării cu diplome de deplinirea învățăturilor.

Art. V. — Ei au dreptate la alegerea deputaților ținutului în Extra-Ob-

șteasca Adunare, după legiuirea scrisă prin reglement la art. 99, cap. III-lea²⁾ precum și în celelante ponturi a privilegiilor, după cum să arată prin reglement.

Clasis a neguțitorilor.

Art. VI. — Neguțitorii, ca unii ce în soțietatea omenească deșteaptă tot feliul de industrie cu înflorirea negoțului, dobândesc dreptăți privitoare cătră sporirea și întemeerea lor.

Art. VII. — Ei sânt apărați despre tot feliul de podvoz sau alte havalele, atât pentru dâșii, cât și pentru a lor calfe de prin dughene.

Art. VIII. — Ei au starostele lor, atât în orașul Eșii, cât și pe la orașale și târgurile celelante, ales de cătră dâșii din obrază de fruntași și mai cunoscut, pentru care sânt și răspunzători.

Art. IX. — Ei au dreptate de a presudstvui în tribunalul neguțitoresc după art. 333 a capului al VIII-lea și a-și căuta pricinile neguțorești la acel tribunal. Asemene au dreptate a fi aleși și členuri la munișipalita.

Art. X. — Ei au dreptate de împărțire în alegere deputaților de pe la ținuturi în Obșteasca Extra-Adunare ca cordorații.

1) În textul chirilic litera Z, pe care am înlocuit-o cu litera H, care îi corespunde, ca ordine, în alfabetul latin. În textul din 1835, al ediției tipărite, „litera R.”.

2) În textul din 1835: „la art. 6, cap. I”.

Art. XI. — Neguțitorii nu plătesc nici un feliu de capitație pe capul lor, ce o dare pe tot anul, potrivită pe întinderea negoțului supt nume de patentă, precum și zăciuiala dării fieștecăruia la casa munițialității¹⁾. Spre aceasta ei vor fi împărțiți în trei trepte :

a) Neguțitorii cari neguțitoresc cu deridicată și cu amărunta, aice în țară și afară din țară, care vor plăti câte două sute patruzăci lei pe an.

b) Neguțitorii cari neguțitoresc cu diridicată și cu amărunta numai în lăuntru țării câte una sută douzăci lei.

c) Neguțitorii cari neguțitoresc numai cu amărunta în dughene, aice în țară prin toate târgurile țării de obștie, vor plăti câte șasăzeci lei pe an.

Art. XII. — Nimine nu poate deșchide dugheană fără a avea patentă pe numele acelu care chivernisește dugheana.

Art. XIII. — Se osăbăsc de dare cu patentă și să supun la capitație slugile de prin dughene, câți vor fi de legiuită vârstă, afară de slugile de prin ogrăzile boierești, dupe învechitul pronomion.

Art. XIV. — Se osăbăsc sudiții streini, cari își fac negoțul lor cu diridicată numai și cari vor urma întocmai după așazăminturile ce are și va face Poarta cu osăbitele Puteri. Cu toate aceste, necuviindu-să a să depărta sudiții streini de a avea dreptate și a neguțitori și cu măruntu, câți dintr'înșii vor dori a să folosi de această dreptate, vor fi îndatoriți a-și lua patentă cu plată de la Stăpânirea pământului, pe starea negoțului ce vor voi a face și numai cu așa patentă vor fi slobozi a-și face negoțul cu măruntu în cuprinsul țării.

Art. XV. — Este oprit țiitorilor acestor patente să inputerniceză cu drepturile lor și pe alții, pentru că dreptul patentii este dat numai pe obrazul celor ce plătesc.

1) In redactarea comisiei din 1835: "casa eforiei. cf. *Analele Parlamentare*, tom III, partea II, p. 227.

Art. XVI. — Fieștecare patentar va urma alejverișul potrivit dării patentii sale, iar abătându-să din aceasta, apoi va plăti pe toată vremea trecută darea orânduită pentru patentarii de clasul întâi.

Art. XVII. — Neguțitorii, fiind împărțiți pe trei stări, după clasificarea patentii lor, fieștecare clasă în fieștecare oraș își va alege starosteii ei, pentru care ei vor fi răspunzători.

Art. XVIII. — La acești starosti va încredința Stăpânirea împărțirea patentelor, precum și împlinirea banilor după patente, supt privigherea ispravnicilor.

Meșteri de tot feliu.

Art. XIX. — Meșterii care după a lor meserie unii au statornică lucrare a meșesugului lor prin oraș și târguri, iară alții să poartă din loc în loc după chivernisala lor, sănt osăbiți în două stări : unii, adecă acii cu fabrice și dughene lucrătoare, care să socotesc în stare întâi și acii cu mâna lucrători din loc în loc, starea al doilea.

Art. XX. — Amândoa stările aceste ca unile ce cooperarisăsc la sporirea industriei și la înlesnirea vieșuirii, să cuvîn a fi ocrotiți în acest prințpat.

Art. XXI. — Meșterii de ori ce fel vor fi socotiți ca o corporație și să vor împărți pe breslele meșugurilor lor.

Art. XXII. — Fieștecare breslă își va avea câte un staroste în orașul capitalii țării, iar pe la celelalte târguri, pentru puținul lor număr toate breslele vor avea un sângur staroste, care staroste va fi ales dintre dânșii, din acei mai de frunte și mai de ispravă, pentru cari ca niște alegători vor fi și răspunzători²⁾.

Art. XXIII. — La acești starosti va încredința Stăpânirea împărțirea patentilor precum și strângerea banilor după patente, supt privigherea ispravniciei.

2) In ediția din 1837, textul art. 22 apare modificat în conformitate cu legiuirea votată ulterior de Obicinuită Adunare. Vezi *Analele Parlamentare*, Tomul III, partea II-a, p. 167.

Art. XXVI. — Meșterii nu vor fi supuși a plăți capitație, ce vor fi în treapta patentarilor, plătind fieștecare într'un an după următoarea treptăluire :

a) Acei ce țin fabrici mari vor plăti pe an pentru patentă una sută douăzeci lei.

b) Acei ce țin fabrici mici vor plăti câte optzeci lei pe an, iară pentru acei ce din nou vor deschide fabrici lișă vor da dreptăți după capul al V a reglementului.

c) Cei ce țin dughene și lucrează meșteșug vor plăti câte cinzeci lei pe an.

Art. XXV. — Lucrarea fieștecăruia meșteșug, cerșind îndeplinire tocmelelor și siguranța lucrului, nici un meșter nu va fi slobod a întrebuița lucrarea meșteșugului până când nu să va înscrie în catastihul meșterilor și va câștiga patentă de la Ocârmuire.

Art. XXVI. — Inscierea lor va fi prin știința și recomandăția starostelui, ca unul ce adevărind tocmelele pentru lucru, rămâne și în răspundere pentru întocmai împlinire.

Art. XXVII. — Calfile de prin dughene sau fabricile acestora, când vor fi de legiuită vârstă, vor plăti capitația câte triizăci lei pe an ¹⁾.

Lucrătorii de pământ birnici.

Art. XXVIII. — Birnicii lucrători de pământ, ca unii ce prin a lor muncă și strădanie răvărșă înbelșugare în adunările omenști, să cuvine a fi mai cu samă privilegheți și luați aminte, pentru ca starea lor să câștige din zi în zi îmbunătățire.

Art. XXIX. — Ei au dreptul de a-și alege din sânul lor vornici ce sânt ca o poliție în sat, prin știre și voia ispravnicului și a stăpânului moșiei, după vechiul obicei.

Art. XXX. — Ei au dreptul de a-și

alege mădulările sătești, giudecători în sat, după art. 319 a capului a VIII-le giudecătoreșc.

Art. XXXI. — Ei au dreptul de a să folosi și înbunătăți pământul hotărit lor, după art. 123, cap. III a Finanților, depe moșiilor străine pe care se află ei lăcuind.

Art. XXXII. — Ei au dreptul, după obiceiul pământului, de a-și întrebuița meseriile ce uneltesc: a butnăriei, a cărării, a rotăriei, a morăriei, a căraușiei, a păscăriei, a teslăriei, a pietrării i alte de acest feliu, rucodelnice meșteșuguri, fără a fi siliți de a-și lua patente. Iară a deschide dughene prin târguri și a să strămuta cu lăcuința din sate nu sânt volnici decât după art. 127 a capului de Finanț.

Art. XXXIII. — Ei, tot după obiceiul pământului, vor putea întrebuița mica lor neguțitorie, în câtă vreme nu va avea dugheană în târguri și să va afla lăcuind în sat, fără întrebuițare de patentă.

Art. XXXIV. Ei să folosăsc cu apărare de tot feliu de havalele.

Art. XXXV. — Ei vor plăti către sat un bir hotărit de triizăci lei pe tot anul, capitația unui casași gospodar și osăbit câte alți trii lei la casa sătească, după art. 106 de Finanț.

Art. XXXVI. Ei vor fi datori a lucra la întocmirea șleahurilor, adică a drumurilor, pe care sânt poștile așazate și a podurilor depe dănele, după măsurarea în stinșini ce să va face și să va stâlpi pe fieștecare sat, după numărul oamenilor, spre a le fi știut ca la vremi îndămănațice să facă lucrul orânduț după art. 74 § 14 și 15, cap. III a Finanțului; asemenea și pentru paveaoa orașului Eșii.

Art. XXXVII. — Asemene ei sânt datori a întocmi drumurile și podețile lăturalnice depe moșiile care să află lăcuind, fără plată.

Art. XXXVIII. — Ei sânt volnici a să tocmi la lucru și depărtat de satele lor, dar pururea cu știrea satului și a stăpânului, pentru ca să să curme va-gabondajurile și pentru ca să nu dee

1) În conformitate cu legiuirea ulterioară, comisia din 1835, intercalează după art. 27, șase articole noi și anume art. 28, 29, 30, 31, 32 și 33. De aceia art. 28 și următorii din legiuirea votată în 1831, devin 34 și următorii.

zminteală la îndatoririle lor către sat și către stăpân.

Clasurile nesupuse nici la o dare.

Clirosul bisericesc.

Art. XXXIX. — Clirosul bisericesc să va folosi de toate dreptățile ce îi sânt date prin reglement și de acele câte i să cuvin după canoanele biseri-cești.

Boerii.

Art. XL. — Boerii de toate rangurile, împreună cu averile lor, sânt slobozi de orice dare către Ocârmuire și volnici a întrebuița orice neguțitorie fără a fi supuși la luarea de patentă pentru aceasta.

Art. XLI. — Ei sânt chemați la toate dregătoriile și slujbele întâmplătoare a Statului, fără a fi îndatoriți a sluji când înpregiurările lor nu i-ar erta. Așa dar ei rămân statorniciți în aceste dreptăți, precum și în celelalte câte în textul reglementului să cuprindă.

Corposul academicesc.

Art. LXII. — Corposul academicesc să va folosi de dreptățile cuprinsă prin vechile hrisoave, asemene și de acele cuprinsă prin reglement, rămâind pentru deapurarea slobode de tot felul de plată, precum și de ține-rea de pastoiu.

Privilighietii.

Art. XLIII. — Privilighietii, precum acei la neamuri, vel căpitani, postelniceii, polcovnici și alții asemenea, ca unii ce cu dreptatea tragerii lor și cielanți după slujbe ș'au câștigat dreptatea scutirei, după cărțile domnești ce vor avea, vor dobândi apărare de bir și havalele, rămâind numai într'o îndatorire de a sluji în trebuințele întâmplătoare a Statului, însă numai prin înadinsă cărți a Ocârmuirii de rânduirea lor; iară aceste privileghii nu sânt lor de moștenire, dacă urmașii lor nu vor intra în slujbă. În asemenea scutiri ră-

mân, precum au și fost și acei câte un vătav de la moșie. Acestea sânt treptele cele slobode a lăcuinții Moldovii, iară țiganii fiind proprieta, unii dintr'inșii a Statului și alții ai particularnicilor, s'au făcut acea cuvincioasă pentru dânșii punere la cale în anecea supt litera G.

Nația Jidovască.

Art. XLIV. — După vechiul obicei, va fi oprită de a ține în posesie moșii lăcuite.

Art. XLV. — Jidovii sânt slobozi a cumpăra carne de la căsăpiile creștinești cu acelaș preț cu care cumpără și celalant norod, fără a avea însă haham la tăiturile creștinești. Iară nemulțămindu-să cu aceasta, să fie pozvoliti a avea trunchiuri osăbite după trebuință, care trunchiuri vor fi cuprinse în contractul antreprenorilor politiciilor, cu deosăbite prețuri, ce să vor putea alcătui.

Art. XLVI. — Jidovii au voe a lucra velniți ca și celalant norod și cu aceleași privileghii, învoindu-să cu stăpânii moșiilor, iară în țirguri nicum nu sânt pozvoliti; aceasta nici lor, nici altora nimărui pentru siguranția polițiilor, ce numai în depărtare cel puțin de un țăert ceas, hotărindu-să a să strica și acele velniți prin orașă, câte au apucat a să face până acum, în vadea de un an după publicarisirea ce să va face întru aceasta.

Art. XLVII. — Ei sânt datori a plăti patentă după chipul neguțitoriei ce vor face, sau a meșteșugului ce vor unelti. Iar acei carii nici în clasis a neguțitorilor, nici a meșterilor nu vor intra, vor plăti capitație după hotărîrea reglementului, precum și cielanți lăcuiitori din prințipat ¹⁾.

Art. XLVIII. — În șhoalele publice a pământului vor fi și copiii jidovilor priimiți cu aceasta însă ca să-ș ee și forma portului celoralanți șholeri fără vreun fel de osăbire.

¹⁾ Art. 47, devenit art. 53 în redacțiunea din 1835, este modificat, apărând astfel în edițiile tipărite din 1837 și 1846.

CAP. IV

Sfatul administrativ.

Art. 133. — Finanțele Statului având o nedespărțită legătură cu administrația din Lăuntru și cu negoțul, prin care numai, industria și fericirea națională pot câștiga o sporitoare creștere, se va așeza un Sfat de administrație (Cârmuire), atât pentru a siguri și a înlesni cursul trebilor, cât și pentru a pregăti materialurile trebuincioase spre chibzuirile Obșteștei Obicinuitei Adunări, nu mai puțin și de a urzi proiecturi de îmbunătățiri, care, după ce să vor primi de cătră Domnul, să vor rândui la cercetarea aceiași Adunării.

Art. 134. — Sfatul Administrativ este alcătuit de ministrul din Lăuntru, (a căruia rang răspunde la acela a marelui logofăt) care va fi și prezidentul acestui Sfat, de ministrul Finanțelor sau visternicul și de marele postelnic.

Art. 135. — Mădulările acestui Sfat de datorie să vor aduna de două ori pe săptămână, afară de grabnicile căderi, care ar cere neapărat vreo extraordinară întrunire.

Art. 136. — Domnul va putea înaintea sa întruni pe Sfatul Administrativ și însuși îl va prezădui oricând va socoti de cuviință a să sfătui cu ministrii săi asupra vreunei însămnate măsuri administrative.

Art. 137.—Fieștecare din ministrii aceștia își va avea osăbitul său departament, împărțit în secții, a căroră șefi adevărind prin iscălire toate ofițiile și poroncile, nu vor fi părtași răspunderii ministrului, de cât numai în lucrările curgătoare a secției lor.

Art. 138. — Iară neîngăduitoarele pricini, atingătoare atât de trebile din lăuntru, cât și de Finanțe și Comerție, să vor dizbate în acest Sfat și punerea lor în lucrare va urma în cuprinderea întăritilor jurnaluri ce să vor încheia de către aceste trii mădulări, pe temeiul acestui reglement. În întâmplare de neunirea socotinților, să vor adresui prin anafora cătră Domnul, a căruia înscris dată hotărîre va sluji de regulă întru urmare.

Departamentul Ministrului Trebilor din Lăuntru.

Art. 139. — Toată administrația din lăuntru a prințipatului va atârna de acum înaintea de ministrul trebilor din Lăuntru. Ispravnicii să află supt nemijlocitele sale poronci, totuși ei vor primi și poroncile celoralanți ministrii în toate cele ce să atârna de al acestor departamente. Insușirile ministrului din Lăuntru să află statornicite prin împărțirea în trii secții următoare :

Acea dintâi va cuprinde :

a) Administrația gheeneralnicii Poliții, în urmarea unui de cătră acest Sfat alcătuit reglement și cu legiuire întărit privitoriu la păzirea și odihna publicului și la buna orânduială a buneii petreceri a lăcuitorilor țării. Oricând va fi de trebuință a întrebuița măsuri înfrânătoare această secție să va corespundarisi cu hătmănia.

b) Direcția a tuturor munițialităților (tagma orașănilor), către carele va împărți poroncile guvernului și care va ține cu ele o neîncetată corespondență pentru toate cele ce atârnă la deosăbitele interesuri orașănești.

c) Măsurile ce sânt a să luoa atât în capitalie, cât și în celelalte orașă a prințipatului pentru dreapta cumpănă a prețului și înbelșugarea lucrurilor a celor de hrană, va fi dar sârguitoare privighiere ca acest feliu de lucruri să nu lipsască și precupeții ce sânt acea întâi pricină de scumpețe, să fie îndatoriți a urma orânduelilor ce să vor așăza în vânzarea acestora la piața târguirii lor.

d) Adevărate științi pentru prețurile producturilor, industriei, a lemnului de durare, a vitelor în orașă, sate și iarmaroace, precum și pentru prețul căraușiei.

e) Paza cea cu scumpătate a unie și aciași măsuri în cântărit și măsurat în toată țara.

f) Orânduelile pentru paza sănătății, precum; hultuirea vărsatului, cercetarea și stărpirea pricinilor aducătoare de friguri, lingori și alte lipicioase boale, care ticăloșesc popoarale.

g) Privighierea carantinilor și așera lor pază în urmarea reglementului așăzat spre aceasta.

Cea de al doilea secție va cuprinde; înbunătățirea agriculturii (lucrării pământului) și îndămânarea industriei, adecă;

a) Poroncile cuviincioasă cătră ispravnicile ținuturilor pentru ca arăturile și sămănturile a fieștecăria primăveri și toamne să se facă în vreme cu toată orânduiala și în cât să vor putea mai multe. Se vor aduna științele cele mai lămuritoare și mai adevărate pentru totimeă acestor pămăntești lucrări și pentru cătimea producturilor.

b) Adunarea tuturor acestor feliu de științi luate prin ispravnici, pe fieșce trilunie. Aceste științi vor sluji a chibzui în fieștecare an cătimea producturilor neapăratei întrebunțări a lă-

cuitorilor și a hotări prețurile curgătoare a lucrului pământului.

c) Publicația mijloacelor celor mai nimerite spre înmulțirea și înbunătățirea neamului a tot feliu de vite.

d) Priimirea măsurilor cuviincioasă spre buna statornicie și îndemânatică petrecire a lăcuiților pin odihnitoare case a lăcuiții lor, trebuincioasele heuri și sămănarea legumilor, răsădirea pomilor și mai ales a aguzilor pentru creștirea gândacilor de mătasă.

e) Ținerea în bună stare a drumurilor mari și mai cu osăbire al celor ce ar aduce mai multe înlesniri și siguranțe.

Poduri de lemn sau de piatră să vor face și să vor păzi deapururea în bună stare, piste riuri și părăe și piste trecătoarele mleştinoase.

Cea de al triilea secție va cuprinde:

a) Statistica țării și operațiile înscrierii, după secția IV, cap. III.

b) Adunarea de preste an a mitricilor prin mijlocirea mitropolitului și episcopilor eparhioți, cuprinzătoare de toți acei născuți, căsătoriți și morți, după alăturata anescă.

c) Descrierea pădurilor, dumbrăvilor, a codrilor și a luncilor și mijloacile de a să feri aceste de toată stricăciunea și vătămarea, fără însă a aduce atingere dreptăților proprietății, precum și povățuire întru acea cu înlesnire căștigare de păduri prin sămăntură.

d) Planul înrătundirii ținuturilor cu asămănata lor întindere.

Art. 140. — Ministrul din Lăuntru va fi organul împărțisirilor a deosăbitelor epitropii, despre Casele obșteștilor faceri de bine, în întâmplările când aceste epitropii vor afla de cuviință a să adresui cătră Domnul.

Art. 141. — Ministrul din Lăuntru va avea o tipografie orânduită, care va fi datoare pe rând a publica buletine spre a înștiința pe public despre acturile guvernului, precum înaintirile și numirile la posturi și acelor a deosăbitelor departamente ministeriale, precum și hotăririle giudecătorilor.

Departamentul Finanților.

Art. 142. — Insușirile ministrului de Finanțe nu să vor întinde de acum înainte piste datoriile atingătoare de administrația Finanților și de sporirea negoțului. El va fi dator să îngrijească și să sigurească adunarea tuturor veniturilor Statului, precum și de a face plătirile legiuite.

Art. 143. — Ministrul Finanților afară de îndatoririle puse asupra-i la al 6-lea secție a capului III-lea, va privighia încă ca ținătorii Poctelor să păzască întru toate, precum și cătră călători, condițiile contractului închiet cu Ocârmuirea și ca ecspeđiția cea regulată a pacheturilor din slujbă, precum și a celor particulare să să facă cu toată cerșuta orânduială.

Canțelaria acestui departament să va împărți în trii secții :

Cea dintâi va cuprinde corespondenția cu ispravnicii administratori, cu sameșii ținuturilor și cu toți dregătorii ramului finanților.

Cea al doilea secție va fi însărcinată cu contabilitatea (ținerea socotelilor) după rânduețile capului Finanților ;

A triia va cuprinde negoțul și va fi însărcinată :

a) De a strânge de la deosăbitele vămi și de la limanul Galaților științele cele mai lămurite pentru toate mărfu-

ri i producturile de importație și ecsportație (aducere în țară și scoatere afară). Potrivit cu aceste științi, el va alcătui bilanțul pentru activul și pasivul (lucrătoriu și pătimitori) negoțului prințipatului cu arătarea mărfurilor a căroră vânzare cu de ricicată sau cu mănunta aduc mai mult folos sau vătămăre.

b) De a face îndreptare vămilor cu un chip mai nimerit de cât acel până acum, așazăndu-le pe marginile țării, unde și dreptul vămuirii să va lua, numind și ecsperi (cunoscători prețurilor mărfii), la deosăbitele cantore pentru cercetarea și adevărirea faturilor, pentru ca negușitorii să plătească vama după acel adevărat preț a mărfurilor.

c) De a aduna în toată șasălunia lămuritoarele științe asupra prețurilor mărfurilor celor de loc și acelor străine.

d) Ministrul Finanței va propune măsurile ce sânt a să lua pentru îmbunătățirea limanului Galațului, ținerea acestui liman în bună stare și pentru orice alte osăbite așazământuri în prința negoțului țării din lăuntru și de afară ar afla, precum și pentru dizvălierea, sporirea și înaintirea negoțului, făcând cunoscute producturile pământești care mai bine s'ar vinde prin țări străine.

Departamentul marelui postelnic.

Art. 144. — Marele postelnic este șeful canțelăriei Domnului atât pentru pricinile din lăuntru, cât și pentru cele de afară. Prin a sa mijlocire să vor împărtași toate poroncile cătră deosăbitele departamente, precum și cătră Obicinuita Obștească Adunare.

Art. 145. — El va fi însărcinat a corespondui cu aghenții (capuchiaelile) de la Constantinopoli și în întâmplare cu pașii, comandanți cetăților din dreapta Dunării. Asămine el va fi însărcinat cu toate împărtașirile cătră aghenții

consulaturilor, lăcuiitori în capitalie. Canțelăria aceasta va avea două secții :

Cea întâi va cuprinde toate poroncile Domnului în pricini de administrație din lăuntru ; asăminea ea va fi însărcinată cu primirea tuturor jalobilor ce s'ar adresui cătră Domnul și cu a lor trimitere pe la locurile cuviincioase.

A doua va fi însărcinată cu corespondenția Domnului în limbi streine.

Art. 146. — Sfatul Administrativ culegând toate materialurile trebuincioase și alcătuid cu scumpătate por-

ecturile de toate lucrările sus arătate la art. 139, până și acel de 146, care să vor supune Domnului, pentru a să orându-i la cercetarea Obicinuitei Obștești Adunări, ca, după ce să vor priimi și să vor întări, să să pue și în lucrare.

Art. 147. — Mădularile acestui Sfat să vor îngriji fieștecare în ramul dato-

riilor sale, aducând știință pentru starea satelor și pentru pricinile fericirii sau a ticăloșiei lor. Dacă din întâmplare vreun proprietari sau orândatoriu ar asupri pe sătenii săi, acest Sfat, culegând adevărata știință, va face cunoscut aceste Domnului, pentru ca, după dovadă, să ee și măsurile de înfrânare în asemenea cădere.

Despre acturile mitricei pentru cei ce se nasc, căsătoresc și mor.

Acturile mitricei slujăsc spre dovedirea celor trei întâi epohi a vieții omului, adică a naștirii, a căsătorii și a mutării din viață.

Dreapta cunoștință a acestor epohi este neapărată pentru a se știi starea țivilă a fieștecării persoane, adică treapta și rangul ce are în oraș și în familia sa și cu aceasta a se așeza drepturile și îndatoririle ce avea în cutare sau cutare epohă; căci dacă omul are drepturi și datorii ce se nasc și nu se sfârșesc de cât dinpreună cu dânsul, mai are și altele care nu se dizvălesc decât cu vârsta și care îl întâmpină la cutare sau cutare period al vieții sale, după cum, de pildă acele ce vin din legiuita vârsta, din căsătorie, din părintime și din alte de asemenea împrejurări, a cărora dată, cele mai de multe ori, este neștiută și pururea cu îndoire, de vreme ce nu este dovedit prin acturi înadinsu orânduite spre acest sfârșit. Deci, de acum înainte pretutindine în țară Moldovei se vor ține condice de mitrice.

Îngrijirea acestei părți se cuvine a o avea mitropolitul și eparhioții episcopii cari vor privighea neîncetat întru a se împlini de protoerei și erei cu toată scumpătatea cele hotărâte prin aceste puneri la cale.

Spre aceasta se vor găti pentru fieștecare ținut, în cancelaria mitropoliei și a episcopiiilor, condici, după modelul cei li se va da de ministrul din Lăuntru, carile vor fi șnuruite piste toată fila și pecetluite cu pecetea mitropolii sau a episcopii.

La începutul fieștecărui an, cu o lună înainte, se vor triimete prin protoereu preotului fieștecărui sat, precum și ereilor cu popor din capitalie și din celelante orașe, câte trii din aceste condici, carile vor fi îndoite, adică în număr de șase și alcătuite fieștecare de zăce până la douăzeci coale hârtie, după numărul poporănilor. Fieștecare preot va da protoereului ținulă de priimire. Întru una din aceste condici se vor înscrii cei ce se nasc, în ceilantă cei ce se căsătoresc și în al triilea cei ce mor. Asemine prescrindu-se și în celelante condici, copii după aceste, povățuindu-se la fieștecare din aceste acturi de modelul ce se va da de cătră ministrul din Lăuntru și care se va triimete dinpreună cu condicile de către mitropolitul sau episcopii.

Protoiereii de prin ținuturi vor privighea cu dinadinsul întru a se face de erei acturile pentru naștere, căsătorie și răposare a poporănilor lor. Acești protoerei sânt însărcinați și cu privighearea asupra păzirii formilor următoare întru ținerea acelor condici, unde se vor trece: anul, luna și zioa înscrierii, numile, porecla, lăcuința, vrâsta și meșteșugul a tuturor celor înscriși, carii pe urmă se vor iscăli de către erei.

Răsăturile și semnile de întocmire sânt cu totul oprite; însă la întâmplare de greșală, rândurile scrise se vor șterge cu totul și actul se va urma iarăși fără a se lăsa cât de puțin loc între linii. Nici un veleat nu se va pune cu număr, nici un act a stării țivile nu se va putea a se înscrii pe o foaie răzle-

țită, nici pe altă hârtie, decât numai în condicile date spre această întrebuințare.

Iereii sânt datori la sfârșitul anului să triimată aceste condici a acturilor mitricii cătră protoereu, care va da adiverință de priimire. Protoereul va duce îndată condicile la isprăvnicia ținutului său și va lua adiverință de teslimarisire.

Ispravnicul, după cercetarea stării condicilor, va arăta la sfârșitul fieștecăreia și cât se poate mai aproape de actul cel mai de pe urmă, că condicile cutăruie sat sau a cutărie parohii, pe cutare an sânt închiete și săvârșite. Această arătare se va adeveri cu pecetea și iscălitura ispravnicului. Una din amândoă condicile se va încredința protoereului care o va triimete îndată iereului parohiei de unde s'au luat pentru ca să o păstreze ca un depozit sfânt în biserica parohiană; iar ispravnicului se va da ținutul de priimire de cătră protoereu; asemenea și acestue de către iereu. La întâmplare de moarte sau de schimbarea unui iereu, următorul lui va fi dator a priimi toate condicile a acturilor mitricii, carile se vor încredința lui de cătră triimesul din partea protoereului și se va încheia jurnal de starea în care acele condice s'au încredințat; iar celelalte al doilea condice se vor păstra la isprăvnicie. Ispravnicul va aduna din tot ținutul, în trii tomuri osebite, acturile celor născuți, căsătoriți și răposați, dupe rândul paro-

hiilor și a ocoalelor. El va însămna filile de la cea întâi până la cea de pe urmă și fieștecare din aceste trii condice se va încheia și se va încredința de cătră dânsul întocmai după paragraful de sus.

După aceasta se va face la sfârșitul fieștecăruie tom o tablă alfavetică cu cuprindirea numilor și a poreclilor a fieștecăruie persoane, precum și a părintelui și a mummii lui cu arătare de numărul filii în care se află trecut actul său.

Copii întocmai după aceste tomuri, adiverite că sânt potrivite cu originalurile, se vor triimete pe tot anul de cătră ispravnicul fieștecăruie ținut ministrului din Lăuntru pentru a se așeza în arhivă.

La întâmplare de vederată neîngrijire întru ținerea condicilor sau de neorânduială urmată întru alcătuirea acturilor mitricii, ispravnicul este dator ca să o facă cunoscută ministrului din Lăuntru pentru ca el să se adresuiască către mitropolitul sau cătră episcopul eparhiot și să cee asupra protoierului ținutului pedeapsa ce i s'ar cădea. Tot iereul va face izvod la fieștecare doă luni de numărul celor născuți, căsătoriți și răposați în parohia lui și-l va încredința protoereului, carile îl va triimete îndată mitropolitului sau eparhiotului episcop. Iereul parohii, precum și ispravnicul ținutului sânt datori a da fără nici o plată fieștecăruie persoane extract de naștere, căsătorie și săvârșire orișicând i se va cere.

CAP. V.

Reglement de comerție.

SECȚIA I

Pentru slobozenia negoțului.

Art. 148. — Slobod negoțul care singur numai poate însufleți industria în toate ramurile ei, a înbunătăți feliurimea produsurilor și a răvărsa piste toate stările avuții cu îndestulare, este adivărat înbelșugatul izvor a fericirii unii țări. Pentru aceia ecsporția vitilor, a produsurilor și a tuturor lucrurilor de negoț, lucrate și nelucrate, se legiește a fi în veci slobodă piste toate hotarale Moldovii, fără de nici o oprire sau împiedicare, afară de mărginirile prevăzute prin acest reglement pentru îndestularea lăcuitorilor.

Art. 149. — Portul, limanul Galați precum și alte scheli a Dunării, sânt fără nici o protimisis sau deosăbire dișchisă la toate bandierile a Puterilor aflătoare în pace cu Innalta Poartă Otomană.

Art. 150. — Toate produsurile pământului Moldovii și acele a tot feliu de industrie a lăcuitorilor ei, se vor vinde neoprite la cumpărătorii și neșușitorii ce vor da prețurile cele mai folositoare, după sloboda voință întru toate a proprietarilor și a vânzătorilor, carii asemenea le vor putea încărca pe însuși a lor vase (corăbii) și în puterea tractatului de Andrianopoli, vor fi slobozii a face neșușitorie cu a lor produsuri pretutundine unde i-ar povășui industria și folosurile lor.

Art. 151. — Neșușitoria produ-

rilor de tot feliu, precum și a tuturor lucrurilor ce se vor mai adăogi din industrie, nu va fi supusă înlăuntru țării la nici un feliu de vamă sau de apalt, cari sânt pentru deapururea oborite ca niște vătămătoare sporirii negoțului. Asămine este oborită și orice feliu de dare supt nume de avaet pentru fabrice sau alte așezământuri de asămine.

Art. 152. — Importația și ecsporția din Moldova în Țara Românească și asămine a tuturor acelor produsuri pământești ce s'ar cunoaște a fi deopotrivă folositoare pentru amândouă națiile, sânt slobode și fără nici o plată de vamă, precum vitile și alte produse spre înlesnirea și hrana lăcuitorilor.

Art. 153. — Trecirea de tranzit este slobodă; de sine se lămurește însă că aceia cari vor trece acest feliu de marfă întru toate vor păzi regulile așazate pentru tranzit.

Art. 154. — La trecirea produsurilor, a vitelor și a tuturor altor mărfuri, orândușii dregători pentru paza marginii și revizia pasaporturilor, nu vor cuteza a cere sau a lua un ban măcar de la neșușitorii trecători, carii plătind vama sânt slobozii a trece cu mărfurile lor fără de nici o altă dare, supt nici un fel de cuvânt.

Art. 155. — Neșușitorii streini nu

vor putea neguțitori în Moldova de cât numai după cuprinderea tractaturilor înființate între Innalta Poartă Otomanească și între Puterile a căroră acești neguțitori ar fi supuși.

Art. 156. — Pe lângă iarmaroacele ce se află până acum în țară, se vor așeza în deosăbite timpuri ale anului și altile în piețele cele mai îndemânatic

comerțului, spre înlesnirea vânzării a tuturor produsurilor și a tuturor lucrurilor de negoț, la care iarmaroace urmează a se păzi cea mai bună regulă ¹⁾ a poliției spre a nu se facenici o zătîcnire comerțului. Doă zile de târg pe săptămână se vor orânduia la un loc cuviincios în orașul Eșii; asămîne și în celelalte orașă.

SECȚIA II

Pentru drumurile de comunicație.

Art. 157. — Spre înlesnirea comunicațiilor și a transporturilor, ministrul Trebilor din Lăuntru, după îndatoririle pusă asupra lui la art. 139 se va îndeletnici întru facirea drumurilor și țînerea lor în cea mai bună stare.

Art. 158. — Siretul și Prutul care curg dealungul țărei spre amiazăzi și dau în Dunăre, vor sluji spre coborîrea ²⁾ mărfurilor și a produsurilor ³⁾ fără vreo dare de plata la plutirea lor. Iară cerând trebuința, după vreme, de a se curăți și a se face mai îndemânatică plutirii sau de a să face canale de comunicație, de pildă; unirea Siretiului cu Prutul prin râul Bahluiului, care comunicație ar fi de cel mai mare folos și pentru comerța capitaliei, atunce se va orânduia o dare potrivită la în-

trarea sau eșirea lor cu încărcatul, care plată va sluji atât pentru întoarcerea cheltuelilor ce se vor face sau de către Stat, sau de către vreo companie ce va priimi o asămîne întreprindere, cât și pentru o potrivită despăgubire cu folosurile acelor proprietari carii au astăzi ezături mari și poduri pe aceste ape. Dacă stricarea lor s'ar socoti neapărată pentru isprava unii asămîne lucrări, proprietarii se vor despăgubi și de stricăciunile ce s'ar putea pricinui pe moșiile lor cu deschiderea unui asămîne canal,

Iară apile Moldova și Bistrița, care dau în Siretiu vor sluji ca și mai înainte spre coborîrea pluteilor cu che-restea și lemn de durare, fără a se zminti ezăturile, morile și podurile ce sânt pe aceste ape ⁴⁾.

SECȚIA III

Despre magazii de rezervă pentru indestulare.

Art. 159. — Pentru a nu să face vreo stinghirire slobodii ecsportații și a celor mai neapărat trebuincioase norodului, cerând mai întâi trebuința a să siguripsi hrana lăcuiitorilor și a-i feri despre toată întâmplarea de lipsă în

parte sau în totul, de aceia se vor așeza în toate satele magazii de rezervă după rânduiala mai gios arătată:

a) Fieștecare proprietar, piste locul orânduia de hrană ce este dator a da sătenilor moșii sale (art. 123), le va mai da, în ținuturile de sus câte o falce

1) În *Analele Parlamentare*, tom I, partea II-a p. 159: „rânduială” în loc de: „regulă”.

2) În manuscrisul 99 și în edițiile tipărite: „*pororîrea*”.

3) În *Analele Parlamentare*: „*produsurilor țărei*”.

4) În ediția din 1837 se adăogă la sfârșitul art. 158 încă două aliniatate luate din leșiuirea pentru îndreptarea drumului din Dealul Bordei. Vezi *Analele Parlamentare*, tom. III, partea II-a, p. 288.

la fieștecare zăce famelii și în ținuturile de gios câte o falce și giumătate la zăce famelii spre sămănare de păpușoi, care este obicinuită hrană a lăcuiitorilor și care pe lângă sporiul rodirii, să poate păstra mai mulți ani de cât alte pâini. Proprietariul pentru acest loc¹⁾ ce mai dă sătenilor săi în pomenita siguranție nu va lua decât dejmă din zece una²⁾.

b) Pe temeiul aceștii analoghii de loc, va fi la fieștecare sat câte o țarină deosăbită a rezervii, a căruia tot lucrul de la sămănat și până la cules se va face fără osăbire de către toți lăcuiitorii satului. Privighetoriul de ocol va avea îngrijire de a se da acel loc și de a se lucra de săteni în vremea cuviincioasă și după toată orânduiala.

c) El se va îngriji asămîne și de facerea coșărilor de rezervă, care se vor lucra de către săteni după toată cuviința, învoindu-se cu stăpânul pentru materialul proprietariului³⁾, de va avea pădure pe moșia sa, iar de nu avea, sătenii vor căuta să iei de aiurea. Tot rodul ce se va strânge în fieștecare an după țarina de rezervă se va măsura și se va pune în aceste coșăre și de soma banișilor puse într'insile se vor face două izvoade întocmai arătătoare, din care unul se va păstra la giudecătoria sătească, iară acelălant adevrit de privighetoriul ocolului, se va triimite prin mijlocirea ispravnicului la ministrul din Lăuntru. Privighetoriul dinpreună cu stăpânul moșiei pecetluind aceste coșăre, vor încredința cheia lor la giudecătoria sătească, spre a nu se atinge nimene de dănsle.

d) Fiind înbelșugare trii ani de rînd, în cât să nu cee trebuința a se deschide aceste magazii, atunce privighetorii prin ispravnici se vor adresui mai întâi la ministrul din Lăuntru ca să cee

1) În mss. 349: «*pentru acest loc*», în mss. 909 și 4414: «*acest loc*», în *Analele Parlamentare*: «*acestui loc*».

2) În ediția din 1837, s'a schimbat cu totul textul aliniatelor a și b ale art. 159.

3) În ediția din 1837: «*materialul trebuincios*».

voe de a se deschide coșărilor anului dintâi și după poronca ce vor priimi de la Ocărnuire, acea pâine a anului dintâi se va împărți deopotrivă la toți lăcuiitorii f'ștecăruia sat, care vor fi slobozi a o întrebuiința precum vor voi. Iară în coșărul deșărtat se va pune rodul anului al patrulea și cu această rânduială rodul de trii ani se va păstra pururea pentru întrebuiințare numai la întâmplare de lipsă.

e) Stăpânirea, pentru nici o altă trebuință a Statului, nu are drit a se amesteca la aceste magazii, fiindcă ele sânt numai pentru siguranția hranei lăcuiitorilor.

f) La întâmplare de lipsă în parte pentru unile din sate sau în totul a țării, slobozirea popușoiului neapărat trebuincios pentru acei în lipsă nu se va face decât numai prin slobozania Sfatului administrativ, după izvoadile făcute de sătenii și de giudecătoria celor sate, pentru soma trebuincioasă lor de hrană. Inșă aceste izvoade se vor cerceta mai întâi și se vor iscăli de către privighetori, care prin ispravnici le vor trimite la ministrul din Lăuntru și dându-se poronca slobozirii a acestui sfat, se va face împărțire somii trebuincioasă în ființa privighetoriilor, care vor face deodată și izvoade de pâinea rămasă în coșăre și se va da iarăș supt îngrijirea giudecătoriailor sătești și a proprietariilor, precum s'au zis la art. 159, litera c.

Art. 160. — Până ce prin măsurile de mai sus zise⁴⁾, se va siguripsi hrana lăcuiitorilor satelor, ministrul din Lăuntru va avea îngrijirea cuviincioasă, acum la început, ca nu cumva prin nemăsurată ecsportație a păpușoiului să pricinuiască lipsă norodului. Drept aceia, el va aduna toate științele cerșute și le va supune Domnului spre a se da în chibzuirea Obșteștii Obișnuite Adunări, care va lua cuviincioasele măsuri spre în-

4) În *Analele Parlamentare*, p. 161 începutul art. 160 s'a transcris din eroare: «*Prin paza măsurilor mai sus zise, se va siguripsi*», etc.

tâmpinarea a orice lipsă. Asămînea în-grijire va fi și după deșărtarea a mai multor coșere de rezervă, făcută prin viderată și obștească lipsă.

SECȚIA IV

Pentru opriri.

Art. 161. — Prin așezămîntul acestor magazii de rezervă, siguriipsindu-se îndestularea satelor și în vreme de lipsă, fără a fi trebuință de a se da zăticnire slobodului negoț, rămâne a fi îngrijire și pentru îndestularea a orașelor, în priința cărora, în întâmplări¹⁾ de nerodire și de o lipsă simțită obștește prin o suire nemăsurată a prețului celor neapărat trebuincioase viețuirii orașenilor, precum: grâu, săcară, carne și său, Obșteasca Obișnuita Adunare, în lunile Dechemvrie, Ghenari și Fevruarie, când conținește plutirea pe mare și trecirea piste hotar a vitelor, precum: boi, vaci, oi și capre, va face chibzuire pentru îndestularea orașelor, oprind în primăvara aceluia an și până la săceriș, soma de grâu și de săcară câtă va fi neapărată întrebuintării din lăuntru și împărțind acea somă cu o dreaptă analoghie asupra tuturor proprietarilor ce vor avea grâu sau săcară, care nu sunt slobози în asămîne întâmplare a trece piste hotar decît numai prisosul a zisei analoghii de grâu și de săcară. Iară rămășița se va vinde în țară cu prețul curgătoriu sau la întâmplare de nerodire de mijloc, Obșteasca Obicinuïta Adunare va orândui piste prețurile curgătoare la schela Galații, o potrivită adăogire pentru grăul adus în oraș, ca prin aceasta să facă o îndemnare vânzătorilor de a aduce a lor producturi spre vânzare la oraș. Prin acest chip și fără zăticnitoare oprire a negoțului, se poate face îndestulare orașelor. Iară cât pentru carne și său

se vor lua măsuri de oprirea²⁾ ecsporțații vitelor la întâmplare de boală și periciune, lipsa hrani și luminării orașilor. Așa dar și în producturile de mai sus zisă, nu se va putea zăticni sloboda ecsporțație decăt numai în pomenita întâmplare de o mare lipsă și atunci numai prin unita hotărîre a Domnului și a Obșteștei Obicinuïte Adunări.

Art. 162. — Mărfurile streine și producturile a căror ecsporțație și vânzare în țară se vor cunoaște a fi vătămătoare lăcuiitorilor și jiguitoare³⁾ industriei pămăntenilor, precum și orice lucru carele hrănește un lucș dărămătoriu⁴⁾ se vor opri numai atunci când aceste opriri în nimică nu vor jigni⁵⁾ tractaturile închiete între Innalta Poartă Otomanicească și celelante puteri. Drept aceasta, Obștească Obicinuïta Adunare închipuind cuviincioasele mijloace, prin raportul său va supune Domnului, carele din partea sa va face trebuincioasele pasuri către Innalta Poartă și Curtea protectuitoare spre a fi aceste opriri întărite și după cuviința publicate.

Art. 163. — Dacă în urma arătatelor opriri, mărfurile de acest feliu s'ar prinde în a lor trecere în țară, sau dacă după punerea în lucrare a acestui reglement, pe ascuns cineva ar trece orice feliu de marfă cu scopos de a o feri de plata drepturilor vămii, atunci mărfurile aceste se vor confisca giumatate în folosul guvernului și giu-

1) Adoptat textul din mss. 99, 90 și 4414: „în priința cărora, în întâmplări...” In *Analele Parlamentare*, p. 161 „în priința cărora întâmplări”, în manuscrisul 349: „priința cărora întâmplări”, iar în edițiile tipărite din 1837 și 1846: „în piața cărora întâmplări”.

2) In *Analele Parlamentare*, p. 161: „*exporțuția vitelor*” în loc de: „*oprirea ecsporțații vitelor*”.

3) In *Analele Parlamentare*, p. 162: „*finătoare*” în de de „*jiguitoare*”.

4) Ibidem „*derăpănător*” în loc de: „*dărămătoriu*”.

5) Ibidem: „*însemnate nu vor fi în*”, în loc de: „*în nimică nu vor jigni*”.

mătate în folosul descoperitoriului și a pichetului carile ar fi prins marfa.

Art. 164. — Iară producturile acele ce pot fi vătămătoare negoțului amânduror prințipaturilor, precum ; trecerea

în cărduri a vitelor de negoț spre vânzare la iarmaroacele țării sau piste hotărăle vecine și coborîrea zaherelilor din Țara Românească la schela Galați sânt întru tot oprite.

SECȚIA V

Despre lucrarea băilor.

Art. 165. — Afară de sare, care este un ram deosăbit al veniturilor Statului și care nu este slobodă a se cumpăra de aiurea decât din ocnile și magaziiile guvernului, dacă orice alt feliu de mine s'ar afla pe moșia vreunui proprietar, el este înputernicit a le lucra sau a le da în posesie, cu îndatorire numai a da la casa veniturilor țării în natură sau în bani, cu prețul curgătorului pe fața locului al acelor producturi, zăciuiala veniturilor din acele mine, socotindu-se pe curat folosul ce va rămâne după ce se vor scădea mai întâi toate cheltuelile făcute.

Dacă s'ar dovedi că pe moșia vreunui proprietar s'ar afla metaluri și el nu are chip a le scoate sau nu voește a le da în posesie într'un termen de cincini ani, ce i se va da de către Domnul, atuncea Domnul, cu Obșteasca Obicinuita Adunare, va putea după înpregiurări a priimi măsurile cuviincioase spre lucrarea acelor mine, dând proprietariului zăciuiala din curat folosul ce va eși, scoțindu-se mai întâi toate cheltuelile și deosăbit de această zăciuială, după o mai innainte prețăluire ¹⁾, i se va da și o despăgubire potrivită stricăciunilor ce s'ar putea face moșiei cu lucrarea acelor mine.

Păcura în lăuntru în țara fiind de neapărată trebuință a lăcuitorilor, nu este supusă la dare de zăciuială

către guvernul. Asămîne și pietrăriile i alte producturi de acest feliu, care sânt spre trebuința lăcuitorilor.

Iar pentru minele de sare ce s'ar deschide de către Ocârmuire pe moșia vreunui proprietar, zăciuiala se va plăti pururea cu bani, iar nu în natură. Și pentru a se hotări cu chip lămurit analoghia aceștii zăciuele în bani, se legiește ca prețul hotărit de către Ocârmuire pentru suta de ocă de sare pe locul scoaterii ei, să se împartă în trii părți, din care două se vor socoti ca o despăgubire cheltuelilor urmate cu deschiderea gropii și scoaterea sării în toată vremea și ceelantă a tria parte va închipui adevărata valoare a sării, din care Ocârmuirea va plăti proprietariului zăciuiala în bani. Proprietariul nu va fi dator a da decât numai locul trebuincios spre clădirea măglilor de sare și pentru ograda înpregiurul gropii ocnilor.

După aceste, Ocârmuirea nu va putea avea nici o împărțășire la veniturile moșiei, rămâind dreptățile proprietarii ²⁾ întru toată deplinitatea și nejiignirea cât de puțin. Iară cât pentru șalgăii și alți lucrători ai ocnei, pre care Ocârmuirea ar voi a-i așaza acolo, cum și pentru pășunatul vitelor lor, Ocârmuirea cu proprietariul se va alcătui întru aceasta prin bună învoire ; să înțelege însă că aceste legiuri nuse ating nici de cum ³⁾ de ocnile care se află.

1) In mss. 349 și în *Analele Parlamentare* : „prețuire“.

2) In *Analele Parlamentare* : „proprietarului“.

3) In *Analele Parlamentare* și în manuscrisul 4414 : „nici de cât“

SECȚIA VI.

Oarecare dispoziții asupra negoțului și neguțitorilor.

Art. 166. — Obșteasca Obicinuita Adunare, îndată după a sa întrunire, se va îndeletnici cu facerea reglementului de vămi și a tarifei ce are a se așăza pentru mărfurile cu care negoază atât pământeni, cât și supuși otomanești. Asămîne acea adunare, pe temeiul vânzărilor urmate în curgîre de cinci ani, luând cel de mijloc preț, va așăza tarifa pentru vama producturilor ce vor eși din țară. Iară pentru vite se va plăti vamă pe totdeauna, precum s'au legiuit în Finanțe prin articolul 79, secția III.

Pe temeiurile mai sus pomenite, Obșteasca Obicinuita Adunare la fieștecare cinci ani va întocmi după trebuință acea tarifa a ecsportației.

Art. 167. — După vechiul obicei, deosebitele trepte a neguțitorilor și a corporațiilor au avut asupra lor un staroste mai mare în orașul Eșii. Pentru a nu urma de acum înnainte obicinuitele neîncuvințări întru orânduirea acestui întai staroste, el va fi ales de către starostii tuturor corporațiilor, a neguțitorilor și a meșterilor capitaliei, cari starosti sânt și ei aleși de către

fieștecare corporație a lor în deosăbi. Toate poroncile și orânduile Ocârmuirii atingătoare de comerție se vor adresui la cel întai staroste; iară acesta va aduna pe starostii celor întai corporații pentru a le face lor cunoscute și pentru a să da cuviincioasă publicație la aceste poronci. Asămîne urmare va păzi el și întru toate sătuirile atingătoare de măsurile comerțului și a industriilor¹⁾, despre care ei vor supune a lor proecturi la Ocârmuire.

Art. 168. — Toată pricina de giudecată de negoț între neguțitorii i bancherii pământeni și între străini, se va cerceta și se va hotări de către tribunalul de comerție despre care este zis la secția IV, cap. VIII și după condica comerției, în urmarea art. 375 al aceluiași cap. Iar pentru deosebitele trepte a neguțitorilor și a corporațiilor se vor păzi regulele art. 79, litera b.²⁾.

1) În mss. 99 și 349: „industrierilor“.

2) Textul art. 168 este cu totul modificat de comisiunea din 1835 și ca atare apare cu totul altul în edițiile tipărite.

CAP. VI.

Reglementul carantinelor.

SECȚIA I.

Despre așezarea cordonului.

Art. 169. — Pentru ferirea Moldovii despre cumplita boală a ciumii, se va așeza pe malul din a stânga Dunării un cordon statornic de paza sănătății, de la gura Prutului până la gura râului Siretiu, pe marginea Țării Românești.

Art. 170. — Însă spre a nu se împiedica negoțul, trecirea călătorilor și comunicația între Moldova și¹⁾ între malul din a dreapta Dunării, precum și a corăbiilor ce vin din Marea Neagră, această comunicație va fi slobodă numai pe la trii locuri, anume: pe moșia Țiglina, unde se află așezată carantina, între aceasta și orașul Galații o barieră de ecsportație, iar mai gios de Galați, la intrare în acest oraș, se va așeza bariera importației, pentru lucrurile ce nu sânt supuse carantinei (Art. 202).

Art. 171. — Cordonul se va așeza în chipul următoriu:

a) Paza pe uscat se va face de către cinsprezăce picheturi, alcătuite fieștecăre de doi străjeri pământești călări și de doi pedestrii supt ascultarea căpitenii lor.

b) Dealungul a toatei liniei acestui cordon se vor face bordee pentru pi-

cheturi și colibi pentru păzitori cari se vor așeza în chip de a putea opri orice comunicație de afară.

Bordeile și colibile se vor face și se vor ține cu cheltuiala somii pentru carantine în capul Finanției hotărâte:

c) Spre lăcuința păzitorilor carantinei și a înaintitelor străji a cordonului, se vor face bordee în pământ sau de nuele, după un plan însămnat și împărțit în chip de a putea cuprinde numărul cerșut de ofițări, de străjeri și cai dupe orânduiala hotărită, adică de cazerne și grajduri.

d) La întâmplare de nevoi, spre a putea păzi noaptea, vor întrebuița fânaruri pentru de a cere agiutoriu de la picheturile cele mai apropiete;

e) Paza pe apă a liniei Dunării este încredințată căpitanului schelei Galați, carele va avea supt a sa poroncă patruzăci de jandarmi, douăzăci vozari cu două caice de patru vâsle și șasă caice²⁾ câte de două vâsle: Durarea acestor vasă se va încredința căpitanului schelei Galați, după alegerea ce va face ministrul din Lăuntru și hatmanul și acesta după întărirea prețului de către Innalta Ocârmuire:

f) Acești păzitori a marginii schim-

1) Pasașiul „comunicația între Moldova și“ lipsește atât în ediția *Analelor Parlamentare*, tom I, partea II-a, p. 164, cât și în manuscrisul 4414 dela Academia Română.

2) Pasașiul „de patru vâsle și șase caice“ să rit atât în manuscrisul 4414, cât și în *Analele Parlamentare*.

bându-se zi și noapte, vor privighia cu cel mai mare amărunt, atât în liman, cât și pe toată însămnata linie a Dunării. Ei sânt îndatoriți de a privighia ca toate vasele de curând sosite să nu se apropie de liman, nici să aibă comunicație cu celelalte vasă, până a nu împlini zilele carantinei.

g) Fieștecare dată sosind vreun vas, păzitorii depe apă au a înștiința pe căpitanul schelei sau pe direcția carantinei, carii vor lua cuviincioasăle măsurii feritoare.

După înpregiurarea locului păzile înaintite trebuie a fi între ele ca la o mie de stânjină depărtare. Se vor însămna în foae numărul apropiatori și puterea străjerilor și a păzilor înain-

tite, precum și numărul bordeilor ce au a le cuprinde. La fieștecare miază-noapte un jandarm călăreț va purcede de la gura Siretiului, coborându-se dealungul malului până la pichetul învecinat și după ce îl va agiunge se va înturna. În acest chip se va urma din pichet în pichet până la gura Prutului. Asămine la fieștecare miazăzi, un jandarm călăreț va purcede de la gura Prutului, suindu-se dealungul Dunării până la pichetul învecinat și după ce îl va ajunge se va înturna.

În acest chip se va urma din pichet în pichet până la gura Siretiului. Prin acest chip se va urma pe tot cordonul o corespondenție și o pază neîn-cetată.

SECȚIA II

Despre organizația carantinei și a barierilor (rohatce).

Art. 172. — Pentru ținerea comunicației între Moldova cu țările streine, se va așeza pe cordon:

a) O carantină la Țiglina, a căria așăzare s'au și început. Această carantină va fi pentru călători și mărfuri.

b) O barieră pe mal între carantină și între târgul Galații, această este pentru ecSPORTAȚIE (scoatere din țară) a tuturor lucrurilor de negoț;

c) Mai gios de Galați. în apropierea acestui oraș, se va așăza o barieră pentru vase ce sosesc de la locurile învecinate cu provizie de ale mâncării și cu alte lucruri ce nu sânt supuse carantinei sau ce se pot curăți numai cu apă. Se înțalege că matrozii, nici alți călători, nu se vor putea cobori la această barieră.

Art. 173. — Carantinele și barierile fără întârziere se vor face după asămănarea celor mai bune așăzământuri de acest feliu, pe cât vor erta mijloacele de Finanțe întru aceasta hotărîte.

Spre aceasta se va face la carantină un număr îndestulat de zidiri pentru îndemănată lăcuință a dregătorilor și a călătorilor, magazii sigure și încă-

pătoare pentru mărfuri și spitaluri, ș. cl., toate după un plan hotărît. Toate aceste zidiri se vor face așa în cât să se poată înlesni slujba și a împedica orice comunicație oprită.

Art 174. — Zidirea carantinei fiind acum începută pe moșia mănăstirii Mavromolu, se va face cu această mănăstire un așăzământ pentru zidirea unui casă de ospăț; însă spre a siguri și îndestularea călătorilor, persoana ce se va însărcina cu aceasta se va îndatori în scris de a păzi pururea în ospătărie îndestularea proviziei de feliu cel mai bun. Neurmându-se această îndatorire, direcția carantinei va fi înputernicită a așăza pe un alt marchitan în acea casă de ospăț. Prețul lucrurilor de mâncare putând a se schimba, direcția carantinei le va publicui la fieștecare lună, întemeindu-se pe prețurile curgătoare, adeverite de poliția locului, iară tarifa va fi în vedere în lăuntru carantinei spre știința fieștecăruia clălător.

Art. 175. — Privighierea carantinei este îndestulată unui comitet de sănătate ce va fi așăzat în capitalie și

carile se va alcătui de ministrul din Lăuntru, de hatmanul și de protomedicul. Acest comitet va orânduși și va privighia toate pricinile atârătoare de carantină și înputernicit fiind de către guvernul, el va putea așăza carantine provizorie (vremelnice), în toate locurile prințipatului unde ar fi primejdie de molipsire.

Art. 176. — Spre a da o cunoștință cu amăruntul a regulilor carantinei, precum despre înmagazinuirea ¹⁾ mărfurilor, a lor curățire și ale vasălor și despre măsurilor feritoare întru importația (aducerea în țară) producturilor, întocmai se va urma după cuprinderea foaiei alăturate supt litera B. Reghistrul tuturor mărfurilor aduse în țară și împărțite în clasuri, după terminuri a carantinei, la care fieștecare din ele pentru curățire este supusă, asemenea se află în foae sus arătată.

Art. 177. — Acest comitet de sănătate va putea, după înpregiurări și gradul puterii boalei, a înmulți numărul zilelor carantinei, însă nu va putea nici odinioară a scădea numărul lor prin acest reglement hotărît.

Art. 178. — Paza cea cu amăruntul și ținerea regulilor de paza sănătății sânt încredințate unei direcții de carantină ce este supusă povățuirilor comitetului. Această direcție, așăzată la carantina de la Țiglina, este alcătuită de un director, de un vițdirector și de un doftor.

Dregătorii trebuincioși la carantină precum și la bariere sânt însămnăți în alăturata foaie supt litera A.

Art. 179. — Direcția carantinei este îndatorită regulat a raportui către comitet despre toate cele ce atâră de carantină și ținerea regulilor de sănătate. După firea acestor raporturi, comitetul va hotărî alte măsuri feritoare de molipsire. Poroncile despre aceasta, întărite de Domn, se vor trimite la direcție spre a fi puse în lucrare.

Art. 180. — Comitetul carantinei va fi însărcinat a privighia starea sănătății și în lăuntru prințipatului. Drept aceea, Moldova se va împărți în privirea sănătății în cinci departamenturi și anume:

1) Departamentul Botoșanii cuprinde ținuturile Herța, Dorohoiu, Suceava, Botoșanii.

2) Departamentul Eșii, cuprinde ținuturile Eșii, Hârlău, Cârlișgătura, Vaslui.

3) Departamentul Romanului cuprinde ținuturile Niamțu, Romanul, Bacău;

4) Departamentul Bârladului cuprinde ținuturile Bârladu ²⁾, Tecuciu, Putna Fălciul.

5) Departamentul Gălații cuprinde ținutul Covurluiului.

Art. 181. — Fieștecare ispravnic este îndatorit a privighia în ținutul său starea sănătății și regulat a raportui comitetului de sănătate, urmând întru toate regulilor ce întru aceasta se vor așăza și privighind a lor păzire.

Art. 182. — Fieștecare ispravnic a ținuturilor cuprinsă în departamentul întâi se va adresui la vreo trebuință către doftorul de la Botoșani, ce este scaunul departamentului; pentru departamentul al doilea se vor adresui la Eși; pentru departamentul al triilea la Roman; pentru departamentul al patrilea la Bârlad; ce se atinge de ispravnicii departamentului al cincilea, ei se vor adresui la doftorul carantinei așăzată în acel ținut.

Art. 183. — Se va așăza un inspector de căpetenie pentru îmbe prințipatri. Domnii împreună cu gheeneral-consulul Rosiei, vor face alegirea acestui ipochimen. Acest inspector va fi îndatorit:

a) De a cerceta regulat cordonul feritor sănătății spre a lua pe fața lo ului științele cele adevărate spre a le împărțăși comitetului;

b) Inspectorul se va corespondui cu dregătorii carantinilor a staturilor în-

1) În mss. 4414 și 99 și Analele Parlamentare: „magazinuirea”, în mss. 349 și în ediția din 1937: „înmagazinuirea”.

2) În Analele Parlamentare: „Tutova” în loc de „Bârlad”.

vecinate, spre a pune la cale măsurile cuviincioase și va avea corespondențe cu malul drept al Dunării pentru averea științei de starea sănătății a locurilor așăzate dincolo de Dunăre și a celor megieșite.

c) El va avea neîncetată privighiere asupra carantinilor, pentru că atât regulile ce s'au așăzat, cât și rânduiala cea mai deplină, să fie cu scumpătate păzite. Asămine el va fi însărcinat de a privighea toate cele ce atărnă de starea sănătății din lăuntru, de a se corespondarisi pentru aceasta și de a propune comitetului toate măsurile ce va socoti trebuincioase.

Art. 184. — Toți dregătorii a carantinii și a barierilor se vor alege de către ministrul din Lăuntru și se vor întări de către Domn.

Nime nu se va putea scoate din slujbă, afară numai pentru oarecari cuvinte întemeete care s'ar adeveri în un jurnal iscălit de mădulările comitetului.

Art. 185. — Sămuirea casăi carantinii este supusă supt răspunderea ministrului din Lăuntru, carele va orânduia toate somile ce au a se plăti după cum s'au hotărît prin reglement. El va fi dator a arăta cuvintele tuturor cheltuelilor ecstraordinare, urmând atât pentru daturile cât și pentru luoaturile ce vor intra în casă, rânduiala ce acum se păzăște la visterie.

Art. 186. — Numirea doftorilor la carantină și la deosăbitele departamente de sănătate atărnă de comitetul, carile, atât pentru a lor numire cât și pentru scoatere, se vor povățui după cele ce s'au hotărît la art. 184, pentru cieleanți dregători ai carantinii. Protomedicul este îndatorit a privighia ca toți doftorii să împlinească cu amăruntul datoriile lor și ca să fie totdeauna îndestulați cu bune doftorii.

Art. 187. — Comitetul de sănătate va alcătui în limba moldovenească și în alte și va publicui fără întârziere regulile pentru numărul zililor carantinii ce vor fi datori a face călătorii și matorzii, chipul, curățirii vasălor și a măr-

furilor, înmagazinuirea acestor din urmă și măsurile feritoare ce au a se păzi pentru toate interesurile de negoț.

Art. 188. — Spre a înlesni alijverisul între sătenii Moldovii ¹⁾ și între lăcuiitorii de piste Dunăre, se vor așăza la amândoa barierele, în toate zilile ale săptămănei, târguri unde sătenii moldoveni vor putea vinde producturile lor. Pentru aceasta, alătura cu bariera, se vor face îngrădituri spre priimirea lăcuiitorilor din a dreapta Dunării. In acest chip, fără a trece vreodată cordo-nul carantinii, sătenii vor putea face alijverisul lor, fără a avea vreun amestic cu lăcuiitorii din malul drept al Dunării. Un număr hotărît de dregători vor privighea păzirea ²⁾ cu amăruntul a regulilor orânduite, precum și ca toți banii ce vor intra la acele târguri să treacă prin oțet și pentru ca nime să nu poată a se înfășoșa înarmat.

Art. 189. — Toți dregătorii carantinii și a barierilor, până a nu intra în slujbă vor face giurământ de a păzi cu sfințenie legiurile feritoare sănătății. Spre a face aceste legiuri cunoscute, neapărat de trebuință este a se citi acest reglement în zilile de directorul hotărîte, în ființa direcției și a tuturor dregătorilor mari și mici ai carantinii, precum și reglementul de sănătate aice alăturat. Asămine fieștecare dată se va luo în scris a lor arătare de câte ponturi li s'au citit, pentru ca la întâmplare de neîmplinire să nu poată nime, pentru îndreptarea sa, pricinui neștiința acestor regule. Asămine se va urma pentru tarifa lucrurilor ce se aduc în țară.

Art. 190. — Jandarmii ce sânt la carantină vor fi supt poronca ofițărului celui mai vechi a cetii ce va fi așezată la Galați; iar vozarii ³⁾ vor fi supt ascultarea căpitanului schelei.

1) In manuscrisele nr. 349 și 4414: „sătenii moldoveni“.

2) In Analele Parlamentare: „păstrarea“, în loc de „păzirea“.

3) In Analele Parlamentare: „coșerii“ în loc de „vozarii“.

Art. 191. — Spre întâmpinarea cheltuielilor neapărate pentru ținerea carantinii și de două bariere cât și pentru leaful tuturor dregătorilor, s'au hotărât

pe an o sumă de o sută de mii lei din veniturile prințipatului Moldovei, după cum se arată la secția a doua, cap. al treilea.

SECȚIA III

Despre regulile păzitoare sănătății și de poliție pentru călători și mărfurile în carantină.

Art. 192. — La sosirea vreunui vas, comisariul carantinii, însoțit de doctorele, îl va cerceta. Patronul adevăratul căpitanul vasului va fi îndatorit a înfățișa hârtiile sale și de a face arătările cerute, despre care se va încheia jurnal. După aceste, dacă patronul sau unii din călători ar voi să intre în carantină sau să rămâie în vas spre a discărca marfa sau a încărca alta la bariera exportăției, atunci se vor păzi despre aceste măsurile de sănătate potrivite cu fieștecare din aceste două întâmplări. Ce se atinge de caicele ce ar veni din dreapta Dunării, aceste îndată după sosirea lor la carantină vor putea discărca mărfurile și a încărca altele, însă fără a avea vreun amestec cu lăcuitorii.

Art. 193. — Dacă după cercetarea făcută, s'ar arăta vreun prepus asupra vasului, atunci el va pune la carantină și până a nu avea vreo comunicație, se va supune la toate măsurile de curățire, iar întâmplându-se să nu voiască a face carantină, atunci slobod va fi de a purcede.

Art. 194. — Orice călător, sosind la carantină, este datoriu a înfățișa direcției pasaportul său și a face toate arătările cerute, despre care se va încheia un jurnal.

În urmă se va supune vizitații doctorului, după care aflându-se sănătos, se va face registru a tuturor lucrurilor, banilor, scrisorilor și altor hârtii ce se vor da la direcție, spre a lor curățire după regulile carantinii. Apoi el va spăla tot trupul său în o cămară hotărâtă pentru aceasta și înbrăcându-se

în straile curățite, va trece în lăcuința ce i se va însămna. Din acest minunt cel ce va fi sănătos, până la închierea de a patra zi, volnic va fi în curgerea zilei a cincea¹⁾ de a lua toate lucrurile sale și de a eși din carantină.

Art. 195. — Întâmplându-se ca doctorul să descopere asupra vreunui din călători, simptome sau oarecari sămne de ciumă, atunci ciumașul, toți ai săi tovarăși și a lor lucruri se vor trimete în vasăle lor, spre a face acolo carantina orânduită, iar carantinile învecinate se vor înștiința de această întâmplare.

Art. 196. — Călătoriu este îndatorit a trimete mai întâi straiele sale, spre a fi după cuviință curățite și după ce însuș se va supune la toate formalitățile orânduite prin art. 194, se va înbrăca în straile curățite, va trece în lăcuința ce i se va orându. Din acest minunt numai i se vor număra acele patru zile a carantinii.

Art. 197. — Dacă dincoace de Balcan s'ar ivi ciuma, atunci zilele carantinii se vor îndoi și în curgerea aceasta călătorii vor fi datori a se supune la regulile orânduite.

Art. 198. — Toți curierii, de orice nație ar fi, se vor supune la împlinirea legiuirilor carantinii; numai pacheturile sale, după ce se vor curăți bine, se vor putea da la alți curieri ce nu se află în carantină, spre a fi trimisă la adresa lor și aceasta după punerea la cale făcută cu consulii și agenții puterilor streine.

1) Ibidem: "a cere", în loc de "a cincea",

Curierii vor fi îndatoriți a fi față la curățirea pacheturilor, scrisorilor și banilor ce ar fi aducând.

Art. 199. — Orice persoană înarmată intrând în carantină cu scopos de a se înturna piste cordon ¹⁾, până a nu intra este îndatorită a lăsa mai întâi armile sale la direcție, care înscriind într'o condică înadins numile călătoriu-lui și însămnarea armilor, le va păstra, iar la înturnare neajgnite le va da îndărăpt.

Art. 200. — Toți călătorii ce ar sosi în acea zi și tot din acel loc vor putea lăcuți împreună într'un apartament, dacă nu vor fi îndestule cămări spre a încăpea fieștecare în deosăbi, însă niciodată doi călători ce ar sosi în doă osăbite zile nu vor putea face carantină la un loc.

Art. 201. — Oricare călătoriu ²⁾ sau trecătoriu, de orice nație sau grad ar fi, este fără osăbire supus la cea cu amăruntul păzire reglementului carantini și nu va putea în nici o întâmplare a trece cordonul, fără a avea o adevăriniță ce la eșirea sa din carantină i se va da de direcție și care va fi iscălită și de comandantul portului a străjii pământești. Această adevăriniță va arăta cum că au împlinit în carantină cele de legiuire orânduite.

Art. 202. — Mărfurile ce se aduc din Turchia, în privirea chipului curățirii lor, se împărțesc în patru clasuri, adică :

1.) Acele ce nu sânt supuse la nici o carantină, precum : untdelemn, măslin, icre, pește sărat și celelante. Toate aceste lucruri se pot descărca din vas și a se aduce în țară, după ce mai întâi se vor spăla vasele în care aceste feluri de lucruri se află ;

2.) Acele lucruri ce se pot curăți petrecându-le prin apă precum : alămăi, chitire, portocale și celelante sau acele ce se pot curăți după ce se vor desface și se vor arde învăliturile lor, sau după ce se vor uda cu apă cutiile și vasele în care se află, precum băcăliile, toate acele mărfuri nu sânt ³⁾ supuse la carantină ;

3.) Lucrurile ce trebuie a se dișchide și a se aerisi, precum : stofe, deosăbite feluri de țesături și alte lucruri de acest feliu, din minuntul începerii aerisirii, vor sta șasăsprăzece zile în carantină ;

4.) În urmă lucrurile a căror carantină se va prelungi până la patruzăci și două zile, precum : lâna, bumbacul, și celelante, teancurile și sacii acestor mărfuri se vor dispica ⁴⁾ spre a putea fi mai cu lesnire pătrunse de aer și se vor curăți după regulile carantini ; iar aerisirea blănurilor va urma numai în curgere de doăzeci și patru de zile în rând.

Art. 203. — După împlinirea orânduelilor carantini, directorul va da proprietarilor acestor mărfuri un bilet de slobodă trecire adevăritor curățirii lor.

SECȚIA IV

Despre călcările legiuirilor carantini și pedeapsa lor.

Art. 204. — Acei ce vor călca legiuirile carantini se vor pedepsi în chipul următor :

1) În Analele Parlamentare : «*peste curând*» în loc de «*piste cordon*».

2) În manuscri ele nr. 909, 4414 și în Analele Parlamentare : «*lăcuitor*» în loc de «*călătoriu*», cum am transcris după mss. 99, 349 și edițiile tipărite din 1837 și 1846.

1. Acel ce va călca ⁵⁾ piste hotarale Moldovei, fără a face carantină, va fi,

3) În *Analele Parlamentare* : «*sunt supuse*» în loc de «*nu sânt supuse*».

4) *Ibidem* «*deschide*» în loc de «*despica*».

5) Comisia din 1835 înlocuște «*Acel ce va călca*» cu «*pământeni cari vor călca*», și se adaugă la sfârșit : «*iară ceelanți vor fi giudecași de către a lor competentă dregătorie*».

după ce o va împlini, triimes pe viață la ocnă.

2. Dacă cineva ar aduce în Moldova mărfuri pe ascuns sau alte lucruri, atun-ce îndoită vină de controbant și de căl-carea cordonului se va pedepsi prin confiscăția lucrurilor prinsă, iar călcă-toriul cordonului va fi osândit la ocnă pe viață.

3. Acela ce va ascunde vreun lucru și se va dovedi în cursul facerii caran-tinii, se va supune la o nouă carantină. socotită din zioa când se va dovedi în această călcare.

4. Acei ce s'ar atinge de o persoană sau de un lucru aflători în carantină, precum și lucrurile atinse de un călător ce ar intra în carantină, asăminea să vor supune ¹⁾ la o nouă carantină;

5. Întâmplându-se ca neștine să ispi-țească a călca legiuirile carantiniu sau cordonul și carile după poftorita amel-ițare ²⁾ de către jandarm nu s'ar trage îndărăpt, atunce jandarmul va fi înpu-ternicit a înpușca pe acest călător.

Art. 205. — Călcările legiuirilor car-antiniu făcute de către dregătorii ei sânt de doâ feluri :

1. Cele întâi făcute cu înadins și cu scopos a vreunui interes ;

2. Iar cele de al doile care urmează din lenevire.

1) Cuvintele «să vor supune» lipsesc din ma-nuscrislele 909, 4414 și din acela utilizate în Ana-tele Parlamentare.

2) În mss. 4414 «amelințare», în mss. utilizat de *Analele Parlamentare* și în edițiile tipărite: «amenințare».

Art. 206. — Sânt socotiți vinovați a felului întâi :

a) Dregătoriu carantiniu ce ar lăsa să treacă un călător sau mărfuri, fără a-l supune la regulile carantiniu orân-duite.

b) Jandarmul sau pichetul străjii pă-mântești, carile, după ce va opri pe un călător ce s'ar ispiți a trece pe furis cordonul, l-ar lăsa să treacă înnainte fără a-l triimite la cea mai aproape cantoră a carantiniu.

Art. 207. — Sânt socotiți vinovați de feliu al doile :

a) Slujitorii carantiniu cari ar lăsa să treacă marfa și după împlinirea zililor rânduite carantiniu, însă carele necură-țindu-se îndestul, ar pricinui vreo în-tâmplare de molipsire.

b) Jandarmul sau pichetul carele ar lăsa vreun punct slobod pe unde să se poată comunicarisii.

Art. 208. — Călcătorii feliuului întâi se vor pedepsi de moarte.

Art. 209. — Dregătorii cei mari ce s'ar fi dovedit de vinovați în călcarea feliuului al doile se vor scoate din slujbă și se va declarui nevrednici de a mai intra în dregătorii.

Dregătorii mai mici se vor pedepsi trupește.

Art. 210. — Pentru orice nedreptate ce ar urma din partea dregătorilor car-antiniu sau a slujbașului cordonului, vor fi scoși din slujbă și îndatorii a plăti părții înstrămbătățite îndoitul pagubii ce ar fi suferit.

TABLA A

Statul apropietoriu a dregătorilor comitetului sănătății din Eși,
a carantinii dila Țiglina și amânduror barierilor.

LEFILE DREGĂTORILOR COMITETULUI DIN EȘI	No. persanilor	LEAFA IN LEI			Peste tot pe an
		Pe lună fieșterăre	Pe lună persona- lului	Pe an persona- lului	
Inspectorul de căpitenie	1	1.102	1.102	13.224	21.204
Secretariul împlinind și slujba de casieriu	1	300	300	3.600	
Scriitorii	2	120	240	2.880	
Cheltuiala canțalerii și plata unui păzitor	—	—	125	1.500	
<i>De la carantina Țiglina.</i>					
Director	1	500	500	6.000	78.796
Viț-director	1	300	300	3.600	
Doctorul ce este îndatorit a ține și spîțerie	1	500	500	6.000	
Moașa	1	150	150	1.800	
Scriitorii	2	100	200	2.400	
Comisarii	3	200	600	7.200	
Slujitorii	6	60	360	4.320	
Cheltuiala canțalerii	—	—	100	1.200	
Slujbașii pe la magazii	8	50	400	4.800	
Tulumbașii pentru tulumbe	2	50	100	1.200	
Pentru încălzit și materiile de afumat	—	—	300	3.600	
Comisariul la bariera ecsportații	1	200	200	2.400	
Scriitorul	1	75	75	900	
Privighitorii la primirea mărfurilor ce ese prin această barieră	4	125	500	6.000	
Comisariul la bariera ecsportații lângă Galați	1	200	200	2.400	
Scriitorul	1	75	75	900	
Privighetoriul târguirei	1	125	125	1.500	
Privighetorii barierei	2	60	120	1.440	
Căpitanul	1	200	200	2.440	
Vozarii	20	65	1.300	15.600	
Pentru doâ mari și șasă mici caice	—	—	—	3.136	
					78.796
					100.000

Regulile lămuritoare măsurilor ce au a se lua pentru carantină.

SECȚIA I

Despre priimirea vasălor sosite la șchela carantinei.

Art. I. — Nici un vas sosind, nu trebuie să se apropie de șchelă și mai vârtos nicum să între fără știrea postului de Dunăre sau a postului înaintit a carantinei, carele trebuie să fie la depărtare cuviincioasă de la zidirile carantinei. Indată ce un vas se va apropie de bariera despre Dunăre, căpitanul va intra într'un caic și va merge spre a sa întâmpinare și fără a se atinge va întreba de numile vasului și a patronului (căpitanul său), de locul venirii sale și de are încărcătură sau ba, de sânt oamenii sănătoși, de nu a murit cineva în cursul călătoriei, de nu s'au abătut undeva și anume în ce loc și viind dintr'un loc cu prepus, de au împlinit curățirile carantinei și anume în care carantină.

Potrivit cu răspunsurile pe aceste întrebări, căpitanul va însămnă locul unde vasul poate fără primejdie să arunce anghira.

Art. II. — Tot atunce căpitanul dă patronului vasului cu feririle cuviincioase, o hârtie scrisă sau tipărită într'o limbă cunoscută patronului spre a-i fi de instrucție, coprinzătoare de toate regulile ce fieșicine este dator a le păzi, în cursul facerii carantinei. Patronul trebuie îndată să citească acele instrucții la toții călătorii și matrozii adunați.

Art. III. — În întâmplări obicinuite adecă când toți cei aflători în vas se

află sănătoși și când în cursul călătorie nu s'au întâmplat vreo moarte, atunce căpitanul poroncește patronului, călătorilor și matrozilor de a lua toate a lor pasaporturi ¹⁾, scrisori și hârtii și de a merge în caic până la carantină, spre a se supune întrebărilor și vizitații cuviincioase, privighiind însă să nu aibă vreo comunicațiune cu nime. Dacă toți acei din vas n'ar putea deodată a merge la carantină, atunce se va duce dintâi o giământate și înturnându-se aceea la vas, altă giământate a călătorilor va merge la carantină.

Întâmplându-se să fi fost morți pe acel vas sau bolnavi, atunce căpitanul spre înmulțirea măsurilor feritoare, va porunci patronului de a se înfățoșa întâi singur, fără călători și fără oamenii vasului.

Art. IV. — Dacă se va adeveri că vasul ar fi venit de la un loc molipsit sau că ar fi trecut pe la un așa loc, sau, în sfârșit, dacă ciuma s'ar descoperi asupra unuia din aceia ce intră în carantină, atunce fără cea mai mică întârziere, ciumașul, sub pază, se va trimite la spitalul ciumașilor, iară pentru celelalte persoane ce ar fi cu dânsul precum și despre aceia ce se atinge de vasul în carele să află bolnavul, li

¹⁾ În *Analele Parlamentare*: „pe la porturi“ în loc de: „pasaporturi“.

se va hotărî termenul cel mai puțin de 14 zile, după cuviincioasele curățiri ce se vor face cu vasul

Art. V. — După venirea călătorilor la casa carantinei, li se vor lua la toți pasaporturile, documenturile, facturile, scrisorile și celelalte ce vor fi având. Cu toate aceste lucruri se va urma întocmai ca la carantina unui liman. Oamenii aceștia sânt supuși vizitarii și se vor întreba supt giură-mânt despre starea sănătății a locurilor de la care vin ei sau pe unde au trecut. Asămine de nu au avut niscaiva bolnavi sau morți în cursul călătorii lor.

Art. VI. Dacă în vasul sosit s'ar găsi un bolnav sau dacă cineva s'ar bolnăvi de lingoare sau de alte friguri lipicioase, înainte sau după începerea termenului carantinei, atunci un asămine bolnav, fără cea mai mică întârziere se va deosăbi și se va duce la spital, în cvartalul călătorilor. Dar oamenii ce se află pe acest vas și cari fac acum carantină, vor începe din nou termenul întreg a carantinei, numărându-se din zioa în care un asămine bolnav s'ar fi dispărțit de la dânșii.

Art. VII. Dacă boala lipicioasă s'ar ivi în vreo cămară a celor ce se află în carantină, atunci ciumașul fără cea mai mică întârziere, despărțindu-se de la alții, se va duce la spital, iar toți acei ce rămân în arătata despărțitură, precum și păzitorii ce s'ar fi aflând, își vor spăla adesăori mâinile cu amestecătura himicească numită gaz acru muriatic super-ocsighinat.

Cămările se vor afuma în toate zilele în chipul următoriu :

Amestecând într'un vas de sticlă puțină magnezie cu sare obicinuită și după ce amestecătura aceasta se va topi în apă, se cuvine încă a adăugi, din vreme în vreme, o linguriță de acrimie de pucioasă și de a purta această amesticătură prin cămară până se va umplea de gaz (aburi), într'atâta încât să se simțască mirosul său, însă fără a supăra răsuffatul.

Toate straile și lucrurile lor de zilnică întrebuințare trebuiesc schimbate

și curățite după felii lor sau prin gaz acru muriatic ocsighinat sau prin gaz de pucioasă sau în urmă prin aerisire și spălare, iar din zioa aceștia schimbări de stare, li se va număra termenul de 14 zile. Doftorul, cercetându-i de trii ori pe zi, le va face întrebare în ființa directorului carantinei, despre starea sănătății lor și ei nicicum nu se vor lăsa la vorbitoare (locul întâlnirii și vorbirii cu străinii), nici voia ce este altora dată de a vorbi cu aceștia, nu li se va îngădui. Cele ale mâncării li se vor împărți în ființa directorului carantinei cu toate ferele putincioase.

Art. VIII. — Afară de acele strae, care vor fi mai întâi curățite în cursul vizitației, se vor lua călătorilor toate lucrurile de zilnică lor întrebuințare, precum : straile, armile de foc, asămine și toate lucrurile supuse molipsirii. Spre luarea acestor lucruri de la călători, se vor întrebuința oameni înadins, cari pentru aceasta n'ar avea nici o comunicație cu orice altă persoană.

Art. IX. — Straile, lucrurile călătorilor și orice alte molipsirii supuse, după ce li se vor lua, se vor duce la cvartalul unde se fac curățirile, iară comisariul prin mijlocirea directorului de carantină, va da proprietariului acestor lucruri adeverință de primire. Armile de foc și cele de alt feliu, iarba de pușcă și celelalte se vor păzi în deosăbi, straile lor și a lor lucruri se vor curăți sau prin gazul acrimii muriatice, ori superocsighinate sau prin afumările cu pucioasă sau prin aerisire după felii și însușimea lucrurilor.

Art. X. — Volnici sânt acei din vas, aflători în carantină, deși nu doresc a fi curățiți, de a încărcă marfă la bariera ecsportații, ce este pentru aceasta hotărîtă, afară numai când s'ar ivi molipsire pe un asămine vas. În această întâmplare nu este ertat vasului, de a încărcă la bariera ecsportații, până a nu fi mai întâi curățit. Un dregător înadins al carantinei va privighea ca vasul necurățit să încarce producturile fără amestic cu alte persoane sau vase și mai ales să nu poată nicăierea nimică discărca.

Art. XI — După a lor curățire, mărfurile din nou se vor pune în teancuri și se vor învăli. Persoanele ce le vor curăți se vor supune vizitații doftorului și împlinindu-se cu amăruntul toate orânduețile curățirii, adevărta comisarului asupra acestor mărfuri se va înfătoșa direcții.

Art. XII. — Direcția carantinelor va hotărî, de nu va fi vreo piedică, slobozirea mărfurilor. Atuncea mărfurile se vor însămna cu o înadins pecetie a carantini, precum țăsături și alte stufe în bucăți, bumbacul, lâna și alte asămene mărfuri aduse în teancuri. Proprietarii vor primi bileturile și vor înturna adevărta ce li s'au dat, iscăind în dosul lor primirea acestor mărfuri. Direcția carantini până a nu slobozi eșirea acestor mărfuri, precum și acelea ce nu sânt supuse molipsirii va trimite la cantora ¹⁾ vămii, însămnare și foaia lor

cu amăruntul acelor lucruri, iară vama este datoare a adeveri și a privighea de a nu lăsa nimică să treacă fără știrea ei.

Dacă proprietariul mărfurilor sau vechilul său, în cursul de trii zile după deplina curățire a mărfurilor, nu se va înfătoșa spre a le rădica, atuncea ele se vor escpedui la vamă cu cheltuiala proprietariului.

Art. XIII. — Acel ce, aflându-se în carantină asupra unui vas sau în casa carantini, s'ar atinge cu scpos înadins de o persoană sau de un orice lucru, carile n'ar fi supt carantină sau a căruia zile de carantină sânt deosebite cu ale sale, acesta după hotărirea comitetului se va supune la o pedeapsă, sau va plăti cheltuelile pricinuite la acei carii în urma aceștii atingeri, vor fi datori a se mai supune la alt termin de contumație întocmai cu ale călcătoriului.

SECȚIA II

Despre carantina pentru mărfuri și împărțirea mărfurilor.

Art. XIV. — În privirea chipului curățirii, toate mărfurile supuse molipsirii, să împărțesc în patru clasuri :

1. Acele ce se curăță prin chipul gazului acru muriatic superocsighenat sânt : bumbacul, inul, cânepa, lâna, mătasa crudă și toate stofele nevăpsite, precum : pânza, schimburi, postav alb, ață și altele asămene Așjderea puful, penile nevăpsite, părul, pae, trestii și toate a lor manufăpturi nevăpsite, scoarță de dop, dopurile nouă, hârtia albă, burete de Grecia, blane ușoare și mari, rogojine de papură și de teiu, păr de porc și perii nevăpsite.

2. Lucrurile ce se curăță prin afumatul de pucioasă, precum toate stofile văpsite, a căroro flori sânt delicate precum : postavuri groase, covoară, stufe de bumbac și blănării, cărți și pergamenturi.

3. Lucrurile ce pot fi curățite prin singură aerisire, precum :

a) Galoane adecă șireturi de aur, de argint, rățele și alte asămenea ;

b) Catifele, stufe delicate de mătasa, de bumbac și de lâna ;

c) Cadre zugrăvite pe pânză și stampe ;

d) Rădăcina numită radices diptami, hemeiu, tabac în frunză și coajă de tot felii ;

e) Pene văpsite.

4. Lucrurile ce se curăță în apă precum :

a) Pânză suptire și groase ce se înlântă în apă și se aerisăsc.

b) Cadre zugrăvite pe lemn cu oloiu se spală cu apă cu un burete ;

c) Perii și feliurite lucruri de lemn se înlântă în apă și se spală cu luare aminte a nu fi stricate de apă. Pentru aceasta, lucrurile de lemn ²⁾ fiind de

1) În *Analele Parlamentare*, l. p. 174 : „carantina“ în loc de „cantora“.

2) Numai în *Analele Parlamentare* : „lucrurile cu lac“ în loc de „lucrurile de lemn“.

preț, se vor spăla cu un burete. Se cuvine a se îngriji să nu rămâe nimică între închieturile sau adâncurile lor, fără a fi curățite:

d) Lumânările de său și de ceară vor rămâne înplântate în apă în curs de patru zăci și opt ceasuri supt pri-

vigherea păzitoriului carantini. Pe lângă aceste să se aprindă mucul lor și să ardă ceva din ceară sau său, iară dacă proprietariul nu ar voi să le curățască în acest chip, atunce ele vor rămâne în carantină pe vadeaoa orânduită.

CAP. VII

Reglementul jandarmerii.

TABLA MATERIILOR

TITLUL I

GHEGENERALNICE PUNERI LA CALE PENTRU ALCĂTUIREA MILIȚII ADICĂ :

- 1-a secție. Temeiurile alcătuirii.
- 2-a secție. Inrolația de bună voe.
- 3-a secție. Ținerea ei și privileghiurile.
- 4-a secție : Ghegeneralnice datorii a miliții, însușirile șefului ei și dizlocația.
- 5-a secție : Administrația miliții.
- 6-a secție : Inbrăcămintea și înarmarea.
- 7-a secție : Sama cheltuelilor.
- 8-a secție : Drepturile rangurilor militărești.

TITLUL II.

INVĂȚĂTURA CĂLĂREȚULUI ȘI A PEDESTRULUI. SLUJBA DE GARNI- ZON ȘI DE AVANPOST, INSĂ :

- 1-ia secție : Școala înrolaților adică a scrișilor ;
- 2-a secție : Exerțiția companiei.
- 3-a secție : Exerțiția escadronului.
- 4-a secție : Exerțiția batalionului.
- 5-a secție ; Slujba de garnizon și de avanpost.

TITLUL III.

REGULE DE ADMINISTRAȚIE.

- 1-a secție : Prerogativele, drepturile șefului miliții. — Dispre chipul administrației. Statul maior.—Datoriile colonelilor i altor ofițeri și a rangurilor următoare. — Despre administrația reghimentului ;
- 2-a secție : Reglementul comisariatului.—Dispre înbrăcare, gătirea, înarmarea și leafa.
- 3-a secție : Administrația proviantului și a furajului.
- 4-a secție : Administrația sănătății. Rânduiala și ținerea spitalurilor.

TITLUL IV ¹⁾.

CONDICĂ MILITĂREASCĂ INSĂ :

- 1-a secție : Vinovățiile care atârnă de giudecata sfaturilor oștinești.—Alcătuirea acestor tribunaluri și urmarea o-rânduiei giudecătorești.
- 2-a secție : Pedepsile.

1) «*Notă bene* : — Insemnare. — Aceste trii după urmă titluri alcătuiesc o deosăbită condică întărită de Domnu, înputernicitul prezident și pusă în lucrare de către comitetul însărcinat de organizația jandarmerii», (Nota originală din 1831).

TITLUL I.

SECȚIA I.

Temeiurile organizației miliției.

Art. 211. — În privirea articolului al 5-le al tratatului de pace de la Adrianopoli care încheazășluește Ocârmuirii Moldovii, sloboda direcție a pricinilor din lăuntru, s'au făcut neapărat de trebuință: întâi, pentru paza mărginii întru cele ce privesc la negoț și carantini; al doilea, pentru paza buneii orândueli și a liniștii publice din lăuntru, a alcătui o strajă organizată pe temeiiuri statornice și asupra căriea Ocârmuirea să poată răzâma a sa credință.

Art. 212. — Drept aceia, miliția națională, organizată numai pentru paza mărginilor țării și pentru slujba din lăuntru, s'au așăzat în prințipatul Moldovei în chipul următor:

Art. 213. — Domnul este Innaltul șef al miliției prințipatului Moldovei.

Art. 214. — Această miliție este comanduită de către hatmanul, dinpreună cu un stat-maior, precum este însămnat la tabla No. 1 și se alcătuește de pedestrime și călărime, într'un reghiment.

Art. 215. — Acest reghiment se împarte în doâ părți: întâiul batalion de pedestrime și întâiul escadron de călărime, al doilea batalion și al doilea escadron.

Art. 216. — Fieștecare din aceste doâ părți este comenduită de un olișer a rangurilor de sus, care are putere și driturile unui comandant de reghiment, având însă leafa rangului său.

Acești olișeri se vor adresui întru toate cătră hatman.

Art. 217. — Fieștecare batalion este comenduit de un maior și fieșicare escadron de un căpitan.

Art. 218. — Batalionul se alcătuește din patru companii; compania din doâ pelotonuri și pelotonul din șasă secții. (Vezi litera A).

Art. 219. — Escadronul se alcătuește

de patru pelotonuri și pelotonul de patru secții (Vezi litera B).

Art. 220. — În fieștecare batalion sânt:

Maior	1
Căpitani	4
Leitinanți	8
Stegari	8
Cadeți	16
Suptolișeri	48
Doboșări	8
Jandarmi	480
Doftor	1
Jandarmi neînarmați	12
Peste tot	586

În fieștecare escadron sânt:

Căpitan	1
Leitinanți	2
Stegari	4
Cadeți	4
Suptolișeri	14
Trâmbițari	2
Jandarmi	160
Jandarmi neînarmați	3
Total	190

Iar reghimentul împreună cu doi coloneli și toate rangurile 1554

Către acesta comandantul miliției este	1
Olișeriul maior de slujba	1
Adiotanți maiori	2
Scriitori	6
Peste tot	1564

Art. 221. — Alcătuirea cu amăruntul a reghimentului este însămnată în tabla supt No. 2.

Art. 222. — Dacă mai în urmă împregiurările ar cere înmulțirea acestei miliției, atunce fără a adăogi numărul batalioanelor și escadroanelor se va adăogi câte un șir la fieștecare secție.

Această adăogire către 96 secții a pedestrării ar da un adaos de 192 oameni, iară la 32 secții de călărime un adaos de 64. Iar dacă mai în urmă numărul adăogit al miliții n'ar fi încă

destul, atunce în loc de un șir de secții se vor adăogi două, care vor da 512 oameni și așa mai departe, păzind însă deapaurarea numărul de acum a ofițerilor și suptofițerilor.

SECȚIA II

Inrolația de bună voe.

Art. 223. — Miliția se va forma-risi prin inrolația de bună voe.

Art. 224. — Toate treptele birnicilor, afară de țigani ¹⁾ pot fi părtașe în inrolația de bună voe, până la împlinirea numărului hotărît.

Art. 225. — Această inrolație se va face cu știrea ministrului din Lăuntru prin ofițerii miliției și cu înpreună lucrarea ispravnicilor, care vor privighea a nu se înrola mai mult decât un om din aceiași casă.

Art. 226. — După ce toată miliția se va îndeplini, atunce toți slujitorii se vor desființa și vor fi în rânduiala birnicilor.

Art. 227. — Numai cei dî la 20 până la 30 ani vor fi priimiți în slujbă.

Art. 228. — Pămăntenii numai care vor avea ori părinți ori familie sau avere nemișcătoare se vor priimi în slujbă.

Art. 229. — Vremea slujbii va fi de șasă ani.

Art. 230. — Numărul acestei miliții cerând trebuința de a se ține deapaurarea deplin, la fieștecare patru sau șasă luni, se vor îndeplini jandarmii cei morți prin alții de bună voe, pre care amândoi colonelii se vor îngriji de a-i aduna (art. 225). În orice vreme completul miliției atârnă de la înadînsa îngrijire a hatmanului, pentru a căruie în-tregime el este răspunzătoriu.

Art. 231. — Numărul aceștii miliții, cerând trebuința a fi pururea deplin și vremea slujbii hotărîtă fiind de șasă ani, pentru ca să fie nelipsit oareșicare

număr de vechi jandarmi spre învățătura celor noi, a triea parte din toate rangurile de gios se va slobozi la împlinirea acelor întăi trii ani de slujbă Slobozindu-se deapaurarea pe acei ma puținii vrednici, iar în locul lor se vor așeza îndată acei din nou înrolați.

Slobozirea pe al cincilea și al șasă-lea an va urma asăminea de câte o a triia parte după împlinirea acelor întăi șasă ani, la începutul anului întăi a slujbii a doua inrolații, slobozirea se va face la o a șasa parte din numărul miliției, asăminea urmându-se pentru toți anii vitori. În acest chip cea mai mare parte a jandarmilor va fi bine deprinsă.

Oameni

Art. 232. — Peste tot trebuiesc 1466
Deci pentru acei dintăi șasă
ani, de la una Ghenarii 1833. . . 488
Di la una Ghenarii 1834 . . . 488
Di la una Ghenarii 1832 . . . 488

Pentru cel al doilea șasă ani:

Di la una Ghenarie 1836 . . . 244
Di la una Ghenarie 1837 . . . 244
Di la una Ghenarie 1838 . . . 244
Di la una Ghenarie 1839 . . . 244
Di la una Ghenarie 1840 . . . 244
Di la una Ghenarie 1841 . . . 244

În cursul acestor două termine de șasă ani, vremea slujbii va fi de la trii până la cinci ani, afară de cele două din urmă șasă părți, care vor sluji șasă ani.

Art. 233. — Către sfârșitul fieștecărui termin hotărît pentru o noă inrolație, colonelii vor supune hatmanului lămurită foae de numărul jandar-

1) În Analele Parlamentare «neguțători» în loc de «țigani».

milor cari ar dori să mai slujască și după împlinirea termenului orânduit și de numărul celor de bună voce, cari s'ar înfățișa, iar hatmanul, din partea sa,

este dator a aduce acestea la știința Domnului în vremea cuvîncioasă și ca numărul celor înrolați să nu poată trece peste completul miliției.

SECȚIA III.

Despre privilegiile și ținerea miliții.

Pentru rangurile de gios.

Art. 234. — Părintele, maica jandarmului sau însuș a sa familie, de este căsătorit, sînt în cursul slujbii sale scutiți de orice dare în puterea unei patente protocolite de ministrul din Lăuntru și pecetluită cu pecetia Domnului. Atunci când jandarmul nu ar avea a sa familie, volnic va fi a-și alege pentru scutire o altă familie streină. Cu toate acestea nu se va putea scuti mai mult de o singură familie pentru fieștecare înrolat.

Art. 235. — Dacă din cei înrolați s'ar afla cu bunăvoință a urma slujba lor în curs de trei ori șase ani, atunci atât jandarmul cât și a sa familie, de va fi căsătorit sau de s'ar căsători după tragirea sa din slujbă, va fi în cursul vieții sale scutit de toată darea, în puterea unei patente dată după susarătatele forme.

Pe lângă acestea, el va drit a purta uniforma ca un veteran, însă fără arme, fără chivără și fără pălașcă. Jandarmii care se vor însămna prin slujbile lor se vor înainti la rangul de capral și de suptofișter, întîmplîndu-se asămînea locuri vacante, adică necuprinse.

Art. 236. — Toate rangurile de gios au drit a fi întocmai înbrăcate și înarmate, după formile ce sînt hotărîte la tabla No. 3.

Această înbrăcăminte, după termenul însămnat pentru slujbă va fi însuș a lor, numai armile și caii vor rămîne la reghiment.

Art. 237. — Plata rangurilor de gios au drit de a avea leafă și banii pentru hrană (Vezi tabla No. 1 și 2).

Art. 238. — Furajul și potcovitul ca-

lului sînt hotărîte câte 123 lei pe an, iar la întîmplare de suirea prețului, hatmanul va putea cere de la Domnul adaogirea aceștii some, supuîndu-i întru aceasta cuvinte lămurite și întemeiete și Domnul va slobozi adaogirea cerută, după puterea ce-i este dată prin reglementul Finanților.

Art. 239. — Drepturile și privilegiile hărăzite rangurilor de gios se vor însămna în foaea înrolării, ce se va da fieștecăruie la intrarea sa în slujbă și care va fi potrivită alăturatii forme No. 6.

Despre ofițerii rangurilor de sus și a celor de gios.

Art. 240. — La începutul formarisirii jandarmeriei, boerilor și fiilor lor priimiți în slujbă li se vor da deosăbite comande, potrivite cu rangurile ce vor avea, precum este hotărît printr'acest reglement, titlul întâi, secția VIII, în care se află arătate drepturile și însușirile rangurilor militarești la eșirea din slujbă sau la trecirea în aceea politicească.

Art. 241. — După deplina formarisire a miliției, boerii de orice rang ar fi și fiii boerilor vor intra în slujbă ca niște cadeți și nu vor putea sluji într'acest rang mai puțin de un an. După închierarea acestui termen, ei vor putea fi înaintiți, după rîndul învechimei, la cel întâi grad vacant de ofișter. Însă întîmplîndu-se ca cel mai vechiu din cadeți să nu aibă cunoștințele trebuincioase, atunci cadetul după el următoriu se va înainti și așa mai departe.

Art. 242. — După desăvârșita formarisire va urma înaintirea ofișteri-

lor de gios și a ofițerilor mai de sus, după rândul vechimii.

Art. 243.—Numărul cadeților nu este mărginit, însă de lefe și de ținere se vor în-

părtași numai acei trebuincioși la complet.

Art. 244.—Lefile și furajul pentru cai sânt hotărâte la tabla No. 1 și 2, pentru ofițerii rangurilor mai mari și mai mici.

SECȚIA IV.

Datoriile generalnice a miliției și însușirile șefului ei.

Dislocația.

Art. 245. — Paza marginilor, a carantinii, a vămilor și a cordonului pentru ferirea de boală, slujba din lăuntru a poliției orașilor și a ținuturilor sânt de datoria miliției.

Art. 246. — Hatmanul ca un șef al miliției este însărcinat a pune în locul polcovnicilor și căpitanilor cari s'au desființat, cete de miliție națională. Drept aceia, după regulile orânduite (art. 252), el va întâmpina deosăbitele ramuri ale slujbii, arătate în articolele de mai sus. Pe lângă aceste, hatmanul va fi dator a da trebuincioasele instrucții la ofițeri și la cealanți comandanți de cete, spre a putea ei privighea cu scumpătate siguranța ocoalilor lor, întemeiași pe înpărțirea ținuturilor și de a sprijini cu a lor putere dregătoriile locului în fieștecare întâmplare, când vor fi după legiuire cerșuți.

Hatmanul va fi răspunzător de paza disziplinei și de ținerea orânduelii în corposul miliției naționale.

Art. 247. — Colonelii sunt îndatoriți, la sfârșitul fieștecăria trimeunii, a cerceta ceata ce este supusă și a adiveri atât darea lucrurilor cât și regulata plată a lefilor ofițerilor și jandarmilor, iar la întâmplare de lenevire întru aceasta din partea colonelilor, deopotrivă vor fi răspunzători ca și aceia ce vor fi făcut acest feliu de catahrisuri.

Asămine ei vor fi răspunzători pentru paza disziplinei și ținerea orânduelii în ramul ce le este încredințat, împreună cu șefii a deosăbitelor cete, precum este hotărât în titlul întâi și al doile ¹⁾ a reglementului milităresc.

Art. 248. — Hatmanul, ca un comandant de toată puterea armată a pământului, este datoriu a fi pururea gata de a goni și de a prinde pe făcătorii de rău și pe tulburători pretutindinea unde s'ar ivi.

Art. 249. — Hatmanul, neputând în urmarea art. 246, a avea în viitorime nici un feliu de îndatorire giudecătorească, afară numai de cele ce se ating de disziplina militărescă, va fi datoriu, îndată ce se vor prinde făcătorii de rele, a-i da la dregătoriile cuviincioase.

Art. 250. — La orice întâmplare însămnată de măsuri înfrânătoare, hatmanul este datoriu a se înțelege mai innainte cu ministru din Lăuntru, după care hatmanul va da poroncile sale către cine se cuvine. Asămine, afară de întâmplări de hoție, fieștecare comandant a cetei sau ofițerul orânduit, de orice rang ar fi, sânt datori a se înțelege cu dregătoria politicească a locului.

Orice măsură de sine volnică din partea șefului miliției naționale sau din partea supușilor săi va fi socotit salnicie.

Art. 251. — Jandarmii dați spre agiutoriu giudecătoriei politic ști în urmarea unei legiuite ²⁾ cereri ce s'ar face, nu vor împlini altă poruncă de cât numai aceia ce li se va da de către ofițerii lor și nu vor putea fi întrebuințați la alta de cât numai la aceia ce atârnă de slujba lor.

Art. 252. — Miliția se va înpărți

²⁾ În *Analele Parlamentare* și în mss. 909 și 4414: „nelegiuite“ în loc de „unsi legiuite“, cum am transcris din manuscri-ul nr. 349, în conformitate și cu art. 245 din redactarea comisie din 1835, manuscri-sul 99.

¹⁾ În mss. 348: „titlul al III și al IV“.

prin orașe și prin ținuturi în chipul următoriu :

1-*iu* batalion — 1-*iu* escadron în Eși, Galați și în ținuturile Prutului ;

2-*lea* batalion — al 2-*lea* escadron pe marginea Austriei și în ținuturile din lăuntru.

Art. 253. — Lămuritele reguli dispune de dislocație sau împărțirea jandarmilor să cuprind în alăturata foaie supt litera B.

Art. 254. — Batalioanele și escadroanele orânduite asupra cordonului de ferire a boalei, se vor muta pe fieștecare an, după orânduile hatmanului, cu luare aminte însă, ca fieștecare batalion și escadron să rămăne pe rând în garnizon la Eși, spre a nu fi prea înprăstieți și prin aceasta să nu se adaogă greutatea învățării ei.

Art. 255. — Hatmanul, după înpregiurări și după luările aminte ce va face la fața locului, va putea înpuțina sau spori după trebuință numărul jandarmilor orânduți pe la deosăbitele locuri a prințipatului.

Art. 256. — La împărțirea miliției prin orașe și ținuturi se vor păzi cu toată scumpătatea regulile orânduite pentru a sa organizație. Fieștecare ceață urmează a avea un șef pentru ține-

rea distiplinei și privigherea părții iconomicești.

Art. 257. — Când dintr'o companie se vor da cete, atunce căpitanul va rămănea cu acel întâi peloton și împreună cu dânsul acel mai tânăr leitinant, serjantul major și serjantul furieriu. Al doilea peloton rămăne supt comănduirea celui mai vechi leitinant al companiei și împreună cu dânsul, se află stegariul ; atunci supt ofițeriu pelotonului împlinește datoriile serjantului major, iar unul din supt ofițeri este în locul serjantului furieriu.

Art. 258. — Dacă doă secții se vor despărți de la o companie, atunce supt ofițeriu le va comendui ; unul din caporali va împlini datoria de serjant major, iar altul de serjant furieriu.

Secțiile dîzbinate vor fi orânduite de caporal și acel vechiu jandarm va împlini slujba de serjant furieriu. Asămine rânduială se va păzi și pentru călărime.

Art. 259. — Intâmplându-se să fie pedestrimă și călărime la un loc, cel mai sus la rang din ofițerii acestor doă trupe va comendui pe una și pe alta, intru cele privitoare la măsurile ce au a urma.

SECȚIA V

Administrația miliției.

Art. 260. — Miliția se ocărmuește după reglementul milităresc, carile se înparte în patru titluri, însămnate în tabla materiilor al acestui al șaptelea cap. :

Titlu 1-*iu* ; despre gheeneralnice puneri la cale pentru formarisirea miliției ;

Titlu 2-*lea* ; despre învățatura pedestrului și a călărețului ; slujba garnizonului și a avanpostului ;

Titlu 3-*lea* ; Regulile pentru administrația miliției ;

Titlu 4-*lea* ; Condica giudecătorească și a distiplinei.

Art. 261. — Despre învățarea militărescă. Jandarmii au a se învăța

după reglementul milităresc, titlu II carile coprinde :

1-*a* secție ; Despre mișcările militărești intru purtarea puștei ;

2-*a* secție ; Despre încărcarea puștei și chitirea la țintă ;

3-*a* secție ; Despre alcătuirea secțiilor, a îngiumătățirii pelotoanelor precum și a pelotoanelor i altora ;

4-*a* secție ; Despre alcătuirea frontului, a coloanelor, a carelilor și a deosăbitelor mișcări a lor.

5-*a* secție ; Despre legile atingătoare de slujba militărescă de garnizon și de avanpost.

Art. 262. — Despre regulile administrației. Titlul al triilea cuprinde regulile ce au a se urma la administrație și se înparte în chipul următoriu: 1-a secție: Pentru reglementul administrației miliții aceștia, a drepturilor, a responsabilității¹⁾ și a îndatoririlor; 2-a secție. Pentru reglementurile comisarariatului;

3-a secție: Pentru reglementurile îndestulării și a furajului;

4-a secție: Pentru reglementul administrației de sănătate, de slujba și ținerea spitalurilor.

Art. 263. — Despre partea giudecătorească.

Toate purtările împotriva slujbei, faptele de nesupunere se pedepsesc după legiuirile cuprinse în titlul al patrulea al reglementului milităresc, iar pricinile

atingătoare de rânduiala politică cum și nelegiuirile i vinovățiile împotriva buneii orânduiei se vor giudeca de tribunalurile politicești, carile vor hotărî fără a face osăbire de rang și acele hotărîri se vor aduce întru împlinire iarăși de puterea politică, fiindcă jandarmii nu pot urma de cât după poruncile Domnului sau după cererea dregătoriei politicești. Hatmanul va fi răspunzătoriu după pravili, dacă ei nu ar fi următorii, după temeiul mai sus zis. Iar de s'ar abate vreunul dintre dânșii, fără a fi trimis din slujbă și ar face lapte necuviincioase, atunce legiuită este jăluirea către șeful său. Și dacă ar cuteza a face vreo silnicie, giurații vor urma împotriva lui ca și către oricarile altul ce ar pricinui neorânduiei și ar turbura liniștea obștiei.

SECȚIA VI

Despre înbrăcăminte și arme.

Art. 264. — Pedestrima este înarmată de o pușcă cu baionetă, iar suptofițerii și doboșarii au câte o sabie scurtă aninată de palașcă. Călărima este înarmată de un pistol, de o sabie și de o lance de lemn ferecată cu fier având la capăt o flanbură de zof vânăță și roșie.

Art. 265 — Înbrăcăminte se alcătuește de un surtuc de postav vânăț cu găitanuri și cu postav roșu prin cusături, de pantaloni largi, chivără de pielea neagră de miel, o palașcă de piele neagră pentru fișicuri, care la pe-

destru vor fi în număr de doăzăci și la călăreți de zăce, de un surtuc de pânză și de o manta de postav sur.

Art. 266. — Înșoațul calului este alcătuit de un frîu, o șă cu perină și deo harșea.

Art. 267. — Înbrăcăminte ofițerilor este ca și acea a soldaților. Deosăbirea este numai în găitanuri, cari la ofițeri sânt de fir și în alte sămne, pentru a se cunoaște rangurile de la stegariu până la hatman. (Vezi uniforma ofițerilor și a soldaților cu amăruntul arătată în tabla No. 3 și desenurile alăturate supt litera g, d, e, j, z, i, k. ²⁾)

SECȚIA VII

Despre închipuirea samă a cheltuelilor.

Art. 268. — În capul al triilea, a

1. Cuvântul „responsabilității“ luat din manuscrisul 99, cu redactarea comisiei din 1835. În celelalte manuscrite și anume 349, 909 și 5414, căim respectiv: „responsalității“, „rasporturilor“ și „rasporturilor“. În Analele Parlamentare: „raporturilor“.

Finanții se orânduiește pe an soma de optsute cinci zeci mii lei pentru ținerea miliției naționale. Din acești bani se vor face pe tot anul plățile somilor cerșute după socotelile însămnate în

2) N'am găsit desenurile respective.

foaia No. 5, potrivite cu legiuirile acestui reglement la tabelele No. 1, 2 și 3.

Pe an 1830 { s'au orânduit o somă o-
săbită ce nu intră nicide-
cum în această socoteală.

Pe anul 1831 733.007,33

" 1832 769.925,13

" 1833 923.296,29

" 1834 769.925,13

" 1835 733.007,33

Piste tot pe cinci ani 3.929.163, 1

Către aceasta, somile slobozite pe tot anul de alcătuit pe acei întâi cinci ani o somă de 4.250.000,—

Rămâne din întâiul period de cinci ani un prisos de 320.836,39

Al doilea period de șasă

ani, cum și perioadele următoare, vor avea prisos de o somă potrivită cu . 5.100.000,—

Și fiindcă cheltuelile rânduie în tabla No. 5, pentru fieștecare period de șase ani, nu alcătuesc decât soma de . . 4.953.087,16

Rămâne din fieștecare period un prisos de . . 146.912,24

Art. 269. — Cu aceste prisosuri pe rând adunate din somele socotite pentru închipuitorile cheltueli ale anului, se va alcătui o casă de bani a jandarmeriei, cari se vor întrebuința în cheltuelile extraordinare, la întâmplare de o foarte mare suire a prețurilor și în cheltuelile întâmplătoare din sporirea numărul miliții. Nime nu va putea a se atinge de acești bani fără imputernicirea Domnului și a Obșteștii Obicinuitei Adunări.

SECȚIA VIII

Despre însușirile hatmanului, drepturile rangurilor militarești și regulile ce au a se păzi la intrarea în slujbă.

Fiind trebuință a se împlini deosăbițele comande ale miliției cei din nou formaluite, s'au hotărît ca acel ce are un rang politicesc, să poată dobândi un potrivit rang milităresc, după foaia de asamăluire aice alăturată și aceasta va avea urmare numai acum cu prilejul formarisirii miliții; iar în urmă nime de orice rang ar fi, nu va putea intra în slujbă decât prin întărirea Domnului și numai ca un cadet, precum s'au hotărît pentru acei nobili, în art. 241 al acestui reglement.

Art. 270. — Persoanile carile mai înainte de a intra în slujbă militărescă, ar fi avut un rang politicesc, vor avea numai acel rang dacă ar eși din slujbă înaintea termenului de trii ani. Militarii, cărora li se dă voie a eși din slujbă mai înainte de a sluji trii ani, nu vor putea cere alt rang politicesc, decât numai pe acel potrivit cu

rangul ce au avut fiind în slujba militărescă. Vor avea drit însă la un rang mai sus, având vechime după regulile următoare.

Art. 271. — Ofițerii, priimind slobozenia lor din slujbă, de ar fi slujit trii ani cu acelaș rang ce avea când s'au lăsat din slujbă, vor dobândi cu întărirea Domnului un rang mai sus. Iar la dinpotrivă întâmplare vor priimi slobozirea lor din slujbă cu rangul ce l-au avut în vremea slujbii.

Art. 272. — Acei ce de bună voe ar fi eșit din slujbă, pot iarăși (însă numai la împlinire de doi ani ce ar fi trecut din vremea ce ar fi făcut cerire a eși din slujbă), fi priimiți cu acelaș rang ce îl avea mai înainte și cu aceeași vechime. Iar vremea trecută de la cerirea eșirii lor nu trebui nicidecum a se socoti,

Art. 273. — Acel, carile după tre-

cirea sa în slujbă politică, ar fi dobândit un rang mai mare, poate să între iarăși în slujba militară cu același rang ce a avut când au eșit din miliție.

Art. 274. — Ofițerii rangurilor de sus și a rangurilor de gios carii, după ce vor primi slobozirea lor din slujbă, ar trece sau s'ar primi în slujba politică și care din nou ar voi să între în slujba militară se vor înainta la întâmplare de vacanție, însă după slujba de șasă luni. În această curgere de șasă luni urmează a se înainta la locurile vacante numai singuri ofițerii carii au urmat slujba.

Art. 275. — Domnul va alege pe șeful miliției mai cu osăbire dintre șefii cei vechi de reghiment sau dintre ceilalți boeri. Înaintirile la rangul de colonel și a ofițerilor la ranguri mai înalte se vor face din statul a toată miliția. Înaintirile la rangurile de gios se vor face din statul reghimentului, fără amestic însă a rangurilor de pedestrime cu acele de călărime. Înaintirea propășitoare de la rangul de cadet la acel de ofițeriu se va urma în coprinderea art. 241, secția III-a a acestui reglement. Între suptofițeri acei numai cari, după săvârșirea militară în învățături, s'ar cunoaște că au cerșutele cunoștințe pentru gradul de ofițeriu, se vor înainta la întâmplare de vacanție, însă după împlinirea a trii ani de slujbă. În această regulă nu se cuprind acei cari, pentru însămnate slujbe, ar putea înaintea terminului cerșut a fi înaintiți la rang de ofițeriu deși nu ar fi vacanție, cu osăbire însă că nu vor primi leafă.

Art. 276. — Toți ofițerii întrați acum în slujbă, precum și la începutul formării miliții, nu pot dobândi slobozirea din slujbă sau a trece în slujba politică înaintea terminului de trii

ani. Iar în urmă ei pot dobândi lăsare din slujbă sau a trece în cea politică, îngrijindu-se însă în fieștecare an a înfăoșa în scris cerirea lor în cursul vremii de la 1-iu Septemvrie până la 1-iu Ghenari.

Art. 277. — Acei dintre ofițeri ce vor sluji șasă ani, la eșirea lor din slujbă vor avea voe a purta uniformă, dar fără epoleturi.

Art. 278. — Trecirea de la rangurile militare la cele politice se va face după legiuirea următoare:

a) Șeful miliției, după ce va sluji trii ani într'acest post, are drit la toate rangurile politice cele mai înalte, după voința Domnului.

b) Șeful de un batalion și de escadron trece cu titlul de agă, iar dacă va sluji trii ani, atunce are drit la rangul de postelnic.

c) Șeful de batalion trece ca un spătar în slujba politică, iar de slujăste trii ani ca un agă.

d) Șeful de companie sau de escadron trece în slujba politică cu titlul de comis, iar de va sluji trii ani cu titlul de ban.

e) Acel întâiu șef de peloton trece în slujba politică ca sărdar, iar după slujba de trii ani ca paharnic.

f) Al doilea șef de peloton trece în slujba politică ca un cluceriu, iar după slujba de trii ani ca un medelniceriu.

g) Cadeții și suptofițerii, fii de boeri de rangul mai gios, fii de neguțitori și altor trepte car' au dr't la rang de ofițer după articolul 241 al acestui cap, după slujbă de trii ani pot trece în cea politică cu rang de ftorispatar, de ftoripostelnic șcl.; iar după slujbă de șasă ani vor trece ca șătrari, precum și acei ce au intrat în slujba militară cu rangul de ftoripostelnic, ftorispătar șcl.

Tabla asemăluitoare rangurilor politicești cu acele militarești, intru primirea boerilor și a fiilor de boeri în slujbă, depe care are a se urma la începutul formăluirii miliții.

RANGURI POLITICEȘTI	RANGURI MILITĂREȘTI
Vornic de Țara de gios Vornic de Țara de sus Hațman Visternic Vornic de obștie Postelnic	} Șef a toată miliția.
Agă Vornic de aprozi	} Asemănat cu rangul șefului de reghiment.
Spătariu Ban	} Asemănat cu rangul șefului de batalion.
Comis Căminar Paharnic	} Asemănat cu rangul șefului de companie și de escadron.
Sardariu Stolnic Medelniceriu	} Asemănat cu rangul întâiului șef de peloton.
Cluceriu Sulgeriu Pitariu Jigniceriu Șetrariu	} Asemănat cu rangul al doilea șef de peloton.

TABLĂ No. 1

Statul tuturor gradurilor miliției naționale a prințipatului
Moldovei cu lefile și hrana lor.

NUMIREA GRADURILOR	Lefile în lei		Hrana în lei		Nutrețul și potcovitul cailor		Lefile, hrana, nutrețul cailor
	La fieșcare	Toți	La fieșcare	Toți	La fieșcare	Toți	
Hatmanul (gheneral inspector)	24.000	24.000	—	—	pentru 6 cai 792	792	24.792
Doi adiotanți aleși din numărul stegarilor regimenturilor	primesc leafa de la regimentele lor		—	—	pentru 2 cai 264	528	528
<i>Canțelaria sa</i>							
Un colonel adio- tant comandant	7.200	7.200	—	—	pentru 3 cai 396	396	7.596
Doi adiotanți ma- iori, căpitani sau lei- tinanți.	3.000	6.000	—	—	pentru 2 cai 264	528	6.528
Șase scriitori	240	1.440	180	1.080	—	—	2.520
Pentru cheltuelile canțelariei și a scrii- tori.	—	—	—	—	—	—	4.000
Suma piste tot a ținerii Statului maior pe un an	—	38.640	—	1.080	—	2.244	45.964

TABLA No. 2

Statul tuturor gradurilor, regimentului, leafa și hrana lor.

NUMIREA GRADURILOR	Numărul rangurilor	Leafa în lei		Hrana în lei		Furașul și pot- covitul cailor		Peste tot leafa pe an și nu- trețul cailor
		La fieșcare	Toți	La fieșcare	Toți	La fieșcare	Toți	
Coloneți	2	7.200	14.400	—	—	Pentru 4 cai 528	1.056	15.456
<i>Pedestrimea</i>								
Maiori (șefi de ba- talion)	2	5.000	10.000	—	—	Pentru 2 cai 264	528	10.528
Căpitani (șefi de companie)	8	3.000	24.000	—	—	—	—	24.000
Leitinanți (șefi de peloton)	16	2.400	38.000	—	—	—	—	38.400
Stegari	16	1.800	28.000	—	—	—	—	28.800
Asupra acestui nu- măr sânt doi adio- tanți: unul al reghi- mentului și a întâ- iului batalion, iar altul de al 2-lea batalion.	—	—	—	—	—	Pentru 1 cal 132	264	264
Un casieriu al mi- liții	—	—	—	—	—	—	—	—
Casier ales de cor- posul ofițerilor . .	—	—	—	—	—	—	—	—
Serjanți - majori, câte unul de compa- nie	8	300	2.400	180	1.440	—	—	3.840
Cadeți, patru de companie	32	240	7.600	180	5.760	—	—	13.440
Suptofițeri	88	240	21.120	180	15.840	—	—	36.960
Asupra acestui nu- măr sunt opt furieri, câte unul de compa- nie	—	—	—	—	—	—	—	—
Jandarmi	960	72	69.120	180	172.800	—	—	241.920
Doboșeri	16	72	1.152	180	2.880	—	—	4.032
Doftori	2	4.400	8.800	—	—	—	—	8.800
Hirurgi de agiutor, câte unul de bata- lion	2	800	1.600	180	360	—	—	1.960

NUMĂRUL GRADURILOR	Numărul rangurilor	Leafă în lei		Hrana în lei		Furajul și pot- covitul cailor		Peste tot leafa pe an și nu- trețul cailor
		La fieșcare	Toți	La fieșcare	Toți	La fieșcare	Toți	
Jandarmi neînarmați, câte doi de companie	16	48	768	180	2.880	—	—	3.680
Scriitori	6	240	1.440	180	1.080	—	—	2.100
<i>Călărimea</i>								
Căpitani (șefi de escadron)	2	3.000	6.000	—	—	pentru 3 cai 392	796	6.792
Leitinanți (porucici)	4	2.400	9.600	—	—	pentru 2 cai 264	1.056	10.656
Stegari (prapurcici)	8	1.800	14.400	—	—	264	2.112	16.512
Vahmeisteri (cvar- titori	2	300	600	180	360	pentru 1 cal 132	264	1.224
Cadeți	8	250	2.000	180	1.440	132	1.056	4.496
Șuptofișeri din cari doi furieri iar ceilanți cvarțitori 8	26	250	6.600	180	1.680	132	3.432	14.612
Jandarmi	320	96	30.720	180	57.600	132	42.240	130.560
Trâmbișari	4	96	384	180	720	132	528	1.632
Jand. neînarmați	4	49	192	180	720	132	528	1.440
Doftori veterinari (covali)	1	2.000	2.000	—	—	pentru 2 cai 260	260	2.264
Potcovari	2	250	500	180	360	132	264	1.124
Cbeltuiala canțelariei	—	—	—	—	—	—	—	2.400
Remonta pe an al doi prăzecea parte pentru 31 cai câte 400 lei	—	—	—	—	—	—	—	12.200
Peste tot pentru un regiment	—	—	302.576	—	268.920	—	54.384	640.480

TABLA No. 3

Pentru înbrăcămintea miliției Moldovei.

Termenul purtării lucruri- rilor	ÎMBRĂCĂMINTEA PEDESTRIMEI	Pentru fiecare	Măsura		Lei	Parale
			Cotul	16 părți a cotului		
3	Uniforma de postav vânăț, lat de două arșini	1	3	8	24	20
	Pentivit de postav roșu, lat de doi arșini.	—	—	1	1	10
	Pânză pentru căptușală, lată de un arșin.	—	2	12	2	30
	Pânză roșie pentru flanduri, lată de un arșin.	—	3	—	4	5
	Șiret de lână galbănă la guler și la mânici.	—	7	—	1	16
	Găitan de lână galbănă pentru guler și mânici	—	15	—	1	5
6	Bumbi de alamă	17	—	—	1	28
	Sponci la guler	4	—	—	—	8
3	Pentru cusutul uniformei	—	—	—	1	20
3	Pantaloni de postav vânăț, lat de doi arșini.	1	3	—	21	—
	Căptușală de pânză, lată, un arșin	—	3	4	3	10
	Pintivit de postav roșu, lat doi arșini	—	—	1	1	10
	Pentru cusutul lor	—	—	—	—	10
2	Chitile de pânză lată un arșin	1	6	10	9	—
2	Pantaloni de vară de pânză, lată un arșin	2	10	6	14	—
1	Cămeșe de pânză, lată un arșin	2	8	—	11	—
	Pentru cusutul tuturor lucrurilor de pânză.	—	—	—	—	39
3	Chivără de pielică cu cozoroc și cu fund de postav roșu	1	—	—	13	—
3	Ciucurile la chivără, de lână roșie.	1	—	—	1	—
6	La chivără, marcă de alamă.	1	—	—	1	26
6	La chivără solzi de alamă	1	—	—	2	—
2	Mușama neagră pentru învălitura chiverei, lat de un arșin	1	—	5 ¹ / ₂	1	—
1	Cravată (gâtfășor) de postav negru.	1	—	—	—	10
3	Mănta de postav sur lat ¹² / ₁₆	1	11	—	30	10
	Pintivit de postav roșu	—	—	1	—	30
	Postav vânăț pentru guler	—	—	¹ / ₂	—	10
	Pentru cusutul mantalii	—	—	—	—	20
	Găitan de lână neagră.	—	6	2	—	26
	Pânză pentru căptușit, lată de un arșin	—	3	1	4	12
6	Bumbi de alamă.	7	—	—	—	28
6	Ranițe (giamândănaș) de piele cu cătărămi.	1	—	—	14	—
6	Curele de piele neagră pentru legatul raniței	1	—	—	2	—
6	Pălășcă de curea neagră	1	—	—	9	30
1	Ciobote	2	—	—	15	20
1	Pentru cusutul și unsul ciobotelor	—	—	—	2	20
3	Șiret de fir pentru sarjanți majori la guler și la mânici	—	2	—	20	—

Termenul purtării lucrurilor	IMBRĂCĂMINTEA PEDESTRIMEI	Pentru îieșcare	Măsura		Lei	Parale
			Cotul	16 părți a cotului		
3	Șiret de fir la guler pentru suptofițeri	—	1	—	10	—
3	Șiret pentru epoleturile caporalilor	—	—	4	2	20
3	Pentru uniforma doboșerilor, șiret de lână galbănă	—	24	—	4	8
3	Temleacul de lână roșie	1	—	—	1	10
1	Pentru grija pușcii	—	—	—	—	10
1	Pentru grija tiracului	—	—	—	—	10
1	Pentru grija tocului baionetii	—	—	—	—	5
1	Pentru grija dobilor	—	—	—	1	—
1	Pentru cremine și hârtia de fișicuri	—	—	—	—	5
<i>Inbrăcămintea călărimii.</i>						
3	Uniforma de postav vânăt, lat de doi arșini	1	3	8	24	20
	Pintivit de postav roșu, lat de doi arșini	—	—	1	1	10
	Pânză de căptușală lată de un arșin	—	2	12	2	30
	Pânză roșie pentru fleanduri lată un arșin	—	3	—	4	5
	Șiret de lână galbănă, la guler și mânici	—	37	—	41	16
	Găitan pentru cusătura gulerului și a mânicilor	—	15	—	1	5
		—	—	—	1	12
6	Bumbi de alamă	13	—	—	1	12
	Sponci la guler	4	—	—	—	8
3	Pentru cusătura uniformeii	—	—	—	1	22
3	Pantaloni de postav vânăt, lat de doi arșini	1	3	—	21	—
	Căptușală de pânză, lată de un arșin	—	3	4	3	10
	Pintivit de postav roșu, lat de doi arșini	—	—	1	1	10
	Cusutura lor	—	—	—	—	10
2	Chitele de pânză, lată de un arșin	1	6	10	9	—
2	Pantaloni de vară de un arșin	2	10	6	14	—
1	Cămeșă de pânză, lată de un arșin	2	8	—	11	—
1	Pentru cusutu tuturor lucrurilor de pânză	—	—	—	—	39
3	Chivăra de pielcică neagră cu cozoroc și cu fundul de postav roșu cu ciuc	1	—	—	13	—
6	Marca de alamă asupra chivereii	—	—	—	1	26
3	Canafuri la chivără de lână roșie	—	—	—	3	—
6	Solzi de alamă la chivără	1	—	—	2	—
2	Mușama pentru acoperitul chivereii lat de un arșin și opt verșoace	1	—	5 1/2	1	—
3	Găitan de lână roșie cu ciucur pentru pistoale	1	—	—	3	—
6	Temleac de curea	1	—	—	—	20
1	Cravată (gâtfășor) de postav negru	1	—	—	—	10
3	Mănta de postav sur de 12 verșioage lat	1	11	—	30	10

Term-nul pur-tării lucruri- rilor	INBRĂCĂMINTEA CALĂRIMEI	Pentru fieștecare	Măsura		L e i	Pa-ra-le
			Cotul	16 părți a cotului		
	Pintivit de postav roșu	—	—	1	—	30
	Postav vânăt pentru guler	—	—	1/2	—	10
	Pentru cusutul mantalii	—	—	—	—	20
	Găitanuri negre de lână neagră	—	6	2	—	24
	Pânză pentru căptușală, lată de un arșin.	—	3	1	4	12
6	Bumbi de alamă	7	—	—	—	28
3	Șireturi de fir pentru vahmaister (cuar- titori) la guler și la mânici	—	2	—	20	—
3	Șireturi de fir pentru caporali la epole- turi	—	—	4	2	20
3	Șireturi de fir pentru gulerul suptofișeru- lui	—	1	—	10	—
3	Pentru uniforma trîmbițașilor, șireturi de lână galbănă	—	24	—	4	8
1	Ciobote	2	—	—	15	20
1	Pentru cusutul și unsul lor	—	—	—	2	20
6	Temleac de curea neagră cu cătărămi	1	—	—	3	—
6	Palașcă de curea neagră	1	—	—	9	30
6	Fintini	1	—	—	2	—
1	Pentru grija lăncii	—	—	—	—	5
1	Pentru grija săbii	—	—	—	—	2
1	Pentru grija pistolului	—	—	—	—	5
1	Pentru cremeni la pistol și hârtie la fiși- curi	—	—	—	—	5
<i>Inșeoatul călului.</i>						
6	Tarnița de lemn.	1	—	—	—	—
6	Curățile	1	—	—	30	—
3	Poclăzi de abă	1	—	—	14	—
3	Piele de acoperit poclăzile ,	1	—	—	9	—
6	O perină de piele neagră	1	—	—	12	—
3	Desași	1	—	—	2	20
1	Traistă de pânză pentru orz.	1	—	—	—	20
3	Căpăstru	1	—	—	—	20
	Pentru o țesală și perie la un loc.	—	—	—	3	—
1	Perie piste tot anul	—	—	—	—	10
6	Scările	2	—	—	2	—
6	Zăbală	1	—	—	—	20
1	Pentru unsul curelilor	—	—	—	1	20
3	Harșe de postav vânăt, lat de doi arșini.	1	2	—	12	—
	Postav roșu lat de doi arșini	—	—	6	3	30
	Căptușală de pânză, lată de un arșin	—	4	—	4	—
	Pentru cusut	—	—	—	1	—
6	Flamburi de zof vânăt și roșu	1	—	—	1	12

Termenul putărei lucruri- rilor	INSĂMNARE	Pentru fieștecare	Măsura		Lei	Parale
			Cotul	16 părți a cotului		
	<i>Insămnare.</i>					
1	Căciulile jandarmilor să fac din rămăși- țurile croielii uniformilor Uniformile jandarmilor neînarmați sânt ca și acelea a pedestrimii și a călărimii, însă fără cusături de găitanuri la gu- lere și la mâneci, având în loc de chi- vără o singură căciulă					

Uniforma ofițerilor.

Hatmanul are cusături de fir la gu-
ler, înpregiurul poalelor, la mânici și
la buzunare, o pană la chivără.

Un brâu de fir cu cățarami de aur,
având marca prințipatului.

Uniforma ofițerilor rangurilor de sus.

Colonelul are o cusătură de fir la
guler, la mânici și înpregiurul poalelor,
un brâu cu cățaramă, având marca
prințipatului de aur și o pană la chi-
vără.

Maiorul se deosăbește de ofițerii
rangurilor de gios printr'un șiret lat la
guler, la mânici și înpregiurul poale-
lor, cu aceeași cusătură ca și a gradu-
rilor de gios, având un brâu de fir cu
cătaramă de argint, cu marca țării de
argint și cu mărginile iarăși de argint.

Uniforma ofițerilor rangurilor de gios.

Căpitanul are brâu de piele lustru-
ită, tivit cu șiret de fir lat de giună-
tate de degeț, cățaramă de aur cu mar-
ca țării de aur și cu mărginile de aur.
Uniforma este asemenea ca și a gra-
durilor de gios cu aceeași cusătură, în-
să de aur.

Leitnantul are un brâu de curea
lustruită, cu cățaramă de argint, având
marca țării și marginile de aur. Uni-
forma și cusăturile întocmai ca și ale
căpitanilor.

Stegariul are un brâu de curea nea-
gră lustruită și cățaramă de argint, a-
vând marca țării și marginile de aur.
Uniforma și cusăturile sânt întocmai ca
și acelea ale leitnanților. (Vezi alātu-
ratele 6 desenuri).

TABLA No. 4
Deplina înbrăcăminte a miliții.

	Numele rangurilor	Pentru fieștecare om		Pentru toți	
		Lei	Parale	L e i	Parale
<i>1) La pedestrimă.</i>					
Serjanți majori	8	220	23	1.764	24
Cadeți	32	210	23	6.738	16
Suptofișteri	88	210	23	18.530	24
Caporali	96	201	33	19.375	8
Jandarmi	864	199	13	172.216	32
Doboșeri	16	204	31	3.276	—
Jandarmi neînarmați	30	—	—	4.872	—
Piste tot	1.134	—	—	226.774	—
<i>2) La călărime.</i>					
Cvartitori	2	212	32	425	24
Cadeți	8	202	32	1.622	16
Suptofișteri	26	202	32	5.272	32
Caporali	32	195	12	6.249	24
Jandarmi	288	192	32	55.526	16
Trîmbișari	4	197	—	788	—
Jandarmi neînarmați	6	153	20	1.147	20
Înșoatul cailor	—	105	2	38.448	12
Piste tot	366	—	—	109.480	24

TABLA No. 5

Incondeire pentru cheltuelile fieștecăruia an la miliție, în curs de șasă ani, începând de la anul 1830 până la anul 1837.

	L, e i	Parale
Pe anul 1830, începând de la 1 Maiu lefile tuturor rangurilor	225.984	—
Hrana pentru rangurile de gios	180.066	26
Cumpărătura a 336 cai	73.200	—
Nutrețul și potcovitul cailor	34.160	—
Cumpărătura a 336 șele și gătirea oamenilor și cailor	341.064	22
Cheltuelile caștelariei	4.266	26
Odată pentru cumpărătura a 16 dobe și 4 trîmbiți	1.180	—
Piste tot	859.951	36
<i>Pe anul 1831, începând de la 1 Ghenarie.</i>		
Lefile tuturor rangurilor	341.216	—
Hrana pentru rangurile de gios	270.000	—
Cumpărătura pe an a 31 cai pentru a 12-a parte a remonștii, câte 400 lei	12.200	—
Furajul și potcovitul	56.628	—
Cheltuiala caștelariei	6.400	—
Grija lucrurilor de amoniții	45.337	20
Grija armilor	1.226	13
Piste tot	733.007	33
<i>Pe anul 1832.</i>		
Leafa tuturor rangurilor	341.216	—
Hrana pentru toate rangurile de gios	270.000	—
Cumpărătura pe an de 31 cai	12.200	—
Furajul și potcovitul	56.628	—
Cheltuiala caștelariei	6.400	—
Grija pe an a lucrărilor de amoniție și cumpăratul înbrăcăminte de vară	82.285	—
Grija armilor	1.226	13
Piste tot	769.925	13
<i>Pe anul 1833.</i>		
Lefile tuturor rangurilor	341.216	—
Hrana pentru toate rangurile de gios	270.000	—
Cumpărătura pe an a 31 cai	12.200	—
Furajul și potcovitul	56.628	—

	Lei	Parale
Inbrăcămintea miliției și grija pe an a lucrurilor de amoniție	235.626	17
Cheltuiala cașteriei	6.400	—
Grija armelor	1.226	13
Piste tot	923.296	29
<i>Pentru anul 1834.</i>		
Lefile tuturor rangurilor.	341.216	—
Hrana pentru toate rangurile de gios	270.000	—
Cumpăratul pe an a 31 cai	12.200	—
Furajul și potcovitul	56.628	—
Cheltuiala cașteriei	6.400	—
Grija pe an a lucrurilor de amoniție și cumpăratul înbrăcă- mintei de vară,	82.255	—
Grija armelor	1.226	13
Piste tot.	769.925	13
<i>Pe anul 1835.</i>		
Lefile tuturor rangurilor	341.216	—
Hrana pentru toate rangurile de gios	270.000	—
Cumpăratul pe an a 31 cai	12.200	—
Furajul și potcovitul	56.628	—
Cheltuiala cașteriei	6.400	—
Grija pe an a lucrurilor de amoniție	45.337	20
Grija armelor	1.226	13
Piste tot.	733.007	33
Piste tot a periodului întâiu de șasă ani	4.789.084	35
Scăzându-se cheltuelile anului 1830, ce nu se află trecute într'această socoteală,	859.921	34
Precum și cheltuelile anului 1831 pentru grija armelor	1.226	13
Piste tot cheltuiala pentru cinci ani	3.927.936	28

Cheltuiala pe an pe periodul al doilea și al triilea și perioadăle a șasă ani următori.	Lei	Parale
<i>Pe anul 1836.</i>		
Lefile tuturor rangurilor	341.216	—
Hrana pentru rangurile de gios	270.000	—
Cumpărătura pe an a 31 cai	12.200	—
Furajul și potcovitul cailor	56.628	—
Cheltuiala canțeleriei	6.400	—
Inbrăcatul deplin al oamenilor și înșăoatul cailor	336.254	—
Grija armilor	1.226	13
Piste tot	1.023.924	13
Pentru anul 1837, cheltuelile sânt întocmai ca ale anului următoriu 1831		
	733.007	33
Pe anul 1838, întocmai ca ale anului 1832	769.925	13
Pe anul 1839, întocmai ca ale anului 1833	923.296	29
Pe anul 1840, întocmai ca ale anului 1834	769.925	13
Pe anul 1841, întocmai ca ale anului 1835	733.007	33
Piste tot pentru al doilea period de șasă ani	4.953.087	16
Pentru al triilea și al patrulea și pentru toate perioadele următoare de câte șasă ani, se va cheltui aceeași sumă precum și în al doilea period		
	4.953.087	16
Drept aceia, în cursul celor cinci de pre urmă ani a periodului întâi, se va cheltui ca într'un an obicinuît câte		
	785.587	13
Iar la al doilea period de șasă ani, precum și în cursul tuturor următoarelor perioade se va alcătui pe an		
	825.617	15

TABLA No. 6

Cutare..... , din satul..... cutarele, ținut cutare, s'au priimit în slujba militărească a Moldovei în put reă osăbitului reglement milităresc, cu toate privilegiile și îndatoririle ce are a împlini, după cum mai gios sânt arătate.

Cutarele părinte adevărat, sau priimit a jandarmului, este scutit de toată darea pe câtă vreme va sluji jandarmul.

Fieștecare jandarm va priimi hrana sa, deplina înbrăcăminte, după forme și la vremile hotărîte, precum se arată la tabla No. 3; asăminea și armele.

Pedestru va avea o pușcă cu baionetă, suptofițerii vor avea piste aceste o semi-spadă (sabie scurtă), asăminea și doboșerii. Călărețul va avea un pistol, o sabie și o lance cu o flambură roșie și vânăta.

Fieștecare, după a sa vrednicie și a sale slujbe, se va innainti la rangul de suptofițeriu și de sarjant-major și va

priimi leafa gradului său.

Jandarmul pedestru afară de îmbrăcăminte și hrană, va priimi încă pe an 72 lei; iar călărețul 96 lei, pe lângă hrana și potcovitul calului. Suptofițerii pedestrului vor priimi câte 240 lei, iar a călărimii câte 250 lei, afară de hrană și potcovitul cailor.

La împlinirea terminului de șasă ani, înbrăcăminte jandarmului rămâne a lui de tot.

Îndatoririle miliții sânt: întâi, a păzi marginile țării, vânilor și carantinele; al doilea, a face slujba din lăuntru, a păzi liniștea orișunde va cere trebuința. În nici o întâmplare jandarmii nu vor fi îndatoriți a sluji piste hotarale Moldovei. Oricare, întrând în slujbă, este datoriu a împlini șasă ani. Acela ce va sluji 18 ani, pe lângă scutirea de bir, va mai avea drit a purta uniforma, însă fără arme, chivără și palașcă.

DISLOCAȚIE.

adecă rânduiala dupe care cetile miliții au a se împărți prin orașă, ținuturi și pe la mărgini.

Numirea trupelor	Locul cantonatului sau a petrecerii lor
1 batalion 1 escadron	La Eși, Galați și ținuturile: Botoșanii, Hârlău, Vasluiu, Bârlad, Fălciiu și Tecuciu.
Cetele acestii trupe sânt împărțite precum urmează:	
2 companii de pedestrime.	} La Eși.
1/2 escadron de călărime.	
1 companie de pedestrime.	} La Galați.
1 peloton de călărime.	

Numirea trupelor	Locul cantonatului sau a petrecerii lor
<p>1 companie de pedestrimă. 1 peloton de călărimă.</p> <p>Al 2-lea batalion și Al 2-lea escadron.</p> <p>Cetele acestei trupe sânt împărțite precum urmează:</p>	<p>} În ținuturile: Botoșanii, Hârlău, } Vasluiu, Bârlad, Fălciuiu și Tecuciu.</p> <p>Pe marginea Austriei și în ținuturile Herța, Dorohoiu, Suceava, Cărligătura, Neamțu, Roman, Bacău și Putna.</p>
<p>1 companie de pedestrimă. 1 peloton de călărimă.</p>	<p>1-iul peloton de pedestrimă și un peloton de călărimă în târgurile Dorohoi și Herța. 1 pluton de pedestrimă pe marginea Austriei de la Prut și până la Suceava.</p>
<p>1 companie de pedestrimă. 1 peloton de călărimă.</p>	<p>1 peloton de pedestrimă și un peloton de călărimă în târgurile Fălticeni și Roman. 1 peloton de pedestrimă pe marginea Austriei de la apa Sucevii până la Bistrița.</p>
<p>1 companie de pedestrimă și 1 peloton de călărimă.</p>	<p>1 pluton de pedestrimă și un peloton de călărimă în târgurile Neamțul și Bacău. 1 peloton de pedestrimă pe marginea Austriei de la apa Bistriței până la Troțuș.</p>
<p>1 companie de pedestrimă și 1 peloton de călărimă.</p>	<p>1 peloton de pedestrimă și un peloton de călărimă în târgurile Tecuciu și Focșanii. 1 peloton de pedestrimă pe marginea Austriei de la apa Troțușului până la hotarul Țării Românești.</p>

Insemnare :

Împărțirea și întrebuințarea oamenilor trebuie să fie cu amăruntul arătată potrivit cu întinderea și firea locurilor mărginii, precum și cu numărul lăcuitorilor ținuturilor.

CAP. VIII

Rânduiala giudecătorească.

Art. 279. — Inpărțirea între puterea administrativă și giudecătorească, fiind cunoscută de neapărată pentru buna orânduială la regularizarea pricinilor și pentru închizășluirea driturilor a particularnicilor, aceste două ramuri vor fi de acum înaintea cu totul deosăbite.

Art. 280. — Dreptatea va fi ocărnuită :

a) De tribunale pe la ținuturi de întâia instanție ¹⁾, care să vor îndeletnici în toate pricinile politicești, criminalicești și neguțitorești și de giudețe

sătești în fieștecare parohie.

b) De divanul giudecătorească ²⁾ în orașul Eșii pentru pricini politicești ³⁾.

c) De un tribunal de comerț în orașul Eșii ⁴⁾,

d) De un tribunal de poliție a căruia putere giudecătorească se va mărgini numai la sângure pricinele de poliție îndreptătoare în capitalie.

e) De un tribunal criminalicesc și

f) De înaltul Divan ⁵⁾, carele cu desăvârșire va giudeca toate pricinile.

SECȚIA I

Regule obștești.

Art. 281. — Acturile giudecătorești se vor face în numele Domnului, carele va orânduie pe giudecători în tribunalele mai sus zise, dintre boerii pământeni, cunoscuți în iubire de dreptate, proprietari de averi, nemișcătoare și mai ispitiți în maghistratură, ca, prin aceste însușiri, să deie închizășluiri moralicești și pragmaticești la încredințarea publică.

Art. 282. — Giudecătorii sânt datorii a cunoaște cu adâncă pătrundere mărimea dregătoriei lor, răspunderea atât moralicească cât și pravilicească la care. sânt supuși și datornica cruțare a personalnicilor dreptăți și a driturilor proprietății a compatrioților lor, nepătrundere și obiđuire trebuie a fi depărtate cu totul de cercetarea pricinilor.

Cea mai bună orânduială, neclivită armonie și cele mai adânci sfătuirii vor fi regula tuturor giudecăților.

Art. 283. — Toate deosăbitele folosuri sau venituri a boerilor, lucrătoare, după cum și zăciuală, pre care vornicul de aprozi și alți dregători lua supt nume de îplineală de la toate datorii ce îplineau, să obor cu desăvârșire ⁶⁾.

Drept aceia spre răsplătirea trudnicilor osteneli a maghistraturii giudecătorești și spre a putea dregătorii pas-

2) În ediția din 1835 : „divanuri de apelație“ în loc de „divanul giudecătorească“.

3) Ibidem : Se adăogă „politicești și neguțitorești“.

4) Ibidem : „Galați“ în loc de „Eșii“

5) Ibidem : „Divanul Domnesc“ în loc de „Înaltul Divan“.

6) În edițiile 1835, 1837 și 1846 : „se obor cu totul“.

1) În mss : 99 și 349 : „instanție“, în mss. 909 4414 și în Analele Parlamentare : „instrucție“.

tra prin lăudate purtări a ei învrednicire, va sluji soma care la capul Finanților este rânduită pentru lefi.

Art. 284. — Boerii mădulari a Inaltului Divan ¹⁾ și a celorlalte tribunale, să vor orându-i pe trii ani și vor fi neschimbați pe acea vreme, afară numai la întâmplare de înaintire, de paretisis de bună voe, sau de călcarea sfințeniei datorii lor. Iar dacă în această curgere de vreme, ei vor da dovezi de talant și de purtări vrednice atunce vor urma a rămâne în dregătoriile lor.

Art. 285. — Temeiul neschimbării giudecătorilor este obștește cunoscut de folositori, pentru că prin aceasta se dă giudecătorilor îndămânarea de a cunoaște mai bine datoriile lor, de a câștiga toată ispitirea trebuincioasă, de a se deprinde la o sistimă de legi, de pilde, de prințipii temelnice și potrivite. Așa dar, dacă după trecirea de noă ani, Domnul și Obșteasca Obicnuita Adunare ar găsi cu cale că temeul neschimbării giudecătorilor s'ar putea aplicui cu folosință, la o asemenea împregiurare rămâne ca să-l legiuască și să-l pue în lucrare.

Art. 285. — La întâmplare veghetă de asuprire (privaricație) precum mită, hatâr, urmate din partea giudecătorilor de tribunalurile a deosăbitelor instanții, ei vor fi giudecați de Inaltul Divan ²⁾, întâmplându-se asămenea la unul sau mai multe mădulări ale acestui Divan, ei se vor giudeca de cătră Divanul giudecătoresc ³⁾ și tribunalul criminalicesc, imbe întrunite spre a alcătui o giudecătorie, a cărie prezident va fi însuși Domnul.

Art. 287. — Toată cerirea se va adresui de cătră jăluitor :

a.) In pricinile curat personalnice și de averi mișcătoare ⁴⁾, la giudecătoria lăcuinții părītului.

1) In edițiile din 1837, 1837 și 1846: «*Divanului Domnesc*» în loc de «*Inaltului Divan.*»

2) Idem.

3) In edițiile tipărite din 1835, 1837 și 1846: «*Divanurile de apelație.*» în loc de: «*Divanul giudecătoresc.*»

4) In edițiile tipărite din 1835, 1837 și 1846: «*mișcătoare și nemișcătoare.*»

b.) Pentru daunile întâmplare la țărini, roduri și producturile adunate, pentru strămutarea sămnelor de hotară, pentru împresurările de locuri făcute în anul acela, pentru garduri, șanțuri și alte îngrădituri, precum și orice alte prigoniri de luare rodurilor, cererea să va adresui la giudecătoria unde să află lucrul de pricină.

c.) Iar pentru avere nemișcătoare, pentru clironomie sau pentru orice altă pricină cuprinzătoare și atingătoare de osebite lucruri ce s'ar afla în mai multe ținuturi, cererile se vor îndrepta către Divanul giudecătoresc. In asemenea împregiurare, acest Divan va orându-i mai întâiu la tribunalurile de pe la ținuturile cuvenite, ca să adune la fața locului toate lămuririle cerșute și să i le triimată însoțite cu socotința lor pentru pricinile de acest feliu ⁵⁾.

Art. 288. — Toată jaloba coprinzătoare la un loc, de avere nemișcătoare ⁶⁾ în Bucovina, în Basarabia și în Moldova, nu va avea lucrare de cât numai când se va adresui la tribunalurile unde se află părītul, la al căruie forum trebuie să miargă părītul, după temeul dreptății.

Art. 289. — Giudecătorii vor putea fi depărtați în pricină :

1) Când vor avea interes personalnic în pricină ;

2) Când vor fi rude al unia din părți, până și la văr primare, ⁷⁾.

3) Dacă va fi vreo pricină de giudecată între giudecători și între una din părți ⁸⁾.

Art. 290. — Din începutul unii porniri de giudecată, jăluitorul este dator a avea gata toate dovezile atingătoare de pricină și numai la cea dintâi și al doilea instanție va fi ertat pentru în-

5) Acest ultim aliniat este suprimat in edițiile din 1835, 1837 și 1846.

6) In manuscrisele 909 și 4414 ca și în Analele Parlamentare: «*românească*» în loc de «*nemișcătoare*».

7. Comisia din 1835 adaogă: «*sau încuscriți, adecă socru, ginere sau cumnat*» și textul, astfel modificat, apare în edițiile tipărite.

8) Idem: «*sau soful său*» și încă un nou aliniat referitor la procedura recuzării.

făţoşarea a vreunui document, a cere un termen pe care giudecătorii îl vor da după firea şi înpregiurările pricinii. Însă îndată ce pricina ar fi trecută la Înaltul Divan¹⁾, nici o punere înaintea de termen, pentru de iznoavă înfăţoşare de hârtii, nu va fi priimită, ca una ce este înprotiva formilor şi a legilor.

Art. 291. — Tribunalurile în pricini politiceşti sânt datoare a cerceta mai întâi; nu cumva cerirea jăluitoriului s'ar atinge de o pricină, ce ar fi coprinsă de paragrafie încuviinţată de legi şi de o necurmată tăcere. Drept aceea, tribunalul mai întâi va cere de la părţile dovedirea trecirii al acestui termen, care dovedindu-se că au trecut, să curmă legiuir tot felul de cerire. Pricinile de această fire vor fi în veci desfiinţate.

Art. 292. — Nici unui tribunal nu i se dă voe a pune secestru pentru vreun proţes atingătoriu de avere nemişcatoare şi de veniturile lor până a nu se sfârşi giudecata, afară numai când jăluitoriul va înfaţoşa documenturi doveditoare dreptului său, sau când asupra tuturor pagubilor ce s'ar pricinui din punerea secestrului, va da cauţie o altă avere nemişcatoare, ori o somă de bani potrivită cu preţul aciaa, sau o chizăşie platnică; numai lăcuiitorii săteni nu se vor supune la această din urmă îndatorire.

Art. 293. — Fieştecare din tribunalurile sus arătate va avea câte un prezident, cu acelaş vot ca şi celelalte mădulări. Pe lângă aceasta, el se va îngriji de cercetarea ceririlor după rândul datei lor, de pîzirea formilor prescrise şi de orânduiala cerşută de către încuviinţarea adunării, precum şi de a se încheia în cât se poate mai în grabă, hotărîrea pricinilor ce se vor tratarisi.

Art. 294. — Giudecătorii tuturor tribunalurilor sânt datori a se aduna regulat în toate zilele, dela noă ceasuri dimineaţa până la doă după amiază-zi.

Prezidentul va ţine jurnal despre toate mădulările adunate la sesii şi va trimite să cheme pe acei ce nu ar fi venit la ceasul hotărît. În acest jurnal se va însămna şi pricina pentru care vreunul dintre dâşii nu au venit. Prezidentul îi va chema şi în disară, dacă înbulzirea pricinilor ar cere. Vacanţia sau contenirea de lucrare va fi numai Duminicile, în zilele sărbătorilor de praznice, în săptămâna cea dintâi a postului mare, în a patimilor, în acea luminată şi la canicul²⁾, adică de la 15 Iulie³⁾ până la zi întâi August.

Art. 295. — Când un giudecător, fără a-şi lua mai înainte voe de vacanţie, ori fără vreo adevărată pricină de boală, sau de vreo întâmplare, ar cuteza numai din lenevire a nu veni la tribunalul său câteva zile dearându-l şi aceasta ar urma-o şi după luarea aminte ce i s'ar face din partea prezidentului, atunce acesta va face raportul său către Domnul, spre depărtarea din slujbă a neurmătorului.

Art. 296. — Directorii canţeleriiilor a fieşcăruia tribunal se vor orându de către Domnul. Ei sânt datori a protocoli toate acturile slobozite din tribunalul său, vor fi şi ei părtaşi răspunderii, dacă acele acturi nu ar fi potrivite cu rezoluţia închietă în sesia despre care vor ţine jurnal. Asăminea sânt datori a păzi buna orânduială la deosăbitele mese a scriitorilor, a privighea trecirea în condică a acturilor cu urmarea cea regulată a numerilor şi a avea supt deosebită privighere a lor păstrarea arhivelor. În fieştecare canţelarie se va afla numărul de scriitori trebuincioşi, carii vor fi supt osebita privighere a secretariului fieştecăria mese.

Art. 297. — Toţi lăcuiitorii prinţipatului, fără osăbire, sânt supuşii rânduelilor giudecătoreşti a tribunalurilor aşazate; supt această regulă se cuprind şi toţi streinii ce se află supt protecţia

1) În ediţiile din 1835, 1837 şi 1846 şi în manuscrisul 99: »Domnescul Divan» în loc de: »Înaltul Divan».

1) În mss. 909 şi 4414; »Iunie» în loc de »Iulie».

2) Ibidem: »întâi» în loc de »înnainte».

ori și a căria puteri, în toate pricinile și giudecățile ce ar avea cu pământeni.

Art. 298. — Mitropolitul și episcopii eparhioți singuri vor avea în decasteriile lor puterea de a giudeca despre toate pricinile bisericesti și duhovnicești, fără a se putea vreodată atinge de pricinile politicești, nici de acele care s'ar găsi amestecate cu cele duhovnicești.

Art. 299. — Obșteasca Adunare Obicinuită, la acea dintăi a sa convocatie (chemare), va rândui o comisie spre alcătuirea unui așazăământ statornic pentru trecirea în condică a documenturilor proprietarii, pentru ținerea arhivelor și, în sfârșit, pentru păstrarea și buna orânduială a tuturor acturilor ce siguripsesc pământenilor politiceștile lor

dreptăți și averile lor, care toate se vor supune întăririi Domnului. In acest chip, viața, cinstea și averea tuturor lăcuiitorilor prințipatului sânt apărate supt scutirea și umbrirea legilor pământestești întemeete pe neatárnata sa administrație din lăuntru, care vor sluji în veci de temei neschimbat și nerăsluit la toate dreptățile publice și private.

Art. 300. — Se vor rândui doi legiști (praviliști) atât pentru partea politicească, cât și acea criminalicească, spre a se sfătui în grelele întâmplări cu deosăbitele tribunaluri, întru înțelegirea, cnprinderii noimei și aplicația legilor; ei se vor întrebuița și întru redacția (alcătuirea) acturilor de acestea atárnătoare.

SECȚIA II.

Instrucțiile și îndatoririle tribunalurilor de pe la ținuturi.

Art. 301. — Un prezident, care va înplini și datoria de giudecător împăcător în pricini politicești și doi asesori împreună giudecători se vor orându în fieștecare ținut, precum și în orașul Eșii, pentru a se îndeletnici numai în pricini de giudecăți și mai ales întru înnainte gătire a științelor trebuincioase la lămurirea pricinei și spre a o aduce în stare de a priimi cea desăvârșită curmare de la mai înnaltele instanții. Toate acturile ale acestor tribunaluri se vor iscăli de prezidentul, de îmbii asesori și se vor protocoli de condicariul. Datoriile și puterea lor vor fi mărginite în pricini numai de giudecăți ¹⁾.

Art. 302. — De la aceste tribunaluri atárnă toate giudecățile între lăcuiitorii ținutului cari nu ar trece piste valora sau soma de cinci sute lei. Giudecățile lor până la această somă se vor aduce întru împlinire, iar apelația în asămine pricini nu va putea a

se face de cât numai dacă partea nemulțumită va da siguranție pentru toate cheltuelile și pagubile ce s'ar pricinui cielante părți din înnainte urmare a giudecăței ²⁾.

Art. 303. — In orice altă pricină de giudecată ce ar trece piste soma de cinci sute lei, precum și orice pricină criminalicească, tribunalurile ținuturilor se vor mărgini numai întru adunarea înștiințarilor înnainte gătitoare, precum cercetări pe fața locului, înfășșări de marturi, atât spre a sluji aceste pentru lămurirea giudecăței, cât și pentru de a înnesni pricina spre a putea ea priimi la mai înnaltele instanții hotărîtoarea sa giudecată ³⁾.

Art. 304. — Pe fieștecare jalobă

²⁾ Art. 302, fiind modificat de comisia din 1835, are alt cuprins în edițiile tipărite.

³⁾ Art. 303 este și el modificat de comisia din 1835 și, în consecință, în edițiile tipărite. In cea dintăi ediție, din 1835, se omisese din eroare fraza finală, ceiace a determinat o intervenție a Domnului și publicarea unui adaos, în chiar acea ediție, pe o pagină nenumotată, intercalată în volum.

¹⁾ Art. 301 are o altă redactare în edițiile tipărite, fiind modificat de comisia din 1835.

puindu-se număr, se va trece în con-dică, în două coloane dispărțite, din care pe una se va scrie în scurt cerirea și pe alta hotărîrea giudecăței sau știin-țile înaintea gătiitoare ce se vor aduna, după feliul pricinii și copie depe ja-lobă adiverită și însoțită cu o chema-re iscălită de către președintele tribu-nalului ținutului se va triimete pârîtu-lui ¹⁾.

Art. 305. — Din zioa chemării și până în zioa însămnată spre înfătoșare se dă o vadea de zăce zile cel puțin părții ce se află cu șiderea în ținutul acela ca să vie de față, socotindu-se aceea vadea din zioa ce au priimit che-marea. Aprodul ducătorul țidulei de chemare o va da în mânilor pârîtului și va luoa adiverință că au priimit-o; iar întâmplându-se a nu fi de față, apro-dul, cercetând de locul unde se află dus, va arăta preșidentului tribunalului isprava ce în triimiterea lui au făcut și această se va trece în protocol ²⁾.

Art. 306. — Dacă parte chemată nu s'ar afla acolo sau ar fi șezătoare în alt ținut, chemarea se va triimite la tribunalul ținutului unde ea s'ar fi aflând, hotărîndu-i peste acele zăce zile un termin potrivit cu depărtarea locu-lui. Dacă după acest întâi termin par-tea chemată nu s'ar înfătoșa, preșiden-tul tribunalului ținutului va chema-o iarăși, dându-i al doilea termin potri-vit înpregurărilor ce au oprit-o de a se înfătoșa ³⁾.

Art. 307. — Dacă după două chemări și în curgirea terminurilor orânduite vreuna din părți nu s'ar înfătoșa nici ea însuși nici prin vechiul său și nici ar fa-ce înscris arătare de înpregurările ce opresc ca să se cunoască buna lor cu-vântare, atunce pricina se va giudeca în neființa ei. La o asămîne întâmplare tribunalul ținutului are voe a cerceta dovezile a părții înfătoșate și a incheia

socotința sa, care se va aduce în împli-nire dacă aceea pricină va fi de com-petenția lui, adică de o somă sau va-loră de cinci sute lei, afară numai de întâmplare când partea ce au lipsit s'ar putea dezvinovăți pentru trecirea ter-minului și să fie priimită a da dovezi împotriva în termin de 15 zile, socotite din zioa ce s'au început lucrarea împli-nirei, îndreptându-se că din pricina neființii sau a boalei, nu au putut avea știință de urmarea giudecății ⁴⁾.

Art. 308. — Iar în orice altă pri-cină peste valora sau soma de cinci sute lei tribunalul se va mărgini întru a aduna științele cerșute de către art. 303 asupra pricinii și a dovezilor în-fătoșate, va face raportul său către Divanul giudecătoresc cu însămnare a socotinții sale și arătare de nesupunere din partea părții neînfațoșate ⁵⁾.

Art. 309. — Tribunalurile ținuturilor se vor sârgui mai întâi a învoi pe părțile în pricină și neputând a le înpăca, atunce sânt datori a cerceta dovezile și documenturile lor orișicând pentru cercetarea pricinilor și pentru înțelegi-rea arătărilor marturilor aduși de față, ar fi de trebuință ca să se ducă însuși președintele tribunalului ținutului la fața locului. Este dator a merge întâi pen-tru a se încredința de mărima locului de pricină, cât și pentru a-i face pre-țăluirea, precum și ispașa pagubilor cerute ⁶⁾.

Art. 310. — Condicariul va închee jurnal de toate acestea și de ascultarea marturilor. Acest act va coprinde nu-mele marturilor, vârsta, meseria și lă-cuința, giurămîntul lor de a spune ade-vărul, mărturisirea de sânt rude, de au vreo legătură cu părțile sau de nu cumva sânt slugi de a lor. Acest giu-rămînt se va ceti fieștecăruia martur pentru partea dispre care este, carile

1) Art. 304, modificat de comisia din 1835, apare astfel în edițiile din 1835, 1837, și 1346.

2) În edițiile tipărite, art. 305, 306, 307 alcătuesc întrunite un unic art. 307.

3) În edițiile tipărite, art. 305, 306, 307 alcătuesc întrunite un unic art. 307.

4) În edițiile tipărite art. 305, 306 și 307 alcătuesc laolaltă art. 305.

5) Art. 308 — 309 sunt cu totul altele în edițiile tipărite.

6) Art. 303 — 309 sunt cu totul altele în edițiile tipărite.

apoi va iscăli arătarea lui sau se va însămnă că nu știe a iscăli ¹⁾.

Art. 311. — Dacă întru cercetare sau prețaluire la fața locului vor fi neapărate niscaiva cunoștinți streine prezidentului tribunalului ținutului, el va porunci ca să miargă dinpreună cu dânsul oameni cunoscători de acest fel de lucruri (experi), cari vor da socotințele lor. Jurnalul se va iscăli de către judecătoriu, de către condicariu și de către cunoscători și dacă cunoscătorii nu știu a iscăli, aceasta se va însămnă.

Art. 312. — După adunarea acestor științe și după împlinirea tuturor formalităților, tribunalul va însămnă socotința sa într'un raport către Divanul judecătoresc, înștiințându-l pre larg de toate înpregiurările pricinii și alăturând arătările marturilor, de s'ar întâmpla să fie și perilipsis lămurit de diresurile înfășoșate, carile se va adeveri și cu iscăliturile părților spre dovadă că din aceste dresuri niciunul nu au fost trecut cu vederea, că nu li s'au schimbat adivăratea lor înțelegere și că orighinalurile li s'au dat îndărăpt, cum și copie de pe raportul adresuit către Divanul judecătoresc. Asămine se va arăta dacă vreuna din părți nu știe sau nu voește a iscăli. Cu acest chip, se va face de către tribunalurile ținuturilor mai înainte adunare a științelor în orice pricină politicească ²⁾.

Art. 313. — La sfârșitul fieștecăreia trilunii, tribunalurile vor triimite către Logofătul cel mare perlipis lămurit de pricinile până la cincisute lei, ce le-ar fi curmat cu desăvârșire, arătând înpregiurările și cuvintele judecăților făcute, precum și perelipsis de toate alcătuirile pentru datorii și foae de zestre cu rânduiala ce se va arăta la art. 381 până la art. 386 ³⁾.

Art. 314. — Cercetarea profesurilor

1) Art. 310 corespunde numai jumătăței de la urmă a art. 310 din edițiile din 1835, 1837 și 1846.

2) Art. 312 este suprimat de comisia din 1835.

3) Art. 313, puțin modificat, devine art. 312, în toate edițiile tipărite.

atingătoare de pricini criminalicești, spre a căroră limpezire s'ar cere cercetări la fața locului, atârnă de la acestes tribunaluri a ținuturilor. Prezidentul tribunalului ținutului este îndatorit, îndată ce se vor prinde furi sau hoți în ținutul său, a cerceta și a se încredința prin toate chipurile cuviincioase de tovarășii și gazdile lor pre cari îndată îi va arestui, de măsura vinovății lor, de înpregiurările urmate întru facirea lor de rău, cari slujăsc spre a li se mări sau a li se micșura osânditoare sau defăimătoarea pedeapsă ⁴⁾.

Art. 315. — Judecătorii vor întreba în deosebi pe marturi și în neștiința vinovatului, cari vor face giurământ de a arăta adevărul și nimică alta de cât adevărul. Li se va face întrebare ca să-și spue numile și porecla, vrâsta, starea, meseria, lăcuința, dacă sânt slugi, rude, ori de au vreo altă legătură cu pârții. Pe urmă îi vor înfășoșă cu dânsii și cetindu-se mărturiile, dacă martorii vor stăruii în ele, se vor da lor ca să se iscălească și se vor încredința de tribunalul ținutului, iar dacă marturii nu știu a iscăli, se va face arătare ⁵⁾.

Art. 316. — Tribunalul va face un izvod de banii și de toate lucrurile aflătoare la vinovați, pe cari cu cvitanții le va întoarce păgubașilor, după ce se va încredința că ei sânt adivărații stăpâni a acelor lucruri. După aceasta va face tribunalului criminalicesc un raport pe larg prin care îl va încredința de numile i porecla vinovaților, de vrâsta lor, de starea de mai înainte și de lăcuința lor, precum și de toate înpregiurările slujitoare spre discooperirea adivărului. Către aceasta va alătura mărturiile și izvodul a tuturor lucrurilor aflate, cu arătarea acelor ce s'ar fi dat la păgubași prin alăturatele adiverințe de primire, precum și a celor rămase. Aceste toate, împreună cu adiverințele și cu pârții, se vo-

4) Art. 314, devine dela 1385 art. 313, dar rămâne nemodificat.

5) Art. 315 devine dela 1835 art. 314, dar rămâne nemodificat.

triimete în bună pază a jandarmeriei la tribunalul criminalicesc¹⁾.

Art. 317. — Când prezidentul tribunalului s'ar afla dus în oareșcare cercetări sau ar fi bolnav, atunce cel mai în vrastă dintre cielanți doi asesori (împreună giudecători) va împlini datoria în locul lui și nu va eși nicidecum din orânduile însămnate mai sus²⁾.

Art. 318. — Canțelaria fieștecăruia ținut în pricini giudecătorești, va fi alcătuită de un condicar și de trii scriitori pentru trecirea la condică a cererilor, a chemărilor, a documenturilor înfătoșate, a giudecăților încheete și a raporturilor triimese. Spre îlesnirea cursului lucrărilor, vor fi pentru fieștecare ocol a ținutului câte trii aprozi³⁾.

Județe sătești.

Art. 319. — Spre a cruța pe săteni de stăruirile pe la tribunalurile ținuturilor pentru neînsămnațoare pricini ce se întâmplă adeseori între dânșii și spre a fi ei scutiți de niște asăminea cheltueli, se va așeza în fieștecare parohie câte un giudeț sătesc alcătuit de preotul

și de trii giurați aleși pe tot anul de către grămada satului dintreș untași, mijlocași și codași, adecă câte un giurat din fieștecare treaptă. Aceștia Dumnicile și în zilele de sărbători se vor aduna dupe Sfânta Liturghie la casa preotului satului, unde vor giudeca toate pricinile urmate între săteni în săptămâna aceia. Cea întâi datorie a lor este de a căuta să împace pe prigonitori, pe cari putandu-i învoi, preutul va face scrisoare de învoială și, iscălindu-se de către părțile în pricină, se va încredința de către mădulările giudețului sătesc, iar dacă ei nu știu carte, vor pune, după vechiul obicei, degitul înaintea numelui lor, care se va scrie alătura de către preutul. Neputându-i însă învoi, giudețul le va da o mărturie, cari le va sluji spre înfătoșare înaintea tribunalului ținutului. Aceste giudețe sătești au voe a hotări pricini de somă sau valoră de la 10 până la 15 lei și în asăminea a aduce întru împlinire hotărîrea lor. Sătenii au voe, la împlinirea anului, a alege alți giurați sau și dintre acei ai anului trecut, dacă s'ar afla mulțamiți de dânșii

SECȚIA III.

Divanul giudecătoresc⁴⁾.

Art. 320. — Divanul giudecătoresc este alcătuit de șapte mădulare, adică:

Cel întâi, vornic al Țării-de-gios, carile îi este prezident;

Al doilea, vornic al Țării-de-gios;

Doi vornici de Țara-de-Sus;

De spătarul, de banul și de căminar.

Întru numirea acestor mădulări, Domnul va urma legiuirilor art. 281 și dupe secția XI a acestui cap, pe trepte,

înnaintind la post persoanele ce ar fi mai vrednice a fi mădulări a acești adunări.

Art. 321. — Toate pricinile de giudecăți politicești piste soma de 500 lei și întru carile părțile în pricină nu ar fi putut a se învoi înaintea tribunalurilor de pre la ținuturi, se cuvîn acestui Divan.

Art. 322. — Dacă, în urma cercetărilor înaintea gătitoare făcute în ținut și a trimetirei raporturilor după art. 312, vreuna din părțile în pricină s'ar înfătoșa la Divanul giudecătoresc sau însuși, sau prin vechili, pentru ca să urmeze giudecata, prezidentul acestui tribunal va iscăli țidula de chemare către partea protivnică, cu hotărîre de a se înfătoșa până în 15 zile.

1) Idem, devine art. 315.

2) Idem, devine art. 316.

3) Idem, devine art. 317. Comisia din 1835 adaogă după acest articol un articol nou 318.

4) În redactarea din 1835 secția III-a se întitulează «Divanurie de Apelație». Art. 320—324 în această nouă redacție înlocuesc art. 320—325 din textul inițial. Ele au cu totul altă redactare.

a) Acest termen se va socoti din ziua în care partea chemată au priimit țidula;

b) Spre aceasta chemare se va triimete la tribunalul ținutului unde se află partea chemată;

c) Țidula dându-se în mâna chematului, se va lua de la dânsul adiverintă de priimire, pe care tribunalul o va alătura în raportul său către Divanul giudecătoresc.

Art. 323. — În urma ceririi părții stăruitoare, Divanul giudecătoresc va triimete cu înadins volnicie, cu o gloabă câte un leu pe ceas, urmându-se aceasta la orice fel de fețe ar fi triimise cu asămîne poroncă și aceasta se va pune în lucrare în următoarele întâmplări:

a) Dacă partea chemată și după zece zile în urma trecerii termenului mai sus pomenit de 15 zile, nu s'ar înfătoșa, afară numai când în curgirea celor 25 zile vreo boală sau vreo însămnată împiedicare s'ar fi întâmplat fameliu sau persoanei chematului, care întâmplare l-ar fi adus întru neputință de a se înfătoșa la termenul orânduit, dar și atunce el este îndatorit a înștiința prin scris pe tribunalul ținutului, carile încredințându-se de adevăr, va face îndată știut Divanului giudecătoresc spre a se rândui un alt termen potrivit împregiurării.

b) Dacă tribunalul ținutului ar fi înștiințat pe Divanul giudecătoresc că chematul n'au voit să priimască chemarea celui Divan și să de adiverintă după art. 322, litera b și c.

c) Asămîne se va triimete volnicie, fără vro însămnare de un alt termen, ca să se aducă față pe acei ce n'au fost următori a veni, după câte s'au zis la art. 307 și 308.

Art. 324. — Toată căutarea pricinilor se va începe de la cercetarea raporturilor a tribunalurilor ținuturilor, afară de cele prevăzute la art. 287, litera c. precum și de la potrivirea perilsului cu orghinalurile, după art. 312, dacă vreuna din părți va face cerire.

Art. 325. — Se va ține o condică

în care se vor trece, după rostul velearurilor, toate documenturile înfătoșate; va coprinde numile părților sau a vechililor lor, ziua înfătoșării hârțiilor, data lor, adiverirea directorului canțelariei că le-a priimit și alătore se va lăsa o coloană nescrișă.

Art. 326. — Pricinile toate, în deobște, pentru averi mișcătoare și nemșcătoare se vor tractarisi sau prin scris, sau prin viu graiu, după cum se vor uni părțile în pricină; iar la întâmplare când ele nu ar fi în unire asupra unuia din aceste doă chipuri, atunce giudecătorii vor urma după vechiul obicei, că adevă tractația pricinii să se facă prin grainică arătare, iar acturile giudecătorești ce se ating de căutarea pricinii se vor face prin scris¹⁾.

Art. 327. — Toți acei ce vor intra în cercetare, vor sta cu respect. Cele poroncite de către prezident pentru ținerea bunei orândueli se vor pune în lucrare îndată și întocmai²⁾.

Art. 328. — Cercetarea proțesurilor se va face publică, în ființa părților sau a vechililor, cari, după ce vor da giudecătorilor toate științele cerșute, apoi vor eși din cămara sesiilor. După aceasta, Divanul va tractarisi și va da cu ușile închise³⁾ hotărîrea giudecății, a căria jurnal se va trece într'o condică ținută spre acest sfârșit și pe acest jurnal se va alcătui actul de giudecată și se va trece întru o altă condică unde vor iscăli giudecătorii, care volnici sânt a urma pricina și în altă viitoare adunare, pentru a închee hotărîre giudecății. Proțesurile jignitoare publicului moral, sau atingătoare de cinstea fameliilor, se vor cerceta cu ușile închise, după a prezidentului rostire și în ființa numai a părților în pricină⁴⁾.

1) Art. 326 rămâne neschimbat la 1835, dar devine art. 325.

2) Idem, devine art. 326.

3) În Analele Parlamentare: „ușile deschise“.

4) Art. 328 modificat de comisia din 1835, se tipărește ca art. 327.

Art. 329. — Toate hotărârile giudecătorești încheate de acest tribunal asupra oricărei valori se vor aduce la împlinire dacă niciuna din părți nu va face apel în termenul orânduit la secția VIII. Asămîne se vor aduce la împlinire și vor fi fără apel toate decreturile date de către acest Divan giudecătorec în pricini ce ar fi de preț de cinci mii lei. Însă în singura întâmplare când aceste hotărîri s'ar potrivi în toate puncturile, cu rostita socotință, asupra tot acestor pricini, de către tribunalurile ținuturilor ¹⁾).

Art. 330. — Divanul giudecătorec, după ce va închee giudecata sa, va chema pe amîndoa părțile și, în ființa lor, directorul cancelariei va citi cu glas mare, acest act al giudecății, după care le va da și copie adevărită de către toți giudecătorii. Părțile vor încredința, prin iscăliturile lor, în coloana cea nescrisă lăsată în condica documenturilor înfățișate (art. 125), că au priimit atât scrisorile lor, cât și copie după actul giudecății, arătînd însă de sînt mulțumite sau de își păstrează dreptatea de apelație, după înpregiurările prevăzute la art. de mai sus și în termenul orânduit la art. 367²⁾).

Art. 331 — Toate mezaturile și înstreînările de veci de avere nemiscă-

toare se vor face fără de nici o cheltuială sau cerire de plată în Divanul giudecătorec, după formile rînduite de către condica politică. Iar în cît pentru vânzările de veci de vii, dugheni i case, rămîne la voința părților în alcătuire, de a se săvârși, iarăși pe temeiul condicei politicești și pe la tribunalurile ținuturilor, unde se vor afla acele averi, care tribunaluri vor înștiința dispre aceasta pe Divan, ca punirea în stăpînire a cumpărătorului să se întărească după toate formile ³⁾).

Art. 332. — Cancelaria Divanului giudecătorec se va împărți în trii mese, supuse privigherii directorului carile, pe lângă îngrijire asupra regulii și a osârdii lucrărilor la celelalte mese, este însărcinat cu alcătuirea protocoalilor, a decreturilor (hotărîrilor) și a raporturilor.

a) Masa pricinilor atîngătoare de avere nemiscătoare și a trecirii în condică a mezaturilor și a vânzărilor de veci de acest fel de avere;

b) Masa pricinilor atîngătoare de avere mișcătoare.

c) În sfîrșit, o masă a registraturii, unde se vor trece în deosăbitele condici, după rînduiala giudecăților făcute și alte acturi ale acestui tribunal, cu arătare de data și numărul lor ⁴⁾).

SECȚIA IV

Tribunalul comerției (neguțătorec) și îndatorirea sa ⁵⁾).

Art. 333. — Spre înlesnirea și siguranța negoțului să va așăza un tribunal de comerție în orașul Eșii ⁶⁾), alcă-

tuit de cinci mădulări, adică: de trii boeri, din care unul va fi prezedent și de doi neguțitori din cei mai întâi, mai vechi și mai însămnați, atît întru purtările cele bune, cît și întru știința rînduelilor și a iconomiei. Iar în orașul Gălații, Focșani și Botoșanii, ca niște orașe de negoț, se vor orândui în fieștecarile câte doi neguțitori sau târgoveți

1) Art. 329, corespunzînd, art. 328 al redactării din 1835 a fost complet modificat în această ultimă redactare.

2) Art. 330, - 329, în redactarea din 1835 - apare modificat în edițiile tipărite.

3) Art. 331, devenit 330 nu suferă altă modificare la 1835 decît înlocuirea cuvintelor: „*Divanul giudecătorec*” cu „*Divanurile respective*”.

4) Art. 332 se modifică de comisia din 1835 adăogîndu-se cancelariei Divanurilor de apelație încă o a patra masă a „*adeveririi sineturilor de datorii cu amaneturi și a foilor de zestre*”.

5) În redactarea din 1835 titlul secției a IV-a este: „*Tribunalul de comerțu din Galați și îndatorirea sa*”.

6) În redactarea comisiei din 1835: „*Galați*” în loc de „*Eșii*”.

șezători în acele orașe și cu însușirile cerșute, pre care precedentul tribunalului ținutului îi va chema de a se face și ei părtași la toate săsiile când se vor căuta pricini neguțitorești. Iar legiurile mai sus așezate, în cât pentru orașul Galații, se vor urma până când negoțul va mai înflori și finanțele vor erta așezarea unui oșebit tribunal de comerț în acel oraș ¹⁾.

Art. 334. — Acest tribunal va judeca toate pricinile atingătoare atât de îndatoririle și alcătuirile urmate între neguțitorii boltași și bancheri, cât și de toate acturile de comerț.

Art. 335. — Acturi de comerț se numesc: acestea: toată cumpărătura de mărfuri, sau în natură sau după ce se vor lucra, toată întreprinderea de manufacturi, de comisioane, de transporturi pentru negoț, toate operațiile de cambii, de bancuri și comisionerie, polițiile sau numărările de bani făcute din piață în piață.

Art. 336. — Asămene, acturi de comerție se numesc: toate întreprinderile de durare, cumpărare, vânzări și precupie a vasilor celor pentru navigație (plutire) din lăuntru și din afară din țară toate cespeditiile de mărfuri pe mare, toată cumpărătura sau vânzarea lucrurilor trebuincioase gătirei corăbiilor, precum: pânzuri, funii, anghire, cârmi, catarguri și proci, toată cumpărătura sau vânzarea

lucrurilor de mâncare sau provizii pentru corăbii, tocmelele de năimirea corăbiilor ²⁾: toată siguranța și alte contracturi ³⁾ atingătoare de comerția ⁴⁾ pe mare.

Art. 337. — În sfârșit ei vor cerceta:

a) Bilanțul și izvoadile neguțitorului bancrut sau mofluz ⁵⁾, siguripsirea și adeverirea datoriilor.

b) Alcătuirea de invoială între bancrut și între creditorii săi;

c) Daraverile ce va face bancrutul pentru datoriile sale și clasificarea creditorilor.

Art. 338. — Giudecătorii ținutului cu acei doi neguțători (art. 333) în orașele Galați, Focșani și Botoșani, vor judeca cu disăvârșire toate pricinile de comerții, care nu vor trece pîste soma de cinci mii lei ⁶⁾.

Art. 339. — Asămenea se vor judeca cu disăvârșire și toate ceririle părților atârinate de acest tribunal, dacă de bună voia lor vor arăta că voesc a fi giudecate cu desăvârșire și fără apelație.

Art. 340. — Giudecățiile de comerț făcute în orașele mai sus pomenite vor avea apelațiile lor la tribunalul de comerție din Eși și de acolo la Innaltul Divan ⁷⁾.

Art. 341. — Căutarea pricinilor, precum și desăvârșita hotărîre, vor fi întocmai după regulile așezate pentru pricinile cele politicești.

SECȚIA V

Tribunalul de poliție îndreptătoare.

Art. 342. — Acest tribunal este alcătuit de două mădulări și de prezident și va judeca toate micile pricini ce se întâmplă între lăcuitorii acelor mai de gios trepte a orașului Eșii, precum: bătaii, slezii și alte pricini de acest fel, care tulbură liniștea.

Art. 343. — În urmarea giudecății nu este nici de cum trebuință de for-

malitalile cerute la celelalte tribunale. Jăluirea se va face prin viu graiu și fără vechil.

Art. 344. — Contracturile încheete

2) În *Analele Parlamentare*, I. p. 206: „năimirea” în loc de „năimire”.

3) Ibidem: „noi tractaturi” în loc de „contracturi”.

4) Ibidem: „comunicația” în loc de „comerția”.

5) Ibidem: „marfa în” în loc de „mofluz”.

6) În ediția din 1835, art. 338 se modifică în concordanță cu modificările art. 333.

7) Modificat în ediția 1835.

1) Art. 333 este modificat de comisia în 1835 pentru a fi pus în concordanță cu creierea tribunalului de comerț din Galați.

cu diosăbiții meșteri: dulgheri, tâmplari, pietrari i proci se vor adevări de acest tribunal.

Art. 345. — Privigherea întru ale poliției îndreptătoare este încredințată pe la ținuturi ispravnicilor administratori, care sânt însărcinați de a înfrâna

acest fel de greșale, a căroră pedeapsă nu ar trece piste o închisoare de cinci zile, iar la întâmplare de greșale mai mari, vinovatul se va da în giudecata tribunalului ținutului, carele, fără de nici o prelungire, va cerceta vinovăția lui.

SECȚIA VI

Tribunalul de pricini criminalicești.

Art. 346. — Acest tribunal este alcătuit de un prezident și de două mădulari. Un avocat va fi orânduie spre legiuia apărare a părților în cursul cercetării.

Art. 347. — De la dânsul atârână toate pricinile criminalicești. El va giudeca toate facerile de rău sau greșalile acelor pârțiți, care cercetându-se mai întâi de către tribunalurile ținuturilor, i se vor triimite după coprinderea art. 314 și 316.

Art. 348. — Oricine se va socoti obijduit prin vre o faptă ră și nelegiuită, va putea întinde jaloba sa către acest tribunal și a încredința, prin dovezi neîndoitoare și prin viderat chip, fapta cea ră sau nelegiuirea pârītului.

Art. 349. — Acest tribunal va chema înaintea sa pe toți acei însărnați prin jalobă că ar fi avut cunoștința ori de fapta cea ră de nelegiuirea pârītului, ori de înpregiurările întâmplării, întru ascultare și arătările marturilor, va urma după coprinderea art. 315.

Art. 350. — Dându-i-se¹⁾ adresul acestui tribunal, armașul sau prezidentul tribunalului ținutului va merge din slujbă la casa pârītului spre a face cercetare hârītilor, a lucrurilor și de obștie a tuturor aceloră ce se vor socoti de trebuiță spre descoperirea adevărului, dând învinovățitului pentru toate lucrurile luate de la dânsul, un izvod iscălit, după care întocmai copie spre a se da tribunalului se va iscăli de învi-

novățit, pomenindu-se într'însul dacă e nu va ști sau nu va voi a iscăli.

Art. 351. — Asămine ei vor putea merge și în alte locuri unde ar pre-pune că ar fi lucruri ascunse, despre carile s'au vorovit la articol de mai sus.

Art. 352. — Acest tribunal poate porunci de a se aduce de față pe marturi, carii, după chemarea făcută, nu s'au supun a se înfătoșa.

Pentru arestuirea învinovățitilor, când nu va fi vreo grabnică nevoie, va urma închizere de jurnal, arătătoriu de cuvintele pe care acea arestuire s'ar întemeia precum și de pravilile ce hotărâsc că acea faptă este o nelegiuire. Apoi și poronca de arestuire ce se va slobozi va fi de asămine cuprinzătoare. Acestea se vor urma numai când învinovățirea ar fi pornită asupra de obrază, a căroră stare moralicească nu ar da vre o chizășluire personală. Iar asupra persoanelor în cunoștința obștiei de cinstite și cu avere, până când nu va mijloci dovadă temelnică de învinovățire criminalicească, nu va fi ertată arestuirea de cât o înpreajmă privighere a localnicii poliției, după poroncile ce se vor da de către tribunal. La întâmplare, însă când nevoia ar cere o grabnică ridicare, pentru a nu fi sminteală, să fie volnic prezidentul creminalului și mai înainte de împlinirea formilor s'au pomenite, a poronci îndată arestuirea vinovatului, cu aceasta însă, de a înfătoșa justificații temelnice, dacă s'ar cere, pentru asămine urmare.

Art. 353. — Învinovățitului care nu se va supune, sau carile, după ce au

1) În edițiile tipărite : «După» în loc de «Dându-i-se».

arătat că este gata a se supune, va cerca să scape, i se va face silă, aducătorul poroncii se va sluji, după trebuință, de puterea înarmată a locului celui mai cu apropiere, care va fi îndatorită a merge după coprirea poroncii.

Art. 354. — Niciodinioară nu se va putea da slobozenie vremelniceas ă vinovatului când învinovățirea lui va cere o pedeapsă osânditoare sau defăimătoare; acelor fără căpătăiu și acelor ce au mai fost odată supt giudecată criminalicească nu se va putea nici cu un chip a li se da slobozenie vremelnicească.

Art. 355. — Schingirile (torturile) și toate silnicile mijloace pentru a silii pe învinovățitul la vreo mărturisire sânt oprite. Osândirea de ciuntire se oboară. Confiscarisirea de averi fiind înprotiva obiceiului și legii pământești, niciodinioară nu va putea a se înființa. Domnul va putea ușura pedeapsa osândiților.

Art. 356. — Giudecătorii, pentru a se sfătui, se vor trage în altă cămară, iar hotărîrea se va rosti cu glas mare de către prezedentul înaintea publicului de față și a vinovatului. Inșă mai înainte de a rosti, prezedentul este dator a ceti capul legii potrivit cu ființa pricinei.

Art. 357. — Hotărîrile făcute de acest tribunal se vor pune în lucrare numai după cercetarea lor de către Innaltul Divan și întărirea lor de către Domnul. Drept acea, tribunalul în fieștecare săptămână va raportui către Innaltul Divan pricinile ce au giudecat ¹⁾.

Art. 358. — Dacă un evghenis s'ar afla în vreo faptă ră, criminalicească, dacă a sa vină s'ar cunoaște după pravilă dovedită, întâiu se va degradarisi de către Domnul și Obșteasca Obicinuia Adunare și apoi se va pedepsi după pravilniceasca hotărîre.

Art. 359. — Invinovățitul este slobod, atât în cursul cercetărilor, a pune înainte cu toată întinderea, dreptățile dizvinovățirii sale în scris, sau prin viu graiu, precum și în urma hotărîrii giudecății a da jalobă de apelație, puind înainte toate cele de apărare și la câte s'ar socoti asuprit.

Art. 360. — Stăpânirea va avea privighere ca închisorile să fie nu numai sigure, ci și curate, în cât sănătatea celor închiși să nu se vateme nici de cum. Hrana acestora, înbrăcăminte, luminarea și lemnile de foc se vor cumpăra din soma hotărîtă spre acesta la capul Finanței.

Art. 361. — Canțelaria tribunalului criminalicesc va fi împărțită în două mese:

a.) Masa condicarului, carile pe lângă privigherea bunei orândueli și a osârdii lucrărilor în canțelarie, este însărcinat cu alcătulrea jurnalurilor, a protocoaliilor, a raporturilor, a decreturilor și a trecirii în condică a tuturor acturilor acestor tribunaluri.

b.) Masa unde se vor priimi toate cercetările făcute mai înainte, precum și lucrurile trimise de către tribunalurile ținuturilor și unde se va ținea condica celor închiși cu arătarea zilei închiderii și a vinovăției lor.

SECȚIA VII

Innaltul Divan ²⁾.

Art. 362. — Innaltul Divan se alcătuește de către un prezedent și de șase mădulări, carii se vor numi de cătră Domn cu însușirile cerșute la art. 281.

1. Art. 357 s'a modificat de comisia din 1835 numai prin înlocuirea «Innaltului Divan» cu «Divanul Domnesc».

Pe lângă aceștie, Obșteasca Adunare

2. Această secție, în urma codificării din 1835, apare în edițiile din 1835, 1837 și 1846 sub titlul: «Domnescul Divan» Art. 362 și 363 sunt complet modificate. La finele secției se publică: «Anexa litera R: Despre întâmpinarea necompletului instanților giudecătorești».

Obicinuită, pe vreme de cinci ani a însărcinării sale, va alege cu aceleași însușiri șapte persoane care, la întâmplare de boală sau neîința vreunuia din mădulările alcătuitoare, va fi în locul acelora și vor fi dinpreună giudecători în această înaltă instanție.

În întâmplările prevăzute în următorul articol, acest Divan va giudeca și va hotărî cu desăvârșire :

a) Toate proțesurile politicești pentru care va urma apelație asupra lucrărilor Divanului giudecătoresc ;

b) Toate pricinile neguțitoresti la întâmplările prevăzute în secția atințătoare de comerție ;

c) Hotărîrile în pricini criminalicești, după cum s'au legiuît la secția trebnalului pentru acest fel de pricini.

Art. 363. — Prezedentul, cu acele șase mădulări orânduite de Domn, vor giudeca cu desăvârșire și nu va fi drit de apelație în aceste doă următoare întâmplări : întâi, dacă giudecata s'au încheet cu glasurile tuturor sau cu cele mai multe, pe temeiul formilor și a pravililor și dacă acea giudecată va fi potrivită și cu hotărîrea a vreunia din instanțiile de mai gios, la care acea pricină s'ar fi cercetat mai înainte ; al doilea, când hotărîrea Innaltului Divan nu va fi unită cu aceia a vreunuia din instanțiile mai de gios, partea rămasă are drit de apelație și Domnul este datoriu a întruni în ființa sa pe acele șapte persoane a Innaltului Divan numit de dânsul, împreună cu acele șapte alese de Obșteasca Obicinuita Adunare, care supt prezedenția Domnului, sau a vreunui dregător cel va numi în loc, vor giudeca și vor hotărî pricinile, după mulțimea glasurilor, cu desăvârșire, fără de apelație. Asămine, dacă după întâmplările prevăzute la paragraful întâi și al doilea al acestui articol, partea rămasă ar face apelația către Domn și dacă jeluirea sa s'ar dovedi nedriaptă și de aceia înaltă instanție de 14 mădulări supt prezedenția Domnului, atunce apelantul pentru pricini de datorii și de negoț va plăti protivnicii sale părți o

dispăgubire, după art. 371. Iar în pricini de averi nemișcătoare va plăti doi la sută, pe temeiul venitului lucrului în pricină, socotit pe zăce ani.

Art. 364. — Spre contenirea însămnatelor nepriințe a înnoirii ¹⁾ giudecăților și a necuviinților care urmează prin nestatornicia celor giudecate ²⁾ și a proprietăței, precum și înprospătarea de necurmate pricini, cari învecinicind prigonitorile, au înriurire și asupra haacterului personalnic, se legiește că orice pricină hotărîită de Innaltul Divan ³⁾ a căruia giudecată va fi întărită de Domn, este în veci curmată și nu se va putea înnoi la nici o întâmplare, nici în vremea Domnului aceluia, nici de către urmașii lui.

Art. 365. — Întâmplându-se vreo pricină neprevăzută de legi sau a ei coprindere fiind așa de întunecată încât să nu i se poată face aplicație într'un chip hotărîitor, Innaltul Divan ⁴⁾, dând socotința sa asupra tâlcuirii legii sau asupra trebuinței de a se legiuî din nou, va înștiința pre larg, prin raportul său, pe Domnul, carile îl va rândui la luarea aminte și la cercetarea Obicinuitei Obșteștii Adunări, când i se va face chemare. Această adunare va hotărî adivărata înțălegire a legii și în neprevăzutele întâmplări va așaza alta din nou, care întărîndu-se de către Domn, va sluji de regulă neapărată.

Art. 366. — Canțelaria Innaltului Divan ⁵⁾ va fi împărțită în trei mese supt privilegerii directorului ei, carele, pe lângă îngrijirea bunei orândueli și a osârdii lucrărilor la cecelelante mese, este însărcinat cu alcătuirea jurnalurilor, a protocoalelor, a decreturilor și a anaforalilor către Domn.

a) Masa apelațiilor în pricini politicești și neguțitoresti ;

b) Masa hotărîrilor și a anaforalilor în pricini criminalicești ;

1) În analele Parlamentare și în manuscrisul 909 și 4414 «incheerii» în loc de «înnoirii».

2) Ibidem : «nejudicate» în loc de «giudecatt»

3. 4. 5) În mss. 99 și în edițiile tipărite : „Divanul domnesc”.

c) Masa arhivelor unde se vor ține toate acturile publice, precum: anaforale, hrisoave, hațișerifuri, atingătoare de dreptățile și pronomiile ¹⁾ Moldovei. Arhivariul, în a cărui privighere se încredințază toate acturile acestea, se va îngriji de a le aduna din orișice parte se vor afla și a le ține în bună păstrare. Tot la această masă vor fi păstrare

trate toate planurile răd cate de comisiile hotărâtorii și copiile mărturiilor hotarnice date fieștecăruie proprietariu, precum se orânduiește la secția obșteștii hotărâtorii; iar spre singură păstrare a aceștii arhivi și îndămânarea aflărei acturilor, va fi în curtea domnească o înadinsă, cuviincioasă zidire întru îngrijitoarea pază a osăbitului arhivist al Statului.

SECȚIA VIII

Pentru apelație ²⁾.

Art. 367. — Se însămnează pentru facirea apelații un termin de trii luni, socotit din zioa ce părțile au iscălit în condica pomenită la art. 330, sau din zioa ce s'au făcut cunoscut persoanei, ori la lăcuința sa, la întâmplare când una din părți nu ar fi înplinit formalitaoa sus zisului articol.

Art. 368. — Jalobile de apelație asupra giudecăților făcute de către Divanul giudecătoreșc, de către tribunalul comerției și de către tribunalul criminalicesc se vor adresui, prin marile logofăt, către Domn, carile va orândui la Innaltul Divan spre cea de pe urmă hotărâre a giudecăților dispre care se face apelație în întâmplarea prevăzută la art. 363. Pentru o di al doilea cercetare a unii giudecăți de către Innaltul Divan, termin de 30 zile se dă părții rămase spre a face apelație.

Art. 369. — Apelantul, în jaloba sa de apelație, este dator a arăta curat numai nemulțumirile și întâmpinările ³⁾ sale anume la fieștecare pont asupra giudecății făcute, fără a fi ertat a mai

adăogi prin ea o alta din nou pretenzie care se cuvine să e fi fost făcut începând de la acele mai de gios instanții. Aceasta jalobă se va face cunoscută părții protivnice, care este datoare a răspunde în curgire de 21 zile. După aceia, pricina, fără vre o altă formalita, va intra în cercetare.

Art. 370. — În pricini politicești și de comerție pierderea terminului de apelație va înputernici punerea în lucrare a giudecăței mai înainte făcută.

Art. 371. — Apelantul acela care, sau în pricini de d. torii, sau în pricini negujitoarești, după ce au pierdut giudecata la instanțiile de mai gios, o va pierde și la Innaltul Divan, va plăti ca o despăgubire protivnicii sale părți spre indestulare câte trii la sută pe soma ce se va da rămas ca să plătească.

Art. 372. — Terminul de apelație și urmarea giudecăței vor conțeni vremelește întâmplându-se moartea vremea din amândoa părțile și vor avea lucrarea lor numai după ce se va face cunoscută clironomilor răposatului sau epitropilor acea giudecată, în urmarea terminului rânduit de pravilă spre priimirea sau nepriimirea moștenirii.

Art. 373. — Acei ce nu s'ar afla în pământul Moldovei sau care, din pricina unor grele înpregiurări, ar fi în poziție de a nu putea de a se infăoșa sau singuri, sau prin vechili, vor avea pentru infăoșare și apelație, afară de terminile însămnate din zioa chemării, un termin potrivit cu depărtarea locu-

1) În Analele Parlamentare: „privileghiile” în loc de „pronomiile”.

2) În edițiile tipărite, ca urmare codificării din 1835, întreaga secție a VIII-a este modificată. La finele acestei secții se publică: „Anexa litera S. Pentru protestație», „Anexa litera T. Pentru adiverirea acturilor de alcătuire între particularnici și pentru întărituri», „Anexa litera U. Pentru priimire și păstrarea depoziturilor giudecătorești» și Anexa litera V. Pentru pre-lăuiri giudecătorești”.

3) În Analele Parlamentare: „întâmpinările”.

lui unde s'ar afla sau cu personaliceștile și ecstraordinarele lor întâmplări.

Art. 374. — Terminul curmării a orice fel de pricină politică sau de comerție sau criminalicească, măcar cât de încurcată ar fi, în deobște va ține cel mult numai două luni în fieștecare instanție, socotindu-se din ziua ce se vor aduna toate științele și documenturile, iar pentru pricinile mici să se grăbască cu cât se va putea mai în grabă a se sfârși.

Art. 375. — Toate giudecățile în pricinii politicești se vor face pe temeiul condiceii prințipatului Moldovei, publicaristă în anul 1817, Iulie 1. Hotărârile în pricinii criminalicești se vor da după condica criminalicească din anul 1820, alcătuită și publicaristă la anul 1825. Acestea se vor urma până când comisia pe care o va orânduî Obșteasca Obicinuită Adunare, talmăcind pravilile în limba patriei, va face îndreptare și va spori căderile nepre-

văzute spre îndeplinirea legiuirii, care după ce se va priimi de Obșteasca Adunare și se va întâri de Domnul, apoi, publicaris'ndu-se, va sluji de nestrămutat temei pentru deapurarea la hotărârile tuturor giudecăților politicești și criminalicești. Comisia aceea se va orânduî la cea întâi convocare a Obșteștii Obicinuită Adunare și va lucra aceste în cât mai scurtă vreme se va putea; iar până atunci, la pricinile neprevăzute la condica politică și la cele împotrivoare Vasilicalelor, se vor lua de pravăț în hotărîrea legiuirilor Vasilicalelor în cât ele sânt potrivite cu obiceiurile pământului.

Iar în pricinile neguțitorești se vor aduna din condica de comerție a Franții toate dispozițiile ce pot fi potrivite la starea lucrurilor din Moldova, cari se vor pune în orânduială și se vor talmăci românește, spre a sluji de regulă în toate pricinile neguțitorești.

SECȚIA IX

Despre slujba publică în ramul giudecătoresc.

Art. 376. — Slujba publică a ramului giudecătoresc, a căruia dregători se vor schima asămenea la trei ani, este organizată cu chipul următor:

a) Pentru partea politică: vornicul de aprozi cu trei slujbași ai săi, adică: vătavul, ceaușul și ispravnicul de aprozi, cari vor avea aprozii trebuincioși;

b) În fieștecare ținut: ispravnicul însărcinat cu partea împlinătoare, având câte trei aprozi de fieștecare ocol¹⁾;

c) Pentru partea pricinilor criminalicești: armașul cu doi slujbași, adică armașul al doilea și ispravnicul de temniță cu jandarmii²⁾ trebuincioși.

Art. 377. — Săvârșirea poroncilor în pricinii politicești și de comerție³⁾ atingătoare de lăcuiorii din Eși se va încredința vornicului de aprozi, iar a poroncilor pentru persoanele șezătoare în ținuturi săvârșirea se va încredința la ispravnicii însărcinați cu partea împlinătoare, către care se vor adresui și tribunalurile giudecătorești a ținuturilor, spre aducire întru împlinire a giudecăților înputernicirii lor. Poroncile în pricinii criminalicești se vor adresui către armașul, căruia să încredințază aducerea întru împlinire a pricinilor de acest fel.

2) În edițiile tipărite: „slujitorii” în loc de „jandarmii”.

3) În mss. 99 și 349 „comerție”: în mss. 909 3314 și în *Analele Parlamentare*, p. 211: „curmare”.

1) În ediția din 1835 și următoarele se suprimă cuvintele: „având câte trei aprozi de fieștecare ocol”.

SECȚIA X

Indatoririle și instrucțiile Marelui Logofăt.

Art. 378. — Logofătul cel mare va avea o lucrătoare privire asupra deosăbitelor tribunaluri giudecătorești pentru ca orânduiala pricinilor ce se tractarisc în ele, cursul căutării lor, precum și hotărîrea giudecăților să fie întocmai după reglementurile și legile așezate. Drept aceia, el este înputerenicit a vizitarisi în persoană deosăbitele tribunaluri și Innaltul Divan¹⁾, a fi față cerând trebuința la sesiile lor și a aduna toate științele ce ar socoti neapărate. De a sa datorie este a vizitarisi și tribunalurile ținuturilor sau a trimite revizori cu driaptă cunoștință, cari îl vor înștiința de starea lucrurilor de acolo. Marele logofăt va înștiința pe Domnul despre toată abatirea din partea giudecătorilor întru urmarea dregătorii lor, precum și despre aceia ce s'ar diosăbi prin vrednicii și neprihănite purtări.

Art. 379.—Marele logofăt, fiind mijlocitoriul între diosăbitele instanții giudecătorești și între Domnul, prin organul lui se vor supune Domnului:

a) Raporturile prezidenților diosăbitelor tribunaluri asupra lenevirii mădulărilor, prevăzute la art. 295 și asupra celor mai de gios dregătorii precum directorii canțelieriilor și secretarii ai meselor.

b) Raporturile adresuite Domnului de către Innaltul Divan întru toată întinderea îndatoririlor sale.

c) Raporturile Divanului giudecătoresc pentru mezaturi și înstrăinări de veci a averilor nemișcătoare (art. 331), care trebuiesc a fi întărite, spre adiverirea mutării unii averi de la o persoană la alta;

d) Toate apelațiile asupra giudecăților Divanului giudecătoresc, a tribunalului de comerț și a tribunalului criminalicesc, pentru de a se trimite la

1), 2) În mss. 99 și în edițiile tipărite: „*Divanul Domnesc*“.

Innaltul Divan, se vor face asămenea către Domnul prin mijlocirea marelui logofăt²⁾.

Art. 380. — Întărirea giudecăților făcute de către Innaltul Divan³⁾, poroncile aducerii lor întru împlinire, hrisoavile domnești pentru mezaturi și înstrăinările de veci și într'un cuvânt, toate ținuturile din partea Domnului, pentru rânduiala giudecătorească, vor fi protocolite de către marele logofăt.

Art. 381. — Marele logofăt va avea în secțiile sale o masă pentru înscrierea amaneturilor (ipotecii) și a foilor de zăstre, care se va face întru deosebite condiții șfăruite și pecetluite cu pecetia Domnului; una va sluji spre înscrierea tuturor datoriilor făcute cu amaneturi de averi nemișcătoare și în ceelantă se vor trece alcătuirile de căsătorie, cu arătarea zăstriei ce se dă⁴⁾.

Art. 382. — Nici un act de împrumutare pe averi nemișcătoare nu va avea putere dacă creditorul amanetariu și datornicul nu se vor înfătoșa la marele logofăt pentru ca să se arate suma ce se dă împrumut și amanetul ce se priimește. După această arătare, marele logofăt va cerceta mai întâi dacă creditorul și datornicul au vrâsta legiuită și încredințându-se că nici o oprire pravilnicească nu se înpotrivește la această împrumutare, va poronci prezidentului tribunalului ținutului unde se află averea ce se dă amanet ca să cerceteze cu amăruntul, supt răspundirea platnică, de este amanetul drept al datornicului și apoi făcându-i dreaptă prețăluire, să înștiințeze pe marele logofăt⁵⁾.

2) Aliniatul d) lipsește în manuscrisul 99 și în edițiile tipărite.

3) În mss. 99: „*Divanul Domnesc*“.

4) 5) Art. 381-387 lipsesc din manuscrisul 00 și din edițiile tipărite, în care art. 388 și 330 devin art. 381 și 382, iar în locul art. 383-388 se introduce o nouă secție, a XI: „*Pentru vremelniceștile sloboziri din slujbă și comandirov-cile ținuturilor giudecătorești*“.

Art. 383. — Numile, porecla datornicului și a creditorului, vadeaoa plății, soma împrumutată, felii și valoarea amaneturilor, se vor scrie în pomenita condică, unde se va trece și sinetul urmat între părțile alcătuitoare. Ele vor iscăli asămîne în fila adiverită de marele logofăt, după carile apoi adevărindu-se sinetul cel original, se va da în mâna creditorului ⁶⁾).

Art. 384. — Toate alcătuirile de căsătorie întru carele zăstrea femeii ar trece piste valoarea sau soma de una mie lei nu vor avea tăria lor de nu se vor trece în hotărîta pentru acest sfârșit condică, cu arătare de siguranța primită despre amândoa părțile, precum și cu arătarea averii mișcătoare și nemișcătoare sau a somii banilor de zăstre a femeii, ca ea să nu poată nici păgubi cevași, nici a lua supt acest titlu, la împlinire de despărțenie sau de moarte a bărbatului, decât numai lucrurile sau adevărata valoare a zăstrei după foaie, care pentru aceste sfârșituri se va adevăra de către marele logofăt, după ce se va scrie în pomenita condică.

Art. 385. — Lăcuitorii capitaliei, spre împlinirea acestor rîndueli în cuprinderea art. 381 până la 384, se vor adresa către marele logofăt, iar părțile alcătuitoare ce se află în ținuturi li se dă voe slobodă a se adresa pentru aceste formalități către tribunalele ținuturilor unde se află averile nemișcătoare date amanet sau zăstre. În asămînea înpregiurări, tribunalele

ținuturilor sînt datoare a face cererile cîrșute și pentru înscrierea în condică și adiverirea acturilor de acest felii, a se povățui întocmai după formalitățile orînduite la articurile sus arătate și vor înștiința pe marele logofăt pentru oricare asămîne înscriere făcută în cancelaria lor ⁶⁾).

Art. 386. — Toate formalitățile acestea se vor împlini fără vreoa cheltuielă sau cerere de plată ⁶⁾).

Art. 387. — Sătenii pentru a nu fi nici de cum înstăneniți în alcătuirile dintre dînșii, către cari niște asămînea îngrijiri le sînt nu numai de prisos, ce le pot fi și de îngrijire, ei nu sînt supuși la aceste formalități ⁶⁾).

Art. 388. — Pentru revizia tribunalelor de pe la ținuturi, marele logofăt va avea la întrebunțarea sa patru revisori. Inginerii pentru trebuința pămîntului vor atărna asămînea de la dînșul ¹⁾).

Art. 389. — Cancelaria marelui logofăt va avea un director și se va împărți în două mese :

a) Masa apelațiilor și a reviziei, a perilsipurilor trîmise la trii luni din partea tribunalelor de ținuturi, precum și a corespondenței cu toate tribunalele;

b) Masa întăriturilor, a hotărîrilor divanurilor de apel, a mezaturilor și a înstrăinărilor de veci de averi nemișcătoare, precum și a diosăbitelor poronci din partea Domnului;

c) Masa înscrierilor, a datoriiilor și a zăstrelor ²⁾).

SECȚIA XI

Rînduiala mulțămitemilor și a înaintirilor în magistratură ³⁾).

Art. 390. — Rînduiala mulțămitemilor și a înaintirilor în magistratură, adică în dregătoria giudecătorească, pentru persoanele cu vrednicie și cu purtări neprihănite se așează cu chipul următoriu :

a) În tribunalele ținuturilor, scrii-

1) În manuscrisul 99, în redacția comisiei din 1835, art. 388 devine art. 381.

2) Idem, art. 389 devine art. 382. I se suprîmă însă ultimul aliniat.

3) În redactarea comisiei din 1835 această secție are două articole și anume 389 și 390. Din ultimul aliniat al art. 390 în alcătuirea lui inițială, se face un articol deosebit.

6) Vezi nota precedentă.

toriu ce ar dobândi mai multă practică se va înainta la supt-dregătoria condicariului; iar condicariul la supt dregătoria secretariului în vreo canțelarie de a capitaliei. Asesorii, împreună giudecători de pe la ținuturi, se vor înainta la dregătoria prezidentului tribunalului ținutului;

b) În tribunalurile din Eși se vor înainta la suptdregătoriile secretarilor, scriitorii ce vor avea însușirile cerșute. Cel mai pricopsit dintre secretari la suptdregătoria directorului canțelariei în care se află și directorii canțelariilor a diosăbitelor tribunaluri din Eși se vor înainta la dregătoria de asessori sau de prezident a tribunalurilor de pe la ținuturi;

c) Prezidenții tribunalurilor de pe la ținuturi carii, prin destoinicie și bunele lor purtări, s'ar învrednici a rămânea neschimbați în slujba lor în vre-

me de șasă ani de rând, vor putea fi orânduți în treburile capitaliei, începând de la cele mai de gios trepte și agiungând prin propășitoare înaintiri până la cele mai însămnătoare posturi a maghistraturei, după talanturile și vredniciile de care vor da dovezi, în acele deosăbite dregătorii. Domnul este prețuitoriul acelor merite și talenturi și hărăzitoriul acelor înaintiri, după sus arătata propășitoare rânduială. Cu acest chip îndemnându-se talenturile și fapta bună, vor dobândi răsplătire potrivită slujbii lor și totodată folositoare obștii.

Indată ce din Academia Eșului vor eși tineri moldoveni cu învățatura tuturor științelor și a legilor și, după publicul examen, vor câștiga atestaturi despre a lor vrednicie și moral, aceștie vor fi rânduți în slujba diosăbitelor canțelarii a Statului.

SECȚIA XII

Obșteasca hotărîtură.

Art. 391. — Spre contenirea nenumăratelor giudecăți cari pentru pricini de hotară, de rășluiri și de înpresurări pururea se înnoesc, se vor orându în fieștecare ținut comisii ca să facă hotărîtura de obștie a tuturor moșilor.

Art. 392. — Fieștecare din aceste comisii va fi alcătuită de trii boeri, din cari niciunul să nu fie moșinaș în acel ținut și de un inginer pentru rădicarea planurilor.

Art. 393. — Cu un an mai înainte de a se începe hotărîtura, se vor triimite publicații în toate ținuturile, pentru ca în această curgîre de vreme fieștecare moșinaș să pornească jaloba sa de înpresurare către Domnul, care după ce se va orându a clasificărisi pe ținuturi acest feliu de cereri, le va orându la pătrundirea și cercetarea fieștecării comisii.

Art. 394. — Toate hotarale și dispărțitoarele linii asupra căroră, în curgîrea vremii hotărîte de un an, nu se

va face nici o cerire către Domnul, se vor păzi în starea stăpânirii în care s'ar fi aflând.

Art. 395. — Aceste comisii, afară de hotarnică, vor da fieștecărue moșinași planul moșiei sale, cu însămnarea hotarilor și a liniilor despărțitoare de moșile megieșite. În planurile acelor hotare fără de nici o pricină, trăgându-se linii, vor iscăli pe dânsese megieșii și se vor încredința aceste planuri și de mădulările comisiei. Iar liniile de pricină nu se vor trage decât după ce se va face mai înainte pătrunzătoare cercetare a documenturilor părților prigonitoare. Comisia se va sârgui mai întâi să le învoiască și neputându-le împăca, atunce va face raportul său către divanul giudecătoresc¹⁾, cu alăturarea socotinței sale, după care va da copie părților în pricină. Întâmplându-se

1) În redactarea comisiei din 1835 și în toate edițiile: «divanurile de apel».

nemulțămire, se va face apelație la Innaltul Divan¹⁾, carele va giudeca cu desăvârșire și va hotărî odată pentru totdeauna²⁾ hotarele acelor moșii.

Art. 396. — După ce se va sfârși toată hotărîtura, planurile cu statornicirea hotarilor se vor păstra în arhiva Innaltului Divan³⁾ și vor fi întocmai cu cele care încredințate de acest divan, se vor da fieștecăruia moșinaș. Aceste planuri vor sluji spre întâmpi-

narea a orice strămutare de hotare și nedumiri întru a easta. Moșinașul care, după această hotărîtură, va cuteza să pășască peste hotarele moșiei sale, nu numai va da înapoi locul înpresurat, ci va plăti încă acelu megieș prețul acei parți de loc, după prețuirea ce se va face p^a fața locului.

Art. 397. — Moșinașii vor da cheltuelile trebuincioase la această hotărîtură. Obșteasca Obicinuită Adunare va hotărî soma cheltuelilor și va face dreapta analoghie. Asăminea va hotărî printr'o innadins instrucție regulile de cari urmează a se povățui comisiile de hotărîtură.

1) Idem: «*Divanul Dcmnesc*».

2) În edițiile tipărite: «*indată*» în loc de «*odată pentru totdeauna*».

3) Idem.

CAP. IX.

Dispozițiile generale

Art. 398. — După ce s'au alcătuit în capitile trecute reglementul reformii a prințipatului Moldovii, comitetul au trebuit să eie în băgare de samă următoarele obiecturi, care nu mai puțin privesc la obștescul bine al țării:

a) Titlurile și dreptățile nobilităței;

b) Numire la diosăbitele dregătorii a Statului;

c) Chipul ocărnuirii averilor manăstirești;

d) Invățăturile publice;

e) Prințipiile indighenatului și a compatriotirii între lăcuitorii ambelor prințipaturi.

SECȚIA I

Titlurile nobilităței.

Art. 399. — Abuzurile titlurilor cinstitoare, date supt numile paia, înprotiva legiuitoarelor așăzământuri a țării, învârlându-să în vremea acestă mai de pe urmă, s'au fost făcut pricina a felurimi de mari și grele necuviinți, Pentru a să curma dar un abuz atât de vătămătoriu în tot felu și chipul, să vor urma cu nestrămutare vechile așăzământuri a Statului, după care nici un titlu nu poate fi hărăzit fără ade-vărată lucrare a slujbii ce înființează acest titlu. Domnul însă va putea, pentru însămnate slujbe făcute Statului, a hărăzi titluri de nobilitate, însă cu împărțășirea Obștești Obicinuite Adunări, care va adeveri meritul candidatului de o nobilitate personală sau moștenitoare.

Art. 400. — Așa dar, de acum înainte nime în Moldova nu va putea câștiga dritul și nobilitatea prin singură lucrare a vre oricăria dregătorii și Domnul nu va putea da dregătoriile cuvincioasă orânduială, pentru ca prin

această măsură dregătorii să poată câștiga cerșuta practică și să poată într'aceiaș vreme a da și dovezi de vrednicie și cinstita lor purtare.

Art. 401. — Slujba publică fiind inchiegată de ramuri: administrativă, de acea giudecătoreasca și de a străjii pământenești, după rânduiala așăzată de acum innainte să vor păstra numai titlurile răspunzătoare la osăbitele dregătorii, privitoare la aceste trii mai sus arătate ramuri și în viștorime toate celelante titluri cătră care nici o slujbă nu este lipită, vor fi deapurarea oborite. Spre aceasta dar Domnul va recomen-dui Obșteștii Adunări să așăză în puterea acestor temeieri, un șir de rangul hotărâte și potrivite cu toate dregătoriile Statului. împărțite în trii clasure, pentru ca dregătorii, prin treptelnice innaintiri, analoghisite cu meritul și slujba lor, să poată cu vremea agiunge și până la cele mai innalte dregătorii.

Art. 402. — Să vor alcătui condice nobilităței, care pururea vor fi păzite

la Obșteasca Obicinuită Adunare. Intr'acele condice să vor înscrie :

a) Toate familiile cele de o învechită evghenie întemeiată pe urice și documenturi cu un unit șir de mari sau mici cinuri, fără curmare, trecută piste optzeci ani.

b) Toate familiile boerilor acelor până astăzi aflate cu cinuri, până și vel șătrar, acele adecă a căroa părinți au avut cinuri, a oricăreia boerii până și vel șătrar, măcar deși nu ar avea dovezi de tragerea lor dintr'o mai învechită evghenie. Acest feliu de familii mai sus arătate și unile și altele socotindu-să de o evghenie moștenitoare, vor rămâne atât ele cât și neamul pogoritori din ele, pururea nobile și în dreptățile nobleții.

c) Să vor înscrie și acei până acum cinstiți cu cinuri până și vel șătrar, carii, dacă n'ar putea da vreo dovadă că s'ar trage din vreo viță de evghenie, apoi socotindu-să că de la persoana lor au pornit evghenia, atât ei acei cu cinul, cât și fii lor să vor socoti de nobili și vor avea dreptățile nobleții.

Dar dritul de moștenitoare evghenie nu va trece înaintea deapururea precum sus să zice. decât atuncea când fii unora ca aceștia, sau nepoții lor, s'ar învrednici cu vreo ciostire de boerie până și la vel șătrar, sau a unui cin ce în viitorime va fi potrivit cu cinul acesta al șătrării, iară dintre aceștia câți vor avea dovezi de vreo viță de evghenie, apoi atuncea intră în arătata mai sus rânduială sub litera a și b, fără supurere de curmarea ani'or arătați mai sus.

Pentru cii ce în viitorime după meritul slujbii lor, ori în acele politicești, sau în acele jandarmicești, ar câștiga dreptate de înscriere la nobilitate, să va păzi cu neștrămutare clironomiceasca evghenie. Celor înscriși în pomenitele condice, Obșteasca Obicinuita Adunare le va da atestaturi iscălite de dânsa și întărite de Domnul, spre a le fi de diplomă adevărtoare de nobilitatea lor, lăsând însă la Domnul cu Obșteasca Obicinuita Adunare a țării să așază prin dispoziție îndeplinitoare, cele ce această obștească legiuire ar cere după vreme.

SECȚIA II

Numiri la deosăbite publice dregătorii.

Art. 403. — Alegirea și numirea a tuturor dregătorilor în ramuri administrative, giudecătorești și a Străjii pământenești, să va face numai din pământeni și după chipul următoriu :

a) Toți dregătorii ramului giudecătoresc, precum : marele logofăt, ca și mădulările Sfatului Administrativ, postelnicul, aga sau directorul poliției capitaliei și a aghentului lângă Poarta Otomană la Constantinopoli să vor numi de cătra Domnul, carii îi va alege dintre boerii carii vor avea însușirile cerșute pentru dregătoriile ce li să vor încredința.

b) Alegerea și numirea a tuturor dregătorilor Străjii pământenești, atât hatmanul cât și toți ceelanții ofițari de toate gradurile, să vor orându-i de cătră Domnul, care este și cel mai întâi căpetenie a Străjii pământenești.

c) Ispravnicii administrației ținuturilor, casierii, dregătorii carantinelor, vor fi alceși de cătră Sfatul Administrativ, care prin anafora va propune Domnului pentru fieștecare slujbă câte doi candidați, iară Domnul va numi și va întări dintr'aceștia pe acei pe care va socoti mai vrednici de slujba ce va fi a li sa încredința.

Toți funcționarii, dregători politicești și militarești de orice treaptă sânt răspunzători pentru datorile atingătoare de dregătoriile lor.

Obșteasca Obieinuita Adunare pe lângă gheeneralnicile sale atributuri, rostite la capul al II, va avea și pe aceasta de a înștiința Domnului necuviințele ce va descoperi în slujba fieștecăruia dregătoriu politicesc sau militaresc și a cere îndreptarea cuviincioasă.

Art. 404. — În fieștecare ocol va fi câte un privighitoriu ales de vorniceii satelor ocolului, care vorniceii potrivit cu vechiul obicei sânt și ei aleși de cătră toți sătenii lor.

Acești privighitori să vor alege dintre nobilii fruntași ai ținuturilor, precum din boernași, neamuri i mazili; să însămnează însă, că pentru a fi cineva ales privighetori trebuie a fi proprietari de avere nemșcătoare și lăcuitori în ocolul alegerii sale. Alegerea lor va fi pentru o slujbă de trii ani neschimbat și ispravnicul ținutului va înștiința pentru numile aleșilor pe ministrul din Lăuntru, care gășind a fi alegirile cuviincioasă, le va supune Domnului spre întărire. Privighitorii vor putea urma în slujba lor și mai pe multă vreme, dacă după trecirea acelor întâi trii ani vor fi iarăși aleși de cătră vorniceii, pe rânduiala pomenită.

Art. 405. — Datoriile privighitoriului să cuprind :

a) A apăra pe săteni înprotiva tuturilor răpirilor și a nedreptelor sau de sine volnicitelor ceriri din partea trecătorilor și de cătră ori ine altul, datori fiind numiții privighitori, pentru așa împilări, a înștiința pe ispravnicul ținutului și încă deadreptul și pe însuș ministrul trebilor din Lăuntru, dacă prin ispravnici în vreme nu ar putea afla cuviincioasa despăgubire și îndesulare asuprașilor lăcuitori.

b) Mai este datorii a înștiința pe ispravnic de tot aceia ce s'ar întâmpla în ocolul privighierii sale, precum și de întâmplările epidemii între lăcuitori, de omoritoare boale a vitelor, de săcetă¹⁾, de înecări și de toate neprevăzutele și ecstraordinarele întâmplări vătămătoare lăcuitorilor.

c) Lefi fiind așazate din casa Statului și pentru acești privighitori, nu vor putea ei cere sau lua nimic de la săteni, pentru osteneala și cheltuelile lor.

Art. 406. — Acea după fieștecare an schimbare a dregătorilor, obicinuită

în Moldova, să oboară, fiind zmintitoare slujbii în tot chipul și felul.

Pentru aceasta toți dregătorii, atât în ramul giudecătoresc, cât și în acel administrativ, să vor numi pentru trii ani, afară numai dacă asupra vreunui s'ar dovedi vădită și cugetată călcare de datorie sau când însuși dregătorii vor cere tragirea lor din slujbă. Iară dacă în curgirea triianii ar da dovezi de o purtare vrednică, atunce vor urma a lor slujbă înainte. Păzindu-să această orânduială, dregătorii vor avea vreme a cunoaște mai bine datoriile slujbii lor și a câștiga trebuincioasa pracsis.

Art. 407. Să va așaza în orașul Eșii o epitropicească comisie a sârmanilor copii.

Această comisie încheagă de trii mădulari, fără a avea dreptul de a giudeca, să va indeletnici numai cu interesurile nevârșnicilor. Ea va ocărmiu nemșcătoriu lor avut, capitalul și veniturilor lor, ia va orându vechil spre apărarea dreptului lor și pe fieștecare an va înfăoșa Domnului samă curată de toate luaturile și de buna lor ocărmiuire, urmând la toate după reglementul prescriș în al patrule cap al condicii politicești a Moldovii. Sămile zisă să vor triimete Obșteștii Adunări, spre a fi pe rânduială cercetate și adevărite.

Mădulările aceștii comisii vor rămâne neschimbate, afară numai de călcarea sfintelor lor datorii, care va aduce răspundere cu avere pentru toate păgubirile ce s'ar pricinui averii nevârșnicilor.

Art. 408. — Toți dregătorii, fără nici o osăbire, sânt îndatoriși, la întra-re lor în slujbă, a face și a iscăli giurământul următori :

„Giur în numile prea Sfintei Treimi că voi sluji în dregătoria ce mi să încredințază, cu sârguință, credință și curățanie, fără a mă abate din datoriile orânduite, păzind legiurile și respectarisind instituțiile patriei mele“.

Art. 409. — Cât pentru datoriile polișilor, a ispravnicilor, a casierilor și a altor dregători, a căroro datorii

1) În *Analele Parlamentare*: «a vitelor, dălăcite» în loc de «a vitelor de săcetă»

nu să vor găsi cu îndestulare însămnate în acest reglement, Domnul va orânduie ca ministrii să-i închipuiască proiecturi, pre care le va da în chibzuirea Obșteștii Adunări, pentru a alcătui un înadins reglement, care va sluji de lege spre urmarea datoriei fieștecăruia dregători, la partea sa fără osăbire.

Art. 410.—În fieștecare an la închieirea sesiilor Obșteștii Adunări, orghina-

lurile sânilor înfătoșate precum și alte documenturi să vor depune în Arhiva Statului, a căria alcătuire și păstrare va fi încredințată unui boeri cu însușirile cerșute pentru asemenea dregătorie.

Arhivistul Statului, ca un depozitar al acturilor publice și dregătorești, să va numi de cătră Domnul din doi candidați propuși de cătră Obșteasca Obicinuita Adunare.

SECȚIA III

Clirosul și ocârmuirea averii sale.

Art. 411. — Spre a păstra întru toată nejiğnită sfințenie, vechile drituri și prerogative a clirosului Moldovii, spre a opri alunecarea abuzurilor întru ierarhie bisericească, mitropolitul și episcopii eparhioți vor fi aleși pe pământeștile legiuitile așăzământuri, numai din bisericașii adevărați pământeni, de o pilduitoare evlavie, cu bune științi și dovedite vrednicii, de la care derază ținerea și păzirea învățăturilor Sfintei noastre relighii și povățuirea turmei pe calea mântuirii. Alegerea acestor sufletești părinți să va face după driturile și obiceiurile pământului de cătră Obșteasca Obicinuita Adunare, împreună și cu acii din boeri a rangurilor întâi care nu s'ar întâmpla a fi mădulări de această Adunare și după ce această alegere să va întări de Domnul, părinții aleși îndată să vor înscăuna în a lor sfântă dregătorie care le vor împlini în cuprinderea apostoliceștilor canoane și întocmai cu toate legile și obiceiurile păzite până acum în țară.

Art. 412. — Mitropolitul va fi, pe vechile obiceiuri, ales din episcopii eparhioți a Romanului și a Hușului, având însușirile mai sus arătate și va priimi, după vechiul obicei, cunoașterea canonicăscă a patriarhului de Constantinopoli.

Art. 413. — Mitropolitul și episcopii eparhioți vor fi neschimbați din dregătoriile lor, afară numai când s'ar abate la greșeli duhovnicești sau politicești.

La întâmplare de duhovnicești greșele vor fi giudecați pe temeiul sinodiceștilor canoane numai din partea duhovnicească și anume: de doisprezăce arhieriei eparhioți și titulari din aceste două prințipaturi sau de aiurea, când asămine număr nu s'ar putea îndeplini dintr'aceste două prințipaturi. Iară la întâmplare de politicească greșală, care sânt aceste: Când vor întârta răzvrătire cu tulburarea norodului și când să vor înprotivi la poroncile Domnului acele legiuite și cunoscute de Obșteasca Adunare pe temeiul pravililor și a reglementului, la o așa întâmplare, comitetul cercetătorilor numitelor învinovățiri să va alcătui după chipul următor:

a) De doisprezăce arhieriei eparhioți și titulari din aceste două prințipaturi, după cum s'au zis mai sus;

b) De doisprezăce boeri din acei mai cu ipolipsis în obștie, fără shesis de rudenie și pricini de prigonire cătră obrazul arhierelui, aleși de cătră Obșteasca Adunare, din boerii halé și paé, pe care Domnul va fi îndatorit a-i numi.

c) La asemine întâmplare a alegerii boerilor, mitropolitul și episcopii nu vor avea vot;

d) Raportul comitetului de cercetarea mai sus zisă, de cunoscută vinovăție într'o întâmplare sau într'alte prevăzute mai sus, să va închie pe mulțimea glasurilor, să va întări de cătră Domnul și să va triimite la patriar-

hul spre catherisire și cunoașterea ace-
lui din nou numit:

e) Dacă prin cercetare să va dovedi
pira neadevărată, să va pedepsi cleve-
titoriul cu rădicarea evgheniei, de va fi
din evgheniști, iară pentru stările de
gios, după asprimea pravililor.

Art. 414. — Dăjdiile tagmii biseri-
cești care să aduc scaunelor eparhiote,
lefile cuviincioasă drenomilor, protoie-
reilor, precum și drepturile pentru bo-
tezuri, cumunii și îngropări și celelante,
să vor regularisi într'un așezământ al-
cătuit de mitropolitul cu episcopii epar-
hioți și marele logofăt, carele așază-
mânt să va supune Domnului, spre a-l
recomendui cercetării Adunării Obștești
și care, după cuviință întărindu-să, va
sluji de lege într'acest fel de dări.

Art. 415. — Este cu innadins oprit
de a să mai priimi în tagma preoțască
alți candidați decât numai pe acii ce ar
fi deplinit regulatul curs a învățăturilor
teologhicești în seminariul Socolii, unde
vor lăcui, să vor hrăni, să vor încălzi,
lumina și să vor înbrăca până la nu-
măr de doăsute clirici, care după cer-
cetarea în publicul eczamen, ar câștiga
atestaturile cuviincioasă din partea E-
pitropiei Învățăturilor Publice și a re-
ctorului seminariului.

Tinerii să vor priimi în acel semi-
narium la vârsta de cincisprăzece ani,
dând în scris părinții lor și ei însuși,
că după ce vor sosi la vârsta de doă-
zăcișicinci ani, dacă numai din ră voin-
ță nu ar priimi a intra în tagma bise-
ricească, atuncea să plătească la semi-
narium toată cheltuiala făcută cu ținerea
și învățătura lui și în acest chip să fie
slobod de îndatorirea sa a să preoți,
iară de nu va plăti, anume să hotărește
pentru unul ca acela, a nu fi priimit nici
într'o slujbă politicească sau militărească.

Însă până la formarisire de acești
candidați în seminariu, acei mai vred-
nici dintre preoți asupra-numeranți de
acum vor deplini locurile ce ar fi lipsite
de parohi, iară de îndată ce acei din
seminariu să vor formarisi, aceștia

vor fi protimisiși.

Art. 416. O innadinsă comisie alcă-
tuită de patru persoane bisericesti și
de patru boeri cunoscuți prin a lor cin-
stit haractir, supt prezidenția Preosfin-
ției Sale părintelui mitropolit s'au nu-
mit de cătră Ecseleția sa domnul inpu-
ternicitul prezident. Această comisie
va avea întâia privighere asupra mănă-
stirilor din Moldova și a celor atârna-
toare de dânsile.

Această comisie va înscrie averile
fiștecăria mănăstiri, va regularisi a lor
cârmuire și va adeveri totimea venitu-
rilor, asupra cărora să va lua o parte
ce este hotărită pentru ținerea așeză-
mânturilor de faceri de bine, precum:
seminariu, shoale publice și alte. Cătră
această comisie să vor adăogi pentru
mănăstirile închinete în părțile de gios,
patru părinți vechili a locurilor cătră
care aceste mănăstiri sânt închinete,
adică: unul din Ierusalim, unul a sfân-
tului munte Sinai, a Rumelii și unul a
muntelui Afton și în priivirea trebuinții
de a să disființa fără întârziere abuzu-
rile acum înrădăcinate și de a să re-
gularisi ocârmuirea averilor acestor mă-
năstiri, comisia aceasta va cerceta
driturile și acturile orighinale atârna-
toare de deosebitele dănuiri, precum
și scoposurile și condițiile începă-
toare a dănuitorilor și, cu agiutoriu
Curții proteguitoare, va închege pro-
ecturi de îmbunătățire spre indepli-
nirea lor.

Art. 417. — Mitropolia și episcopiile,
fiind de datorii înpovărate, să fie da-
toare a desface cu deplinătate toate da-
toriile cărora sânt astăzi supuse, în
mărginită vadea de zece ani cu mulțā-
mirea creditorilor, dela care vadea și
innainte în veci, nici o împrumutare în-
sămnațoare să nu să mai poată face, atât
de cătră Preosfinția lor arhieriei de astăzi
cât și de cătră urmași, decât prin
știința și priimirea Obșteștii Adunări și
a Domnului, cătră carii va urma a să
face cunoscută neapărat pricina care
cere acea împrumutare.

SECȚIA IV

Pentru învățătura publică.

Art. 418. — Creșterea publică a tinerilor, care este una din cele mai mari și mai însemnate ramuri, să va împărtași de toată îngrijirea și de privigherea guvernului, pentru că această educație țintitoare a formarisi obșteasca bună cugetare, să razimă pe temeiul a moralului celui mai sfânt și pe cursul metodicesc și deplin a învățăturilor începătoare a pravililor, a științelor și a aplicației lor la meșteșugurile cele mai folositoare, după legiuirile care spre aceasta să vor așaza de Epitropia Învățaturii și să vor întări de Domnul, căruia epitropia îi va adreșui a sale raporturi prin organul ministrului din Lăuntru.

Așa dar, guvernul va hărăzi o osăbită protecție corposului academicesc și șholerilor carii să vor arăta vrednici prin a lor sporire întru învățatură și care vor da dovezi de talant și de o purtare lăudată.

Art. 419. — Epitropia Învățaturii Pubice va alcătui un reglement pentru organizația deosăbitelor așazământuri de educație, precum și a vechii Academii Vasiliene întemeiate în mănăstirea Sfinților Trii Erarhi de fericitul întru nemuritoare aducere aminte Domnul Vasile Voevod, carele au și înzestrat-o cu averi nemișcătoare, precum anume glăsuește formalnicul act din 1644. Inșă în privirea neîndămănatului loc al acestei mănăstiri, a căria întindere, precum este acum, nu poate cuprinde decât o șhoală normală, Academia Învățaturilor să va așaza în mănăstirea Goliei, unde spre aceasta să vor face trebuincioasăle zidiri.

Art. 420. — Sholi începătoare ¹⁾ pentru juni și fete să vor așaza în orașale ²⁾; Romanul, Hușul, Galații, Focșanii, Bârladul și Botoșenii, unde începătoarele șitinte să vor învăța. Aceste așazămân-

turi vor spori întru îndeplinire, precum vor erta somile hotărâte pentru învățătura publică.

Art. 421. — Cursul tuturor învățăturilor va fi în limba moldovenească, nu numai pentru înlesnirea șhollerilor și cultuirea limbii și patriei, ce încă și pentru cuvântul că toate pricinile publice trebuie să se tractarisască în această limbă, pe care lăcuitorii o întrebuințază și în sărbările bisericesti.

Art. 422. — Pre lângă aceste spre a să putea crește fii dregătorilor publici cu un chip potrivit învătorei lor soarte, prin îngrijirile cerșute de înbunătățire la a lor creștere fizică și morală :

a) O coleghie menită pentru creșterea a o sută de tineri să va zidi alătura cu Academia și numai fii și orfanii dregătorilor Statului vor avea dreptul de a fi priimiți în acea coleghie pân la împlinirea sus arătatului număr. Acești șholeri vor avea în coleghia lor lăcuință, hrană, încălzire și luminare și ei vor urma cursul învățăturilor lor în clasurile publice al Academiei ca și ceelanți șholeri.

b) Intr'o mănăstire învecinată de capitalie să va așaza un Institut de educație pentru cinzaci fii e și orfane a dregătorilor Statului. Aceste vor avea acolo a lor lăcuință și hrană și vor priimi toată creșterea cuviincioasă.

Aceste două instituturi de educație să vor organisi după un reglement ce să va face de cătră Epitropia Învățaturilor publice și prin carele să va hotărâ rânduiala și chipul priimirii tinerimii.

Art. 423. — Spre așazarea coleghiei și institutului de educație precum și pentru trebuincioasă cheltuială întru ținerea șhollerilor, profesorilor și a pedagogilor, să va trage zăciuiala de la toate leșile de piste an a dregătorilor politicesți a Statului, precum și din pensii.

Prin această nesimțită dare, părinții

1) În edițiile 1837 și 1846 „învățatoare“.

2) * * * * * „orașul“.

de famelii vor avea înlesnire a îndămăna copiilor lor, în sinul patriei, o educație cu îngrijirea cuviincioasă, care le va pregăti o cinstită soartă, dând Statului folositori patrioți și vrednici dregători.

Art. 424. — Epitropia Învățăturilor

Publice va adresui o îndemnare la evghenistă iubire de bine a compatrioților, spre adăogirea cu înzestrări la niște așa folositoare așezămături, prin daruri și dănuiri, care ar sluji de sporirea veniturilor ce ar siguriși innaintirea și statornicia lor.

SECȚIA V

Prințiipiile indighenatului și a compatriotirii între lăcuiitorii imbelor prințipaturi.

Art. 425. — Inceputul, relighia, obiceiurile și asămănarea limbei lăcuiitorilor acestor doă prințipaturi, precum și trebuințele a imbelor părți, cuprind din însuș descălicarea lor elementurile nedispărțitei uniri, care s'au îpedicat și s'au întârziat de întâmplătoarele înpregiurări. Mântuitoarele folosuri al rodului ce s'ar naște din întrunirea acestor doă nații sint netăgăduite. Elementurile întrunirii a Moldo-Românilor se află așazate prin acest reglement prin asămănatile temeiri ale administrației acestor doă țări.

Art. 426. — Identitatea (potrivita ființă) a leghislaturei fiind cel mai lucrătoriu mijloc a disăvârși o așa morală unire, spre aceasta, o comisie înbinateă din imbe prințipaturi se va încega, care din condicile politicești și criminalicești a acestor doă țări să alcătuiască un unul și numai singur legiutoriu cuprins, în cât Domnii amânduror prințipaturi vor afla cu puțință unirea și potrivirea acei condici, aducând întu aceasta prifacerile și schimbările ce s'ar socoti neapărate și sporind toate căderile neprevăzute.

Art. 427. — Lăcuiitorii acestor doă prințipaturi se vor înpărtași deopotrivă la toate folosurile neguțitoresti, după prințiipiile așazate la cap. al V-lea art. 152 și 164 a acestui reglement. Români se vor înpărtași în Moldova de aceleași dreptăți precât și Moldovenii în Țara Românească. Dritul de a putea câștiga averi mișcătoare și nemișcătoare este asămîne slobod la lăcui-

torii amânduror prințipaturilor.

Art. 428. — Făcătorii de rele și criminaliștii Statului, (dezertorii) fugarii, precum și datornicii cari s'ar furișa dintr'o țară în alta, se vor înturna la locul lor, cu toate ale lor câte ar fi luoat cu sine, în urmarea unor așazări ce s'ar hotări între imbe Ocârmuirile.

Art. 429. — Lăcuiitorii satelor așazate pe marginea prințipaturilor, aflându-se în trebuință de a trece vremelnice din o parte la alta pentru lucrul pământestii iconomii pe moșiile megieșite, vor fi volnici, mijlocind numai învoirile de lucru cu proprietarii locului și având adiverința giudeților sătești a lăcuiinței lor, fără nici o dare sau îpedicare din partea Ocârmuirii.

Art. 430. — Monedile vor avea acelaș curs și acelaș preț în imbe prințipaturile, întocmai cu prințiipiile prețurilor așazate la capul Finanții, art. 81¹⁾.

Art. 431. — Marginea Moldovei din partea Bucovinei și a Transilvaniei, găsindu-se pe alocuri înpresurată, Domnul cu Obșteasca Adunare va lua în cuviincioasă vreme căzutile măsuri spre îndreptarea și păzirea vechilor hotare.

Art. 432. — Puterea suverană și împlinitoare pentru păzirea orânduelei și a liniștii publice, numirea la toate posturile și comanda cea de căpitanie a

1) În edițiile ce s'au tipărit, cu redactarea din 1835, după articolul 430, urmează „*Anecsa litera H. Pentru dritul înpământenirii*», iar, după aceasta, restul articolelor sub titlul: „*Secția al VI. Osăbite dispoziții*».

strajei pământești, sânt drituri și prerogative de rangul prințipului domnitor, carile va urma a împlini acestea ca și până acum, după temeiurile așa-zate prin acest reglement.

Art. 433. — Toți boerii în dregătorii și fără, precum și toți întrebuințații în slujbile patriei sânt datori a fi cu supunire și ascultare la Domnul; iar întru abatire din datorie supuindu-se mai întâi unei giudecăți în cuprinderea hotărîrii legilor, vor fi pedepsiți.

Art. 434. — Tot boerul sau orășanul moldovean este slobod a călători în țări străine, pretutindenea oriunde interesurile sale ar cere, fără a-l putea opri cevaș, afară de întâmplările hotărîte de legi.

Art. 435. — Actul obștesc din anul 1749, iscălit de clirosul, de boerii și întărit de Domnul Costantin Neculai Mavrocordat pentru disființarea vecinilor în Moldova, va rămâne și pre totdeauna se va păzi în toată a sa cuprindere ¹⁾.

1) La acest ultimul articol se adaugă de comisia din 1835 următoarele două faimoase alianate: «Toate acele dizvăitoare măsuri sau schimbări, cari ar fi urmat în vreme ochiupației acestui prințipat de către oștile Inpărăției Rosiei, vor avea putere de pravilă și să vor cunoaște ca parte din însuși trupul reglementului.

«Pe viitorime orice schimbare Domnul ar voi să facă în Reglementul organicesc, nu va putea să aibă loc, nici a să pună în lucrare, decât după inadins inputernicire a Innaltii Porții cu inpreună unire a Curții Rosiei».

TABLA DE MATERIE.

SCARA DE CUPRINDERE

capitlor și secțiilor Organicescului Reglement.

CAP. I

PENTRU ALEGEREA DOMNULUI

Pag.

SECȚIA I.	Informarea Obșteștii Ecstraordinare Adunări	, .	173
SECȚIA II.	Ocârmuirea provizorie (vremelnică)	. . .	177
SECȚIA III.	Chipul alegerii Domnului	178

CAP. II

ORGANIZAREA ȘI INSUȘIRILE OBICINUITEI

OBȘTEȘTI ADUNĂRI 181

CAP. III

REGLEMENT DE FINANȚ 185

SECȚIA I.	Pentru aboliții sau desființări	185
SECȚIA II.	Despre cheltuelile Statului	188
SECȚIA III.	Despre veniturile Statului	191
SECȚIA IV.	Chipul facerii înscrierii sau catagrafiei	194
SECȚIA V.	Strângirea birului și a altor venituri ale Statului	196
SECȚIA VI.	Pentru contabilită (ținerea socotelilor)	199
SECȚIA VII.	Dreptăți și datorii din partea proprietariului către lucrătorii de pământ și asemenea din partea acestue cătră proprietar	200
ANECSA A.	Pentru așăzământul tagmei bisericesti din toată țara	205
ANECSA B.	Statul de lefile dregătorilor	209
ANECSA C.	Pentru al.ătuirea pensiilor	217

	<u>Pag.</u>
ANECSA D. Despre casăle obștești	221
ANECSA E. Lista veniturilor Statului de piste an	233
ANECSA F. Reglement munițial pentru orașul Eșii.	237
ANECSA G. Reglement pentru statornicirea țiganilor	255
ANECSA H. Reglement pentru osebitele clase ale lăcuiitorilor	261

CAP. IV

SFATUL ADMINISTRATIV.

Departamentul Ministrului Trebilor din Lăuntru	267
Departamentul Finanților	269
Departamentul marelui postelnic	269
Despre acturile mitricei pentru cei ce se nasc, căsătoresc și mor	270

CAP. V

REGLEMENT DE COMERȚIE

SECȚIA I. Pentru slobozenia negoțului	278
SECȚIA II. Pentru drumurile de comunicație	274
SECȚIA III. Despre magazii de rezervă pentru îndeștulare	274
SECȚIA IV. Pentru opriri	276
SECȚIA V. Despre lucrarea băilor	277
SECȚIA IV. Oarecare dispoziții asupra negoțului și negoțitorilor	278

CAP. VI

REGLEMENTUL CARANTINELOR

SECȚIA I. Despre așăzarea cordonului	279
SECȚIA II. Despre organizația carantinei și a barierilor (rohatce)	280
SECȚIA III. Despre regulile păzitoare sănătății și de poliție pentru călători și mărfurile în carantină	283
SECȚIA IV. Despre călcările legiuirilor carantinei și pedeapsa lor	284

	<u>Pag.</u>
TABLA A.	Statul apropiatoriu a dregătorilor Comitetului Sănătății din Eși, a carantinei dila Țiglina și amânduror barierilor 286
ANECSA B.	Regulile lămuritoare măsurilor ce au a se lua pentru carantină 287

CAP. VII

REGLEMENTUL JANDERMERII

	Tabla materiilor 291
SECȚIA I.	Temeiurile organizației miliției 292
SECȚIA II.	Inrolația de bună voe 293
SECȚIA III.	Despre privilegiile și ținerea miliției 294
SECȚIA IV.	Datoriile ghegeneralnice a miliției și însușirile șefului ei 295
SECȚIA V.	Administrația miliției 296
SECȚIA VI.	Despre înbrăcămintă și arme 297
SECȚIA VII.	Despre închipoitoarea samă a cheltuelilor 297
SECȚIA VIII.	Despre însușirile hatmanului, drepturile rangurilor mili-tărești și regulile ce au a se păzi la întrarea în slujbă 298
	Tablă asămăluitoare rangurilor politicești cu acele mi-litărești, întru primirea boerilor și a fiilor de boeri în slujbă , 300
TABLA 1.	Statul tuturor gradurilor miliției naționale a prințipa-tului Moldovei cu lefile și hrana lor 301
TABLA 2.	Statul tuturor gradurilor reghimentului, leafa și hrana lor 302
TABLA 3.	Pentru înbrăcămintea miliției Moldovei. 304
TABLA 4.	Deplina înbrăcămintă a miliției 308
TABLA 5.	Incondeire pentru cheltuelile fieștecăruia an la miliție, în curs de șasă ani, începând de la anul 1830 până la anul 1837 309
TABLA 6. 312

Dislocație adecă rânduială dupe care cetile miliții au a se împărți prin orașă, ținuturi și la margini	312
---	-----

CAP. VIII

RÂNDUIALA GIUDECĂTOREASCĂ

SECȚIA I.	Regule obștești	315
SECȚIA II.	Instrucțiile și îndatoririle tribunalurilor de pe la ținuturi	318
SECȚIA III.	Divanul giudecătoresc	321
SECȚIA IV.	Tribunalul comerției (neguțitorean) și îndatorirea sa	323
SECȚIA V.	Tribunalul de poliție îndreptătoare	324
SECȚIA VI.	Tribunalul de pricini criminalicești	325
SECȚIA VII.	Innaltul Divan	326
SECȚIA VIII.	Pentru apelație	328
SECȚIA IX.	Despre slujba publică în ramul giudecătoresc	329
SECȚIA X.	Indatoririle și instrucțiunile marelui logofăt	330
SECȚIA XI.	Rânduiala mulțămilor și a înaintirilor în maghistratură	331
SECȚIA XII.	Obșteasca hotărîtură	332

CAP. IX

DISPOZIȚIILE GHENERALE

SECȚIĂ I.	Titlurile nobilitatei	335
SECȚIA II.	Numiri la deosăbite publice dregătorii	336
SECȚIA III.	Clirosul și ocârmuirea averii sale	338
SECȚIA IV.	Pentru învățătura publică	340
SECȚIA V.	Prințipiile îndighenatului și a compatriotirii între lăcuitorii îmbelor prințipaturi	341

LEXIC.

LEXIC

A.

Aboliții, desființări ; p. 185.
acaret, imobil ; p. 131.
adetul, zeciuală, ceiace se cuvine din venit ; p. 207.
aga, aghii, rang boeresc, prefect de poliție ; pp. 56, 105, 168, 248, 249, 250, 299, 336.
agetarisit, girat ; p. 119.
agia, prefectura poliției ; vezi **aga**.
anafora, raport făcut domnitorului ; pp. 10, 11, 36, 106, 107, 111, 112, 117, 182, 183, 267, 327, 328.
analoghia, analogie, raport, proporție ; pp. 3, 9, 15, 38, 41, 78, 110, 124, 176, 188, 201, 203, 207, 208, 227, 250, 254, 275, 276, 277, 333, 335.
analogon, analoguri, cota parte dintr'o contribuție ; pp. 185, 203.
andramit, bumbac din Asia Mică ; p. 97.
angara, corvoadă, contribuție ; p. 18
apaltul, concesiune, venit ; pp. 253, 273.
arhondologia, istoria nobilimei ; cartea, catalogul sau registrul familiilor boeresti ; p. 1.
arșini, cotel rusesc de 71 cm. (măsură de lungime) ; pp. 304, 305, 306.
arzmahzarul, petițiune colectivă prezentată Sultanului sau marelui vizir în numele unei provincii întregi ; pp. 8, 179.
avaet, taxă percepută în folosul anumitor funcționari ai Statului ; pp. 14, 67, 74, 75, 187, 273.

B.

Bală, bilă mică pentru votat ; p. 7, 10

balota, a — a vota ; pp. 6, 7, 9, 10, 178, 179, 181.
balotație, votare cu bile ; pp. 7, 118.
bântuire, împilare, asuprire ; pp. 15, 75.
baș-beșleagă, căpitan, polițai ; p. 186.
berat, beraturi, decret de numire ; pp. 26, 195.
bez, fără, afară de ; pp. 4, 70, 74, 75, 76, 121, 124, 207.
bezmăn, embatic, emfiteoză ; pp. 244, 252.
bisericaș, preot ; p. 127.
boltaș, prăvăliaș ; p. 324.

C.

Cadeși, elevi de școală militară ; pp. 142, 294, 295, 298, 299, 302, 303, 308. Vezi **iuncăr**.
canghel, balustradă ; p. 242.
canicula, numele stelei Sirius ; timpul când Sirius răsare și apare odată cu soarele (dela 22 Iulie la 23 August), vacanța ; p. 317.
canoane, regule ; pp. 105, 110, 127.
cantoră, oficiu ; pp. 56, 72, 79, 80, 83, 88-94, 193.
capitația, impozit personal. Taxă pe cap de om ; pp. 19, 21, 24, 25, 28, 29, 37, 41, 67, 187, 197, 235, 264, 265, 266.
cap-ștab, cap de familie birnic ; p. 19.
captin-armuzul, armurier (?) ; pp. 140, 148, 149.
capuchehaia, agent diplomatic al Domnilor români pe lângă Poartă ; p. 16.
catagrafie, recensământ ; pp. 13, 20, 21, 22, 23, 28, 29, 41, 69, 167, 185, 194, 195, 198, 203.

catahris, catahrisuri, abuz, abuzuri; pp. 183, 185, 195, 196, 197, 198, 201, 202, 203, 228, 231, 253, 257.

catahristicoase, abuzive; vezi **catahris**.

catandisăsc, catadixăsc găesc de cuvîntă; p. 245.

catastih, catastișe, registru, carte, catalog; pp. 2—7, 21—25, 28, 31, 36, 37, 77, 119, 265.

cătătime, cătime; pp. 34, 37, 71.

cetaș, membrul unei cete; p. 3.

cevaș, ceva; pp. 10, 11, 32, 35, 97, 111, 116, 126, 342.

chezaș, garant, cel ce dă chezașie; p. 27, 115, 119, 325.

ch novion, obștie monahală; p. 128.

chitel, chitul, tunică albă de vară; pp. 141, 152, 304, 305.

chivăra, cască militară mai ales de metal; pp. 150, 152, 153, 294, 297, 304, 305, 307, 312.

chizășluire, vezi **chezaș**.

ciaco, chipiu de paradă în armata austro-ungară; p. 141.

cilen, ă en, membru, consilier, mădu-lar; pp. 23, 45, 263, 330.

cin, c n ul, funcțiune, rang, dregătorie; pp. 22, 143, 155, 220, 336.

cinovic, funcționar, impiegat; pp. 14, 46—53, 55, 56, 59, 63, 79, 81, 82, 84, 85, 99, 100, 102, 109, 114, 118, 120, 122, 126, 220.

cioltar, pătură întrebuințată ca așternut sub șaua calului; pp. 141, 153.

cis ă, cis uire, socoteală câte cât se cuvine să plătească din suma totală, fiecare din membrii unei colectivități sau asociații; pp. 15, 19, 21, 76.

civert, ăvert, sfert, cota trimestrială; p. 187, 191, 197, 198, 198, 225, 244, 266.

clironom, clironomie, moștenitor, moștenire; pp. 259, 316, 328, 332.

cliros, cler; pp. 15, 127, 128, 266, 342.

cochii-vechi, vânzare la licitație publică; pp. 32, 33, 35, 189, 191, 193, 199, 243.

comandirovcă, delegație; p. 330.

congăsuit, de acord; pp. 8, 10.

criminaliștii Statului, delicvenții politici; p. 341.

cumpans, cumpaniști, tovarăș asociat într'o companie comercială; p. 13.

cvartir-maister, grad militar însărcinat cu încartiruirea trupei; p. 148.

D.

Dajdie, dăjdii, pp. 11, 13, 15, 19, 21, 22, 24, 26 — 32, 34 — 36, 138, 185, 194, 196.

dănu r, donație; pp. 339, 341.

derază, radiază; pp. 196, 338.

desăvârșit, definitiv; pp. 105, 117.

delă, dosar; p. 112.

diară, testament; pp. 129, 130.

dar ver ie, afacerile; pp. 33, 324.

dîr s, dîr sur, act domnesc de în-tăritu ă. p. 320.

divan, consiliu curte; pp. 18, 105, 114—116, 119—122, 315—317, 319, 320.

dr goman, interpret; pp. 99, 100.

dritul, dreptul; pp. 1, 2, 9, 173, 174, 175, 177, 178, 181, 182, 183, 187—190, 192, 194, 196, 203, 224, 225, 226, 231, 239, 249, 275, 292, 294, 298, 315, 327, 335, 338, 339, 341.

E.

Efreiter, caporal; pp. 152, 154.

embatic, bezman, emfiteoză; pp. 203, 244.

epistat, supraveghetor; pp. 29, 30.

esperii, experți; p. 269.

evgheniș, evgheniș, noblețe, nobil; pp. 177, 178, 326, 336, 339, 341.

F.

feldvebelul, sergentul major; pp. 140, 148, 149, 151, 154, 158.

ferman, tirman, ordin scris al sultanului; pp. 26, 195.

flanș ri, la poalele uniformei ostășești; pp. 304, 305.

formulear oi spisoc, stat de serviciu, cazier; p. 220.

G.

Găetan, șnur; pp. 150-152, 304-306.
gianzii, parte din tributul plătit
 Porții; p. 188.
gloabă, amendă; pp. 186, 198, 242, 322.
goștină, impozit pe oi și porci p. 185.

H.

Haidăi, păstor; p. 197.
halea, boer cu dregătorie efectivă;
 p. 338.
haractir, caracter; pp. 119, 120, 128.
hareciul, adjudecarea, licitația;
 p. 240.
harșea, pătură mai fină ce se pune
 pe șaua calului; pp. 297, 306.
hârșe, pielică de miel, argăsită;
 p. 152.
hatișerif, poruncă autografă a Sulta-
 nului; pp. 11, 183, 328.
havaet, dare, taxă; vezi **avaet** p. 74.
havaea, dare în natură, sarcină; pp.
 25, 186, 188, 258, 263, 265, 266.
heiu, **heiur**, construcții, dependințe;
 pp. 207, 241, 258, 268.
hindichiu, șanț, groapă;
 pp. 241, 242.
husmet, **huzmet**, venitul unor dări
 precum vinăritul, dijmăritul, oeritul
 sau al ocnelor și al vămilor; p. 13.

.

I, și; pp. 113, 122, 325.
ibânci, pătură ce se așterne pe spi-
 narea calului; p. 153.
conomie, pp. 130, 187, 219, 323.
idiè, dare în tală în bani sau lucruri
 oferită Sultanului; pp. 16, 188.
împresurat, încălcat, împilat; p. 341.
împlineată, zeciuială ce luau execu-
 torii debitorilor din banii încasați;
 p. 109.
întramat, ; pp. 34, 80.
între-Donnie, vacanța tronului, inter-
 regn; p. 177.
învârfând, culminând, adâncind;
 p. 335.
ipochimen, ins, persoană, individ;
 pp. 176, 281.

ipolipsis, considerație, reputație, vază;
 p. 107, 338.

ipotiesiar, ipotecar; p. 123.

irat, venit; p. 185.

isnaf, corporație, breaslă, clasă;
 pp. 75, 118, 173.

isnoavă, de—, din nou; pp. 27, 85,
 112, 113, 114, 116, 118, 121, 137,
 142, 182.

istov, lichidare, sfârșit; p. 27, 28,
 30, 32, 235.

istov de, de tot. p. 27.

iuncăr, tânăr care va deveni ofițer,
 cadet; pp. 143, 148, 149, 154.

izvod, însemnare, listă; pp. 11, 122,
 324, 325.

J.

joldunari, mercenari, soldați cu leafă;
 p. 186.

L.

Lazaret, spital; p. 84.

leatul, anul; p. 112.

lipcan, curier special din principate
 la Constantinopol; pp. 55, 56, 214.

logofăt, grefier; p. 106.

luatur, încasări; p. 337.

lude, **liude**, om, birnic; p. 13.

M.

Mădular, **mădulări**, membru, con-
 silier; pp. 1, 2, 4-8, 10, 11,
 21-25, 28, 70, 71, 82, 106, 109,
 114, 118, 121, 127, 168, 174-176,
 178, 170, 181-183, 199, 211, 223,
 224, 231, 239, 247, 250, 253, 265,
 267, 270, 282, 316, 317, 321, 324,
 325, 326, 327, 330, 336.

maghistratură, primărie; pp. 20, 25.

marchitan, comerciant; p. 280.

măruntea, amănuntul; p. 72.

meremetisire, curățenie, reparație
 pp. 245, 252.

mezat, vânzare la licitație, p. 15, 22,
 323, 330, 331.

miglă, aliaj, p. 193.

mofluz, falit; pp. 119, 324.

molevmă, molimă; p. 85.

mortasapie, vama la intrare în târg ; pp. 186, 203.
mundir, tunica, uniforma ; pp. 143, 150-154.

N.

Nacealnic, șef, conducător ; pp. 50-55
năimire închiriere, p. 324.
năimitor, chiriași ; p. 242.
napristan, întruna, imediat, pp. 80, 108.
nazir, inspector, administrator, vătaf de țigani ; p. 257.
nemestii, lăcașuri, dependențe ; p. 42, 82.

O.

Ober ofițer, ofițer superior ; pp. 142, 143, 153, 154.
oblăduirea, administrația, guvernarea ; pp. 4, 13, 76.
obșirrea, desființarea ; p. 200.
obraz, persoană ; pp. 13, 14, 19, 21, 37, 114, 119, 120, 128, 325.
obște, de —, generală ; pp. 78, 79, 194.
obștime, obștire, pp. 71, 131.
odrăsli, a - ; a rezulta, a naște ; p. 35.
opreală, închisoare, arest ; p. 5.
orândăuire ; pp. 183, 198, 235.
orânzi, cârciumi luate cu arendă dela stăpânul moșiei, arendă ; p. 208, 225.
orfanotrofie, orfelinat ; pp. 14, 16.
otcupuri, concesiune ; pp. 11, 16, 33.
otnoșenie, adresă, raport, circulară ; p. 112.

P.

Pagonuri, pagonții, epolet ; p. 151, 152.
paia, **paialăcuri**, boerie onorifică ; p. 335, 338.
palașca, cartușieră, geantă ; pp. 141, 152, 294, 297, 304, 306, 312.
pârîș, reclamant, cel ce face pâra ; p. 116.
paradosesc, predau, propun, învață ; p. 9.
paretisis, demisie ; p. 316.
pastoiuri, încartiruirii ; pp. 208, 266.
pașachină, plantă colorantă ca de

pildă ; lemn câinesc, cireș sălbatec, mălin ; p. 97.
peciu, actul bisericesc de cununie adeverință ; pp. 186, 197, 208.
perilipsis, sumar ; pp. 71, 106, 320, 331.
pintivit, pp. 304, 305.
pitace, mesaj, diplomă ; p. 9, 10, 73, 122.
plaiu, plasa în regiune de munte ; pp. 60, 126.
pliroforisi, a se, a se lămuri ; p. 226.
poclad, **poclăzı**, așternut sub șea ; p. 306.
podvoz, prestație în natură, cu carul, la transporturi ; p. 263.
poșira, natura, firea ; p. 118.
pohti, a - a pofti ; p. 2, 4.
polc, regiment ; pp. 133, 134, 136, 137, 139, 143, 147-150, 161, 162, 163.
polcovnic, colonel, comandantul regimentului ; pp. 14, 134, 135, 138, 142, 147, 148, 153, 295.
politicesc, civil ; pp. 105, 114, 121, 128, 131.
politie, oraș ; pp. 18, 60, 75, 77, 117, 118, 121, 123, 239, 240.
pomăuit, așezat, investit ; p. 219.
poni, **punt**, punct ; pp. 97, 98, 328.
portepei, centiron ; p. 152.
porucic, locotenent ; pp. 140, 143, 147-149, 154.
posloviț, **posloviță**, pp. 179, 197.
posloșnici, servitori scutiți de bir ; p. 15, 37.
pozvoluți, îngăduți ; p. 266.
pracsis, practică ; p. 337.
praporgic, sublocotenent ; pp. 140, 141, 148, 149, 154.
pravăț, direcție, menire, îndreptar ; pp. 187, 220, 229.
precupie, p. 324.
presudstvui a - , a ține ședință ; p. 263.
prigonire, litigiu ; p. 124.
proci, altele ; p. 325.
procurator, procuror ; pp. 106, 117, 122.
proerisi, a - a binevoi, a intenționa ; p. 208.
progon, taxă de poștă pe cal ; p. 189.

pronomie, privilegiu; p. 328.
protezmie, termen; p. 241.
protimisi, a - a prefera; pp. 38, 201, 273.

R.

Răboj, răboaje, creștătură în lemn pp. 27.
raia, ținut administrat de turci; p. 35.
richiabiè, darul scârilor de călărie destinat Sultanului însuș; pp. 16, 188.
răsuri, bir suplimentar; p. 185.
rohatcă, barieră; p. 280.
rucodelnic, manual lucrat, cu mâna; p. 265.
ruptaș, streini care, stabilindu-se în țară, făceau învoială cu vistieria pentru dările ce trebuiau să plătească; pp. 13, 191.
rupte, ruptele, impozit fixat prin înțelegere cu vistieria; p. 191.
ruptoarea, învoială, preț fixat prin tocmeală liberă; p. 250.
rumaturii, impozite indirecte, ca goștina, desetina, vinăriciul, etc.; p. 12.

S.

Safian, saftian, marochin; pp. 97.
șah, parafa (?) pp. 106, 122.
șalgăii vezi șangăii.
samiș, sameș, administrator financiar, casier; pp. 58, 72, 125, 197 — 199, 214, 223, 226, 239, 269, 337.
șangăii, populație de origină secuiască din județul Bacău; pp. 186, 277.
scăpătăciune, sărăcie; p. 128.
scaun, reședință; pp. 113, 118, 198, 208.
șchelă, port; p. 72, 74, 78, 97, 98, 279, 287.
schepsis, noimă, pricepere pp. 182.
scopos, scop; pp. 192, 339.
scumpătate scrupulozitate; pp. 37, 71, 269, 282.
scutelnic, om scutit de bir, pp. 189, 190.
siguripsire, asigurare; pp. 187.
sinet, document, dovadă, chitanță; pp. 8, 106, 107, 109, 124, 323, 331.
soroc, termen; p. 5, 12, 34, 35, 78,

83, 85, 110, 112, 113, 115, 121, 122, 124, 131.
spânzură, depinde; pp. 113.
ștab-ofițer, ofițer de Stat-major, pp. 142, 143, 153.
stolnacealnic, șeful mesei, șef de biuro; pp. 63. vezi: **nacealnic**.
străfui a —, străfuire, a pedepsi, pedeapsă; 197, 243.
sudit, sudiți, supuși streini; pp. 24, 25, 26, 75, 195, 264.

T. Ț.

Tacrirul, proces verbal, protocol; pp. 82—84, 111, 115.
tahmin, apreciere, evaluare; pp. 37, 80, 242.
talvegul, drumul unei văi, calea navigabilă a unui fluviu; pp. 35, 67.
țârcovnic, paracliser. Paznicul bisericeii. pp. 21.
țeletin, iuft, piele; pp. 141.
temleac, dragon (la sabie); pp. 151, 152, 305, 306.
teșcherea, atestat, adeverință; pp. 83
teslimarisire, predare, înmânare; pp. 37, 271.
testament, așezământ; p. 185.
țeziè, vezi **gianzili** pp. 16.
țidula de chemare, citația pp. 321 322.
țimiraș, curier, postaș. pp. 186.
țintirim, cimitir; p. 243.
tractarisi, tractație, a dezbate, dezbatere, pp. 322, 330, 340.
trăsură, greutate, p. 11.
treapta, clasă, rang; pp. 34, 114.
treptelnic, treptat, progresiv. pp. 26.
trilunie, trimestru; p. 263.
trupul academicesc, corpul profesional; p. 176.
tulumbă, pompă de incendiu; pp. 57, 100, 101, 246, 252.
tulumbagii, pompieri; p. 57, 100, 101.

U.

Unime, unitate; pp. 11, 71.
uricul, document domnesc întărind stăpânirea unei moșii; p. 200.

V.

Vadea, termen; pp. 196, 224, 383.
vahmeisteri, vaǵmistru;
pp. 149, 152, 154.
vechil, mandatar, locǵiitor, avocat.
pp. 5, 107, 110, 120, 177, 191, 194,
197, 198, 219, 226, 321, 324, 328, 337.
Veleat, data; pp. 109, 110, 270, 322.
verice, vericare, orice, oricare;
pp. 3, 4, 5, 11, 14, 15, etc.
volnicie, autorizaǵie, voie liberă; p. 322.
vozari, barcaǵii, luntraşi.
pp. 279, 286.

Z.

Zăbavnic, încet, greoiu; pp. 27, 30.
zabet, aǵent executiv, zapciu.
pp. 111.
zaharele, mărfuri comestibile;
pp. 74, 76, 78, 98, 119, 277.
zălog, amanet; pp. 122, 123.
zălogire, amanetare;
pp. 123, 169.
zăticnire, împiedecare;
pp. 207, 274, 276.
zof, barchent (ştofă). pp. 297, 306.
zvod, pluton; pp. 143, 148.

INDEX ALFABETIC.

INDEX ALFABETIC.

- Academia națională de Invățatură** 173, 174, 176, 332.
Academia Vasiliană 340.
Akerman 1. Convențiunea dela... pag. IV, XXX, Studiul introductiv.
acte de comerț 118, 119, 324.
Ada-Calesi 89, 94.
Adrianopoli 18, 98.
Adunarea Obștească Extraordinară 1, 5—8, 11, 12, 173 — 180, 250, 263. *Vezi* Studiul introductiv.
Adunarea Obștească Obișnuită 5, 9, 10, 18, 11, 20—22, 24, 25, 30, 32, 34, 35, 36, 59, 72, 75, 77, 78, 106, 122, 124—127, 131, 174, 180—184, 189—196, 198—200, 202, 203, 219, 220, 224, 227, 239, 240, 244, 267, 269, 270, 275—278, 298, 316, 318, 326, 327, 333, 335—339. *Vezi* Studiul introductiv.
Adunarea obștească de Revizie 35.
Afton 339.
aga, agie 56, 105, 168, 195, 215, 241, 248, 249, 250, 252, 299, 336.
agenți consulari 26, 56, 72, 73, 189, 195, 269, 283, 336. *vezi* consuli
agricultură 37—42, 71, 183, 185, 194, 196, 200—203, 207, 208, 265, 269, 341.
algerie 1—8, 173—180, 239, 263, 264.
alimentație *vezi* aprovizionare.
aliniera uliților 241, 242.
anul financiar 12, 184.
ape 183, 190, 229, 244, 245 *vezi* cișmele.
apel 112,—114, 120, 121, 323, 324, 326—330, 333.
aprovizionare 70, 71, 74, 75, 77, 248, 273, 274.
aprozi 46—49, 13, 62, 107, 186, 189, 215, 319, 321, 329.
arabagilâc 14.
arestare 4, 108, 115, 116, 320, 325, 326.
arhitect 57, 246.
arhive 8, 53, 211, 318, 328, 338.
armaș, armașie 14, 215, 325, 329.
armată 133—164, 263, 279, 291—313, 342. *Vezi* jandarmerie, *vezi* miliție, *vezi* strajă.
arme 75, 83, 248, 249, 282, 284, 288, 296, 297.
asanarea mlaștin lor, 242.
așezăminte de binefacere. *Vezi* Case de binefacere.
asistența socială, 18, 35, 69.
aur, aurari, 26, 67.
Austria, 296, 313.
autoritate de lucru judecat, 121, 327, 333. *Vezi* Studiul introductiv, Justiția sub Regulament.
autorizare de construcție, 241.
averi bisericești 183.
averi mănăstirești 19, 33, 67, 127, 192, 230, 235, 259, 335, 339.
averi publice 183.
avocat 46, 47, 107, 115, 116, 128, 212, 325. *Vezi* Studiul introd., Justiția sub Regulament.
Bacău 176, 313.
Balkan 283.
bâlciuri 75, 186, 274, 277.
balta Brateșului 235.
Banca Națională 18.
bancheri 118, 278.
bariere 241, 253, 279, 280, 282, 283, 286—288.
Bârlad 176, 281, 340.
Bârza Palanca 97.
Basarabia 316.
baștină 194.
băuturi spirtoase 42, 75, 83, 186, 203.

- Bechet** 79, 90, 97, 101, 164.
berărie 186.
biblioteca publică 17, 190.
bilet de sănătate 84.
biruri 11, 13, 15, 19, 26—30, 37, 59, 183, 185, 188, 191, 192, 194, 196—200, 203, 235, 253, 258, 263, 264, 273, 294, 312, 339.
birt (ospătărie, casă de ospăț) 83, 280.
biserică 18, 21, 33, 34, 126, 207, 208, 227, 240, 243, 244, 245, 249, 271, 338, 339.
biserica Maica Precista din Curtea Veche 8.
biserica Sfântul Nicolae din Iași 180.
biserica Sfântul Spiridon 230.
biserica Vulpe 246.
Bistrița 274.
blancheturi de poștă 189.
boeresc 187, 201, 208.
boeri, boerie 1, 9, 19, 20, 33, 117, 130, 138, 143, 144, 173—175, 177—179, 181, 186—189, 194, 207, 239, 260, 266, 294, 298—300, 315, 316, 323, 326, 332, 335—339, 342. *Vezi* Studiu introductiv.
Botoșani 176, 281, 323, 324, 340.
Brăila 20, 34, 35, 58, 61, 62, 67, 72, 79, 81, 93, 98, 100, 162
bresle, breslași 13, 75, 186, 187, 195, 196, 200, 219, 249, 264, *vezi* corporație, Bucovina 316.
București 3, 17, 18, 35, 58—61, 81, 97, 105, 114, 117, 120, 121, 139, 140, 161.
bugeiul 10, 16, 45—63, 183, 185, 199, 200, 252, 298, 301—311.
Buzău 3, 81.
caic 80, 81, 84.
caimacami (ocârmuire provizorie) 4—8, 69, 177—180. *Vezi* Vremelnica Ocârmuire *vezi* Studiu introd. p. XXXV.
câini 243, 252.
Calafat 79, 89, 90, 97, 99, 139, 163, 164.
Călărași 79, 81, 92, 98, 100, 161.
căldărărit 186.
oălugări 187—189.
Cămara Domnească — Veniturile, Studiu introd. p. XLV.
căminărit 14.
candidați la Domnie 5, 6, 177—179.
canaluri 242, 251, 274,
Câmpu lung 4
canoane 105, 338.
cântăritul 186, 253.
cantoare de schimburi 79—81.
capitație 19, 21, 24, 25, 28, 29, 37, 41, 67, 187, 197, 235, 264, 265, 266.
capucehaia Țarigradului 16, 188, 269.
Caracal 4
carantine 16, 69, 71 79,—103, 183, 189, 268, 279—290, 295, 336.
cărți de joc 253.
Casa Apelor 14, 190, 223, 229.
Casa Cișmelelor *vezi* Casa Apelor
Casa copiilor aflați 223, 227—229.
Casa Doftorilor 223.
Casa Lefilor 185.
Casa Milelor 190, 223, 225—227.
Casa Municipală 242, 249.
Casa paveii lașului 229.
Casa Penșiilor 17, 188, 189, 190, 219.
Casa Podurilor 14, 223.
Casa Rezervei 15, 16, 18, 22, 35, 36,
Casa Săracilor 183.
Casa Școalelor Naționale 186, 223,
Case de binefacere 69, 183, 185, 190, 223, 224, 225, 268, 339.
Case obștești 223—231.
casier *vezi* samiș.
catagrafia populației *vezi* recensământ.
Cazanlâc 98.
ceasornice publice 244.
ceauș 329.
Celei 90, 97.
ceremonial 8, 128, 180.
cerere în judecată (jalbă) 109, 110, 120, 121, 316, 318, 324, 325, 328, 332.
Cerneți 4, 79, 81, 89, 97, 100.
cerșetori 18, 190, 249.
cheltueli de judecată 328.
cheltuelile Statului 13, 16—19, 155—157, 185, 188—191, 199, 200, 269, 283, 298, 301, 311.
cimitir 243, 249, 257.
Ciocănești 92.
ciocli 249.
circumscripții sanitare 81, 281.

- controlul Finanțelor 36, 37, 63, 199, 239.
- copii aflați vezi Casa.
- clăcași 38—42, 185.
- Cladova 97.
- clase sociale 263 vezi boeri, mazzili, neguță.ori, meșteri, neamuri, birnici, țigani, jidovi. Vezi clasa socială, în Studiu introductiv.
- cler (tagma bisericească) 127, 186, 192, 194, 205—208, 266, 313, 338—339, 342. vezi preoți.
- codul civil 109, 225, 329, 337, 341.
- codul comercial 109, 329.
- codul penal 109, 329, 341.
- Colegiul din București 129.
- coloniști bejenari 196.
- comerț 72, 74—78, 97, 98, 109, 117, 118, 119, 130, 183, 186, 193, 203, 235, 241, 243, 244, 263, 264, 267—269, 273—279, 282, 292, 324, 328, 329, 341.
- comisa ul guvernului în Sfatul municipal 239.
- Comisia episcopicească a copiilor sârmani 337.
- comisie legislativă 109, 329, 341.
- comisoane 118.
- Comitetul central al Caselor obștești 223—225.
- Comitetul Sănătății 81, 84, 281.
- competența instanțelor judecătorești 11, 12, 109 111—115, 118, 121—124, 316, 318, 321, 324, 325, 327, 328.
- comunicare de acte judecătorești 112, 119, 319—321.
- comunicații 76, 118, 274, 279, 280.
- comutare de pedeapsă vezi grațiere.
- concesiuni 20, 33, 67, 69, 183, 184, 198, 199, 237, 240.
- condicariu 46, 106, 319, 321.
- confiscare 117, 276, 326.
- Consiliu de miniștri, Sfatul miniștrilor 70. Vezi Sfatul administrativ.
- Constantinopol vezi Tarigrad.
- consul 26, 73, 83, 195, 283, vezi agenți consulari.
- consul general 82, 281.
- contabilitate publică 35—37, 63, 82, 141, 180, 183, 185, 199, 200, 239, 269, 282, 291, 297.
- cisla, cisluire 15, 19, 21, 76.
- cișmele vezi ape.
- ciuma 79, 83, 283, 287.
- copii sârmani vezi Comisia episcopicească.
- corăbii 20, 34, 82, 84, 279, 283, 287, 288, 324.
- cordon sanitar 79—103, 140, 279, 280, 284, 295.
- corporație 1, 3—5, 19, 23, 25, 176, 178, 195, 196, 198, 239, 240, 264, 278, vezi breaslă.
- corpul academic 266, 340.
- corpul medical 57. Vezi doctori, moașe.
- Craiova 3, 9, 17, 18, 58—62, 81, 105 114, 117, 118, 139, 163, 164.
- creșterea vitelor 71. Vezi vite.
- culoare (sector, vâpsea) 241.
- cumpaniști 13.
- cunița 186.
- curieri 17, 55, 56, 83, 214, 283, 284.
- Curtea proteguitoare (Rusia) 179, 183, 339.
- cutia milosteniilor 14, 35, 186.
- cutia obștiei 28.
- cutia obștirilor 14.
- cvartale (cartiere) 241—243, 247, 248, 252.
- dăjzii 339, vezi biruri
- degradare din rang boeresc 117, 326.
- departament de sănătate 281, 282. Vezi circumscripție sanitară.
- Departamentul Finanțelor, Vezi 21, 22, 72, 183, 213, vezi Ministerul Finanțelor Vezi vistierie.
- Departamentul Pricinilor. Bisericești 21, 49, 51, 62.
- Departamentul Pricinilor din Lăuntru vezi ministrul de Interne
- deputat 173, 174, 175, 181, 182, 263.
- Desa 97.
- desetină 185.
- dijmăritul 14.
- diurne parlamentare 181, art. 65 no. 21 alin. 3.
- divan judecătorec 105, 114—117, 184, 211, 315, 316, 319—323, 328, 330, 332.
- dizolvare 11, 183.
- doctori 57, 79, 81—83, 190, 192, 223, 227, 229, 230, 246—248, 281—283,

- 288, 289, **vezi profomedic, vezi veterinar.**
- domeniile Statului** 20, 35, 67, 193, 235.
- Domnul** 1, 5—8, 22, 36, 59, 69, 70, 72, 73, 82, 106, 117, 118, 120—122, 124—131, 142, 143, 173, 176—180, 182—184, 188—193, 195, 199, 200, 219, 220, 224, 226, 227, 229—231, 240, 244, 259, 267, 275, 277, 281, 282, 292, 294, 297—299, 315—317, 321, 326, 328, 330, 332, 335—342.
Vezi Studiul introd. p. XXXIV și urm.
- dorobanți** 13, 27, 58, 61, 62.
- Dorohoi** 213.
- Dragoslave** 162.
- dregători** 4, 5, 16, 185, 186, 188, 190, 209—215, 219, 220, 226, 335, 337, 342, **vezi funcționari.**
- drept agrar** 37—42, 200—203, 207, 208. **Vezi munci agricole.**
- drepturi politice** 131.
- drumuri (sosele)** 15—17, 69, 70, 72, 76, 190, 214, 229, 241, 250, 251, 263, 265, 268, 274.
- Dudești** 92, 161.
- Dunărea** 79, 83, 269, 273, 274, 279, 280, 282, 283.
- Dupleța** 97.
- edilitate** 58.
- Eforia Învățătorei Publice** 129.
- Eforia Școalelor** 129.
- epidemie** 78, 81, 83, 85, 126, 281, 287, 288, 337.
- episcopi, episcopie** 1, 6, 8, 9, 19, 33, 34, 67, 71, 109, 127, 128, 178, 181, 187, 192, 208, 235, 259, 270, 271, 318, 338, 339.
- epistatul podurilor și soselor** 214.
- epitropi** 129, 183, 191, 223, 224, 226—231, 340.
- ernatic** 193, 201.
- evrei, vezi iudovi.**
- executarea hotărârilor** 113, 119, 329.
- experți** 119, 269, 320.
- export** 76, 77, 79, 82, 186, 192, 235, 269, 273, 276, 279, 280, 286.
- expropriere** 76.
- extrădare** 195, 341.
- ezături** 203, 274.
- fabricanți, fabrici** 25, 74, 118, 191, 247, 264, 265, 273.
- Fălcium** 176.
- Fălticeni** 176, 313.
- farmacii (spiterii)**, 99, 247.
- farmacopea austriească** 247.
- felinare** 245, 246.
- finanțe** 13, 69, 81, 185, 219, 223, 265, 267, 269, 280, 297, 316, 324.
- Focșani** 3, 139, 162, 176, 313, 323, 324, 340.
- foi de zestre** 122, 320, 330, 331.
- Franța** 109, 329.
- fumărit** 14,
- funcționari** 14—16, 81, 82, 85, 126, 129, 177, 190, 198, 219, 220, 282, 285, 286, 288—300, 336, 337, 340, **vezi dregători. Vezi Cap. V Serviciile publice sub Reg. St. introd.**
- funcționari judecătorești** 106, 107, 122, 126, 317, 319, 321—323, 332.
- funcțiuni publice** 125, 177, 182, 335. **vezi funcționari.**
- Galați** 176, 250, 269, 279, 280, 296, 312, 323, 324, 340.
- gărdurărit** 14.
- geometriei** 211.
- Giurgiu** 20, 34, 35, 58, 62, 67, 79, 81, 91, 92, 98, 100, 139, 161.
- gloabă** 186, 198, 242, 322, **vezi pedepse.**
- goștină** 185.
- grădini publice** 244.
- grațiere.** 117, 326.
- grosărit** 14.
- gunoi** 242, 243.
- guvern provizoriu vezi caimacani.**
Vezi Studiu introductiv.
- han, hangii** 249.
- harabagiilac** 186.
- Hărlău** 176.
- Hârșova** 98.
- hatiserif** 11, 328.
- hatman, hătmănie** 267, 279, 281, 292, 294, 295—301, 307,
- Herța** 176, 313.
- hornari** 246.
- hotărâri (anaforale)** 107, 121, 323, 326.
- hotărnicii** 124, 328, 331, 332, 333.
- hrisoave** 186, 196, 200, 201, 245, 259, 330, 342.
- Huși** 176, 181, 192, 338, 340.

- lanina 97.
 iarmaroace *vezi* bâlciuri
 Iași 176, 181, 193, 195, 223, 228, 231, 239–253, 265, 274, 278, 281, 296, 312, 315, 323, 324, 329, 337,
 iazuri *vezi* ezături
 împământenire 173, 181, 335, 341.
 împlineală 109, 315.
 import 78, 84, 186, 269, 273, 276, 279, 280.
 impozite *vezi* biruri
 impozite comunale 253.
 Imprimăria Statului 53.
 Inalta Poară (curtea suzerană) 16, 19, 24, 26, 56, 72, 179, 183, 192, 195, 264, 273, 274, 276, 336.
 Inaltul Divan 105, 107, 120–122, 178, 211, 315, 316, 324, 326–328, 230, 333.
 inamovibilitatea magistraturei 105, 316, *Vezi* Justiția sub Regulament, *Studiu* introductiv
 încălzit 17, 188.
 încartiruire militară 130, 131, 188, 208, 266,
 închisori 17, 58, 117, 119, 178, 190, 244, 326.
 indigenat *vezi* împământenire.
 industrie 74, 131, 183, 191, 194, 196, 263, 264, 268, 273, 278.
 infacțiuni 85, 284–285, 316, 325.
 înfrumusețarea orașului 245, 253,
 îngroparea morților 244, 249, 259.
 inspectorul carantinilor 281, 286,
 instanțe judecătorești 105, 109–121, 315, și urm.
 inter-regn (între Domnie) 177.
 Învățământul Public 129, 223, 230, 231, 266, 335, 339–341.
 ipoteci 330.
 ispașă 319.
 isprăvnicat de străini 14.
 ispravnic de aprozi 328.
 ispravnic de temnițe 329. *vezi* vornicul temnițelor
 ispravnic de ținut 175–177, 194, 197, 198, 202, 214, 219, 264, 267, 268, 271, 275, 281, 293, 325, 329, 336, 337,
 iuriconsulți (praviliști) 211, 318.
 Izlaz 90, 94, 164.
 Izvoare 79, 89, 97, 100.
 jandarmerie (Straja pământescă, mi-
 liție). 16, 33, 75, 183, 189, 279, 280, 282, 285, 291–313, 321, 329.
 jidovi 195, 208, 266.
 judecarea pricinilor 106, 107, 108, 110–116, 119–121, 177, 316–322, 324–327.
 judecală bisericească 128, 208, 338, 339.
 judecători 105–109, 114, 118, 120–122, 139, 315, 316, 318–321, 327, 329–331.
 judecătorie de comerț 105, 117–120 *vezi* tribunal.
 judecătorie de județ 105, 109–114, 122, 123, 130 *vezi* tribunal.
 judecătorie de poliție 120 *vezi* tribunal.
 judecătorie sătească (de împăciuire) 77, 113, 191, 197, 198, 203, 258, 259, 265, 275, 315, 321, 335, 341.
 județe 15, 20, 33, 58, 60, 69, 72, 138, 140, 161, 164. *Vezi* ținuturi.
 jurământ 6, 8, 85, 106, 126, 178–180, 194, 319, 320, 337.
 jurați 113, 194.
 justiție (dreptate) 105–124, 184, 258, 268, 291, 297, 315, 330.
 Khazari sau Khozari *Studiu* intr. p. XXII.
 Kiev *Studiu* introd. p. XXII.
 Krijanitch Juri St. introd. p. XXIII.
 Kuciuc, Kainardgi *Stud.* introd. p. IV, XXVII.
 lefi 45–63, 126, 147–149, 182, 185, 188–190, 199, 209–215, 223, 249, 257, 283, 286, 301–303, 309–311, 316, 337.
 legi 11, 182, 183, 329.
 libertatea comerțului 74, 77, 273.
 licitație publică (Cochii vechi, mezat) 15, 32, 33, 35, 122, 189, 191, 193, 199, 243, 323, 330, 331.
 lista civilă 16, 188.
 logofătul cel mare (ministrul Drepătății) 4, 7, 177, 320, 330, 331.
 logofătul pricinilor bisericești 70.
 Lom 97.
 luminatul orașului 245, 252.
 luminarea cancelariilor 188.
 lux 192.

- magazii de rezervă 76, 77, 274—276.
- magistraturi 20, 25.
- mahala 27, 245, 250.
- mănăstiri 14, 19, 33, 67, 127, 128, 186, 187, 189, 192, 207, 225, 235, 244, 339.
- mănăstirea Agapia 189, 192.
- mănăstirea Coței 33.
- mănăstirea Florești 192.
- mănăstirea Galata 192.
- mănăstirea Golia 192, 340
- mănăstirea Mavromolu 220.
- mănăstirea Neamțul 192.
- mănăstirea Pantelimon 33.
- mănăstirea Râșca 192.
- mănăstirea Săcul 192.
- mănăstirea Sf. Spiridon 190, 192, 230.
- mănăstirea Slatina 192.
- mănăstirea Socola 192, 230, 339.
- mănăstirea Trei Ierarhi (Trisfeti-tele) 192, 245, 246, 340.
- mănăstirea Varatec 189, 192.
- Marea Neagră 279.
- marele postelnic (ministru de Externe și șeful cancelarii Domnului) 52, 70, 72, 267.
- mărfuri 84, 18, 268, 269, 276, 280, 281, 283, 284, 289, 290, 324.
- măsurii și greutăți 38, 71, 183, 249, 268.
- mazili 3, 19, 23, 29, 30, 67, 175, 191, 194, 197, 263, 337.
- mercurial 37, 71, 72, 77, 268.
- mesajul tronului 9, 182.
- meseriași (meșteri) 19, 24, 25, 30, 67, 191, 194, 195, 197, 263—265, 278, 325.
- mezat vezi licitație publică.
- mili 18.
- miliție 79—94, 133—164, 292, 335, vezi jandarmerie.
- mine 78, 257, 277. Vezi St. introd.
- miniștri 178, 181, 183, 199, 220.
- ministrul Dreptății (Justiții) 49, 50, 62, 106, 122, 124, 211, 330, 331, 336 Vezi marele logofăt.
- ministrul Finanțelor 54, 62, 70, 78, 213, 267, 269.
- ministrul Trebilor bisericești 127, 128 vezi Departamentul Pricini-
- lor bisericești.
- ministrul Trebilor din Lăuntru (Interne) 4, 20, 21, 33, 52, 62, 69—71, 77, 78, 81, 82, 126, 129, 139, 177, 213, 219, 224, 240, 245, 247, 250, 257, 258, 259, 267—271, 274, 275, 279, 281, 282, 293—295, 337, 340. Vezi St. introductiv p. XLI.
- mitropolia, mitropolitul 1, 6, 7, 9, 19, 33, 34, 67, 109, 127, 128, 173, 175, 177—182, 187, 189, 192, 235, 29, 270, 271, 318, 338, 339.
- moașe 57, 190, 29, 247, 286.
- mocani 21, 193, 203, 235.
- Moldova, râu 274.
- moneda 18, 27, 30, 32, 130, 192, 193, 341.
- monopol 74, 203, 273.
- mortasapie 186 203.
- muhărel, Stud. intr. pag. IV.
- munci agricole 38, 70, 71, 196, 200—203, 207, 208, 257, 263, 265.
- municipalități 69, 193, 241, 244—247, 249, 250, 252, 253, 263, 264, 269.
- nația 194, 284, 341.
- naturalizare 5, 131, 178.
- navigație 74, 76, 273, 274, 276, 324.
- neamuri 3, 22, 175, 194, 266, 337.
- negustori 19, 24, 25, 30, 67, 75, 76, 118, 119, 130, 131, 143, 178, 191, 195, 196, 239, 263, 264, 266, 269, 273, 274, 276, 278, 323, 324.
- Nicopoli 97.
- nobili, nobleță 15, 33, 125, 126, 177, 178, 192, 298—300, 335—337. Vezi boeri.
- notabili 177.
- notariat (transcripțiuni) 122.
- Nova 97.
- obiceiul vechi (testamenturi vechi) 11, 18, 75, 106, 127, 180, 181, 183, 186, 187, 191, 253, 257, 263—266, 278, 321, 326, 338.
- obștia satului 197.
- obștia 71.
- ocârmuitori de județe 3—5, 58, 69, 81, 126 vezi ispravnici.
- ocne 20, 33, 34, 62, 67, 184—186, 192, 198, 199, 235, 277.
- ocolaș 196, 197, 198.

- oerit 14, 19, 32, 67.
 Oltenița 79, 92, 98, 101, 101.
 orariul 2, 6.
 orfanotrofia (orfelinat) 14, 18.
 Orșova 97.
 ortul stărostesc 186.
 păduri 72, 203, 207, 231 268.
 pământean 75, 192, 196, 226, 278,
 293, 318, 336, 338.
 pârcaș 27, 28.
 pașaporturi 25, 32, 33, 83, 193, 195,
 235, 241, 273, 283, 287, 288.
 pășune 193, 203.
 patentă 19, 24, 25, 30, 67, 178, 191,
 195, 196, 235, 264, 265.
 patriarhul de Constantinopol 338.
 pavele 250, 251.
 pedepse 85, 117, 119, 120, 242, 243,
 247, 271, 276, 284, 285, 289, 320,
 325, 326.
 pensii 17, 18, 187—189, 217—220,
 225.
 pescuit 20, 34.
 Piatra 176.
 pichete 78, 246, 277, 279, 280, 285.
 piețe 243, 244, 249, 252, 274.
 Piscu 97.
 Pitești 4, 81, 139, 162.
 Piuța Petrii 79, 92, 93, 98, 101, 161.
 plăeși 186.
 plaiuri 60.
 planul orașului 240, 252.
 plăși 15, 21, 60, 61.
 Ploiești 3, 81, 162.
 poduri 16, 72, 76, 190, 203, 214, 265,
 268, 274.
 pogonărit 186.
 poliție 31, 56—58, 62, 69, 71, 126, 215,
 241, 247—250, 252, 265, 267, 280,
 295, 324, 325, 326.
 polcovnicei 26.
 pompieri 57, 215, 246, 252, 286.
 porturi (schele) 34, 72, 74, 78, 97, 98,
 269, 273, 276, 279, 280, 284, 287.
 Vezi navigație.
 poslușnici 15, 37.
 poștă 14, 16, 69, 72, 186, 189, 193,
 235, 265, 269, 283, 284.
 postelnicia (secretariatul Statului) 193,
 199, 213, 269, 270, 336, vezi ma-
 rele postelnic
 postelniciei 3, 23, 194, 214, 266.
 praviuși vezi juriconsulți.
 precupeți 249.
 premii de încurajare 74.
 preoții 20, 21, 28, 9, 31, 110, 113, 127,
 128, 186, 194, 198, 207, 208, 212,
 226—228, 259, 270, 271, 321, 339,
 vezi biserică, vezi cler.
 prescripție 317.
 prestație 76, 190, 263, 265.
 prețuri 330.
 prețuri 192, 268, 269, 281.
 președintele Inaltului Divan 4, 177,
 178, 211.
 președintele Obșteștii Adunări 174,
 179, 181.
 pripasuri 14.
 privighetor de ocol 175, 197, 198,
 214, 259, 275, 337, vezi suptocâr-
 muritor de plasă.
 privilegiați 22, 23, 191, 196, 197, 266.
 privilegii 185, 294.
 procurori (procuratori) 106, 117.
 proprietari de moșie vezi stăpâni
 de moșie.
 protecție streină vezi sudiți.
 protomedic 230, 281, 282.
 protopop 175, 176, 194, 208, 226,
 270, 271.
 Prut 274, 280.
 pub icitate 76, 175, 177, 240, 243,
 268, 276.
 puterea administrativă 315.
 puterea armată 178, 295, 326.
 puterea judecătorească 105—124,
 184, 208, 275, 297, 315, și urm.,
 329, 330.
 puteri streine 11, 195, 274, 273, 274,
 276.
 raele 20, 34, 35, 193.
 Raguza 97.
 Rahova 79, 97.
 Râmnicul (Sărat) 62.
 Râmnicul Vâlcea 4, 81.
 răspundere colectivă 27, 264.
 Rastu 97.
 răsuri 185.
 răzeși 197, 203, 207.
 recensământ 20—26, 47, 69, 185,
 194—196.
 recrutare 136, 137, 293.

- referendarul Invățaturii Publice**
 p. 231.
Reglement munițial pentru Iași
 p. 239.
Regulament oștășesc 133, 295.
regulamente 82, 282, 338, 340.
relații între ambele principate,
 74, 130, 195, 196, 335, 341.
Roman, 176, 181, 192, 281, 313, 338,
 340.
rumânia 15.
Rumelia 97, 127.
ruptași 13, 191, 194, 263.
rupte 191, 263.
Rusciuc 97, 98.
Rușii de vede 4
rusumaturi 14, 185, 208.
săimeni 248.
Salonic. 97:
salubritate 242, 249, 252.
Samason 97.
sameși 58, 72, 126, 197—199, 214,
 223, 226, 239, 269, 337.
sănătatea publică 69, 71, 79—103,
 190, 242—244, 246—248, 268, 280
 —290.
săpunărit 14.
sare 33, 34, 67, 75, 186, 192, 277.
sate 14, 15, 20, 21, 27—29, 34, 40,
 70, 76, 77, 126, 130, 186, 190, 191,
 194, 195, 197, 198, 200—203, 265,
 274, 275, 282, 321, 331, 337.
schituri 18.
școale 17, 69, 72, 129, 183, 190, 192,
 223, 263, 266, 339—341.
Scodra 97.
scutelnici 15, 17, 37, 187, 188, 189,
 190, 200, 219.
secretarul Obșteștii Adunări 178,
 179, 182.
șeful cancelariei Domnului 55, 269,
 vezi **marele postelnic.**
seminarii 17, 190, 192, 223, 230,
 339.
semnătură prin punere de deget
 111, 114, 321.
separațiunea puterilor 105, 183,
 184 **Studiu introd. p. XXXIII.**
Seras 97.
sericicultură 71.
Sfat de comerț 25.
Sfatul administrativ 52, 70—73,
 126, 198, 199, 213, 224, 267—270,
 275, 336, **Vezi Studiu introd.**
Sfatul doftoresc 246—249.
Sfatul municipal (orășenesc) 239,
 240, 242, 243, 245, 248—250, 252,
Siliștra 98.
silvicultura 231 **vezi păduri.**
Siret 274, 279, 280.
Sistov 97.
Slatina 4.
Slobozia 97.
slujbași volnici 187.
slujitori 13, 186, 200.
Sofia 97.
sorti 2.
spătarul, comandantul jandarmeriei
 valahe 33, 69, 70, 134, 138—140,
 147, 153.
specialiști streini 74. •
specula 71, 195, 268.
spiridonia 186.
spitaluri (lazareturi) 14, 18, 33, 69,
 84, 190, 192, 223, 229, 230, 244,
 247, 248, 280, 288.
spîțer, spîțerie 192, 247, **vezi far-**
macie.
stăpânul moșiei 15, 20, 27, 28, 33, 37,
 70, 76, 77, 83, 124, 126, 173, 185,
 187, 191, 193, 194, 196—198, 200
 —203, 207, 208, 219, 257—259,
 265, 274, 275—277.
stare civilă 71, 259, 268, 270, 271,
staroste de breaslă 4, 14, 23, 30, 195,
 197, 198, 239, 240, 248, 264, 265,
 270.
statistică 71, 268, **vezi recensământ.**
strața pământescă 292, 336, **vezi**
jandarmerie.
streinii 19, 21, 24, 25, 29, 32, 67,
 75, 109, 131, 193, 195, 196, 226,
 235, 249, 273, 278, 284, 318.
sub cărmuitorii de plasă 26, 27, 29,
 31, 32, 60, 61, 76—77, 112, 126, **vezi**
privighetor de ocol.
sudiți streini 24, 25, 26, 75, 195,
 264, 274, 318.
suveranitate 341, 342.
Țara Nemțescă 21.
Țârgoviște 4, 102.
Țârgu Frumos 176.

- Târgu Jiu** 4, 82.
Târgu Neamț 176, 192, 313.
târguri 23, 75, 195, 198, 203, 239, și urm., 265, 274.
tarifă vamală 75, 78, 278, 282.
tarife 280.
Țarigrad (Constantinopol) 16, 26, 73, 98, 127, 195, 269, 336.
Tecuci 176, 313.
Telega 62.
temnițe 59, 61, 62, 117, 183, 212, vezi **închisori**.
țigani 14, 19, 26, 31, 32, 59, 61, 186, 191, 194, 195, 197, 203, 235, 257—260, 266, 293.
Țigăna 279—281, 286.
ținuturi 173, 175, 177, 181, 194, 195, 212—214, 219, 226, 253, 263, 274, 276, 281, 295, 296, 312, 313, 321, 332, vezi **județe**.
tipografie 17, 53, 190, 268, vezi **imprimerie**.
tortura 326.
transcriere 122, 318.
Transilvania 32.
tranzit 273.
trăsuri de piață 249.
tratate 11, 19, 25, 195, 264, 273, 276, 292.
tribunalul criminalicesc 212, 315, 316, 321, 325, 326, 328, 330, vezi.
tribunalul de negoț 212, 263, 315, 316, 323, 328, 330. Vezi **judecătorie de comerț**.
tribunalul poliției îndreptătoare 212, 315, 316, 324, 325, vezi **judecători de poliție**.
tribunale ținutale pp. 212, 213, 315, 316, 319—325, 330. Vezi **judecătorie de județ**.
tribut pp. 16, 188.
Turcia 284.
Turnu 20, 34, 35, 67, 79, 81, 91, 97, 100, 161.
Turtucaia 98.
tutunăritul 14.
ulițe 241—245, 249, 250.
uric 200.
urmărirea veniturilor Statului 13, 26—35, 72, 183, 185, 196—200, 269.
vacanța judiciară 317.
văcărit 19, 32, 67.
vaccinare 71, 190.
vadra stărostească 186.
vădrărit 18, 193.
vagabonzi 249.
Vălenii de munte 162.
vamă 19, 34, 67, 72, 75, 77, 97, 98, 184—186, 189, 192, 198, 199, 235, 269, 273, 276, 278, 295.
vamă interioară 14, 15, 186, vezi **mortasapie**.
Vârciorova 9, 94, 97, 163.
Varna 98.
Vasilicale 329.
Vaslui 176.
vătaf de aprozi 329.
vătășia de plai 14.
vătășia țiga i or 14, 31.
vechil 5, 107, 110, 120, 177, 191, 194, 197, 198, 219, 226, 321, 322, 324, 328, 337.
vecini 342.
velnițe 186, 265.
veniturile Statului 13, 19, 20, 67, 72, 81, 183, 185—188, 191, 192, 193, 196—200, 235, 269, 277.
veterinar 57, 147, 148, 247, 248.
Vidin 14, 97.
vii 42, 195, 203, 235.
vinăriciul 14.
visterie, vistierul 27, 28, 30, 35, 41, 52, 69, 70, 72, 191, 193, 197, 198, 199, 219.
vite 67, 78, 186, 192, 193, 235, 268, 273, 277.
vornic de aprozi 315, 329.
vornic de politie 60.
vornic de temnițe 26, 31, 32, 53, 61, 186.
vornicei 194, 197, 198, 265, 337.
votare (balotarisire) 6, 7, 9, 10, 178, 179, 181, 182.
vot secret 182.
Vremelnică ocărnuire Valahia pag. 4—8; în **Moldova Ocărnuirea provizoriu** — pag. 177—180. Vezi **Cai-macami** Vezi și **Studiu introd.** p. XXXV.

zălogire 122, 320.

zapciu judecătoresc, în Valahia art.
222 și 223 sau Zabetul judecătoriei

(art. 254), Zapciul Divanului (art.
274). Vezi **Studiu introductiv**.

Zimnicea 79, 91, 97, 100, 161.
